T.C.

İstanbul Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Kamu Düzeninin Sağlanmasında İç Güvenlik İstihbaratının Önemi

Şenol ÇİNAR

2501101201

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yücel KARLIKLI

İstanbul 2014

T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
1982 ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : **Şenol ÇİNAR** Numarası : **2501101201**
Anabilim/Bilim Dalı : **Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi** Tez Savunma Tarihi : **23.12.2014**
Danışman : **Yrd. Doç. Dr. Yücel KARLIKLI** Tez Savunma Saati : **15:00**

Tez Başlığı : **Kamu Düzeninin Sağlanmasında İç Güvenlik İstihbaratının Önemi**

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜ'NE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
Yrd. Doç. Dr. Bilal ŞİNİK		KABUL
Yrd. Doç. Dr. Yücel KARLIKLI		KABUL
Yrd. Doç. Dr. İlker AKTÜKÜN		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
Prof. Dr. Birsen HEKİMOĞLU		
Yrd. Doç. Dr. Şebnem SAYHAN		

ÖZ

Kamu Düzeninin Sağlanmasında İç Güvenlik İstihbaratının Önemi,
Şenol ÇİNAR

Kamu düzeni kavramı hayatın her alanında kullanılan, çok sık karşımıza çıkan ve bu yüzden de tam olarak ne olduğu üzerinde bir fikir birliği oluşturulamayan kavramlardan biridir. Kamu düzeni, hukuk devletinin temeli olmakla beraber toplumun güvenlik ve emniyet içerisinde yaşamasının, bireylerin kendi aralarındaki çıkarlarının temin edilmesinin ve bireylerin devlet karşısında temel hak ve özgürlüklerinin sağlanmasının da temelidir.

Milli güvenlik ve dolayısıyla iç güvenlik ile kamu düzeni arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Tüm güvenlik tedbirleri kamu düzeninin korunması amacıyla uygulanmaktadır. Kamu düzeninin bozulmaması için tehditlere yönelik suç oluşmadan önceki güvenlik tedbirlerinin en önemlilerinden biri de iç güvenlik istihbaratıdır.

İç güvenlik istihbaratı küreselleşmeyle birlikte bir ülkenin iç güvenliğini doğrudan etkileyen dış bağlantılı casusluk, terör, suç örgütleri, kaçakçılık, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı ile ilgili dış, iç, askeri istihbaratının kesiştiği bir alan olmuştur. İç güvenlik istihbaratı kamu düzeni açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak iç güvenlik istihbarat faaliyetleri; hukuka, demokrasinin ruhuna, insan haklarına ve özgürlüklerin sınırlarına uygun yürütülürse başarı sağlanabilir.

Çalışmada kullanılan olgusal ve yargısal veriler; kütüphaneler, akademik veri tabanları, bilimsel yayın tarama siteleri, medya ve internet arşivleri, resmî internet sitelerinden elde edilen birincil ve ikincil kaynaklardan istifade edilerek belgesel tarama yöntemi ile sağlanmıştır. Elde edilen bilgilerin bir takım somut örneklerle desteklenmesiyle şekillenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu düzeni, güvenlik, milli güvenlik, iç güvenlik, istihbarat, kolluk, kolluk teşkilatları, iç güvenlik istihbaratı, iç güvenlik istihbaratı teşkilatları.

ABSTRACT

The Significance of Homeland Security Intelligence in Maintaining Public Order

The term “public order” is a term which is used in many instances in life, occurs very frequently, and consequently it is a term, on which there is no consensus regarding its definition. As well as being the foundation of a constitutional state, public order is also the foundation of the society’s living in security and safety, of the maintenance of the benefits among people and of the fundamental rights and freedom before the state.

There is a significant relationship between public order and national security, and consequently between public order and homeland security. All the precautions for the sake of security are taken with the aim of preserving public order. In order to avoid the disruption of public order, one of the most important security precautions against threats before crime takes place is security intelligence.

With the rise of globalization, homeland security has become a ground where foreign and domestic military intelligence – regarding espionage, terror, crime syndicates, smuggling, drug and human smuggling, intersect. Domestic intelligence is of the utmost importance for public order. However, success can be achieved on condition that homeland security intelligence actions are performed observing the laws, the soul of democracy, and human rights and freedom.

With the revision of the literature, the factual and judgmental data used in the study have been obtained by benefiting from primary and secondary sources available in libraries, academic databases, online academic journals, media and internet archives, official web sites. The data is also supported by specific examples.

Key words: Public order, security, national security, homeland security, intelligence, law enforcement, homeland security intelligence, homeland security intelligence agencies, law enforcement agencies.

ÖNSÖZ

Kamu düzeninin korunmasına yönelik yapılan önleme amaçlı istihbarat faaliyetleri insanların emniyet, asayiş ve huzur içerisinde yaşamasına yöneliktir. Genelde askerlere atfedilen "Barışta ter dökmeyen savaşta kan döker" sözü istihbarat çalışanları içinde geçerlidir. Tehdit ve tehlikenin her zaman var olduğu gerçeği karşısında istihbarat görevlilerinin de her zaman dinamik bir şekilde çalışması gerekmektedir. Çünkü tehdit ve tehlikeler karşısında istenen durum, zarar görmeden kalabilmektir. Bu da ancak başımıza gelebilecek zararları önceden tespit edip önlemler almakla olabilir.

İstihbaratın gizlilik prensibi, istihbarat faaliyetleri için ne kadar önemliyse istihbarat personeli için de o kadar önemlidir. Başta personelin can güvenliği olmak üzere üzerinde çalıştığı konunun başarılması ve ileri aşamalarda uzmanlık alanında çalışmaya devam etmesi gizliliğe bağlıdır. Ancak bu gizliliğin hesap verme sorumluluğunu ortadan kaldıran, kanun karşısında dokunulmazlık sağlayan bir şekilde değil sadece işin doğasına uygun olacak şekilde hukuki uygulanması gerekmektedir. Bu kapsamda istihbarat personeli, takip ettiği istihbarat faaliyetlerinin operasyonel birimlerce başarıyla sonuçlanması aşamasında çoğu zaman arka planda kalmaktadır.

İstihbarat gizem, kuşku, heyecan, korku, fedakarlık ve cesaret gibi duyguların karışık olarak yaşandığı ilgi çekici bir dünyadır. İstihbarat alanında çalışmak isteyen personel belirli standartlara uygun olarak seçilmeli ve sürekli gelişmelere paralel hizmet içi eğitim programlarına tabi tutulmalıdır. Ülkemizin istihbarat birimleri de demokrasiye uygun, insan haklarına saygılı ve kanunlar çerçevesinde görevlerini yerine getirmek için dünyadaki teknolojik, hukuksal ve çağdaş yönetime dair gelişmeleri takip etmelidir.

"Kamu düzeninin sağlanmasında iç güvenlik istihbaratının önemi" isimli tezimin her aşamasında değerli katkıları ve rehberliğiyle beni yönlendiren danışman hocam Sayın Yrd.Doç.Dr. Mehmet Yücel Karlıklı'ya, İstanbul Ünivesitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nın değerli öğretim görevlileri ile birlikte eğitim aldığım arkadaşlarıma, çalışmalarım esnasında gösterdiği fedakarlık, ilgi ve manevi destek için sevgili eşim Kübra ÇINAR'a ve varlığı ile bize yaşama sevinci ve mutluluk kaynağı olan kızım Azra'ya çok teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZ…… iii
ABSTRACT…….. iv
ÖNSÖZ…….. v
ŞEKİLLER LİSTESİ…….ix
KISALTMALAR LİSTESİ…….x
GİRİŞ…… 1
1.BİRİNCİ BÖLÜM
KAMU DÜZENİ……... 5
1.1.KAMU DÜZENİ KAVRAMI…….. 5
1.1.1.Kamu Düzeninin Nitelikleri…….. 7
1.1.1.1.Kamu Düzeninin Zaman Bakımından Değişken Oluşu…….. 7
1.1.1.2.Kamu Düzeninin Mekan Açısından Değişken Oluşu……. 8
1.1.1.3.Kamu Düzeninin Konu Bakımından Değişken Oluşu…… 8
1.1.2.Kamu Düzeninin Klasik Unsurları…….. 9
1.1.2.1.Sağlık…….. 9
1.1.2.2. Dirlik ve Esenlik……10
1.1.2.3.Güvenlik……..11
1.2.MİLLİ GÜVENLİK VE KAMU DÜZENİ ARASINDAKİ İLİŞKİ……..13
1.2.1.Milli Güvenliğin Tanımı……....13
1.2.1.1.Milli Güvenlik Kurulu…….17
1.2.2. Dış Güvenlik……20
1.2.3. İç Güvenlik……23
2.İKİNCİ BÖLÜM
KOLLUK……....26
2.1.KOLLUK KAVRAMI……..26
2.1.1.İdari Kolluk ve Adli Kolluk Ayrımı……27
2.1.2.Genel Kolluk ve Özel Kolluk Ayrımı ……29
2.2.KOLLUK YÖNETİM SİSTEMLERİ……30
2.2.1.Tekli Sistem ……....31
2.2.2.Çoklu Sistem……31
2.3.TÜRKİYE'DE İÇ GÜVENLİK YAPILANMASI……..31

2.3.1.Kolluk Görevlileri……..32
2.3.1.1.Kolluk Makamları…….32
2.3.1.1.1.Merkezi Yönetim Kolluk Makamları……..33
2.3.1.1.1.1.Bakanlar Kurulu……...33
2.3.1.1.1.2.İçişleri Bakanı……...35
2.3.1.1.2.Taşra Kolluk Makamları……..36
2.3.1.1.2.1.İllerde Vali…….....36
2.3.1.1.2.2.İlçelerde Kaymakam……37
2.3.1.1.2.1.Bucaklarda Bucak Müdürü…….38
2.3.1.1.3.Yerel Yönetim Kolluk Makamları……38
2.3.1.2.Kolluk Personeli……39
2.3.1.2.1.Genel Kolluk…….....40
2.3.1.2.1.1.Emniyet Genel Müdürlüğü……..40
2.3.1.2.1.2.Jandarma Genel Komutanlığı……43
2.3.1.2.1.3.Sahil Güvenlik Komutanlığı……47
2.4.KAMU DÜZENİ AÇISINDAN KOLLUK KUVVETLERİNİN ÖNEMİ……48
3.ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İSTİHBARAT…….....50
3.1.İSTİHBARAT KAVRAMI……50
3.2.İSTİHBARAT ÇARKI VE İSTİHBARATIN OLUŞUMU…….....55
3.3.İSTİHBARATIN KAPSAM VE AMAÇLARI…….....59
3.3.1.Askeri İstihbarat…….60
3.3.2.Sosyal Ve Kültürel İstihbarat……60
3.3.3.Ekonomik İstihbarat……61
3.3.4.Biyografik İstihbarat……62
3.3.5.Siyasi İstihbarat…….....62
3.3.6.Ulaşım Ve İletişim İstihbaratı……63
3.3.7.Siber İstihbarat…….....63
3.3.8.Bilimsel Ve Teknik İstihbarat……63
3.3.9.Milli İstihbarat…….....64
3.4.İSTİHBARATTA HABER TOPLAMA YÖNTEMLERİ……64
3.4.1.İnsan İstihbaratı…….....65
3.4.1.1.İstihbarat Birimlerinde Görevli Personel……66
3.4.1.2.Haber Kaynağı Olan Yardımcı İstihbarat Elemanı……..67

3.4.2.Teknik İstihbarat……68
3.4.2.1.Sinyal İstihbaratı……...68
3.4.2.2.Görüntü İstihbaratı……70
3.4.2.3.Ölçüm ve İz İstihbaratı……....70
3.4.2.4.Jeo-Uzaysal İstihbaratı……71
3.4.3.Açık Kaynak İstihbaratı……72
3.5.ÖLÇEKLERİNE GÖRE İSTİHBARAT……74
3.5.1.Stratejik İstihbarat……....74
3.5.2.Operasyonel İstihbarat……....76
3.5.3.Taktik İstihbarat……....77
3.6.TEHLİKENİN KAYNAĞI BAKIMINDAN İSTİHBARAT……....78
3.6.1.Dış İstihbarat……79
3.6.2.İç İstihbarat……80
4.DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İÇ GÜVENLİK İSTİHBARATI……82
4.1.İÇ GÜVENLİK İSTİHBARATI VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR ……....82
4.2.TÜRKİYE'DE İÇ GÜVENLİK İSTİHBARATI İLE YETKİLİ KURUMLAR…89
4.2.1.Milli İstihbarat Teşkilatı ……90
4.2.2.Polis İstihbaratı……..96
4.2.3.Jandarma İstihbaratı……...103
4.3.İSTİHBARATTA TEKNİK TAKİP……...108
4.3.1.Önleme Amaçlı Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve Kayda Alınması……..109
4.3.2.Önleme Amaçlı Teknik Araçlarla İzleme……....114
4.4.İSTİHBARAT VE ADLİ İŞLEM (OPERASYON) İLİŞKİSİ……115
4.4.1.İstihbarat Sayesinde Önlenen Olaylara Örnekler……....117
4.4.2.Önlenemeyen Olaylara Örnekler……122
4.5.KAMU DÜZENİNİN SAĞLANMASINDA İÇ GÜVENLİK İSTİHBARATININ ÖNEMİ……....125
SONUÇ……..127
KAYNAKÇA……...132
EKLER……149

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1 : İstihbarat Analizinde Haber ve Kaynak İlişkisi

Şekil-2 : İstihbaratın Boyutları

Şekil-3 : Mit Müsteşarlığı Teşkilat Yapılanması

Şekil-4 : EGM İstihbarat Yapılanması

Şekil-5 : EGM İstihbarat Yapılanması

Şekil-6 : JGK İstihbarat Yapılanması

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ANY.	: Anayasa
ASIS	: Australian Secret Intelligence Service
BND	: Bundesnachrichtendienst (Almanya Federal Haber Alma Servisi)
CIA	: Central Intelligence Agency
CMK	: Ceza Muhakemeleri Kanunu
DCRI	: Direction centrale du Renseignement intérieur (Fransa İç İstihbarat Servisi)
DGSE	: Direction Générale de la Sécurité Extérieure (Fransa Dış Güvenlik Genel Müdürlüğü)
DHKP/C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
DHS	: Department of Homeland Security
DNI	: Director of National Intelligence :
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
FBI	: Federal Bureau of Investigation
GEOINT	: Geospatial Intelligence
HUMINT	: Human Intelligence
IC	: Intelligence Community
IMF	: International Monetary Fund
IMINT	: Imagery Intelligence

IRTPA	: The Intelligence Reform and Terrorism Prevention
IŞİD	: Irak Şam İslam Devleti
İBDA/C	: İslami Büyük Doğu Akıncıları/Cephesi
İKK	: İstihbarat Karşı Koyma
İSAK	: İstihbarat Akademisi
JGK	: Jandarma Genel Komutanlığı
KDGM	: Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı
KDP	: Kürdistan Devrim Partisi (Partiya Şoreşe Kürdistan)
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
MASINT	: Measurement and Signature Intelligence
MEH	: Milli Emniyet Hizmetleri
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
MI5	: Military Intelligence Section 5 (İngiliz İç İstihbarat Servisi)
MI6	: Military Intelligence Section6 (İngiliz Dış İstihbarat Servisi)
MİKM	: Milli İstihbarat Koordinasyon Merkezi
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
MKP	: Maoist Komünist Partisi
MLKP	: Marksist Leninist Komünist Parti
MOSSAD	: İsrail Dış İstihbarat Servisi
MSS	: Ministry of State Security (Çin İstihbarat Teşkilatı)
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
NSA	: National Security Agency
ODGP	: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası

OSINT	: Open-source Intelligence
PKK/KCK	: Partiya Karkerên Kurdistan/Koma Civakên Kurdistan Kürdistan İşçi Partisi /Kürdistan Topluluklar Birliği
PVSK	: Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu
RAW	: The Research and Analysis Wing (Hindistan Dış İstihbarat Servisi)
SGK	: Sahil Güvenlik Komutanlığı
SHİNBET	: İsrail İç Güvenlik Servisi
SIGINT	: Signal Intelligence
SVR	: Sluzhba Vneshney Razvedki(Rusya Dış İstihbarat Servisi)
TADOC	: Turkish International Academy Against Drugs And Organized Crime
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKP/ML TİKKO	: Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
UNODC	: United Nations Office on Drugs and Crime
US PATRIOT	:Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism
USA	: United States of America
YİE	: Yardımcı İstihbarat Elemanı

GİRİŞ

Dünya tarihi boyunca, dönemsel olarak tarz değiştirmesine rağmen her zaman güvenlik merkezli sorunlar var olmuştur. Günümüzün güvenlik merkezli sorunları da küresel, bölgesel ve yerel terörizm ile sınır aşan suçlardır. Bazı ülkeler bunları diğer ülkelere karşı gizli bir savaş aracı olarak kullansa da özellikle terörün nereyi vuracağını kestirmek gerçekten zordur. SSCB'nin Afganistan'ı işgali sırasında Usame Bin Ladin'i büyüten ABD, ülke içindeki en büyük terör darbesini de yine ondan yemiştir.

Devletler, ulusal güvenliklerine yönelik her türlü tehdide karşı kurumsal yapılanmalara, hukuksal düzenlemelere ve dinamik tedbirlere ihtiyaç duymakta olup zamanla bunları çağın gereklerine, insanların ihtiyaçlarına ve tehditlerin özelliklerine göre geliştirmelidirler. Günümüzde de en çok tartışılan konuların başında, devlet merkezli güvenlik anlayışının artık yerini birey merkezli veya özgürlük merkezli güvenlik anlayışına bırakması gerektiği gelmektedir. Çünkü en gelişmiş ülkelerde bile güvenliğin değişen seyrine göre özgürlükler kısıtlanabilmektedir.

Devlet güvenliği kapsamında iç güvenliğin sağlanmasıyla kamu düzeninin devamı sağlanmış olup bu sayede toplumsal barış teminat altına alınmış olur. Kamu düzeninin olmadığı yerde özgür yaşam hakkından, barış ve huzur ortamından bahsetmek gerçekten zordur. İç güvenlik ise küreleşen dünya da artık ülke içi ve dışını ilgilendiren bir boyut kazanmıştır. Çünkü küreselleşme ile iletişim hızının ve sanal dünyanın günlük hayata olan etkisinin artmasıyla eskiden çok net bir şekilde belirleyici olan ülke sınırları önemini kaybetmiştir. Bu bağlamda her alanda artan iç ve dış etkileşim gibi ulusal güvenlik konularında da iç ve dış ayrımı yerini birbirini tamamlayıcı bir özellikte bir yapıya dönüşmüştür. Öyle ki sorunu sadece içsel veya dışsal olarak ele almak çoğu zaman yönetimleri yanlış yöne sevk eder hale gelmiştir. Örneğin 11 Eylül 2001 saldırıları sonrası ABD, iç güvenliğini koruma amaçlı olarak binlerce km. uzaktaki Afganistan'ı işgal etmiş, en uç hattını buradan başlatmaya yönelik politika üretmiştir.

Ülkemizde de yıllardır faaliyet sürdüren PKK terör örgütünün faaliyet alanı, parasal kaynakları, silah ve mühimmat sağlayıcıları, siyasi, askeri ve ekonomik

desteği göz önüne alındığı zaman ülke içi mesele olmaktan çıkıp çok geniş dış bağlantıları olan bir iç güvenlik meselesi olduğu görülmektedir.

İç güvenliğin sağlanması sadece bir alanda yapılanlarla başarılamaz. İşin içinde eğitim, sağlık, tarımdan tutun da güvenlik, savunma ve kolluk faaliyetlerine yönelik modern, demokratik ve kararlı politikalar üretilmesi esastır. İç güvenlik tedbirleri kapsamında kamu düzenine yönelik suçların önlenmesi konusu da iç güvenlik istihbaratının alanına girmektedir.

Güvenliğin türleri olarak devlet, toplum, birey güvenliği ile küresel güvenlik sayılabilir. Devlet güvenliği veya milli güvenlik içerisinde de iç ve dış güvenlik sayılabilir. Milli güvenlik ve kamu düzeni arasındaki ilişkiye bakıldığında, tüm güvenlik tedbirlerinin kamu düzeninin sağlanması amacıyla alındığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Kamu düzeni ile milli güvenlik arasında kümesel bir ilişkiden bahsedilebilir. Şöyle ki kamu düzenini bozan her husus milli güvenliği bozmayabilir, ancak milli güvenliğe yönelik her tehdit kamu düzenini bozar. Örneğin kabahatler kanununa göre yere sigara atmak gibi suç olan fiiller milli güvenliği ilgilendirmez ancak diğer taraftan milli güvenliği ilgilendiren her suç kamu düzenini doğrudan etkiler.

İç güvenlik istihbaratı da kamu düzeninin sağlanmasında önemli bir rolü olan önleme amaçlı bir tedbirdir. İç güvenlik kavramında olduğu gibi iç güvenlik istihbaratında da iç ve dış ayrımının olmadığını söyleyebiliriz. İç, dış ve askeri istihbaratın ilgi alanları iç güvenlik istihbaratında birleşmektedir. Diğer taraftan suçun oluşmasıyla birlikte kamu düzeninin sağlanmasına yönelik yapılan adli işlemlerde de istihbarat teknik ve yöntemleri kullanılmaktadır. Adli boyutu olduğundan resmi olarak istihbarat olarak sayılmasa da suç veya kriminal istihbarat, kolluk istihbaratı ve istihbarat odaklı kollukta iç güvenlik istihbaratının bileşenleri sayılabilir.

Modern iç güvenlik istihbaratının tartışılan en önemli yanları olarak potansiyel suçlu takibi, özgürlüklerin kısıtlanması, özel hayatın gizliliğine müdahale, saydamlıktan uzak olan gizlilik, zaman zaman siyasi otoritenin kontrolünden çıkması, kanunsuz işlere bulaşılması ve geniş yetkilere sahip olması sayılabilir. İç güvenlik istihbaratı önleme amacı boyutuyla hizmetinde olduğu ülkenin potansiyel

tehlike olarak gördüğü iç ve dış unsurları takip edebilir. Burada hedefin neye göre seçildiği önem arz eder.

Tez çalışmamın ana amacı kamu düzeninin sağlanmasında iç güvenlik istihbaratının önemini ortaya koymaktır. Bu kapsamda;

- Neden istihbarat servislerine ve birimlerine ihtiyaç duyulur?
- Kamu düzeni ile iç güvenlik istihbaratı arasında bir ilişki var mıdır?
- İyi bir iç güvenlik istihbaratı sistemi kamu düzenini sağlar mı?
- İç güvenlik istihbaratı ile özgürlükler arasında döngüsel bağ var mıdır?

sorularına cevap verecek şekilde konuları toplam dört bölümde inceledim.

Birinci bölümde; toplumun üzerinde anlaştığı kurallar bütünü olarak kamu düzeni ele alınmaktadır. Kamu düzeninin klasik unsurları arsında sayılan güvenlik olgusu birey, toplum, milli ve küresel boyutlarıyla açıklanmıştır. Kamu düzeni ile milli güvenlik arasındaki ilişki değerlendirilmektedir. Bir anlamda da güvenliğin insan hayatındaki önemine vurgu yapılmaktadır.

İkinci bölümde, iç güvenliğin sağlanmasından sorumlu olan "kolluk" ele alınarak çeşitli yönleriyle incelenmiştir. Kolluğun tarihsel gelişimi, ülkemizdeki kolluk sistemi ve kolluğun kamu düzeninin sağlanmasındaki rolü değerlendirilmektedir.

Üçüncü bölümde ise kamu düzeni ve milli güvenliğe yönelik tehlikelere karşı önceden önlem amacıyla yapılan istihbarat faaliyetleri incelenmektedir. İstihbarat; amacı, kapsamı ve uygulanma şekilleri ile anlatılmaya çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde ise iç güvenlik istihbaratının yenilenen tanımıyla birlikte kamu düzeninin sağlanmasındaki önemini anlattım. Ülkemizde halihazırda mevcut iç güvenlik yapılanmasını ele alarak iç güvenlik istihbaratı sayesinde engellenen olaylar ile engellenemeyen olaylardan örnekler verdim. İç güvenlik istihbaratını önemli kılan hususlar değerlendirilmektedir.

Sonuçta ise kamu düzeninin sağlanması ve demokrasinin teminatı olarak yapılan iç güvenlik istihbaratının insan özgürlükleri ile olan döngüsel bağına vurgu yapılarak iç güvenlik istihbaratının nasıl bir baskı unsuru olabileceği anlatılmaktadır.

İç güvenlik istihbaratının demokrasi kuralları içerisinde nasıl yapılacağı değerlendirilmektedir.

Çalışmada kullanılan olgusal ve yargısal veriler; kütüphaneler, akademik veri tabanları, bilimsel yayın tarama siteleri, medya ve internet arşivleri, resmî internet sitelerinden elde edilen birincil ve ikincil kaynaklardan istifade edilerek belgesel tarama yöntemi ile sağlanmıştır. Elde edilen bilgilerin bir takım somut örneklerle desteklenmesiyle şekillenmiştir.

Çalışma konusu, kamu düzeninin sağlanmasında iç güvenlik istihbaratının önemi çerçevesinde incelenmiştir. Küreselleşme ile sınır tanımayan bir hale gelmiş olan başta terör ve organize suçla mücadelede iç güvenlik istihbaratının rolü örneklerle anlatılmıştır. İç güvenlik istihbaratını ilgilendiren adli konular araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Araştırmanın en büyük kısıdı, ülkemizde istihbarat alanında yapılan araştırma sayısının azlığı ve istihbarat birimlerine ait bilgilerin gizliliği olmuştur.

Her türlü suçun işlendiği günümüzde, kamu düzeninin sağlanması için iç güvenlik istihbaratının her zaman önemli olacağı, uluslararası ilişkilerde ve kamu düzeni içerisinde insanlar, toplumlar, ülkeler ve şirketler arasındaki çekişmenin, menfaat çatışmasının ve anlaşmazlıkların her zaman devam edeceği öngörüldüğünden iç güvenlik istihbaratı faaliyetlerinin artarak devam edeceği, ülkemizde ve diğer ülkelerde iç güvenlik istihbaratının kanunlara uygun, özgürlüklere karışmayan bir nitelikte ve denetlenebilir bir şekilde yürütülmesi kamu düzeninin daha iyi korunmasına neden olacağı varsayılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM
KAMU DÜZENİ

1.1.KAMU DÜZENİ KAVRAMI

Özgürlük kavramıyla ilgili olarak günümüzde kabul gören ve bir o kadar da tartışılan en önemli tanımlamalardan biri “bir bireyin hak ve özgürlüğünün başladığı yer, diğerlerinin hak ve özgürlüklerinin bittiği yerdir.” tanımıdır. Bu tanımdan, kimsenin her istediğini sınırsız bir şekilde yapma keyfiyetine sahip olmadığını anlamaktayız. Sınırların konması ile görünür de insanların özgürlükleri kısıtlansa da oluşturulan sistem sayesinde insanların eşit ve adil bir şekilde özgürce hareket etmesi sağlanmaktadır.

Kamu düzeni kavramı hayatın her alanında kullanılan, çok sık karşımıza çıkan ve bu yüzden de tam olarak ne olduğu üzerinde bir fikir birliği oluşturulamayan kavramlardan biridir. Kamu düzeni, hukuk devletinin temeli olmakla beraber toplumun güvenlik ve emniyet içerisinde yaşamasının, bireylerin kendi aralarındaki çıkarlarının temin edilmesi ile bireylerin devlet karşısında temel hak ve özgürlüklerinin sağlanmasının da temelidir.

Bireylerin toplum içerisinde özgürce yaşaması için genelin üzerinde uzlaştığı kurallar ve ilkelerle oluşturulan bir düzen gerekmektedir. Bu düzen içerisinde insanların uyması gereken kuralların bozulduğu durumlarda müeyyideler hayata geçirilir. Gerçek hayatta, devletin elinde bulunan müeyyide uygulama yetkisi, insanların barış ve huzur içerisinde yaşamalarını sağlamak içindir. Bu, sadece bireyler arasındaki ilişkilerde değil, güç sahibi olan devlet ile bireyler arasındaki ilişkilerde de önem arz eder. Tarih boyunca yönetimlerin uygulamış oldukları farklı sistemlerin zamanla gelişmesi sonucu günümüzdeki demokrasi anlayışı ortaya çıkmıştır.

Türk Dil Kurumu sözlüğünde(TDK, 2003) “bütün toplumu ilgilendiren düzen” anlamında kullanılan “kamu düzeni” kavramının çok geniş bir alanı kapsaması ve diğer taraftan zamana, mekana ve konuya göre değişiklik içerisinde olması dolayısıyla sınırları çok belirli bir tanım yapmak zordur. Kavramın çeşitliliğinden

dolayı ve bahse konu durumlarda farklılaşmasından dolayı öğretide birçok yazarın, kamu düzeninin tanımlanmasındaki zorluğa vurgu yaptığı görülmektedir.

Tekinsoy'a göre(2011: 8) ilk olarak 17.yüzyılda yaşamış olan ünlü hukukçu Domat tarafından kayda değer bir kamu düzeni teorisi oluşturulmuştur. Bu teoriye göre herkes düzenin devamını sağlamak için kamu düzenini bozmamalı hatta ona kendi sorumluluklarıyla katkıda bulunmalıdır.

Tanrıver'den aktaran Yılmaz(2004: 4) kamu düzenini, bir toplumun siyasi, ekonomik, sosyal, ahlaki ve hukuki açılardan temellerini belirleyen ve toplumun genel çıkarlarını koruyan kurallar bütünü olarak tanımlamaktadır. Kamu düzeninin sağlanması için sacayaklarını oluşturan kurallar ve bunlar arasında uyum olması esastır. Diğer taraftan ise bu temele dayalı olarak kurulan düzen içerisinde genel çıkarların bireysel çıkarlara göre öncelikli korunması sağlanmalıdır.

Tanör'e göre(1969: 138) ise kamu düzeni "toplum hayatında maddi bir karışıklığın olmaması, kaba kuvvetin, kaos ve anarşinin hüküm sürmemesi, aksine belli bir düzenliliğin ve barışın hakim olmasıdır". Bu tanımdan anlaşılacağı gibi kamu düzeninin negatif yönden de tanımlanması mümkündür. Bir yandan pozitif anlamda bir düzenden bahsedilirken negatif yönden de düzensizliğin olmamasından bahsedilebilir. Günday'a göre(2004: 246) kamu düzeni, bozulduğu zaman toplumun çıkarlarının olumsuz olarak etkilendiği ve korunmasıyla da toplum çıkarlarının ve kamu yaranının gerçekleştiği düzendir. Ergut'ta(2004: 235) güvenlik merkezli olarak düzensizliğe vurgu yapmış ve "düzensizlik; yere, zamana ve yerel geleneklere bağlı olarak, toplumdaki normallik ve huzura yönelik yerel beklentileri ihlal eden saldırgan bir davranıştan kaynaklanan bir durumdur." tanımını yapmıştır.

Dayınlarlı'ya göre(2011: 6) kamu düzeni, tolumda barış ve huzuru sağlama amacı taşıyan bir kurallar bütünüdür. Akgüner(1983: 70) ise kamu düzenini bir toplumun normal yaşantısını güvenlik, sağlık, huzur içerisinde devam ettirmesi için alınan önlemlerin tamamı ve bunların sayesinde gerekli şartların sağlanması olarak tanımlamıştır.

Maurice Hauriou tarafından 1900'lerin başında savunulmuş olan klasik anlayışa göre(Hauriou'den akt. Gözler, 2002: 466) kamu düzeni, toplumun ahlak

düzenini kapsamayan bir şekilde toplumun maddi ve dış düzeni olarak tanımlanır. Bu bağlamda Günday'a göre(2004: 259) kamu düzeni; yollar, parklar, sokaklar, caddeler, meydanlar gibi halka ait açık yerlerde ve eğlence yerleri, lokanta, kafe, kahvehane, otel gibi halka açık yerlerde insanların güvenlik, esenlik ve dirlik içerisinde sağlıklı bir şekilde yaşamalarının sağlanmasıdır.

Klasik anlayışa göre kamu düzeninin geleneksel üçlü olarak adlandırılan üç unsuru vardır. Bunlar kamu düzeni tanımlarının içerisinde de belirtilen sağlık, dirlik-esenlik ve güvenliktir.

1.1.1.Kamu Düzeninin Nitelikleri

Kamu düzeni kavramının içeriğinin çok geniş bir alanı kapsadığını ve bundan dolayı anlam aralığının büyük olduğunu söylemiştim. Ayrıca tanımlardan anlaşıldığı üzere kamu düzeninin; güncel olan zamana, uygulandığı mekana ve kapsadığı konuya göre farklılık göstereceği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda bu hususlar kamu düzeninin nitelikleri olarak da sayılmaktadır.

1.1.1.1.Kamu Düzeninin Zaman Bakımından Değişken Oluşu

Kamu düzeni, toplumun genel çıkarlarını önemseyen kurallar bütünü olduğundan dolayı zaman içerisinde mevcut menfaatlere ve insanların beklentilerine göre değişebilir. Bundan dolayı da zaman geçtikçe kamu düzeni farklılıklar gösterebilir. Belli bir zaman diliminde toplumda kabul gören ve bundan dolayı kamu düzeninin bir parçası olan herhangi bir olgu, başka bir zaman diliminde toplum tarafından uygulanmayarak kamu düzenine aykırı bir durum teşkil edebilir.

Jacquınet'ten aktaran Tekinsoy'un eserinde(2011: 19) kamu düzeninin Fransa'da her an geçerli olan fikre göre değişken olduğu vurgulanmaktadır. Ökçün'e göre de(1997: 109) özellikle hakim takdirinin ön plana çıktığı yasal boşluklarda, hakim, kamu düzeninin hayatın güncelliğine göre şekillendirilmesini göz önüne alarak karar verir.

Kamu düzeninin zamana göre değişken oluşuna, Osmanlı Devletinin son yıllarında uygulanan ve 1926'da yürürlükten kaldırılan Mecelle Kanunundan bir

madde örnek olarak gösterilebilir. Bu maddede belli şartlara haiz bir erkeğin dört kadınla evlenmesine izin verilirken yerine gelen medeni kanunda bu konu kamu düzenine aykırı düşmüştür.

1.1.1.2.Kamu Düzeninin Mekan Açısından Değişken Oluşu

Bir ülkedeki kamu düzeni kapsamında hayata geçirilen uygulamalar başka bir ülkede farklı olarak yorumlanabilir. Yani bir yerde kamu düzenini bozduğu gerekçesiyle yaptırım uygulanan hareketler, diğer bir ülkede kamu düzenine aykırı olarak görülmeyebilir. Kamu düzenini şekillendiren siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki açıdan temel yapı, genel menfaatler, kamu yararı, genel ahlak anlayışı, temel hak ve özgürlükler, ortak değer yargıları, tarihsel birikim, gelenek, görenekler, yaşam şekli ve bunun gibi birçok unsur toplumdan topluma değişir.

Tunçmoğ'a göre(1976: 249,250) kamu düzeni, kendisine uyulması halinde toplumun ve devletin büyük çıkarlarının korunacağı hukuk kuralları bütünü olup kamu düzeni tanımlanırken ülke ve aktüel dönem göz önünde bulundurulmalıdır. Ökçün'e göre(1997: 110) kamu düzeni, bir toplumda zaman içinde değiştiği gibi, ülkeden ülkeye göre de değişiklik gösterir. Yani kamu düzeni ile ilgili düşenceler yer bakımından değişebilir. Bir ülkede kamu düzeni kapsamında değerlendirilen bir unsur, diğer bir ülkede kamu düzenini ilgilendirmeyebilir.

1.1.1.3.Kamu Düzeninin Konu Bakımından Değişken Oluşu

Kamu düzeni, konu bakımından değişkendir ve bundan dolayı her somut olayda farklı özellikler gösterir. Tarman ve Özay'a göre(2011: 338) kamu düzeninin değişkenliği özelliğinden dolayı hâkim, kamu düzenine aykırılığın tespitinde, her somut olayı kendi koşulları içinde değerlendirmek zorundadır.

Gürzumar'a göre(1994: 30) kamu düzeni kavramının değişkenliği konu açısından da görülmekte ve kamu düzenine aykırılığın her somut olay için tekrar gözden geçirilerek sonuca varılması gerekmektedir. Kamu düzenini ilgilendiren bir olaya ait bazı unsurlar eğer değişirse bu olayın kamu düzenine ilişkin olma bağı kopabilir.

1.1.2.Kamu Düzeninin Klasik Unsurları

Kamu düzeni kavramı bir anlamda düzensizliğin yokluğu olarak da anlaşılmaktadır. Fakat düzensizliğin olmaması her zaman kendiliğinden doğal haliyle işlemediğinden, durumun devamlılığının sağlanması için düzenlemeler gerekmektedir. Bu kapsamda kamu düzeni hukuk perspektifinde ele alınarak hukuki düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Sonuç olarak kamu düzenin sağlanması için düzensizliğin ortadan kaldırılıp düzenin korunması ve bunun sayesinde toplumdaki bireylerin güvenlik, sağlık, esenlik ve dirlik içerisinde yaşamalarına imkan veren bir ortamın kurulması istenmektedir. Anayasamız ve değişik kanunlarda güvenlik, genel sağlık ile halkın ırz, can ve malını muhafaza gibi terimler çokça bulunmaktadır. Kamu düzeninin korunmasına vurgu yapıldığı görülmektedir.

1.1.2.1.Sağlık

Anayasanın birçok maddesinde "genel sağlık ve genel ahlakın korunması hükümlerine" yer verilmiştir. Ayrıca "herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir"(Any. Md.56/1) ve "Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler"(Any. Md.56/3) maddeleri bulunmaktadır. Sosyal güvenlik hakkı ise Any. Md.60'ta "Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar" olarak yer almaktadır.

Günday'a göre(2004: 260) sıhhat anlamına gelen sağlık, toplumun bulaşıcı ve yaygın hastalıklardan uzak tutulmasını, toplumun sağlıklı bir ortamda iyi koşullar içerisinde yaşamasını devam ettirmesini ifade eder. Kamu düzeninin bir öğesi olan sağlık, bireysel hastalıkların iyileştirilmesinden ziyade toplumun karşılaşabileceği genel bulaşıcı hastalıkların ortaya çıkmasının ve yayılmasının engellenmesi anlamına gelmektedir. Yani sağlık kavramı bu kapsamda "genel sağlık" anlamındadır.

Özay(2004: 729) sağlık durumunu hem insan, hayvan ve bitkiler gibi canlılar hem de taşınmazlar, genel kullanıma açık yer ve eşyalara ilişkin olarak düşünülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Konuya bu şekilde baktığımızda genel sağlığın

amacının bireysel hastalıklar yerine toplum sağlığı ve onu etkileyen unsurların durumlarına ilişkin olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

Günümüzde sağlık konusu ile ilgili olarak devletin bazı kurumları sorumlu tutulmuştur. Bu kurumlar koordineli bir şekilde genel sağlığın korunmasını sağlamaya çalışmaktadır. Örneğin suların, yiyeceklerin, gıda maddelerinin denetimi ve tespit edilen sağlıksız koşulların ortadan kaldırılması için alınan tedbirler genel sağlığın korunmasına yöneliktir.

Kamu düzeni kapsamında yer alan genel sağlık ile ilgili olarak mevzuatta gıda güvenliği, ilaç ve tıbbi ürünler güvenliği, çevre sağlığı, bulaşıcı hastalıklarla mücadele gibi konular yer almaktadır.

1.1.2.2. Dirlik ve Esenlik

Günday'ın İdare Hukuku adlı eserinde(2004: 260) dirlik ve esenlik, yaşamın doğal akışını olumsuz yönde etkileyebilecek, zarara sebep olabilecek her türlü düzensizliğin ve karışıklığın yokluğu olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda düzen içerisindeki hayatın normal seyrinde, bireylerin rahatsız olabileceği anormal şekilde ortaya çıkan ve onları olumsuz yönde etkileyen toz, duman, gürültü, pislik, kötü koku vb. her türlü düzensizlikten uzak olacak şekilde huzurlu bir ortamda rahat bir şekilde yaşamalarına dirlik ve esenlik denir. Dirlik ve esenlik dilimizde selamet, intizam, sükun anlamlarında da kullanılmaktadır.

Özay(2004: 729) kamu düzeninin unsuru olarak dirlik ve esenlik kavramlarını ele alırken sadece kamu düzeninin maddi boyut yönüne vurgu yapmaktadır. İdarenin kolluk marifetiyle müdahale de bulunabileceği alan olarak maddi düzenden bahsedilebilir. Ancak bazı hallerde durumun karmaşıklığından dolayı manevi alandan doğan düzensizliklerde de idarenin müdahalesi söz konusu olabilir. Onar'a göre(1963: 1481) manevi ve ahlaki sahaya müdahale edebilmek için aykırı varsayılan hareketle maddi nizamda ortaya çıkan veya vuku bulabilecek karışıklık arasında sıkı bir illiyet bağının mevcut olması ve bir anlamda manevi alan içerisine girmenin zaruri hale gelmesi için şartların oluşması zorunludur.

Özay'a göre(2004: 729) günümüzde genel ahlak kolluğundan bahsedildiğinde akla "müstehcenlik" kavramı gelmektedir ve tam bu konuda da kolluğun yetki sınırı çok önem arz etmektedir. Çünkü içinde bulunduğumuz dönemde sanatın her dalında, fikir dünyasının birçok ürününde bu kavram yer almaktadır. Bundan dolayıdır ki idarenin müdahale yetkisini kullanım oranı hassasiyet arz etmekte olup yetki aşımı kamu düzeninin sağlanmasının aksine kamu düzeninin bozulmasına dahi sebebiyet verebilir. Geçmişte toplumda aykırı olarak görülen bazı şeylerin başka zamanlarda olağan görülmesi, kamu düzeninin zamana göre değişebileceği niteliğine örnek olarak gösterilebilir.

1.1.2.3.Güvenlik

Güvenlik kavramı, Batı dillerindeki kullanım şekliyle (Fransızca'da securité, İngilizce'de security gibi), etimolojik olarak Latince "securitas" kelimesinden türemiş olup; garanti, güven, rahatlık ve huzur, düzen, barış, eminlik, güvenilirlik, temin etmek ve garanti etmek gibi eş anlamlara sahip bir kavramdır. Güvenlik geniş kapsamlı bir kavram olup devletin korunmasından kazaların önlenmesine kadar uzanan bir alan için kullanılmaktadır.

Kamu düzeninin güvenlik unsuru, bireylerin umumi ve umuma açık yerlerde can ve mal güvenliği açısından korku duymadan hareket etmeleri olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle can ve mal güvenliğine yönelik tehlikelerin olmadığı güvenli bir durum olup Amerikan Barış Enstitüsüne göre(usip.org, 2014) kişilere ve topluma yönelik kundaklama, kaçırma, yaralama, öldürme, tehdit vb. gibi suç eylemleri ile politik baskı, isyan ve anayasaya aykırı uygulamaların olmadığı durumdur. Duran'a göre de(1982: 254) güvenlik; bireylerin kamusal ve kamuya açık yerlerde saldırıya, baskıya, cebre, şiddete, tehdide, hiçbir hak tecavüzüne maruz kalmadan yaşamaları aynı zamanda bunlarla ilgili hiçbir zaman endişe duymamaları ve bu yönde kanaate, hisse ve inanca sahip olmalarıdır.

Güvenlik, bireylerin can ve mallarına zarar gelmesinden korkmadan, herhangi bir tehdit veya saldırının beklentisi içinde olmadan yaşamlarını sürdürebilmeleridir. Örneğin trafik önlemleri, silah kullanımının kısıtlanması, sporda şiddetin engellenmesi için tedbirler alınması, iş kazalarına yönelik tedbirlerin alınması, tehlikeli hayvan ve insanların zarar vermelerinin önüne geçilmesi, bina ve yapılarda

yangın ve doğal afetlere karşı önlemler alınması, ani şiddet olaylarına hazırlıklı bulunulması, doğal afetlerde belirlenen hareket tarzları, teröre ve suça karşı önlemlerin alınması gibi daha da çoğaltılabilecek birçok önlem halkın güven içerisinde can ve mal tehlikesinden uzak bir yaşam sürmesi için kamu düzenin güvenlik unsuru içerisinde mevcuttur.

Güvenlik tanımlarında karşımıza en sık çıkan kavram olarak "tehdit" sayılabilir. Kamu düzeninin varlığına ve sürdürülmesine güvenlik olgusuyla bakıldığında ortada herhangi bir tehdidin bulunması gerekmektedir. Dedeoğlu'na göre(2003: 10) bahse konu tehdit, bir devlet veya bir toplum için dışsal veya içsel birden fazla sayıda olabilir. Tehdit gerçekten varolacağı gibi sadece algı olarak da hissedilebilir.

Toplum içerisinde yaşayan bireylerin kamu düzeninin varlığı ile ilgili olarak yeterli inanca sahip olabilmesi için toplumda güvenliğin sağlanması ve bu sayede huzur ortamının oluşturulması gerekmektedir. Terzioğlu'na göre(1982: 801) toplumda güvenlik; devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik olan tehditlere, kazalara, tehlikelere karşı gerekli tedbirlerin alınması yoluyla sağlanabilir. Bu şekilde insanların kendilerini güvende hissettikleri bir ortam oluşturulabilir.

Güvenlik önlemleri alınırken ölçülülük ve zarurilik gibi temel prensiplere dikkat edilmesi, demokrasinin devamı ve gerçek manada işlerliliği için hayati önem sahiptir. Kamu düzeninin korunması amaç edinilerek insanların özgürlüklerinin gereksiz ve aşırı şekilde kısıtlanması istenen sonucun tam aksine bir etki yaratabilir. Dünya tarihinde devletlerin ve otoriter yönetimlerin yaptıkları aşırı uygulamalar sonucunda yok edilmek istenen düzensizliklerin nasıl daha büyük karışıklıklara dönüştükleri görülmüştür.

Diğer yandan insanlar günlük yaşantılarında bile kişisel güvenlikleri için çelik kapı taktırma, alarm sistemi kurma vb. gibi gerekli önlemleri alırken devletlerin güvenliği sağlamak için sistematik bir düzen kurmaması herhalde düşünülemez. İnsanlar nasıl ki bu tedbirler neticesinde kendilerini güvende hissederlerse devletler de güvenliklerini tedbirler, kanunlar, yaptırımlar ve idari düzenlemelerle kendilerini koruyarak güvende hissederler.

PVSK'nın 1.maddesi "Polis, asayişi amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatını temin eder." şeklindedir. Kamu düzeninin güvenlik öğesine bu maddeden atıf yapılarak devletin, güvenlik ve huzurun olduğu bir ortamın temini maksadıyla gerekli tedbirleri uyguladığı söylenebilir.

Vimbert'tan aktaran Tekinsoy'a göre(2011: 56) bazı hukukçular kamu düzeninin unsurlarından güvenlik unsurunun diğerlerini de kapsayan bir niteliğe sahip olduğu görüşüne sahiptirler. Uygulama alanı yönünden çok geniş bir alana yayılan güvenlik kavramı aynı zamanda kamu düzeninin diğer unsurlarının sağlanabilmesi için olması gereken bir olgudur.

1.2. MİLLİ GÜVENLİK VE KAMU DÜZENİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kamu düzeni çok geniş bir kavram olup milli güvenlik ve alt dallarını da kapsamaktadır. Çünkü havaya ateş etmek, kırmızı ışıkta geçmek, hakaret etmek, kapalı yerde sigara içmek vb. gibi suçlar milli güvenliği etkilemeyebilir. Ancak milli güvenliğe ve alt dallarına yönelik terör, düşman saldırıları, örgütlü suçlar vb. gibi faaliyetler doğrudan kamu düzenini de etkilerler.

1.2.1.Milli Güvenliğin Tanımı

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisinde(tr.wikipedia.com, 2014) insanlar belirli kategorilerdeki ihtiyaçlarını karşılamalarıyla, kendi içinde bir hiyerarşi oluşturan daha üst ihtiyaçları tatmin etme arayışına girdikleri savunulmaktadır. Birey hiyerarşik sıraya göre ihtiyaç kategorilerindeki ihtiyaçlarını tamamlayarak gidermeden, bir üst düzeydeki ihtiyaç kategorisine geçemez. Maslow insan ihtiyaçlarını aşağıdaki şekilde kategorize etmiştir.

1. Fizyolojik gereksinimler (Nefes alma, yeme içme, uyuma)
2. Güvenlik ihtiyaçları (Kendini, ailesini, toplumunu güven ve emniyet içinde tehlikelerden uzak hissetmek)
3. Ait olma ve sevgi ihtiyaçları (Başkaları ile ilişki kurmak, kabul edilmek ve bir yere ait olmak)

4. Saygınlık gereksinimi (kendine saygı, güven, başarı, diğerlerinin saygısı, başkalarına saygı)

5. Kendini gerçekleştirme gereksinimi (erdem, yaratıcılık, doğallık, problem çözme, önyargısız olma, gerçeklerin kabulü)

İnsanlar güvenlik içerisinde yaşamak istediklerinden dolayı en temel ihtiyaçlarından birisi olarak güvenliği sayabiliriz. En ilkel toplumlarda dahi güvenlik sağlayabilmek için insanlar çeşitli tedbirler uygulamışlardır. Aklımıza gelen en basit örnek olarak gece yatarken özellikle yırtıcı hayvanlardan korunmak için nöbet tutmak verilebilir. Toplum olarak yaşam evresinin gelişmeye başladığı dönemlerde ise etrafı surlarla kapalı korunaklı şehirler insanların yerleşim alanları olmuştur. Modern toplum hayatına geçildikçe ise kanunlara dayalı olarak kurulmuş bir güvenlik sistematiği içerisinde yetkilendirilmiş kurumlar güvenliği sağlamıştır.

20.yüzyıldan itibaren dünya üzerinde güvenliğin temini maksadıyla birçok devletin katılımıyla ortak uluslararası güvenlik teşkilatları kurulmuştur. Gelinen noktaya baktığımızda dünya tarihi boyunca insanların güvenlik ihtiyacını karşılamak için birçok yeniliğe başvurduklarını görmekteyiz.

Güvenlik, bireyden başlayarak toplum, devlet ve uluslararası düzeyde geniş bir alana yayılan bir kavramdır. Ergül'e göre(2008: 129) güvenlik, sosyal bilimler alanında ele alındığında, "birey, topluluk veya toplumun istenmeyen, beklenmeyen olay, durum veya saldırılardan maddi, yasal veya psikolojik araçlarla korunması anlamını taşır". Dündar ise (1998: 16) "devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike ve kazaları önlemek için alınana hukuka uygun önlemlerin tümü ve bu önlemlerin alınmış bulunduğu halidir." olarak tanımlar.

Güvenlik tanımlarından da anlaşıldığı üzere bireysel güvenlik, toplum ve devlet güvenliği ile ilişkilidir. Neticede devletlerin güvenliğini sağlamak toplumların ve dolayısıyla bireylerin güvenliğinin sağlanmasına yol açmaktadır. Yılmaz'a göre(2006: 236) sistematik bir şekilde yürütülmesi için kurumsallaşan güvenlik, işlevsel olarak personel güvenliği, sektör güvenliği, kamu güvenliği, milli güvenlik, uluslararası güvenlik gibi çeşitleri güvenlik dairelerini kapsamaktadır. Bu geniş aralıkta sayılan milli güvenlik, TDK sözlüğünde "Devletin her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması" şeklinde tanımlanmıştır. Yani milli güvenlik sadece asayiş ve

emniyet anlamına gelmeyip bunun çok daha ötesinde ve bunları da kapsayan bir kavramdır.

Devlet güvenliği olarak da kabul gören milli güvenlik, devletin sınırları içerisinde kalan bireyleri kapsayacak şekilde iç güvenliği, diğer taraftan devlete dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı dış güvenliği içine almaktadır. Cerrah'a göre(2003: 45) günümüz modern toplumunda, Avrupa'da sanayi devrimi ile başlayan modernleşme, küreselleşme ve profesyonelleşme ile savaş dışı tehdit unsurlarının yoğun bir şekilde ortaya çıkması neticesinde güvenlik sektörünün kendi içinde "dış güvenlik" ve "iç güvenlik" şeklinde bir iş bölümü ve uzmanlaşması söz konusu olmuştur. "Savunma" olarak değerlendirilen "dış güvenlik" askeri bir hizmet alanı olarak tanımlanırken, "iç güvenlik" sivil bir hizmet alanı olarak sınıflandırılmıştır. Urhal'a göre(2009: 67) milli güvenlik, devletin iç ve dış her türlü tehlikelerden korunmuş olarak varlığını hukuki, sosyal ve siyasi yönlerden bağımsız bir şekilde sürdürmesi anlamına gelmektedir.

Devletler, toplumların bekası, refah ve mutluluğu ile güvenliğini sağlamak üzere teşkil edilmişlerdir. Bu amaçları yerine getirirken de devletlerin uyguladığı politikaların bir yandan bireylerin dolayısıyla toplumların güvenliğini sağlarken bir yandan da özgürlüklerini teminat altına almaları gerekmektedir.

2945 sayılı MGK ve MGK Genel Sekreterliği Kanunu'nun 2. maddesinde milli güvenliğin yasal zemindeki tanımı "Milli Güvenlik devletin anayasal düzeyinin, milli varlığının, bütünlüğünün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik tüm menfaatlerinin ve ahdi hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunmasıdır." olarak belirtilir.

Kanun maddesinde geçen tanıma bakıldığı zaman, milli güvenlik ile ilgili milli menfaat ve tehdit olmak üzere iki ana kavramdan bahsedildiği görülmektedir. Tezkan'a göre(t.y.: 193) milli menfaat "elde edildiği veya mevcudiyeti muhafaza edildiği takdirde milli hedeflerin temin edilmesinde, muhafaza edilmesinde ve geliştirilmesinde olumlu etkileri olan hususlardır." Tehdit ise yabancı bir ülkenin, ülke içinde ve dışındaki terörist bir grubun, demokratik bir ülkede demokrasi dışı yollara başvuran bir hareketin, kamu düzenini bozucu suç yapılanmalarının ülkenin menfaatlerine zarar verecek bir niyetle faaliyete geçmesi ve bu yolda çeşitli imkan

ve vasıtalara sahip olmasıdır. Tezkan'a göre(t.y.: 204) milli güvenliğin kapsamını belirleyecek unsurlar ülkenin tarihsel deneyimleri, stratejik konumu, başta komşu ülkeleri olmak üzere diğer devletler ile olan ilişkileri, toplumun sosyal ve ekonomik yapısı ve de en önemli etken olarak iç ve dış tehditlerdir.

Şenel'e göre(1969: 66) her zaman varlığını sürdürmek isteğinde olan devletin, kendisini geliştirmek ve aynı zamanda muhafaza etmek maksadıyla kendisi için tehlike olan iç ve dış tehditlere karşı önlemler alması ve gerektiğinde belli bir sıra içerisinde müzakere gibi diplomatik yollar ile operasyon, savaş, cebri harekat gibi askeri yollara başvurmasıdır.

Yılmaz'a göre(2006: 237) milli güvenlik kavramının küresel boyut kazanması, Birinci Dünya Savaşı'nın getirdiği trajedi ile başlamış ve daha yıkıcı olan İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Birleşmiş Milletlerin kurulmasıyla net olarak ortaya çıkmıştır. Çünkü savaşın yıkıcılığı o kadar büyüktür ki milyonlarca insan hayatını kaybetmiş, şehirler yerle bir olmuştur. Bu nedenlerle uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması maksadıyla dünya ülkelerinin birlikte ortak karar verip hareket etmelerine imkan sağlayacak Birleşmiş Milletler, NATO, Varşova Paktı ve Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı gibi uluslararası örgütler kurulmuştur. Ne var ki bu örgütlerden bazıları zıt kutuplarda birbirlerine karşı mücadele etmek için kurulmuştur.

Dedeoğlu(2003: 26) iki dünya savaşından sonra güvenlik anlayışının iki düzlemde geliştiğini belirtmektedir. Bunlardan ilki güvenliğin ulus-devlet boyutu, diğeri ise çift taraflı kutuplaşan uluslararası güvenlik örgütleri boyutudur. Örgütlü biçimde sahneye çıkan bu aktörler ideolojik kutuplarda rakip sistemler, nükleer yarış, soğuk savaş gibi yeni tehditlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Tezsever'e göre(2000: 41) milli güvenlik kavramının ortaya çıkmasındaki ana amaç, devletin bir savaş ve isyan sırasında kamu düzeni için tehdit olan suç ortamına karşı topyekün kendisini koruması iken, küreselleşen dünyamızda eğitim, iletişim, sağlık, sanayi, ticaret, diplomasi, kültür vb. gibi birçok alanda yer bulmuştur. Günden güne daha geniş boyutlara ve daha çeşitli alanlara yayılmıştır. Bunun sonucu olarak milli güvenlik devlet teşkilatının konularının tümüne hakim unsur olmuştur. Hatırlayacak olursak kan kanseri olan bir hasta için ilik kampanyası

başlatılmış fakat daha sonra bunların yabancı ülkeler tarafından milletimizin gen haritasının çıkarılması için kullanılacağı iddiaları ortaya atılmıştı. Klasik anlamda tamamen sağlık alanında görülen bir konu aktüel olarak bir anda milli güvenliği yakından ilgilendiren önemli bir konu olabilmektedir.

Her devlet, milli varlığına, bekasına ve güvenliğine yönelik tehditlere karşı tedbirler almak durumundadır. Devlet, iç ve dış tehditlere karşı tedbir almak maksadıyla politikalar tespit eder, geliştirir ve bunları hayata geçirir. Milli güvenliğin somut olarak görüldüğü bu politikalar çeşitli kurumların sorumluluğundaki bir sistem olarak kabul edilebilir. Milli güvenlik politikası tespit edilirken milli menfaatler ve hedefler, ulusal, bölgesel ve uluslararası konjonktürdeki değişimler ile toplumun istekleri göz önünde bulundurulur. Tezsever'e göre(2000: 43) bütün devletler, yönetim sistemlerine uygun olarak anayasa temelli yasal dayanağı ve çerçevesi belirlenmiş milli güvenlik sistemine sahiptirler. MGK internet sitesine göre(mgk.com.tr, 2014) "Devletler; bölgesel ve küresel ortamın izlenerek tehdit ve fırsatların tespit edilmesi ile bu hususlara matuf siyasetin belirlenmesini ve en uygun politikaların uygulanmasını sağlayacak süreç ve unsurları ihtiva eden milli güvenlik sistemlerini tesis etmektedirler." Ancak devletin tesis ettiği sistemin milletin de onayından geçmiş olması demokrasinin vazgeçilmezidir.

1.2.1.1.Milli Güvenlik Kurulu

Milli Güvenlik Kurulu, Anayasanın 185.md. gereğince kurulmuştur. Aynı madde ve 2945 sayılı "Milli Güvenlik Kurulu Ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanunu"nun 3.md.ne göre Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında Başbakan, Milli Savunma Bakanı, Adalet Bakanı, İçişleri Bakanı, Dışişleri Bakanı, Başbakan Yardımcıları ile Genelkurmay Başkanı, Kuvvet Komutanları ve Jandarma Genel Komutanından oluşur.

MGK resmi internet sitesine göre(mgk.com.tr, 2014) temeli 1933 yılında bir kararname ile kurulan ve temel görevi milli seferberlik olarak belirlenen Yüksek Müdafaa Meclisine dayanır. Milli güvenlik yapılanması dönemsel olarak ele alındığında; Yüksek Müdafaa Meclisi ve Umumi Katipliği Dönemi (1933 - 1949), Milli Savunma Yüksek Kurulu ve Genel Sekreterliği Dönemi (1949 - 1962), 1961 Anayasasına Göre Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği

Dönemi (1962 - 1983), 1982 Anayasasına Göre Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Dönemi(1983 – 2003 ve 2003 sonrası) olmak üzere dört döneme ayrılır.

Milli güvenlik yapılanması zaman içerisinde dünyadaki gelişmelere, güvenlik anlayışındaki değişimlere ve dönemsel olarak ortaya çıkan ihtiyaçlara göre yeniden şekillenmiştir. En son AB üyelik süreci kapsamında gerçekleştirilen yasal ve anayasal değişikliklerle bugünkü halini almıştır.

Anayasanın 185.md.nin c fıkrasına göre "Millî Güvenlik Kurulu; Devletin millî güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonunun sağlanması konusundaki görüşlerini Bakanlar Kuruluna bildirir. Kurulun, Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlere ait kararlar Bakanlar Kurulunca değerlendirilir." Kurulda alınan kararlar tavsiye niteliğindedir.

2945 sayılı kanunun 4'üncü md.nde yer alan "Başbakan, Milli Güvenlik Kurulunun tavsiye kararlarının ve görüşlerinin değerlendirilmek üzere Bakanlar Kuruluna sunulması ve Bakanlar Kurulunda kabulü halinde bu tavsiye kararlarının uygulanmasının koordinasyonu ve izlenmesi için bir Başbakan yardımcısını görevlendirebilir." hükmü de tavsiye kararlarının nasıl uygulanacağını açıklamaktadır. Gözübüyük'e göre(2006: 85) 2001 yılında yapılan kanun değişikliği ile MGK kararlarının "tavsiye" niteliği pekiştirilmiş olup bunlar Bakanlar Kurulunca benimsendiği ölçüde hukuksal değer kazanır.

Aynı kanuna göre MGK'nın görevleri incelendiğinde devletin milli güvenlik konusundaki hassasiyetleri anlaşılmaktadır. MGK'nın görevleri şu şekildedir(mgk.gov.tr, 2014) ;

- Devletin millî güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili kararların alınması ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusunda görüş tespit etmek;

- Devletin millî güvenlik siyaseti doğrultusunda tespit edilen millî hedeflerin ve hazırlanan millî plan ve programların gerçekleştirilmesine ilişkin tedbirleri belirlemek;

- Devletin millî güvenlik siyasetini etkileyecek millî güç unsurlarını ve ülkenin siyasi, sosyal, iktisadi, kültürel ve teknolojik durum ve gelişmelerini sürekli takip ederek değerlendirmek; millî hedefler yönünde güçlenmelerini sağlayacak temel esasları tespit etmek;

- Devletin varlığı, bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması hususunda zorunlu gördüğü tedbirleri tespit etmek;

- Anayasal düzeni koruyucu, millî birlik ve bütünlüğü sağlayıcı, Türk Milletini Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve millî ülkü ve değerler etrafında birleştirecek millî hedeflere yönlendirici gerekli tedbirleri belirlemek; sayılan bu hususlara yönelmiş yurtiçi ve yurtdışı tehdide karşı koymak, bu tehdidi etkisiz kılmak için gerekli strateji ve temel esaslar ile birlikte planlama ve uygulama hizmetleri konularında görüşleri, ihtiyaçları ve ele alınması lüzumlu gördüğü tedbirleri tespit etmek;

- Olağanüstü hallerle sıkıyönetim, seferberlik veya savaş hali ilanı için görüş tespit etmek;

- Olağan hal ile savaş, savaşı gerektiren ve savaş sonrası hallerde kamu ve özel kurum ve kuruluşlar ve vatandaşlara düşecek topyekûn savunma, millî seferberlik ve diğer konularda hizmet ve yükümlülükler ile bu hususlarda yapılacak planlara temel teşkil edecek esasları tespit etmek;

- Devletin millî güvenlik siyasetinin ön gördüğü hususlar ve topluma yönelik hizmetler ile topyekûn savunma hizmetlerinin gerektirdiği mali, ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer konulara ilişkin tedbir ve ödeneklerin kalkınma plan, program ve yıllık bütçelerde yer almasını sağlamak üzere gerekli esasları tespit etmek;

- Millî Güvenlik kapsamına giren konularda yapılan ve yapılacak milletlerarası anlaşmalar hakkında görüş tespit etmek;

- Tespit ettiği bu görüş, tedbir ve esasları Kurul kararı halinde Bakanlar Kurulu'na bildirmek ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

2945 sayılı kanunun 5'inci md.ne göre MGK iki ayda bir Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında toplanır. Cumhurbaşkanının olmadığı zamanlar Başbakan başkanlık görevini üstlenir. 6'ncı md.ne göre kurulun gündemi Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir, gündem hazırlanmasında Başbakan ve Genel Kurmay Başkanı önerileri dikkate alınır.

Aynı kanuna göre; kararları çoğunlukla alınmakta ve eşitlik halinde Kurul Başkanının bulunduğu taraf çoğunluğu sağlamış sayılmakta; Kurul, Başbakanın teklifi üzerine veya doğrudan Cumhurbaşkanının çağrısı ile de toplanabilmekte; Kurul üyesi bakanlar ile diğer bakanların gündeme girmesini istedikleri konular, Başbakan'ın da görüşü alınarak Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri tarafından Cumhurbaşkanı'na sunulmakta; Kurul toplantılarına gündeme göre ilgili bakanlar ve kişiler de çağrılarak bilgi ve görüşleri alınabilmektedir. Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri de Kurul toplantılarına katılmakta ancak oy hakkı bulunmamaktadır.

2003 yılana kadar MGK'da, askerlerin, sivil hükümete oranla gereğinden fazla yetkiye sahip oldukları eleştirileri yapılmıştır. AB üyelik sürecinin de etkisiyle 2003 yılında MGK Genel Sekreterliği görevinin askerlerden alınarak sivil bürokrasiye devredilmesiyle sivilleşme yolunda önemli bir adım atılmıştır.

Dünya üzerinde bulunan birçok ülkede bizimkine benzer görev ve yetkilere sahip Milli Güvenlik Kurulu yapılanmaları mevcuttur. Bunlara örnek olarak;

- MGK Benzeri Kurumların Sadece Sivil Üyelerden Oluştuğu Ülkeler:

Almanya, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, Letonya, Polonya, Slovenya.

- Kurum Üyeleri Arasında Genelkurmay Başkanı'nın da Yer Aldığı Ülkeler :

ABD, Bulgaristan, Estonya, İspanya, İtalya, Litvanya, Macaristan, Portekiz, Romanya, Slovakya, Yunanistan, Hırvatistan gösterilebilir.

1.2.2. Dış Güvenlik

Devletin dış güvenliği, bir devletin başka devlet veya devletlerden gelebilecek her türlü tehdit, baskı ve saldırıya karşı kendisini korumak için tedbirler almasıdır. Çınar'a göre(1997: 61) dış güvenlik, bir devletin başka devlet veya devletlerin etkisi altında olmadan varlığını sürdürmesi, politikalarını sürdürmesi, politikalarını belirlerken başka devlet organizasyonlarından emir ve direktif almaması, yabancı devletlerden gelmesi muhtemel başta savaş tehdidi olmak üzere her türlü saldırıya karşı koyması, savaş halinden uzak durması ve tehditlerden etkilenmemesidir.

Dünya üzerindeki ülkelerin çıkarları doğal olarak mutlaka bir yerde çakışmaktadır ve dolayısıyla da çatışmalar çıkmaktadır. Çünkü faaliyet alanı ve buralardan kazanılabilecek menfaatler belirli olduğundan ülkeler politikalarını bunlara yönelik oluşturma ihtiyacı duymaktadır.

Bağımsız her ülke dış tehdit ile karşı karşıya kalabilir. Böyle durumlarda düşman olarak nitelenen ülkelerden gelecek her türlü tehlikeye karşı devletlerin dış güvenliklerini sağlamak için örgütlü güvenlik güçlerine ihtiyaçları vardır. Ülkelerin bağımsızlıklarını koruyabilmek için kanunlarla belirlenmiş görevleri üstlenen silahlı kuvvetleri veya orduları bulunur ve bu bunlar dış güvenlik ve savunma konusunda görevli kurumlardır.

Genel olarak her devletin ordusu veya silahlı kuvvetleri ülkenin coğrafi konumuna göre kara, hava, deniz kuvvetlerinden oluşur. Ayrıca savunma konseptine göre ABD gibi bazı ülkelerin özel kuvvetler olarak ayrı bir kuvvet yapılanması bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının milli savunma başlığı altındaki 117.maddesi olan "Millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Bakanlar Kurulu sorumludur. Genelkurmay Başkanı; Silahlı Kuvvetlerin komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir. Genelkurmay Başkanı, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine, Cumhurbaşkanınca atanır; görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Genelkurmay Başkanı, bu görev ve yetkilerinden dolayı Başbakana karşı sorumludur. Millî Savunma Bakanlığının, Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları ile görev ilişkileri ve yetki alanı kanunla düzenlenir."hükmü ile TSK ülke savunması ve dış güvenlik ile görevlendirilmiştir.

Milli Savunma Bakanlığı, TSK'nın Bakanlar Kurulu tarafından kararlaştırılan savunma politikası çerçevesinde, Genelkurmay Başkanlığı tarafından tespit edilen ilke, öncelik ve ana programlara göre; barışta ve savaşta asker alma, silah, araç, gereç ve her türlü lojistik ihtiyaç maddelerinin tedariki ve harp sanayi hizmetlerini yürütmektedir. Milli Savunma Bakanı bu görevleri; Müsteşarlık Teşkilatı ve Bakanlığa bağlı diğer kuruluşlar ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları vasıtasıyla yerine getirir.

Türk Silahlı Kuvvetleri, Türkiye Cumhuriyeti devletinin Genelkurmay Başkanlığına bağlı Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Deviz Kuvvetleri Komutanlığı ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı ile barış döneminde İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapan ve seferberlik halinde Kara ve Deniz Kuvvetleri bünyesine dahil olan Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığından meydana gelen silahlı gücüdür.

TSK(tsk.tr, 2014), anayasa ve kanunlarla belirlenen şekilde yeni güvenlik sorunlarına ve krizlere derhal tepki göstermek, dış tehdit ve risklere karşı ülkeyi savunmak ile görevlidir. Bu kapsamda dış güvenlikle ilgili görevleri ve sorumlulukları;

- Savaşı önlemek için etkili ve caydırıcı güç oluşturmak ve idame ettirmek,
- Ülke topraklarını savunmak,
- Milli sınırların güvenliğini sağlamak,
- İttifak üyelerine yönelik tehditlere karşı veya oluşturulacak koalisyonlar içerisinde çok uluslu ortamlarda gerektiğinde kuvvet kullanmaya hazır olmak şeklinde özetlenebilir.

Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışından gelmesi muhtemel tehditlere yönelik önceden bilgi edinme ve bunun sonucunda gerekli tedbirleri uygulama maksadıyla istihbarat faaliyetlerini yerine getirmekle görevli Milli İstihbarat Teşkilatı bulunmaktadır.

AB katılım sürecinin 31'inci faslı olan "Dış Güvenlik ve Savunma Politikası" ile ilgili müktesebat(ab.gov.tr, 2014) AB'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası kapsamındaki hukuki tasarruflara ve dolaylı olarak hukuken bağlayıcı uluslararası anlaşmalara dayanmaktadır. Bu müktesebat aynı zamanda, ODGP çerçevesindeki siyasi diyaloğu sürdürmek, AB beyanları ile uyum içinde olmak ve gerektiğinde yaptırım ve kısıtlayıcı tedbirler uygulamak için yapılan siyasi bildirilere ve anlaşmalara dayanmaktadır. Faslın Düzenlediği Alanlara İlişkin Örnekler:

- Üye devletlerin üçüncü ülkelere ve uluslararası
örgütlere yönelik politikaları
- Komşuluk politikası
- Transatlantik ilişkiler

olup üye ülkelerin dış güvenlik ve savunmayla ilgili yerine getirmesi gereken hususları belirtir.

1.2.3. İç Güvenlik

Ülke olarak tabir edilen toprak parçası üzerinde, kendi kendini yönetme özelliğine sahip insanlar tarafından kabul edilen genel ve ortak kanunlar ve kurallar çerçevesinde oluşturulan düzenin korunması ve sağlıklı bir şekilde devamının sağlanması hizmeti "iç güvenlik" olarak adlandırılmaktadır. Çınar'a göre(1997: 45) iç güvenlik, bir ülkenin coğrafi sınırları içerisinde kanunlara göre kamu düzenine tehdit olarak kabul edilen her türlü tehdide engel olarak toplumun huzur, güven, emniyet ve asayiş içerisinde yaşaması; devletin kamu kurum ve kuruluşları ile özel kişilere ait mülklerin her türlü saldırı ve sabotajdan korunmasıdır. Seiple'ye göre(2002: 267) ise "iç güvenlik" kavramı, ülke sınırları içinde faaliyet gösteren klasik tarzdan uzak bir terör veya suç örgütü şeklindeki bir düşmana karşı yurt savunmasına yönelik olarak kullanılmaktadır.

İç güvenlik; devletin, toplumun güvenlik ve özgürlük içerisinde yaşaması maksadıyla kanunlarla belirlediği adli ve idari düzenlemelerin yine devlet tarafından yetkilendirilen kurumlarca korunması ve devam ettirilmesi olarak da tanımlanabilir. 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yönelik yapılan Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon saldırılarının ardından dünya üzerinde daha önemli bir kavram olduğu algısı yerleşen "homeland security" yani "iç güvenlik" kavramı tüm dünyada yurt savunması için terörle mücadele ve terörden korunma anlamında yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. Guiora'ya göre(2012: 5) iç güvenlik, güvenlik açığı olduğu takdirde insanların can ve mal kaybına, yaşamın devamını sağlayan tüm kuruluşlar ile alt ve üst yapının zarar görmesine neden olan tehlikelerden, kamu düzenini tehdit analizine dayalı olarak korumadır.

Bir kamu hizmeti olan iç güvenlik, toplumu doğrudan ilgilendirmesi açısından bütüncül anlayışla ele alınmalıdır. Çünkü toplumda suçu en az düzeye çekmek, iç güvenlik birimlerinin tek başına başarabileceği bir husus olarak algılanmamalıdır. Bu anlayış kapsamında Cerrah'a göre(2005: 1) iç güvenlik; sivil katılım ve denetime açık, şeffaf ve hesap verebilirlik gibi niteliklere sahip devletin asli görevleri arasında sayılan bir kamu hizmetidir. Bahar'a göre(2009: 47) sanayi devrimine kadar askeri

yöntemlerle yürütülen iç güvenlik hizmetleri, modernizmin önemli getirileri olan "uzmanlaşma" ve "toplumsal iş bölümü" sonucunda askeri hizmetlerden farklı olarak ele alınmaya başlanmış olup polislik farklı bir iç güvenlik hizmeti olarak askeri alandan ayrılmıştır. Günün koşullarına, risk ve tehditlere göre iç güvenlik hizmetlerindeki branşlaşma ve uzmanlaşma gelişmeye devam etmektedir.

İç güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesinde halk desteği büyük önem taşımakta olup bu desteğin sağlanması için uygulamaların halk tarafından kabul görmesi gerekmektedir. Halkın desteği bu alandaki başarıyı olumlu yönde artıracağı gibi diğer taraftan da iç güvenlik uygulamalarının geliştirilmesi ve bu sayede ihtiyaçların giderilmesi ve reformların hayata geçirilmesini sağlayacaktır. Cizre'ye göre(2005: 63) güvenlik ve savunma politikaları belirlenirken sivillerin daha çok katılmaları sağlanmalıdır ki bu sayede katkıda bulundukları bir siyasetin sonuçlarını denetlemeleri daha anlamlı olsun. Aydın'a göre(2002: 96) demokratik toplumlarda devlet kurumları kendilerini toplumun hizmetinde gördüklerinden dolayı iç güvenlikte toplum desteğinin önemine inanılır

"Toplum destekli güvenlik hizmeti", kolluk kuvvetlerinin sağladığı güvenlik hizmetlerinden tolumun memnun kalması ve güvenlik uygulamalarının toplum desteği, işbirliği ve paylaşılan ortak sorumluluk anlayışıyla yürütülmesi anlamına gelmektedir.

Çağdaş yönetim ve güvenlik yaklaşımlarına uygun bir şeklide gelişerek dünyada genel kabul gören toplum destekli güvenlik hizmeti modeli, suç sebeplerinin analitik olarak tespiti ve tedbirlerin geliştirilmesi, kurumlarla ve vatandaşlarla işbirliği yapılması, suç oluşmadan önlenmesini öngören bir sistemdir.

Aksu'ya göre(arem.gov.tr, 2014) iç güvenlik alanında yasal, yapısal ve uygulamaya yönelik her çaba;

- Demokratik toplum yapısının korunmasını,
- Vatandaşa ve topluma güvenin esas alınmasını,
- İç güvenlik uygulamalarının sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutları da kapsayacak şekilde etkin hale getirilmesini,

- Kamuoyundaki düşünce ve eğilimler ile toplumsal dinamiklerin dikkate alınmasını,
- Temel hak ve özgürlüklerin çağdaş anlamda kullanılabildiği güvenli bir ortamın oluşturulmasını amaçlamaktadır.

Kamu düzeninin sağlanmasına yönelik olarak suçları önlemek ve bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmek için suç oluştuktan sonra suçluları yakalamak maksadıyla oluşturulmuş teşkilata ve tabi olduğu hukuki rejime iç güvenlik denilir. Bu kapsamda ülke sınırları içerisinde suçun önlenmesi ve suç unsurlarının ortaya çıkarılması ile ilgili çabalar iç güvenliğin içerisinde değerlendirilmektedir.

Günümüzün küreselleşen dünyasında iç güvenliği ilgilendiren konuların artık sadece bir iç mesele olmaktan çıktığı ve dış bağlantılarıyla birlikte ele alınarak çözüm yolu aranması gerektiği aşikardır. Özellikle 11 Eylül saldırıları ile ülkede iç güvenliğe yönelik bir saldırının nasıl dış destekli olarak yapıldığının önemli bir göstergesidir. Bu olayla birlikte ABD için iç güvenlik, sınırların belli olduğu klasik iç ve dış ayrımından ziyade bunların birleştiği bir alan olmuştur. Yani iç güvenlik dendiği zaman ülke içi ile birlikte ülke dışındaki tehdit olarak görülen yerlerde aynı bağlamda ele alınmaya başlanmıştır.

Ülkemiz içinde özellikle PKK terör örgütünün eylemlerine başladığı tarihten itibaren tespit edilen dış bağlantıları sonrası terör konusu bir iç mesele olmaktan çıkmış bir iç güvenlik meselesi olmuştur. Çoğu zaman da terörle mücadele anlamında "iç güvenlik harekatı" terimi kullanılmıştır. Bunun nedenleri arasında; PKK terör örgütü üyesi binlerce teröristin sınır komşularımız olan ülkelerde barınıyor ve eylem için ülkeye buradan sızıyor olması, yakalanana kadar terörist başının Suriye'den örgütü yönetiyor olması, Avrupa'dan birçok ülkenin PKK'ya askeri, ekonomik ve siyasi alanda destek sağlıyor olması ve sınır güvenliğinin ihlali ile ülkeye kaçak girişin yoğun olması sayılabilir.

Devlet, kamu düzenini sağlama ve koruma kapsamında iç güvenlik hizmetini yerine getirmek için teşkilatlanmıştır. Kamu düzenini sağlamaya yönelik bu teşkilatlanmaya "kolluk" denir.

İKİNCİ BÖLÜM
KOLLUK

2.1.KOLLUK KAVRAMI

Modern kolluk anlayışı 19'uncu yy.dan itibaren uygulanmaya başlanmış olup bunda sanayi devrimini ile şekillenen sosyal, siyasal ve ekonomik ortamın etkisi büyüktür. Dünyada modern kolluk olarak kabul edilen ilk teşkilat 1829 yılında kurulan Londra Metropolition Polisi'dir.

Bayley'den aktaran Özgür ve Sözen'e göre(2003: 3) modern kolluğun üç temel özelliği olarak kamusal olmak, uzmanlık ve profesyonellik sayılabilir. Modern kolluk ortaya çıktıktan sonra kamu düzeninin sağlanması ve bu sayede insanların güvenlik içerinde yaşaması için her toplumda kolluk kurumsallaşarak yani meslek haline gelerek uzman, profesyonel ve kamuya ait olmuştur.

Mawby'den aktaran Özgür ve Sözen'e göre(2003: 4) kolluğun görev ve yetkileri tüm ülkelerde benzerlikler göstermesine rağmen 19. yy. da ortaya çıkan kolluk sistemleri arasında örgütsel yapı ve hukuksal işleyiş açısından ciddi farklılıkların olduğu görülmektedir. 19.yy da ortaya çıkan kolluk sistemleri arasında halkın desteğini de yanına alarak suçu önlemeye yönelen Anglo-Sakson kolluk sistemi, ülkenin her yanına yayılmış silahlı güçleriyle halkı korkutarak kamu düzenini sağlayan Kıta Avrupası kolluk sistemi ve sömürgelerinde yaşayan yerli halkı kontrol altında tutarak mesafeli davranma yoluyla kamu düzenini sağlamaya çalışan Sömürge(Koloni) kolluk sistemi sayılmaktadır.

Kolluk, toplumun kendi iç dinamiklerinden kaynaklanan tehlikelere, tehditlere ve suçlara karşı kişilerin, malların ve kurumların, gerektiğinde güç kullanımını da içeren araç ve yöntemlerle korunması amacıyla teşkilatlanmadır. Şafak ve Bıçak(2005: 43) kolluk kavramını "kollama, suçları önleme, suça el koyma, suçluyu ve suç alet ve edevatını ele geçirme, delilleri toplama, suçlarla mücadele etme, toplumda kanun hakimiyetini, huzur ve güveni sağlamakla görevli birimlerin tamamına kolluk ismi verilmektedir." biçiminde tanımlamaktadır.

Onar(1966: 1476) kolluğu, ”bir ülkenin iç güvenliği, genel sağlık, dirlik ve esenliğini sağlamak ve bireylerin kendileri ve malvarlıklarına, yönelebilecek saldırıları önleyerek bunları etkisiz kılmak amacıyla idare tarafından alınan ve uygulanması bazı yaptırımlarla sağlanan, pekiştirilen genel ve birel önlemlerin ve bu amaçla yürütülen hizmetlerin tümüne verilen isim” olarak tanımlamıştır.

Şekercioğlu (1980: 19) tarafından yapılan kolluk tanımı; kamu düzenini bozacak suç ile bunları yapanların engellenmesi sonucu kamu düzeninin korunması, sürdürülmesi gibi amaçlarla devlete yardım eden kanunlarla yetkilendirilmiş örgüttür. Yılmaz’a göre(1982: 253) ise jandarma, polis, belediye zabıtaları ve kır bekçileri gibi yurt içinde genel düzen ve emniyeti korumakla, emniyet ve asayişi sağlamakla görevli devlet kuvveti tanımıdır.

Kolluk tanımlarında genel olarak görevleri açısından emniyet, asayiş ve kamu düzenini sağlama ile hizmet sunma yönünü; yetkileri açısından ise yaptırım uygulama ile güç kullanma yönünü görülmektedir. Kolluğun görev ve yetkileri mekana yani ülkeden ülkeye, kültürden kültüre, içinde bulunulan zamana ve toplumun ortak isteklerine göre değişebilmektedir.

2.1.1.İdari Kolluk Ve Adli Kolluk Ayrımı

Kolluk hizmeti “idari” ve “adli” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Avrupa’da uzun yıllardır uygulanan bu sistemin, ülkemizde “adli kolluk yönetmeliği” ile uygulanmaya başlamış olsa da çeşitli sebeplerden dolayı halen tam anlamıyla hayata geçirilebildiğini söylemek zordur. Çolak’a göre(t.y.: 86) Avrupa ülkelerinde adli kolluk uygulaması iki türlü görülmektedir. Belçika örneğinde “adli kolluk” İçişleri Bakanlığından ayrılmış ve Adalet Bakanlığına bağlı olarak örgütlenmiş; Fransa ve İtalya’da ise genel zabıta içerisinde ancak Cumhuriyet Savcılarının gözetim ve denetimi ile emir ve komutası altında kurulmuştur. Ülkemizde ise yalnız görev yönünden bir ayrım olup her iki kolluk da aynı kuruluşlar ve kişiler tarafından yürütülür. Yapılan görevin türüne göre emir makamı değişebilir.

İdari kolluk kamu düzenini sağlamaya ve korumaya çalışır. Bu kapsamda suçun önlenmesine ilişkin faaliyetleri idari kolluk çerçevesinde değerlendirebiliriz. Günday’a göre(2004: 257) idari kolluk faaliyetleri ile bireylerin ve toplumların

hareketleri, tutum ve davranışları denetlenmekte hatta sınırlandırılmaktadır. Ancak kamu düzeninin sağlanması amacıyla temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması anayasa ile belirlenmiştir. Demokratik devletlerde anayasa aykırı düzenlemelerin toplum hayatına uygulanması söz konusu olamaz.

Adli kolluk ise suç işlenmesinden sonraki faaliyetleri kapsamaktadır. Adli kolluk yönetmeliğine göre "Adlî kolluk görevlileri: 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanununun 8, 9 ve 12' nci maddeleri, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanununun 7'nci maddesi, 2/7/1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8'inci maddesi, 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4'üncü maddesi ve 3/11/1983 tarihli ve 83/7362 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Jandarma Teşkilâtı Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapmak üzere, tâbi oldukları atama usulüne göre görevlendirilen komutan, âmir, memur ve diğer görevlileri; Adlî kolluk sorumlusu: Mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından görevlendirilen adlî kolluğun komutanını, amirini veya sorumlusunu; En üst dereceli kolluk amiri: Emniyet Genel Müdürlüğünde; il emniyet müdürünü, ilçe emniyet müdürünü veya amirini, Jandarma Genel Komutanlığında il jandarma komutanını, ilçe ve merkez ilçe jandarma komutanını, Sahil Güvenlik Komutanlığında; birlik komutanını, Gümrük ve Ticaret Bakanlığında; gümrük muhafaza kaçakçılık ve istihbarat müdürünü ifade eder."

Gözübüyük'e göre(2006: 362) idari kolluk "önleyici" nitelikte olup amacı kamu düzenini korumak iken adli kolluk "bastırıcı" nitelikte ve amacı suç ve suçluları tespit etmek, yakalamak ve delillerle birlikte ilgili yargı mercilerine vermektir. Gözler'e göre(2011: 324) idari kolluk faaliyetleri idari hukukuna tabi iken adli kolluk faaliyetleri ceza hukukuna tabidir. İdari kolluk faaliyetleri mahalli idareler adına da icra edilirken adli kolluk faaliyetleri sadece devlet adına icra edilir.

Diğer bir farklılık ise adli ve idari kolluğa talimat verme konusudur. 5271 sayılı CMK'nın 164'üncü maddesine göre "Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda öncelikle adlî kolluğa yaptırılır. Adlî kolluk görevlileri, Cumhuriyet savcısının adlî görevlere ilişkin emirlerini yerine getirir. Adlî

kolluk, adlî görevlerin haricindeki hizmetlerde, üstlerinin emrindedir."şeklinde ayrım yapılmıştır.

2.1.2.Genel Kolluk Ve Özel Kolluk Ayrımı

Gözler'e göre(2011: 326) genel kolluk, kamu düzeninin unsurları olan kamu güvenliği, esenliği ve dirliği ile sağlığı korumak amacıyla belirli bir toprak parçası üzerindeki her birey ve grup ile her çeşit faaliyet hakkında yetkili olan kolluktur. Genel kolluk kamu düzenini sağlamak ve sürdürmek amacıyla yetkili olduğu sahada kolluk tedbir ve işlemlerini yerine getirmeye yetkili ve görevlidir. Gözübüyük(2006: 303) genel kolluğun kamu düzenini sağlamak maksadıyla görevini icra ettiği yerleri;

- Kamuya ayrılan yerler, yollar, parklar vb.
- Kamuya açık yerler, kahveler, sinemalar vb.
- Özel iş yerleri,
- Bireylerin toplu bulunduğu yerler, okullar, hastaneler vb.
- Konutlar olarak sıralamıştır.

Kolluk bu yerlerde ancak kanunun verdiği yetki dahilinde görev yapar. Konut, işyeri gibi yerlerde olağanüstü durum haricinde mutlaka ilgili makamlardan gerekli izinleri almak durumundadır.

Genel kolluk, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak illerde vali, ilçelerde ise kaymakamın emri altında görev yapmaktadır. Ülkemizde İçişleri Bakanlığına bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü içerisinde teşkilatlanmış Polis; Jandarma Genel Komutanlığı içerisinde teşkilatlanmış Jandarma genel kolluk olarak görev yapmaktadırlar. Emniyet Teşkilatı Kanununa ve literatürde genelde özel kolluk olarak belirtilen Sahil Güvenlik Komutanlığı da SGK kanunundaki " Sahil Güvenlik Komutanlığı mensupları kendilerine bu Kanun ile verilen görevlerin yapılmasında; silah kullanma yetkisi dahil kanunların diğer güvenlik kuvvetlerine tanıdığı bütün hak ve yetkilere sahiptirler." şeklindeki 5'inci maddeye göre genel kolluk içerisinde sayılmaktadır.

Özel kolluk ise hizmet alanlarına göre değişen, belirli faaliyet alanlarında belirli kişiler veya gruplar hakkında yetkili olan ve özel kanunla kurulan kolluk türüdür.

3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunun 3'üncü maddesi" Umumi zabıta: Silahlı bir kuvvet olan (polis) ve (jandarma) dır. Hususi zabıta: Umumi zabıta haricinde kalan ve mahsus kanunlarına göre teşekkül edip muayyen vazifeleri gören zabıta kuvvetleridir."şeklindedir.

Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinin 3'üncü maddesinde genel kolluk "emniyet asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan, diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren ve silahlı bir kuvvet olan Jandarma ve Polisi ifade eder.", özel kolluk ise "devlet ve yetkili diğer kamu tüzel kişilerince, özel kanunlar çerçevesinde kurulup, teşkilatlandırılan; kendi hizmet alanında güvenliği sağlamak amacı taşıyan ve kendi kanunlarına göre silah taşıma ve kullanma yetkisine sahip; jandarma ve polis dışındaki (gümrük, orman, belediye zabıtası, köy korucusu vb.) kolluk kuvvetleridir." Gözler(2011: 326) ve Gözübüyük'e göre(2006: 303) orman kolluğu, gümrük kolluğu, turizm kolluğu, köy kolluğu vb. özel kolluk niteliğinde olan kolluk birimleri belirli coğrafi alanda genel olarak yetkili olmayıp sadece kanunlarla belirtilen faaliyetler hakkında yetkilidirler. Günday'a göre(2004: 264) bunlar hizmet kollukları olup ilgili hizmeti yerine getiren bakanlık veya kuruluşun emri ve sorumluluğu altında yürütülürler.

Genel ve özel kolluk arasındaki en önemli ayrım yetki ve hizmet alanı konusudur. Genel kolluğun yetki ve hizmet alanı, özel kolluğa göre çok daha fazladır. Ayrıca genel kolluk görevlileri suç gördükleri yerde buna müdahale ile mükelleftirler.

2.2.KOLLUK YÖNETİM SİSTEMLERİ

Devletlerin, iç güvenliklerini sağlamak amacıyla farklı yapılanmalara gitmeleri sonucunda her ne kadar farklı kolluk teşkilatlanma modelleri oluşmuş olsa da genel olarak iki kategori altında örgütlendikleri görülmektedir. Doğan'a göre(2010: 23) bu iki kategori altında sınıflandırılan iç güvenlik yönetim modelleri, "Tekli ve Çoklu" sistem olarak nitelendirilmektedir.

İç güvenlikten sorumlu kolluk biriminin tek olması; başta koordinasyon olmak üzere, yetki karmaşasının engellenmesi, önleyici hizmet ve adli olaylara müdahalede etkinlik yönlerinden avantaj sağlamaktadır. Çoklu sistemin ise en

önemli yararlarından biri kolluk kuvvetleri arasında tatlı bir rekabet ortamının oluşması sonucu verimliliğin artması, diğeri halkın algısını olumlu yöne çevirmek için daha iyi çalışma ve bir diğeri ise kolluk kuvvetleri içindeki kanunsuzlukların diğer kolluk kuvveti tarafından ortaya çıkarılması hususlarıdır.

2.2.1.Tekli Sistem

İç güvenliğin sağlanmasından sorumlu olan ve bu amaca yönelik yetkilere sahip sadece bir kolluk kuvvetinin bulunduğu sistemdir. Dünya üzerinde tekli iç güvenlik yönetim modelini uygulayan devletlerde genelde iç güvenlikten sorumlu kolluk kuvveti Polis'tir. Ülke sınırları içerisinde kırsal ve kent ayrımı olmaksızın tüm iç güvenlik hizmetlerinden Polis sorumludur. Akar, Özer, Demirci'ye göre(2005:1) Almanya'da kolluk hizmetlerinin tamamı şehir veya taşra ayırımı olmadan polis tarafından yerine getirilmektedir. Polis federal ve eyalet polisi olmak üzere iki seviyede örgütlenmiştir. "Federal polis daha çok ülke çapında ve eyaletlerin sınırlarını aşan kolluk hizmetlerini yerine getirirken eyalet polisi ise içinde bulunduğu eyalet içinde polisin eğitimi de dahil her türlü polis hizmetlerini yerine getirmektedir."Yine aynı şekilde ABD, İngiltere, Belçika ve daha bir çok ülkede bu sistem halen işlemektedir.

2.2.2.Çoklu Sistem

İç güvenliğin sağlanmasından sorumlu olan ve sorumlulukları genelde bölgesel olarak kanunlarla belirlenmiş birden fazla iç güvenlik kuvvetinin bulunduğu sisteme denir. Çoklu sistemi benimseyen devletler, genelde Polis ve Jandarma'dan(askeri statülü kolluk kuvveti) oluşan ikili sisteme göre teşkilatlanma yapmaktadır. Türkiye'de iç güvenlik yönetiminde ülke sınırları içerisinde sorumluluk sahalarına göre Polis ve Jandarma'dan oluşan çoklu model uygulanmaktadır. Aynı şekilde Fransa, İtalya, İspanya, Hollanda, Portekiz, Romanya, Fas ve Ürdün gibi ülkelerde de çoklu iç güvenlik yönetim sistemi uygulanmaktadır.

2.3.TÜRKİYE'DE İÇ GÜVENLİK YAPILANMASI

Türk tarihinde kolluk hizmetleri Tanzimat Dönemine kadar askeri yapı içerisinde sağlanırdı. Esen'e göre(2010: 55) tanzimattan sonra asker ve kolluk

ayrımı yapılmıştır. O dönemin kolluk görevlileri; yarkan, muhtesip, subaşı, asesbaşı, böcekbaşı, bostancı, derbentçi, kır serdarı, yeniçeri, zabıta vb. gibi adları taşırdı.

Türkiye'de çoklu iç güvenlik modeli uygulanmakta olup Kıta Avrupası iç güvenlik sistemi çerçevesinde Fransa'dakine benzerlikler gösteren bir yapı mevcuttur. Uzel'e göre(2008: 32) iç güvenlik sistemimiz özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında itibaren sivil kolluk anlayışı ve hızlanan yenilik hareketleri ile beraber oluşmuştur. Kolluk faaliyetleri kolluk görevlileri tarafından kanunlarla belirlenen yetki ve sorumluluklar çerçevesinde yerine getirilmektedir.

İçişleri Bakanlığının "Kolluk Etik İlkeleri" broşürüne göre ülkemizde kolluğun temel ilkeleri olarak şunlar sayılabilir.

- Bireyin temel hak ve özgürlüklerini korumak,
- Emniyet ve asayişi sağlamak,
- Kamu düzenini korumak,
- Suç işlenmesini önleyici tedbirler almak ve suçla mücadele etmek,
- Suçları aydınlatmak ve şüphelileri adli makamlara teslim etmek, yardım isteyenler ve yardıma muhtaç olanlar ile tehlike içerisinde bulunanlara yardım etmektir.

2.3.1.Kolluk Görevlileri

Kolluk faaliyeti yürütmekte olan görevliler, kolluk makamı ve kolluk personeli olarak sınıflandırılır. Kolluk faaliyetleri, kolluk makamı ve kolluk personeli olmak üzere iki çeşit kamu görevlisi tarafından yürütülür.

Gözler'e göre(2011: 331) kolluk makamı, kolluk alanında bireysel ve düzenleyici işlemler tesis etme yetkisine sahip kişi ve kurullardır. Kolluk personeli ise teşkilatlanma içerisinde kolluk makamlarının düzenlemelerinin uygulanmasından sorumlu olan kamu görevlileridir. Kolluk amirleri ise kolluk personeli üzerinde hiyerarşi yetkisine sahip kolluk teşkilatının amiridir.

2.3.1.1.Kolluk Makamları

Duran'a göre(1982: 696) genel idari kolluk makamları, merkezi idare teşkilatında Bakanlar Kurulu, İçişleri Bakanı, valiler, kaymakamlar ve bucak müdürleri; yerel yönetimlerde belediyeler için belediye meclisi, belediye encümeni, belediye başkanı belediye başkan yardımcıları, köylerde ise ihtiyar meclisi ve bireysel işlemler yapmaya yetkili olan muhtarlardır.

Günday'a göre(2004: 265) "Bakanlar Kurulu, kolluk kanunlarının uygulanmasını göstermek ve bu kanunların emrettiği işleri belirtmek üzere tüzük çıkarma yetkisine sahip olduğu gibi (Any. md. 115), Bakanlar Kurulu ve İçişleri Bakanı kolluk kanunlarının, tüzüklerinin uygulanmasını sağlamak üzere yönetmelikler çıkarma (Any. md. 124) ve valiler de genel emirler çıkarma (5442 sayılı İl İdaresi Kanunu md. 9/ç, 11/ç) yetkisine sahiptirler. Ayrıca genel idari kolluk makamlarından İçişleri Bakanı, valiler, kaymakamlar ve bucak müdürleri (5442 sayılı Kanun md. 11, 32 ve 43) bireysel kolluk işlemleri yapmaya da yetkili kılınmışlardır." İçişleri yapılanmasıyla paralel olarak kolluk makamları da merkez ve taşra olarak teşkilatlanmıştır.

2.3.1.1.1.Merkezi Yönetim Kolluk Makamları

2.3.1.1.1.1.Bakanlar Kurulu

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası md.109'da Bakanlar Kurulunun kuruluşu ile ilgili olarak "Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlardan kurulur. Başbakan, Cumhurbaşkanınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri arasından atanır. Bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya milletvekili seçilme yeterliğine sahip olanlar arasından Başbakanca seçilir ve Cumhurbaşkanınca atanır; gerektiğinde Başbakanın önerisi üzerine Cumhurbaşkanınca görevlerine son verilir." hükmü yer alır. Bakanlar Kurulunun görev ve yetkileri ile ilgili bir sınıflandırma anayasa ve kanunlarda yapılmamıştır.

Anayasa md.112" Başbakan, Bakanlar Kurulunun başkanı olarak, Bakanlıklar arasında işbirliğini sağlar ve hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir. Bakanlar Kurulu, bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumludur."hükmü ile Şinik'e göre(2011: 65) Bakanlar Kuruluna "genel siyaseti yürütme görevi yani devletin iç ve dış siyasetine hükmetme görevi yüklenmiştir. Atay'a göre(2006: 97) hükmetme

görevi devletin iç ve dış siyasetini oluşturmak, düzenlemek ve uygulamaktır. Gözler'e göre(2000: 137) Bakanlar Kurulu, yürütmenin genel ve merkezî idare teşkilâtının en yüksek karar organıdır. Bakanlar Kurulu, yasama ve yargı erklerinin yetki alanına girmedikten sonra yürütme erkinin alanında istediği her işlemi bir kanuna dayanmak ve Anayasaya ile kanunlara aykırı olmamak koşuluyla yapabilir.

Bakanlar Kurulu, Anayasa md.91" Türkiye Büyük Millet Meclisi, Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verebilir." ile KHK çıkarmak; md.115" Bakanlar Kurulu, kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak ve Danıştay'ın incelemesinden geçirilmek şartıyla tüzükler çıkarabilir." ile tüzük çıkarmak; md.88 "kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir" ile kanun tasarısı hazırlamak; md.162 "Bakanlar Kurulu, genel ve katma bütçe tasarıları ile millî bütçe tahminlerini gösteren raporu, mali yıl başından en az yetmiş beş gün önce, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar" ile bütçeyi ve kesin hesap kanunu tasarılarını hazırlamak; md.119 "Tabii afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilan edebilir.", md.120 "Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Milli Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde, süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilan edebilir." ve md.122 "Anayasanın tanıdığı hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelen ve olağanüstü hal ilanını gerektiren hallerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması veya savaş hali, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması sebepleriyle, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Milli Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra, süresi altı ayı aşmamak üzere yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde sıkıyönetim ilan edebilir." ile olağanüstü hal ve sıkıyönetim ilan etmek; md.117 "Milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına

hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Bakanlar Kurulu sorumludur.” ile milli güvenliği korumak ve TSK’nin yurt savunmasına hazırlanması başta olmak üzere daha saymadığımız Anayasa ve kanunlarda belirtilen veya atfedilen görevlerini yerine getirmektedir.

2.3.1.1.1.2.İçişleri Bakanı

3152 sayılı İçişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunun ”Bakanlık kuruluşunun en üst amiridir ve Bakanlık hizmetlerini mevzuata, hükümetin genel siyasetine, milli güvenlik siyasetine, kalkınma planlarına ve yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve bakanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevli ve Başbakana karşı sorumludur.” 5’inci maddesine bakanlık görevlerinin yerine getirilmesi sorumluluğu İçişleri Bakanına verilmiştir.

İçişleri Bakanlığının görevleri, aynı kanunun 2’nci maddesinde “Bakanlığa bağlı iç güvenlik kuruluşlarını idare etmek suretiyle ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü, yurdun iç güvenliğini ve asayişini, kamu düzenini ve genel ahlakı, Anayasada yazılı hak ve hürriyetleri korumak; sınır, kıyı ve karasularımızın muhafaza ve emniyetini sağlamak; karayollarında trafik düzenini sağlamak ve denetlemek; suç işlenmesini önlemek, suçluları takip etmek ve yakalamak; her türlü kaçakçılığı men ve takip etmek; Yurdun iç politikasına, il ve ilçelerin genel ve özel durumları ile ilgili değerlendirmeler yapmak ve Bakanlar Kuruluna tekliflerde bulunmak; ülkenin idari bölümlere ayrılması, il ve ilçelerin genel idarelerini, mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek; nüfus ve vatandaşlık hizmetlerini yürütmek; kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak” biçiminde sayılmış olup kamu düzeninin korunması ve iç güvenliğin sağlanması görevi ve sorumluluğu İçişleri Bakanına verilmiştir.

3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu’nun 1’inci maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin idari yapısı içerisinde “Memleketin umumi emniyet ve asayişinin sağlanmasından İçişleri Bakanı sorumludur, İçişleri Bakanı bu görevi kendi kanunları dairesinde hareket eden Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ve gerektiğinde de bütün zabıta teşkilatı vasıtası ile ifa eder” hükmü yer almaktadır.

İçişleri Bakanlığının kuruluşuna bakıldığı zaman yurdun iç güvenliği ve asayişi, kamu düzeni ve genel ahlakı, Anayasada yazılı hak ve hürriyetleri koruma vazifesini genel kolluk olan Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı marifetiyle yerine getirdiği anlaşılmaktadır.

2.3.1.1.2.Taşra Kolluk Makamları

2.3.1.1.2.1.İllerde Vali

Anayasanın 123'üncü maddesi "İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır." şeklinde olup Polatoğlu'na göre(2009: 34) merkezden yönetimde yetkinin tamamı merkezde, yerinden yönetimde ise yerel yönetimlerde toplanır. Yine anayasanın 126'ıncı maddesi "Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır." ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 3'üncü maddesi "İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır. İllerde genel idare teşkilatı il, ilçe ve bucak bölümlerine uygun olarak düzenlenir." şeklinde olup Güler'e göre(2009: 86) yetki genişliği, merkeze ait karar ve yürütme yetkilerinin hiyerarşik denetimi altındaki taşra teşkilatına devredilmesidir.

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu 1'inci maddesi "Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere; iller ilçelere ve ilçeler de bucaklara bölünmüştür." ve aynı kanunun 4'üncü maddesi " İl genel idaresinin başı ve mercii validir. Bakanlıkların kuruluş kanunlarına göre illerde lüzumu kadar teşkilat bulunur. Bu teşkilatın her birinin başında bulunanlar il idare şube başkanlarıdır. Bunların emri altında çalışanlar ilin ikinci derecede memurlarıdır. Bu teşkilat valinin emri altındadır." şeklinde olup valiler madde 6'ya göre "Valiler, İçişleri Bakanlığının inhası, Bakanlar Kurulunun kararı ve Cumhurbaşkanının tasdiki ile tayin olunurlar." görevlendirilirler. Günay'a göre(2000:30) vali merkezi yönetim tarafından atanan ve kanun, tüzük, yönetmelik ve hükümetin kararlarının uygulanmasını sağlayan, bakanlıkların talimatlarını yürüten ve kanunlarla belirlenmiş vazifelerini yerine getiren ilin en büyük ve yetkili amiridir.

Yine 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu 11'inci maddesine göre "Vali, il sınırları içinde bulunan genel ve özel bütün kolluk kuvvet ve teşkilatının amiridir. Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla Devletin genel ve özel kolluk kuvvetlerini istihdam eder, bu teşkilat amir ve memurları vali tarafından verilen emirleri derhal yerine getirmekle yükümlüdür. İl sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa müteallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi valinin ödev ve görevlerindendir. Bunları sağlamak için vali gereken karar ve tedbirleri alır." Vali kamu düzenini korumak amacıyla idari yönden düzenleyici tedbirler alır ve bunların yürütülmesini kolluk vasıtasıyla kontrol edebilir.

Ateşoğlu ve Terzioğlu'na göre(1987: 15) vali idaresi altında bulunan ilde emniyet, asayiş ve kamu düzenini sağlamak maksadıyla tüm önlemleri almaya, kararları ve emirleri tüm kolluk birimlerinin amiri olarak yürütmeye yetkili kılınmıştır.

2.3.1.1.2.2.İlçelerde Kaymakam

İlçe genel idaresinin başı ve mülki amiri kaymakamdır. 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu 32'nci maddesi "Kaymakam, ilçe sınırları içinde bulunan genel ve özel kolluk kuvvet ve teşkilatının amiridir; Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla Devletin genel ve özel kolluk kuvvetlerini istihdam eder. Kanun, tüzük, yönetmelik ve Hükümet kararları hükümlerinin yürütülmesi için emirler verir. Bu teşkilat amir ve memurları kaymakam tarafından verilen emirleri derhal yerine getirmekle ödevlidir; Kaymakam, memleketin sınır ve kıyı emniyetiyle ilgili bütün işleri yürürlükte bulunan hükümlere göre sağlar ve yürütür; İlçe sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının tasarrufa mütaallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi kaymakamın ödev ve görevlerindendir. Bunları sağlamak için kaymakam gereken karar ve tedbirleri alır" şeklindedir.

Kaymakamın başında bulunduğu ilçe idaresinde yer alan kuruluşların amir veya müdürleri ile başkanları ilçe idare şube başkanlarıdır. Gürlesel'e göre(2002: 50) ilçedeki Jandarma Komutanı, Emniyet Amiri ya da Müdürü ve nüfus müdürü hariç yazı işleri müdürü, mal müdürü, sağlık grup başkanı, milli eğitim müdürü, tarım ilçe müdürü yönetim ve danışma kararı almak için ilçe idare kurulunu oluşturur.

Versan'a göre(1984: 199) vali devletin ve hükümetin temsilcisi olarak siyasi bir nitelik taşırken kaymakamların böyle bir niteliği olmayıp memur statüsündedirler.

Giritli'ye göre de(Giritli, 1999: 48) kaymakamın, askeri makamlardan vali aracılığı ile yardım istemesi, yabancı devlet konsoloslukları ve komşu devlet sınır makamları ile doğrudan temas kurma yetkisinin olmaması vali ile yetki ve sorumlulukları açısından önemli farklılıklardır.

2.3.1.1.2.1.Bucaklarda Bucak Müdürü

5442 sayılı İl İdaresi Kanunun 41'inci maddesine göre bucak, "coğrafya, ekonomi, güvenlik ve mahalli hizmet bakımlarından aralarında münasebet bulunan kasaba ve köylerden meydana gelen bir idare bölümüdür." ve 42'nci maddesine göre "Bucak müdürü, bucakta en büyük Hükümet memuru ve temsilcisidir." bucak müdür bucağın genel idaresinden sorumludur.

Aynı kanunun 43'üncü maddesi "Bucağın güven ve düzeninin korunmasından bucak müdürü sorumludur. Suç işlenmesini önlemek için gereken tedbirleri alır ve uygular. Genel ve özel kolluk kuvvetleri bucak müdürünün emri altındadır. Bunlar müdürden aldıkları emri yerine getirmeye mecburdurlar." ve 44'üncü maddesi "Bucak müdürü, su baskını, kıtlık, yangın deprem gibi afetlerde keyfiyeti kaymakama bildirmekle beraber hal ve vaziyetin icap ettirdiği bütün tedbirleri alır ve uygular. Silahlı ayaklanma, kanun ve tüzüklerin ve bunlara müstenit emirlerin yürütülmesine karşı koymak gibi hallerde, kişi ve mülk güven ve düzenini bozan sair beklenilmeyen olaylar karşısında kalındığı takdirde bucak müdürü lüzumlu tedbirleri almak ve kolluk kuvvetlerini harekete getirmekle beraber kaymakamı haberdar eder ve yardım ister. Bu gibi olağanüstü hallerde kaymakam ile muhabere mümkün olmadığı takdirde en yakın idare üstüne keyfiyeti bildirir ve valiliğin haberdar edilmesini ister." göre bucak müdürü bucaklar için kolluk makamıdır.

Türkiye'de mülki idare bölümü olarak resmi kayıtlara göre halen 327 bucak bulunmakta olup ancak 1970'lerden beri müdür ataması yapılmamaktadır.(İçişleri Bakanlığı, e-icisleri.gov.tr) Şinik'e göre(2011: 29) bucaklar, zamanında hizmetlerin yürütülmesinde çok önemli fonksiyon göstermiştir. Zamanla işlevselliğini kaybetmiş ve günümüzde hem personel hem de örgütlenme bakımından tamamen fonksiyonsuz hale gelmişlerdir.

2.3.1.1.3.Yerel Yönetim Kolluk Makamları

Yerel yönetimler için kolluk makamlarına baktığımız zaman belediyelerde belediye meclisi, belediye encümeni, belediye başkan ve yardımcılarını; köylerde ise ihtiyar meclisi ve köy muhtarlarını görmekteyiz. 1580 sayılı Belediye Kanununun 15'inci maddesine göre "Belediyelerin kanunlar ve nizamnamelerle muayyen hukuku, buna mukabil beldenin ve belde halkının sıhhat, selamet ve refahını temin, intizamını halelden vikaye maksadıyla yapacağı vazifeleri vardır." belediyeler kamu düzeninin sağlanmasında fonksiyon sahibidirler. Günday'a göre de(2004: 263) köyün mecburi işlerini düzenleyen 442 sayılı Köy Kanunun 13'üncü maddesine baktığımızda içerik olarak genel sağlık, esenlik ve dirlik kapsamına girdiği görülmektedir.

Duran'a göre(1982: 276) kolluk makamı olarak yerel yönetimler düzenleyici ve bireysel işlemler yapabilirler. Bahse konu kolluk makamı genel idari kolluk üzerinde emir ve talimat yetkisi şeklinde algılanmamalı, yalnızca kamu düzeni ile ilgili kararlar alma ile ilgilidir. Ancak belediyeler için belediye kolluğu üzerinde emir ve talimat yetkisi bulunmaktadır.

Hizmet kolluk makamları ise özel kolluk içerisinde sayılan hizmet kolluğunun bağlı bulunduğu bakanlık ve idari kuruluşa göre değişmekte olup ilgili bakan, genel müdür gibi görevliler düzenleyici ve bireysel işlemler yapma yetkisine sahiptirler. Örneğin orman envalini korumakla sorumlu orman kolluğunun kolluk makamı merkezde Bakan, Orman Genel Müdürü; taşrada ise müdürlerdir.

2.3.1.2.Kolluk Personeli

Kolluk makamlarının tesis ettikleri işlemleri uygulamakla görevli olan kolluk kamu görevlilerine kolluk personeli denir. Günday'a göre(2004: 266) kolluk personelinin düzenleyici ve bireysel işlem tesis etmeye yetkisi olmayıp sadece işlemleri uygulamakla sorumludur. Kolluk amiri ise kolluk personeli üzerinde hiyerarşi yetkisine sahip kolluk teşkilatının başındaki amirdir.

Ülkemizde iç güvenlik yapılanması hakkında yapılan çalışmalarda çoğunlukla genel ve özel kolluk ayrımına rastlamaktayız. Gözler'e göre(2011: 331) idari kolluk, genel ve özel kolluk olarak; genel kolluk ise merkezi idare kolluğu ve mahalli idare kolluğu olarak teşkil edilmiştir. Tekinsoy(2011: 697) kolluğu, genel idare kolluğu ve

özel idare kolluğu; genel idare kolluğunu ise merkezi idare kolluğu ve belediye, köy kolluğu biçiminde ele almaktadır. Gözübüyük'e göre(2006: 304) ise idari kolluk kuvvetleri genel kolluk ve özel kolluk olarak kurulmuştur.

2.3.1.2.1.Genel Kolluk

Ülkemizde genel kolluk hizmetleri Polis ve Jandarma teşkilatları tarafından yürütülmektedir.1937 tarihli 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda genel kolluk Jandarma ve Polis olarak belirtilir. Ancak çalışmamda 1982 tarihli 2692 Sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununa göre aynı Jandarma Genel Komutanlığı gibi "silahlı bir güvenlik kuvveti" sayılan, "Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşu içerisinde olup, barışta görev ve hizmet yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır." maddesi gereği İçişleri Bakanlığı kuruluşunda yer alan ve 5'inci maddesine göre "Sahil Güvenlik Komutanlığı mensupları kendilerine bu Kanun ile verilen görevlerin yapılmasında; silah kullanma yetkisi dahil kanunların diğer güvenlik kuvvetlerine tanıdığı bütün hak ve yetkilere sahiptirler." yetkilendirilen Sahil Güvenlik Komutanlığı'nı da genel kolluk içerisinde ele alacağım. Çünkü özel kolluk kendi kanunlarına göre silah taşıma ve kullanma yetkisine sınırlı olarak sahipken, SGK genel kolluğun sahip olduğu yetkileri kullanabilmektedir.

Polis, büyükşehir, il ve ilçe belediye sınırları içerisinde emniyet ve asayişi sağlamakla sorumludur. Jandarma'nın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye sınırları dışında kalan yerler ile polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir. Jandarma bu yerlerde; emniyet ve asayişin sağlanmasından sorumludur.(jandarma.gov.tr, 2014) Her ne kadar büyükşehir belediyelerinin sınırları içerisinde Polis görevli olması gerekse de halihazırda buralarda Jandarma da görev yapmaya devam etmektedir. 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı kanunu md.4'e göre SGK "Türkiye Cumhuriyetinin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, münhasır ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca egemenlik ve denetimi altında bulunan deniz alanlarında, kanunlarla kendisine verilen görevleri uygulayabilir ve yetkileri kullanabilir."

2.3.1.2.1.1.Emniyet Genel Müdürlüğü

Dilimize Fransızca'dan gelen "Polis" kavramı, kamu düzeni (public order) anlamındaki "police" kelimesinden alıntıdır. Bu kelime de Yunanca vatandaşlık, hükümet anlamındaki "politia" ve şehir, kent anlamındaki "polis" kelimelerinden türemiştir. (etimolojiturkce.com, 2014)TDK sözlüğüne göre ise polis, "şehirde kamu düzenini, huzur ve güvenliği sağlayan kuruluş, kolluk, zabıta" anlamını taşır. Balta'dan aktaran Akman'a göre(47: 1991) Yunanca şehir demek olan polis; devlet, anayasa rejimi ve kamu düzeni anlamında da kullanılırdı. Zamanla başkalaşarak iç idare anlamını ve daha sonra da zabıta anlamını almıştır.

PVSK md.1 "Polis, asayişi amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatını temin eder." şeklindedir. Buna paralel bir tanım olarak Onar'ın(1966: 1476) polis, "bir memleketin iç sükûn ve emniyetini, sağlık ve intizamını temin ve fertlerin şahıslarına ve mülklerine vaki olacak saldırılara mani olmak maksadıyla idare tarafından alınan ve icrası bir takım müeyyidelerle teyit ve temin edilen umumi ve ferdi tedbirlerin, bu maksatla ifa edilen hizmetlerin heyet-i mecmuasını gösteren, eski, teknik ve zecri mahiyetinden çıkarak önleyici, mani tedbirler mahiyetinde inkılap etmiş faaliyetlerdir." şeklindeki tanımlamasını gösterebiliriz.

Osmanlı Devletinde iç güvenlik hizmetlerinin birçok makam ve kişilere bağlı olarak yürütülmesinden dolayı ortaya çıkan karışıklığı önlemek ve yeni bir örgütlenmeye gitmek maksadıyla 10 Nisan 1845 tarihinde İstanbul' da "Polis" teşkilatı kurulmuştur. Bu tarihe kadar iç güvenlik, askeri teşkilat içerisinde yer almış ve askeri özellikler göstermiştir.(egm.gov.tr, 2014) Günümüzde ise polis, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde teşkilatlanmıştır. Emniyet Genel Müdürü teşkilatın en üst makamındaki amirdir.

Hukuk devletinde kamu düzeninin korunması polisin varlık sebebi olarak sayılabilir. Yine hukuk devletinde polisin görevlerinin kanunlarla belirlenmesi gerekmektedir. PVSK md.2'ye göre polis, kamu düzeni ve kamu güvenliğinin sağlanmasından sorumludur. Aynı kanuna göre polisin genel emniyete yönelik görevleri iki kısımdır.

Bunlardan ilki önleyici kapsamdaki "Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, Hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden

önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak" görevidir. Yani kanunlara göre suç sayılan fiillerin oluşmaması için idarenin önceden aldığı tedbirlerin uygulanması önleyici nitelik taşır. Hafızoğulları'na göre(1995: 571) polis kanunlar çerçevesinde önleyici, koruyucu ve yardım edici görev yapar. Görevini yerine getirirken temel hak ve özgürlükleri kısıtlama durumunda, mutlaka bir kanuna ve kanunun usul ve esaslarına göre hareket etmelidir.

Diğeri ise adli kapsamdaki "İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak" görevidir. Kamu düzenini bozucu bir suç işlendiğinde delilleri toplamak, suçu işleyen şahısları yakalamak, C.Savcısı adına soruşturmayı yürütmek ve suçluları adalete teslim etmek polisin adli görevleri kapsamına girer.

1937 tarihli 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda polis; adli, idari ve siyasi olarak üç kısma ayrılmış olsa da günümüzde görevleri açısından adli ve idari polis şeklinde bir ayrım söz konusudur. Aynı kanunun 9'uncu md.ne göre idari polis "içtimai ve umumi intizamı temin etmekle mükellef olan kısımdır." şeklinde tanımlanmaktadır. Kamu düzeninin sağlanması maksadıyla düzenlenmiş kanun, tüzük, yönetmelik ve emirlerin uygulanmasına yönelik çalışan, suçun işlenmesinden önce gerekli önleyici tedbirleri uygulayan polise idari polis denir. Örneğin şehirde emniyet ve asayişin düzgün olması için önleyici hizmet devriyelerinin sokaklarda ve caddelerde kontrol amaçlı dolaşması, yurt içine girenlere ait gerekli evrakların kontrol edilmesi, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin kanuni sınırlar içerisinde devam etmesi için tedbirler alma gibi faaliyetler polisin idari görevlerindendir

Adli polis ise; suç işlendikten sonra suç delilleriyle birlikte suçluları yakalayarak adli makamlara teslim etmek, Cumhuriyet savcısının talimatlarını yerine getirmekle görevli polis türüdür. 3201 S.E.T.K'nun 9'uncu maddesinde adli polis, "asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Umum Müdürlüğünce kadrodan ayrılan bir kısımdır." şeklinde tanımlanmıştır.2005 tarihli Adli Kolluk Yönetmeliği'nin "Emniyet Genel Müdürlüğünce, asgarî tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, mevcut imkanlar ölçüsünde yeterince adlî kolluk personeli görevlendirilir." 4'üncü maddesiyle adli polis kuruluşuna vurgu yapılmıştır.

Ülkemizde adli ve idari polis teşkilatlanması net bir şekilde tatbik edilememiştir. Bundan dolayı da idari ve adli görevleri yerine getiren polis ayrımında keskin bir çizgi bulunmamaktadır. 3201 S.E.T.K 10'uncu maddesinde "Adli polis, adli tahkikat vazifeleri haricindeki hizmetlerde, mafevklerinin emrindedir. " ve Adli Kolluk Yönetmeliği 5'inci md.ne "Adlî kolluk, bağlı bulunduğu kolluk teşkilâtının bir parçası olup, öncelikli görevi, karşılaştığı suçun işlenmesini önlemektir." göre adli polis adli görevleri haricinde kendi amirlerinin emirlerine uymakla ve suçu önlemekle sorumludur.

Teşkilatlanması

3201 S.E.T.K md.16'ya göre Emniyet Genel Müdürlüğü merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatından oluşur.

Merkez teşkilatı; teftiş kurulu başkanlığı, hukuk müşavirliği, trafik hizmetleri başkanlığı, özel güvenlik denetleme başkanlığı, daire başkanlıkları(37 farklı başkanlık vardır), trafik araştırma merkezi müdürlüğü, basın-halkla ilişkiler müdürlüğü, özel kalem müdürlüğü,

Taşra teşkilatı; il emniyet müdürlükleri, ilçe emniyet müdürlükleri ve amirlikleri ile merkeze bağlı taşra teşkilatındaki Polis Akademisi Başkanlığı, Polis Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğü, Polis Koleji Müdürlüğü, Kriminal Polis Laboratuvarları Müdürlüğü, Polis Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Polis Meslek Eğitimi Merkezi Müdürlüğü, Polis Moral Eğitimi Merkezi Müdürlüğü,

Yurtdışı teşkilatı; emniyet müşavirliği ve emniyet ataşelikleri şeklinde teşkilatlanmışlardır. EGM'nin teşkilat şeması ek-A'da yer almaktadır.(kaysis.gov.tr, 2014)

2.3.1.2.1.2.Jandarma Genel Komutanlığı

Kıta Avrupası kolluk sisteminin ortaya çıktığı ülke olan Fransa'da çoklu iç güvenlik sistemi uygulanmaktadır. 19.yy da şehir merkezlerinin dışında kırsal alana da hakim olabilmek için Fransa'da ortaya çıkmıştır. Jandarma, Fransızca kökenli

olan “Gendarmerie” kelimesinden türemiş olup “silahlı(gens) adamlar(D’armes)” anlamına gelmektedir.(Meydan Larousse: 654)

03 Kasım 1839’da ilan edilen Tanzimat Fermanı (Tanzimat-ı Hayriye – Gülhane Hattı Hümayunu) ile halkın can ve mal emniyetinin korunması görevi, eyalet ve sancak valilikleri emrine gönderilen subaylar tarafından yürütülmüştür. 1846 yılında ise Zaptiye Müşirliği kurularak eyalet ve sancaklardaki zaptiye hizmetleri doğrudan bu makama bağlanmıştır.

14 Haziran 1869 tarihinde teşkilatın ilk nizamnamesi olan Asakir-i Zaptiye Nizamnamesi yürürlüğe konmuştur. Bu nizamname ile zabıta görev ve hizmetleri, yetki ve sorumlulukları hukuki bir çerçeve içine alınmıştır. Yönerge uyarınca her ilde bir Zaptiye Alayı kurulmuş, personeli piyade ve süvarilerden oluşmuştur. Ayrıca, alay, tabur, bölük ve takım teşkilatlanmasına gidilmiştir.

Arşivlerde, 1839 yılından itibaren “Jandarma” adına ve muhtelif “Jandarma tayin kararnamelerine” rastlanılmış olduğundan; Türk Jandarma Teşkilatının 1839 yılında kurulduğu anlaşılmış ise de araştırmalarda kuruluş ay ve gününün tespiti mümkün olmamıştır. Bu nedenle Asakir-i Zaptiye Nizamnamesi’nin kabul tarihi olan 14 Haziran 1869 tarihinin 14 Haziranı alınarak, “14 Haziran 1839” tarihi Jandarma Teşkilatının kuruluş günü olarak kabul edilmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığı; eğitim ve öğretim ile askerî kânun ve nizamların kendisine verdiği görevler yönünden Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş görevlerinin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır.

2803 Sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 3’üncü maddesinde Jandarma’nın tanımı” Türkiye Cumhuriyeti Jandarması emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvvetidir.” şeklinde yapılmıştır. Bu maddede Jandarmanın silahlı askeri bir kolluk kuvveti olmasına özellikle vurgu yapılmış ve bu kapsamda TSK’nın bir parçası olarak görülmüştür.

Aynı kanunun 6'ncı maddesi gereği tüm Jandarma teşkilatının komutanı olan Jandarma Genel Komutanı; "Teşkilatın sevk ve idaresinden, kanun ve nizam hükümlerinin icrasını sağlamaktan, bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların yapılmasından sorumludur." Jandarma Genel Komutanının atanması Genelkurmay Başkanının teklifi, İçişleri Bakanının inhası, Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı müşterek kararname ile yapılır.

Jandarma Genel Komutanlığı; mülki, adli, askeri ve diğer görevler olmak üzere dört çeşit görevi yerine getirmekle sorumludur.2803 S.K.'na göre bu görevler;

Mülki görevleri: "Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak. "Jandarma için suç işlenmeden önce alınan, önleyici nitelikteki kolluk tedbirleri ve bu kapsamda yerine getirilen faaliyetler mülki görevlerdir. Jandarma, illerde mülki amir olan valilerin ilçelerde ise kaymakamların idaresi altında sorumluluk alanlarında görevlerini yerine getirmektedir. Ayrıca Türkiye'deki ceza infaz kurumlarının dış güvenliğini korumakta Jandarma'nın mülki görevleri arasındadır.

Adli görevleri: "İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek. "CMK md.160'a göre savcı bir suçun işlendiği izlenimini gösteren bir hali öğrendiğinde hemen gerçeğin araştırılması için harekete geçer. Maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılama için emrindeki kolluk görevlileri marifetiyle suç ile ilgili delilleri toplayarak muhafaza altına alır ve soruşturmayı bu şekilde yürütür. Jandarma bir kolluk kuvveti olarak adli amiri olan savcının emir ve talimatlarını yerine getirmekle sorumludur.

Askeri görevleri: "Askeri kanun ve nizamların gereği görevlerle Genelkurmay Başkanlığınca verilen görevleri yapmak." Örneğin, Jandarma Genel Komutanlığı'nın barış gücü kapsamında yurtdışına asker göndermesi askeri görevleri arasındadır. Ayrıca 2803 S.K.'nın 8'inci md.ne göre "Jandarma birlikleri; Genelkurmay Başkanlığınca lüzum görülen hallerle sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde gerekli olan bölümü ile Kuvvet Komutanlıkları emrine girer, kalan bölümü ile Jandarma Genel Komutanlığı emrinde normal görevlerine devam eder. "

Diğer görevleri: “Yukarıda belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak.” Buna göre özel yasalar gereği dış güvenliklerinin jandarma tarafında sağlanmasına karar verilen bina, tesis ve buna benzer yerlerin korunması diğer görevlerdendir. Bunlar arasında havaalanları, TRT verici ve yayın istasyonları, petrol boru hatları vb. yerlerin korunması sayılabilir.

Teşkilatlanması

Jandarma, emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamakla görevli bir kolluk kuvvetidir. Görevlerini yerine getirebilmek maksadıyla yurt genelinde İçişlerine Bakanlığına bağlı olarak teşkilatlanmıştır. Ayrıca askeri yönü ile Genel Kurmay Başkanlığına bağlı olduğundan bazı yerlerde de askeri yönden bir teşkilatlanması mevcuttur.

- Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatı, kuruluş olarak;
  Karargah ve bağlı birlikler
  İç güvenlik birlikleri
  Eğitim birlikleri ve Jandarma Okulları
  Lojistik destek birlikleri
  Havacılık birlikleri
  Diğer birlikler (Görevin özelliğine göre kurulan birlikler) şeklinde teşkilatlanmıştır. Jandarma iç güvenlik birlikleri ise mülki teşkilata tabi olan ve mülki teşkilata tabi olmayan birlikler olmak üzere iki ayrı yapıda teşkilatlanmıştır.

- Mülki Teşkilata Tabi İç Güvenlik Birlikleri
  İl Jandarma Komutanlıkları
  İl Merkez ve İlçe Jandarma Komutanlıkları
  Jandarma Karakol Komutanlıkları
  Jandarma Koruma Birlikleri
  İl Jandarma Komutanlıklarına bağlı olan Jandarma Komando Birlikleri
- Mülki Teşkilata Tabi Olmayan Jandarma İç Güvenlik Birlikleri
  Jandarma Asayiş Kolordu Komutanlığı
  Jandarma Bölge Komutanlıkları
  İl Jandarma Komutanlıklarına Bağlı Olmayan J.Komando Birlikleri

Jandarma Komando Özel Asayiş Komutanlığı

JGK'nın teşkilat şeması ek-B' de yer almaktadır.(kaysis.gov.tr, 2014)

2.3.1.2.1.3.Sahil Güvenlik Komutanlığı

Sahil Güvenlik Komutanlığı internet sitesine göre denizlerimizde genel kolluk kuvveti olarak görev ve yetkilere sahip olan SGK, İçişleri Bakanlığı'na bağlı silahlı bir kuvvettir.(sgk.tsk.tr, 2014) 2692 sayılı SGK Kanununa göre Türkiye'nin tüm sahillerinde, iç suları olarak kabul edilen Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale Boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, münhasır ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuka göre egemenlik ve denetimimiz altında bulunan tüm deniz alanlarında faaliyetlerini sürdürmektedir.

Ülkemizde sahil güvenlik teşkilatı kurulma çabaları 19.yy.ın ikinci yarısına kadar uzanmaktadır. Cumhuriyet döneminde denizden yapılan kaçakçılıkla mücadele ve karasularının emniyetinin sağlanması amacıyla önce Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı kurulmuş sonra ise bu görevler İçişleri Bakanlığı bağlısı olan Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatlanması içinde kurulan Deniz Şube Müdürlüğüne devredilmiştir.

1960'lı yıllardan itibaren dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ülkemizin jeostratejik konumundan dolayı kıyılarının öneminin artması ve güvenliğin yeni boyutlar kazanması sonucu profesyonel bir sahil güvenlik teşkilatına ihtiyaç duyulmuştur. Ancak dönemin şartlarından dolayı SGK'nın kurulması 1982 yılında resmi gazetede yayınlanan 2692 sayılı kanun ile gerçekleştirilebilmiştir. Bu kanunla fiilen kurulan SGK, aynı kanun gereği 1985 yılına kadar Jandarma Genel Komutanlığına bağlı çalışmaya devam etmiştir.

SGK, 1 Ocak 1985 tarihinden itibaren Türk Silahlı Kuvvetlerinin kadro ve kuruluşu içerisinde, barışta görev ve hizmet yönünden İçişleri Bakanlığına bağlı, olağanüstü haller ve savaş halinde ise Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girecek silahlı bir güvenlik kuvveti olarak görevini yerine getirmektedir.(sgk.tsk.tr, 2014)

2692 sayılı SGK Kanununun 4.Md.ne göre görevleri şunlardır;

- Sahil ve karasularımızı korumak, güvenliğini sağlamak,
- Denizlerimizde can ve mal emniyetini sağlamak, Deniz ve kıyılarda görülecek başıboş mayın, patlayıcı madde ve şüpheli cisimler için gerekli tedbirleri alarak, ilgili makamlara iletmek,
- Deniz seyir yardımcılarının çalışma durumlarını izlemek, görülen aksaklıkları ilgili makamlara iletmek,
- Karasularımıza giren mültecileri, yanlarında bulunabilecek silah ve mühimmattan arındırmak ve bunları ilgili makamlara teslim etmek,
- Deniz yolu ile yapılan her türlü kaçakçılık eylemine engel olmak,
- Gemi ve deniz araçlarının telsiz, sağlık, pasaport, demirleme, bağlama, avlanma, dalgıçlık ve bayrak çekme ile ilgili kanunlarda belirtilen hükümlere aykırı eylemlerini önlemek,
- Su ürünleri avcılığını denetlemek,
- Deniz kirliliğini önlemek maksadıyla denetimler yapmak,
- Su altı dalışlarını denetleyerek, eski eser kaçakçılığına engel olmak,
- Türk arama kurtarma sahasında, uluslararası arama ve kurtarma sözleşmesi ile ulusal arama kurtarma yönetmeliğinde belirtilen esaslar dahilinde arama kurtarma görevlerini yerine getirmek,
- Yat turizmi faaliyetlerini denetlemek,
- Emredildiğinde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrinde ülke savunmasına katkıda bulunmak,
- Görev alanları içinde genel güvenlik kuvvetlerince takibi gerekli suçlarla, karada başlayıp denizde devam eden yukarıda belirtilen suçlar dışındaki suçların izlenmesinde ve suçluların yakalanmasında güvenlik kuvveti olarak diğer güvenlik kuvvetlerine yardım etmek, gerektiğinde bu suçlara elkoymak ve suçluları yakalayıp yetkili makamlara teslim etmektir.

Aynı kanunun 7.Md.ne göre SGK personeli; subay, astsubay, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, askerî öğrenci, erbaş ve erler ile Devlet memuru ve işçilerden oluşur. Subaylar, Deniz Harp Okulunda yetiştirme ile dış kaynaktan muvazzaf subay ve sözleşmeli subay alımı yollarıyla temin edilir. Astsubaylar, Deniz Astsubay Meslek Yüksek Okulunda yetiştirme, Kara Kuvvetleri Astsubay Meslek Yüksek Okulunda yetiştirme, Hava Kuvvetleri Astsubay Meslek Yüksek Okulunda yetiştirme ve sözleşmeli astsubay temini yollarıyla temin edilir. Erbaş ve erler, 1111 sayılı Askerlik Kanununa göre yükümlülerden temin edilirken diğer personel ise belirlenen ihtiyaçlara göre şartları uygun olanlardan ilgili kanunlar gereği temin edilir. SGK teşkilat şeması ek-C'de yer almaktadır.(kaysis.gov.tr, 2014)

2.4.KAMU DÜZENİ AÇISINDAN KOLLUK KUVVETLERİNİN ÖNEMİ

Devletler dıştan gelecek tehlikelere karşı savunma sistemlerini kurup silahlı kuvvetleri ile gerekli tedbirleri alırlar. Kamu düzenini koruyup bu sayede halkın huzurlu bir şekilde yaşamasını sağlamak için içten gelecek tehlikelere karşı ise iç güvenlikten sorumlu kolluk kuvvetleri ile tedbir almaktadırlar. Acar ve Urhal(2007: 163) devletlerin siyasal, sosyal, ekonomik gelişmelerini sürdürebilmelerinin ve bu esnada toplumların emniyet ve asayiş içerisinde özgürce yaşamalarının dış savunma kadar iç güvenliğinde tam olarak sağlanmasıyla olabileceğini belirtmektedir.

İç güvenliğin sağlanamadığı bir ortamda vatandaşların devletine olan güveni sarsılır, toplumda adalet duygusu zarar görür, kanunların hakimiyeti zayıflar ve sonuçta birbirinin özgürlüğüne kasteden insanlar kaosa sebep olur. Ülkemizde yıllardır süren terör olayları çoğu zaman halkın en büyük sorun olarak kabul ettiği kamu düzenini bozucu olaylardır.

İdarenin yürüttüğü faaliyetlerin amacının "kamu yararı" olduğunu belirten Özay'a göre(2004: 724) kolluk işlev ve etkinliklerinin de amacı aynıdır. Buna bağlı olarak maddi düzenin bozulmasını engelleme kamu yararının gerçekleşmesine yol açacaktır.

İnsanlık tarihi ile aynı zamanda ortaya çıkan suç olgusu dünya durdukça karşımıza çıkacaktır. Ünal ve Acar'a göre(2007: 158) devletin bekası ve kamu düzeninin korunması için şart olan hukuk sisteminin işletilmesi ancak güvenlik güçlerinin varlığı ile mümkündür.

İdareler, kolluk marifetiyle kamu düzeninin bozulmasını engellemek ve de bozulduğu takdirde tekrar yerine getirmektedirler. Özay'a göre(2004: 723) kolluk, idarenin bunu yerine getirirken hak ve özgürlüklere en fazla müdahale edebildiği alandır. Bu nedenle kamu düzeninin hak ve özgürlükleri kısıtlayacak biçimde haddinden fazla genişlememesi için kolluk ile ilgili görev, yetki, önlem, usul ve yaptırımların yalnız kamu düzenini ilgilendirdiği ölçüde idare hukuku ilkeleri ve yasama tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde olması gerekmektedir.

İstikrarlı ve devamlı bir kamu düzenini sağlamak için alınan tedbirler arasında öncelikle önleyici eylemler bulunması gerekmektedir. Diğer bir deyişle kamu

düzeninin devamını sağlamak önlemler ile mümkündür. Alınan önlemlere rağmen düzeni bozucu olaylar sonucu ortaya çıkan düzensizlik ortamı da yeni önlemler ile ortadan kaldırılabilir. Örneğin trafik sistemi ile insanların düzenli bir şekilde seyahat etmesi sağlanarak seyahat özgürlüğünün yerine getirilmesi amaçlanmaktadır. Bunun için düzenlenen trafik kuralları, kamu düzeni açısından alınan önlemler arasındadır. Toplumda düzensizlik ve kaosun olmaması, insanların temel hak ve özgürlüklerini kullanabilmesi için de çeşitli önlemler alınmaktadır. Bunlardan bazıları kolluk marifetiyle yerine getirilen önleyici tedbirlerdir.

Kamu düzenini bozucu suçların önlenmesi için kanunlarla belirlenen yetkiler çerçevesinde kolluk, istihbarat faaliyetlerini yerine getirmektedir. Yetkili kamu kurumları tarafından yerine getirilen istihbaratın amacı, kamu düzeni ile emniyet ve asayişi sağlamaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İSTİHBARAT

3.1.İSTİHBARAT KAVRAMI

İstihbarat, kamuoyunda genellikle gizem taşıyan, merak uyandıran, korkulan ve her türlü olayın altında aranan bir kavramdır. İnsanlar savaş, darbe, anlaşma, uzlaşma, suikast, patlama, terör saldırısı gibi birçok olayın istihbarat birimleri tarafından planlı bir şekilde yapıldığına inanmaktadır. Bunda en etkili faktör ise istihbarat ve komplo teorilerinin birlikte anılmasıdır.

Devletler varlıklarını korumak ve devam ettirmek, ülkenin vatandaşlarıyla birlikte güvenliğini sağlamak, toplumun emniyet ve asayişi düzgün bir ortamda özgürce yaşamasını sağlamak ve tüm bunlara saldırıları bertaraf etmek ve tehditleri ortadan kaldırmak için istihbarat toplamak zorundadır. Ancak istihbarata ilişkin tüm faaliyetler, kanunlara ve insan haklarına uygun yöntemlerle, insanların özgürlük alanlarına doğru genişlemeyen bir şekilde yapılmalıdır. Çünkü Çınar'ın aktarımıyla(1997: 79) "Geleceği görebilmek, muhtemel sorunlar hakkında önceden

bilgi sahibi olmak, olayların perde arkasına uzanabilmek ancak sağlıklı istihbarat üretimi ile mümkün olabilir."

Günümüzde uluslararası ilişkilerde yoğunluk kazanan istihbarat faaliyetleri, insanlık tarihinin başlangıcından itibaren varlığını sürdürmektedir. Eroğlu'na göre(2003: 24) 19.yy'ın sonlarından itibaren meşruiyet kazanan ve kurumsallaşan istihbarat ve 5.kol faaliyetleri, Türklerin kurdukları ilk devletlerden Osmanlı'ya kadar farklı şekillerde kullanılmış olup ancak bahsedilen kurumsallaşmadan ve sistematik yaklaşımdan farklı bir yöntemle ele alınmıştır.

TDK sözlüğünde istihbarat, "yeni öğrenilen bilgiler, haberler, duyumlar" ve "bilgi toplama, haber alma" şeklinde tanımlanmıştır. İstihbarat kelimesi Arapça kökenli çoğul bir kelime olup "haberler" ve "bilgi alma" anlamına gelmektedir. İngilizcede ise istihbaratın karşılığı "zekâ, akıl, bilgi" anlamlarına gelen "intelligence" kelimesidir.

Kamuoyunca genellikle bilinen Amerikan Merkezi Haberalma Teşkilatı yani Central İntelligence Agency, İngiliz istihbarat teşkilatı Military İntelligence 5 ve 6 gibi istihbarat teşkilatları bulunmaktadır. Özdağ'a göre(2008: 18) etimolojik açıdan bariz olarak görülen bu farklılık dünyaya hakimiyet kurmak isteyen toplumlar ile kayıtsız kalan toplumlar arasındaki yaklaşımı ortaya koymaktadır. Aklın ve zekanın merakla birleşmesi sonucu yapılan araştırmalar birçok keşfe yol açmıştır.

Tarih boyunca devletlerin politika üretmeleri, savaşlara girmeleri, sosyal ve siyasal köklü değişiklikler yapmaları, diğer devletler ile anlaşmalar imzalamaları gibi milli menfaatlerini koruyarak hayatını sürdürmek için yaptıkları birçok eylem istihbarata dayanmaktadır. Çünkü bilinmeyenler ne kadar az olursa yapılacak faaliyette o derece de başarıya ulaşabilir.

Buna en bilinen örneklerden biri Sun Tzu'nun Savaş Sanatı adlı eserinde(2010, 135) geçen "Sonuçta kendinizi ve düşmanı biliyorsanız, yüzlerce savaşa bile girseniz sonuçtan emin olabilirsiniz. Kendinizi bilip, düşmanı bilmiyorsanız, kazanacağınız her zafere karşın yenilgiyle de tanışabilirsiniz. Ne kendinizi ne de düşmanı bilmiyorsanız, sizin için gireceğiniz her savaşta yenilgi kaçınılmazdır" bölümüdür. Bu kapsamda istihbaratı, hasım veya düşman hakkında

gizli olan bilgilerin tarafımızca öğrenilmesi ve bunların düşmanla mücadelede zarar doğuracak şekilde kullanılması olarak belirtebiliriz.

Özdağ'a göre(2008: 20) istihbarat ile devlet yöneticileri arasında kopukluk olduğu takdirde önemli olayların kötü sonuçlanması kaçınılmaz olup istihbaratı dikkate almayan bir devlet yönetimi, gözleri bağlı maraton koşan bir sporcuya benzetilebilir. Maratoncunun bacakları ne kadar kuvvetli, iradesi ne kadar sağlam ve azmi ne kadar çok olursa olsun önünü göremediği için hedefe varmasına imkan yoktur. Bu yüzden istihbaratın tarihi belki de insanlık tarihi ile yaşıt olup, geçmişten günümüze neredeyse her devletin küçük veya büyük istihbarat teşkilatları olmuştur.

"İstihbaratın Tarihsel Teorisi" isimli makalesinde Kahn(2002: 5) bir istihbarat teorisinin üç prensibinden bahsetmiştir. Bunlardan birincisi istihbaratın fonksiyonel yönünü ortaya koyan gücü çekmek ve kumandayı sağlamlaştırmak (dengelemek) olup istihbarat olanaklarının en verimli şekilde kullanılmasına yardım eden yönüdür. İstihbarat yeterli değilse savaşta ona denk kuvvetleri kullanmak gerekir. İstihbarat vasıtasıyla kuvvet tasarrufunu doğru yapıp öncelikli hedeflere ulaşmada avantaj sağlanabilir.

İkinci prensip ise istihbaratın savaşta esas unsur değil, yardımcı kuvvet olduğudur." Gerçekten de istihbarat, bir güç çoğaltıcı, bir kumanda kolaylaştırıcıdır; ancak her zaman eksik kuvveti ve yetersiz liderlik kabiliyetini telâfi edemez. Bu, bir hizmettir, silâh değil. "Yani nihayetinde mücadeleyi insanlar kazanırken istihbarat onlara yardımcı olur. Bir anlamda istihbarat savaşın asıl unsuru olan insana kılavuzluk yapar.

Kahn son prensipte ise istihbaratın, savunma için belirleyici, taarruz için ise yardımcı bir rol oynadığını öne sürmektedir. Kahn makalesinde savaş örneklerinden çıkarımlar yapmakta ve ortaya koyduğu prensipler genel olarak askeri alanı ilgilendirmektedir.

İstihbarat kelime anlamı olarak haber anlamına gelse de ikisi arasında fark vardır. Şenel'e göre(1969: 72) haber "düşman, düşman olması muhtemel, tarafsız hatta dost ülkelerle ilgili her türlü bilgiler, ülke içindeki legal nitelikli siyasal faaliyetlere ilişkin duyumları", istihbarat ise "düşman veya düşman olması muhtemel

devletlerin; niyetleri, planları ve kapasiteleri hakkında her türlü imkan ve vasıtalarla haber derlenmesi ve bunların belirli işlemler tabi tutularak yorumlanması suretiyle bir sonuca varılmasını" ifade etmektedir. İstihbarat, haberin belirli işlemlerden geçirilmesi sonucu elde edilmektedir.

İlter'e göre(2002: 3) "Akıl, zeka, anlayış, malumat, haber, bilgi, vukuf, işitilen haberler, muteber olan havadis, duyulan şeyler, toplanan bilgiler, alınan haberler, bilgi toplama, haber alma" olarak adlandırılan istihbarat kelimesinin uygulamadaki anlamı; "haberlerin (ham bilginin) işlenmesi (tasnif, kıymetlendirme, yorum) sonucu üretilen bir ürün veya bilgi" veya "planlama, araştırma, deliller toplama, çeşitli akli ve tecrübi ilmi metotlar ile onları değerlendirip bir sonuca varma ve kullanmadır."

Serim'e göre(1941: 7) istihbarat, haber toplama ve toplanan haberleri ilgili yerlere maksadına göre yayma faaliyeti iken haber toplama işlemini daha açarak kavramı güvenlik çerçevesiyle ele alan Machiavelli'ye göre(2000: 46) istihbarat "hasım ve hasım olması muhtemel devletlerin niyetleri, planları ve bu niyetin şekillendirilmiş şekli olan planlara göre bu planları gerçekleştirebilme kapasiteleri hakkında her şekilde haber toplama veya bilgi sahibi olmadır." Yine güvenlik çerçevesinden istihbaratı tanımlayan Atay'a göre(1996: 84) istihbarat, devletlerin veya kuruluşların kendi güvenliği açısından; başka bir devlet, yönetim, parti, hükümet, silahlı kuvvetler veya hareket hakkında bilmesine ihtiyaç duyduğu bilgileri toplaması, bunları analiz ederek elde ettiği hasılayı yayması ve kullanmasıdır.

Türkiye'de istihbarat konusunda önemli çalışmaları olan Özdağ'ın(2008: 30) istihbarat tanımı literatürde önemli bir boşluğu doldurmuş olup istihbarat "ulaşılabilen bütün açık, yarı açık ve/veya gizli kaynaklardan her türlü aracın kullanılması sonucunda elde edilen her türlü veri, malumat ve bilginin ulusal genel veya ulusal özel plandaki politikaların gerçekleştirilmesi ve ulusal politikalara zarar verilmesinin engellenmesi amacıyla toplandıktan sonra önemine ve doğruluğuna göre sınıflandırılması, karşılaştırılması, analiz edilerek değerlendirilmesi sureci sonucunda ulaşılan bilgidir."

Amerikan istihbarat teşkilatlarının yeniden yapılanmasında önemli rol oynayan Sherman Kent istihbaratı(2003: 3); bilgi, bu bilgiyi üreten organizasyon ve bu bilginin oluşturulması faaliyeti olarak tanımlarken; bilgi, organizasyon ve faaliyetin

istihbaratın üç temel unsuru olduğunu vurgulamıştır. Ona göre istihbarat, bir araştırma süresi sonunda elde edilen bilginin; sezgisel, zihinsel ve bilimsel olarak analiz edilmesi ile elde edilen sonuçtur.

İstihbaratın varlığından bahsedebilmek için elde bilginin olması gerekmektedir. Toplanan her bilginin mevcut olanlarla karşılaştırılarak tasnif edilmesi, analize tabi tutulması, değerlendirilmesi ve yorumlanması ile istihbarat ortaya çıkar. Sonuçla çok ilgilenmeyen David Kahn'a göre(2002: 7) ise istihbarat kısaca "bilginin en geniş manadaki hali" olarak açıklanır. Bilginin doğruluğu, yanlışlığı, çelişkisi ve işlevselliği bir yana var olması ön planda tutulmaktadır.

Macartney'e göre(t.y.: 13) istihbarat, politika oluşturmayı desteklemek için harici bilgileri toplama, analiz etme ve yayma süreci olarak tanımlanır. Terim olarak aynı zamanda üretilen bilgiye, icracı organizasyonlar ile haber kaynaklarına da atıfta bulunur. Avcı da(2004: 12) analizi genişletilerek "Muhtelif imkan ve vasıtaları kullanarak herhangi bir konuda enformatik materyal temini ve temin edilen bilgilerin ham halden kurtarılarak işlenmesi, kıymetlendirilmesi ve yorumlanarak bunlardan bir netice çıkarılmasıyla ilgili faaliyettir." şeklinde bir tanımlama yapmıştır. Her iki tanımda da istihbarat bir süreç olarak ele alınmaktadır.

İstihbaratı bir dizi işlemlerden oluşan süreç olarak ele alan Beren'e göre(2011: 45) "istihbarat, belli bir amaca yönelik olarak, açık ve gizli kaynaklardan bilgi toplanması, bu bilgilerin anlamlandırılması, değerlendirilmesi, analiz edilmesi ve sentezlenmesi, bunun sonucunda elde edilen yorumun ilgili birimlere dağıtımının zamanında yapılması sürecidir."

Bir şekilde elde edilen haber doğrudan istihbari bilgi olarak ele alınmaz. Belli işlemlere tabi tutularak nihayetinde bilmesi gerekenlere amaca uygun şekilde ulaştırılır. Bu yüzden de haber hem doğruluğu hem de kaynağı açısından değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

Literatürde "fonksiyonel istihbarat" tanımını yapan Yılmaz'a göre(2006: 135) istihbarat kavramı, sadece bilgi toplama ve akabinde istihbarat üretme olarak ele alındığında sınırlı kalmakta ve modern anlamda tam anlamını ortaya koymamaktadır. Klasik tanım, istihbarat alanının diğer fonksiyonları olan

propaganda, psikolojik savaş, örtülü operasyonlar ile faaliyetler ve istihbarata karşı koymanın dahil olduğu koruyucu güvenlik işlevleriyle bütünleşik olarak daha kapsamlı bir anlam taşımaktadır.

Son olarak birçok tanımın ardından diğer tanımları harmanlayan Acar(2011: 75) "istihbarat, devletin genel güvenliğini korumak ve geliştirmek için ihtiyaç duyduğu her türlü bilgiyi, her türlü imkan ve vasıtalarla; gizlilik, tarafsızlık, doğruluk, süreklilik ve sürat ilkelerini uygulayarak toplaması, toplanan bu bilgilerin tasnif edilerek kıymetlendirilmesi, kıyaslanması ve yorumlanarak muhtemel tehdit ve tehlikelerin öngörülmesi, stratejik planların hazırlanmasına katkı sağlayacak bilgilerin üretilmesidir." şeklinde istihbaratın amaç, yöntem, ilke ve sonucunu içinde barındıran bir tanımlama yapmıştır.

3.2.İSTİHBARAT ÇARKI VE İSTİHBARATIN OLUŞUMU

İstihbarat faaliyetleri, hedef veya hedef kategorisine girmesi muhtemel devlet, örgüt, grup veya kişilerin imkan, kabiliyet ve kapasitelerini deşifre etmek, stratejileri ile muhtemel hareket tarzlarını önceden tespit ederek faaliyeti yürütenin kendi hareket tarzını belirlemesi için yapılır. Bu süreçte sadece haberin ve bilginin elde edilmesi yeterli olmayıp istihbaratın üretilebilmesi için belli bir sistematik yapı içerisinde işlenmesi gerekmektedir.

İstihbarat faaliyetleri belli ilkelere dayalı olarak yürütülür. Kesintisiz bir çalışma gerektiren istihbarat faaliyeti, MİT'in resmi internet sitesinde belirtildiği gibi(mit.gov.tr, 2014) tüm istihbarat örgütleri tarafından bir çarka benzetilir. Bu çarkın dönüşüyle başlayan istihbarat üretimiyle istihbarat için gerekli hammaddeler, belirli aşamalardan geçerek istihbarat halini alır. MİT'e göre bu çark, istihbarat ihtiyaçlarının tespiti ve toplama çalışmalarının yönlendirilmesi, haberlerin toplanması, haberlerin işlenmesi, istihbaratın yayımı ve kullanılması şeklinde dört safhadan oluşmaktadır. Dünyanın en güçlü istihbarat örgütlerinin başında gelen CIA'ya göre ise istihbarat, istihbarat döngüsünün(intelligence cycle) sonucunda üretilmektedir.(www.cia.gov, 2014) CIA'ya göre istihbarat döngüsü; planlama ve yönlendirme, toplama, işleme, analiz ve üretim, yayma safhalarından meydana gelmektedir.

Godfrey ve Harris'e göre(1971: 12) istihbarat, birbirine bağlı fonksiyon ve faaliyetlerden oluşan bir süreçtir. Bu süreç; toplama, değerlendirme ve kıymetlendirme, derleme ve karşılaştırma, analiz etme, raporlama, yayma, tekrar değerlendirme olmak üzere yedi safhadan oluşur. Kent'te(2003: 145) istihbarat sürecini altı safhada ele almıştır. Bunlar; problemin ortaya çıkışı, problemin analizi, verilerin değerlendirilmesi, hipotezin oluşturulması, sunuştur. Özdağ'a göre(2003: 155) ise bir süreç olan istihbaratta analizciden hedefin amaçlarını, güçlü ve zayıf yanlarını aydınlatan değerlendirmeler üretmesi beklenmekte olduğundan sürecin çok ayrıntılı planlanarak belirli bir akış formatında yürütülmesi gerekmektedir. Bu akış formatı şu şeklide olmalıdır:

- İstek veya sorunun tespiti.
- İhtiyaçların tespiti ve çalışma planının yapılması.
- Veri, malumat ve bilgi toplama sürecinin başlaması.
- Toplanan veri ve bilginin karşılaştırılarak güvenilirliğinin test edilmesi ve doğrulanarak düzenlenmesi.
- Yeterli bilgi olup olmadığının kontrolü; yoksa yeterli bilgi için aramaya ve tasnife devam edilmesi, yeterli bilgi olması durumunda,
- Veri ve bilginin entegrasyon, analiz ve sentezinin yapılarak yorumlanması.
- Ortaya çıkan istihbaratın üste aktarılması ve gözden geçirilmesi.
- İstihbaratın siyasal karar alıcıya verilmesi.

MİT'in çalışmalarında esas aldığı dört safhalı çark ile CIA'nın kabul ettiği beş safhalı döngü birbirine çok yakın olup uygulama yönünden alanda kullanıldığından dolayı çalışmamda ikisini ortak ele alacağım.

1. İstihbarat İhtiyaçlarının Tespiti Ve Toplama Çalışmalarının Yönlendirilmesi(MİT)- Planlama ve Yönlendirme(CIA):

İstihbarat ihtiyaçlarının tespiti; strateji ve hareket tarzı, tedbir ve önlem, politika ve yöntem uygulayacak makamların karar vermeden önce ihtiyaç duyduğu bilgilerin ortaya konmasıdır. Bu sayede istihbarat toplama faaliyetleri geniş bir alandan daha özel bir alana doğru yönlendirilmiş olur. Acar'a göre(2011: 171) karar vericilerin istihbarat çarkını harekete geçirmek için istihbarat faaliyetini yürüten kurumlardan ihtiyacı olan bilgilerin toplanması için istekte bulunmasıdır. Karar vericilerin istihbarat ihtiyaçlarını doğru olarak tespit ederek istihbaratçılardan istekte bulunması, doğru

hedefe ulaşmak ve zaman kaybını önlemek açısından çok önemli olup inisiyatifin de el değiştirmesine engel olur.

Planlama, amaçların belirlenmesinin ardından geleceği düşünerek uygulanacak yol ve yöntemlerin tespit edildiği süreçtir. CIA'ya göre bilgiye ihtiyacın tespit edilmesinden istihbaratın tüketiciye iletilmesine kadarki tüm gayretlerin yönetilmesidir. Bu safha döngünün hem başı hem de sonudur. Özel istihbarat ihtiyaçlarının belirlendiği safha olduğu için başı, politik kararları destekleyen ve yeni ihtiyaçların ortaya çıkmasına neden olan istihbaratın üretildiği safha olduğu için ise sonudur.

2.Haberlerin Toplanması(MİT)-Toplama(CIA)

İstihbarat çarkı veya döngüsünün bu safhasında ihtiyaçlar doğrultusunda istihbarat kaynaklarından çeşitli yöntemlerle haber ve bilgiler toplanarak tasnif işlemi yapılır. MİT'e göre "açık" haber kaynakları olan gazete, dergi, kitap, radyo ve televizyon yayınları ve internet sitelerinden, "kapalı" haber kaynakları olan insana ve teknolojiye dayalı çeşitli haber toplama yöntemleri ile elde edilen bilgilerden haber toplanmasıdır.

CIA'ya göre istihbarat üretimi için gerekli olan ham bilginin toplanması safhasıdır. Haber toplama işleminde altı temel kaynak veya yöntem bulunmaktadır. Bunlar; Sinyal istihbaratı (SIGINT), Görüntü istihbaratı (IMINT), Ölçüm ve İz İstihbaratı (MASINT), İnsan İstihbaratı (HUMINT), Açık Kaynak İstihbaratı (OSINT), Jeo-uzamsal İstihbaratı (GEOINT) olup ileride açıklamalarına yer vereceğim.

3.Haberlerin İşlenmesi(MİT)-İşleme(CIA):

Haber toplama işlemini yerine getirenler tarafından çeşitli kaynaklardan toplanan haber ve bilgilerin sırasıyla tasnif, kıymetlendirme, yorumlama yapılarak değerlendirilmesi veya işlenmesi safhasıdır. Acar'a göre(2011: 174) bilgiyi elde ettikten sonra asıl benzer bilgileri tasnif etmek, istihbaratçının ihtiyaç duyduğu doğru bilgiye ulaşmasına imkan tanır. Bilgiler ve haberler konularına, önem sıralarına, önceliklerine göre tasnif edilmelidir. Kıymetlendirme aşamasında ise haberin istihbarat değeri, haber kaynağının güvenilirliği ve doğruluk derecesi saptanmaktadır. Özdağ'a göre(2008: 391) "haber ve kaynağın güvenilirliği/doğruluğu için tüm istihbarat analizlerinde bir ölçüt geliştirilmiştir."

KAYNAK	HABER
(1) Tamamen güvenilir	(a) Tamamen doğru, diğer bilgilerle teyidli
(2) Genellikle inanılır	(b) Olması kuvvetle muhtemel
(3) İnanılır	(c) Doğru olması mümkün
(4) Genellikle inanılmaz	(d) Doğruluğu şüpheli
(5) İnanılmaz	(e) Güvenilmez
(6) İnanılırlığı tayin olunmaz	(f) Doğruluğu hakkında hüküm verilemez

Şekil-1: İstihbarat Analizinde Haber ve Kaynak İlişkisi (Özdağ, 2008:391)

Kıymetlendirmeden sonra ise yorum ve değerlendirme aşamaları ile işlem safhası tamamlanır. Mevcut bilgilere dayalı olarak olayların, gelişmelerin ve durumun anlam ve önemi ile ne olabileceği hakkında yorum ve değerlendirme yapılır.

CIA'ya göre işlem safhası, toplanan çok miktardaki bilginin analistlerce kullanılabilecek bir hale dönüştürülmesini kapsamaktadır. Şifre çözme, terminolojiye uygun çevirme ve bilgiyi azaltma gibi çeşitli metotlar vasıtasıyla yapılır.

4.Analiz ve Üretim(CIA):

Bu safha, temel bilginin hazır istihbarata dönüştürüldüğü safhadır. Yılmaz'a göre(2006: 143) bu faaliyet; "bilginin birleştirilmesi, değerlendirilmesi, diğer bilgilerle birlikte analizini ve istihbarat ürünü haline getirilmesini kapsar."

Özdağ'a göre(2008: 387) istihbarat analizcisinin önüne dört çeşit veri gelebilir. Bunlar; açık kaynaklardan toplanan bilgi ve haberler olan "bilinen olgular", bilinçli olarak korunan "gizli bilgiler", aldatma amaçlı olarak "dezenformasyon"a uğramış bilgiler, gizli bilgilerle bile boşluğu doldurulamayan "sırlar"dır. Yılmaz'a göre(2006:

179) analiz;"açık bilgilerin toplanması, gizli bilgilerin ortaya çıkarılması ve sahte veya yanlış bilgilerin tanımlanması ve ayıklanması ile istihbarat kullanıcılarına istenen bilginin sağlandığı, diğer yandan hala cevaplanması gereken veya çözümlenmemiş bilgilerin tespit edilerek resmi yetkililerin uyarıldığı bir süreçtir."

Urhal ve Acar'a göre(2007: 224) analiz işlemiyle kıymetlendirilen bilgi ve haberler çözümlenerek parçalara ayrılır, ortaya çıkan parçalar çeşitlendirilir, bu çeşitlerden birbirine benzeyenler hassas bir şekilde mukayese edilerek uygun parçalar görülür, devamında aynı konudaki mevcut haberlerle birlikte parçalar tekrar birleştirilmek suretiyle bir sonuç elde edilir ve ona bir anlam yüklenir.

5.İstihbaratın Yayımı ve Kullanılması(MİT)- Yayma(CIA)

Bilgi, haber ve belgeler arasından istihbarat niteliği kazanan nihai ürünün rapor halinde kullanılmak üzere, süratle ve bilmesi gereken prensibiyle ilgili yerlere ulaştırılması istihbaratın yayımıdır. İstihbari bilgileri alan yetkiler ise amaçları doğrultusunda bunları kullanırlar. Bu süreç devamlı gözden geçirilerek tespit edilen yeni istihbarat ihtiyaçları belirlenir ve ilk safhaya tekrar dönülmüş olur.

3.3.İSTİHBARATIN KAPSAM VE AMAÇLARI

İstihbaratın bilimsel olarak bir disiplin şeklinde kabul görmesini müteakip, kapsam bakımından da genişlediği görülmektedir. Modern istihbaratın sıcak ve soğuk savaş üzerine yoğunlaşması, küreselleşme ve piyasa ekonomisinin tüm dünyada etkili olmasıyla birlikte çok farklı alanlara da yayılmıştır. Günümüzde klasik düşman tehdidinden farklı boyutlara sahip birçok yeni tehdit ortaya çıkmıştır. Bununla beraber istihbaratı da ilgilendiren yeni güvenlik konseptleri ve uluslararası ortaklıklar zorunlu hale gelmiştir. İstihbarat, başat güvenlik konuları olmakla birlikte siyasal, sosyal ve ekonomik birçok alanda da ihtiyaç haline gelmiştir. Finans, teknoloji, sanayi, sağlık, bilim vb. birçok alanda devletler, şirketler, hükümet dışı kuruluşlar, illegal organizasyonlar istihbarat faaliyetleri yürütmektedir.

Acar'a göre(2011: 109) istihbaratın kapsamı içinde yer alan konular, bilginin elde ediliş hızı ile bu süreçte kullanılan yöntem ve tekniklerde göz önüne alınarak çeşitli açılardan gruplandırılabilir. Özdağ'da(2008: 59) istihbaratın, bir ülkenin milli gücünü oluşturan bütün temel unsurlara yönelik olarak gerçekleştirilmesini belirterek

buna göre bir gruplandırma, Yılmaz(2006: 166) ise istihbaratın konularına göre bir gruplandırma yapmıştır. Ancak genel olarak yapılan sınıflandırmalar birbirine çok yakın olup günümüzde istihbaratın genişleyen kapsamıyla ele alınması gerektiğini düşünüyorum.

3.3.1.Askeri İstihbarat

Devletler, ülkenin bütünlüğünü savunmak ve halkı dışarıdan gelmesi muhtemel tehlikelere karşı korumak maksadıyla askeri gücünü oluşturan silahlı kuvvetler teşkil ederler. Ancak sadece orduya sahip olmak bir ülkenin menfaatlerini koruması için yapacağı askeri harekatlar için yeterli olmadığından hem kendi askeri bilgilerini saklamak hem de diğer devletlerin askeri bilgilerine ulaşması gerekmektedir. Bu kapsamda askeri istihbarat tarih boyunca savaşların kazanılmasında hayati bir rol oynamıştır.

Askeri istihbarat hedef ülkenin kara, deniz, hava ve özel kuvvetlerinin imkan ve kabiliyetleri hakkında bilgilere ulaşmayı amaçlar. Girgin'e göre(2003: 163) askeri istihbarat ilgi alanındaki devletin askeri teşkilatlanmasını, mevcut kuvvet durumunu, silahlarının miktar, cins ve yeteneklerini bilmek; topyekun askeri hareket imkan ve kabiliyetlerini, komuta kademesinin görüş ve fikirlerini, savaş sanayinin durumunu, diğer ülkelerle yaptığı ve yapacağı askeri antlaşmaların koşullarını öğrenmek ve daha birçok hususta bilgi elde etmektir. Günümüzün askeri harekat alanları çok genişlediği için Avcı'ya göre(2004: 17) askeri planlar enformatik ve teknolojik gelişmelere göre komuta ve kontrol, haberleşme, bilgisayarlaşma, istihbarat entegrasyonu üzerine yapılmaktadır.

3.3.2.Sosyal Ve Kültürel İstihbarat

Toplumların sosyal yaşamları ve kültürel kodları diğer devletlerin her zaman ilgi alanına girmiştir. Özellikle küreselleşmeyle birlikte iletişimin çok hızlandığı ve kültür aktarımının çok arttığı günümüzde hedef devletin sosyal yaşamını etkileme, köklü kültürel temellerini değiştirme için orada yaşayan halkın sosyal ve kültürel hayatı hakkında bilgilere sahip olmak gerekmektedir.

Sosyal istihbarat, her ülkenin sahip olduğu kültürel değerlerin, gelenek ve göreneklerin, mahalli kültürel farklılıkların yani sosyolojik yapının öğrenilmesine yönelik istihbarat faaliyetlerini kapsar. Özdağ'a göre(2008: 85) sosyal istihbarat sekiz temel alan için planlanır. Bunlar; Nüfus (Yerleşim, artış oranı, yaş ve cinsiyet, yapısı, iş gücü, göç, askerlik cağındaki erkek nüfus, ırk grupları, etnik gruplar); Sosyal karakteristikler (Etniklik, aşiretçilik, sosyal skala, resmi ve gayrı resmi örgütler, sosyal hareketlilik, mülkiyet düzeni uygulaması); Kamuoyu ve bu cevrede basın-yayın araçları; Eğitim; Din (Dinin yapısı, dini grupların karar alma suresine etkileri, dini gruplar ile devlet arasındaki çatışmalar, dini gruplar arası ilişkiler); Sağlık ve sosyal güvenlik sistemi; Genel kültürel özellikler; Zihniyet analizidir.

Bu maddelerde yazılanlara baktığımız zaman bazılarının günümüzde istihbarat birimlerine yönelik en büyük suçlama olan kamuoyunda "fişleme" olarak bilinen konuya girdiği görülmektedir. Bu yüzden ülke içinde vatandaşlara yönelik yapılan istihbarat araştırmalarında hedef konunun haricinde kişisel bilgileri toplamak suç teşkil edebilir. TCK'nın 135.md.ne gereği kişilerin siyasî, felsefî veya dinî görüşlerine, ırkî kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlâkî eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgileri kişisel veri olarak kaydeden kimse altı aydan üç yıla kadar cezalandırılır.

3.3.3.Ekonomik İstihbarat

Devletlerin amaçlarına ulaşmak için sahip olduğu ekonomik kaynakların, hedef devletlerinki ile kıyaslanması amacıyla ekonomik bilgileri toplanmasıdır.20. ve 21.yy.da dünya üzerinde birçok kriz olmuş ve en son Euro bölgesindeki kriz tüm dünyayı hızlı bir şekilde etkisi altına almıştır. Günümüzdü dünya ülkelerindeki çoğu piyasa için Amerikan Merkez Bankasının faiz kararı veya IMF'nin yönlendirdiği bir ülke ile ilgili kararları hayati önem taşımaktadır.

Ekonomik istihbarat faaliyetleri devletler tarafından yapıldığı gibi büyük şirketler tarafından da ekonomik çıkarlarını her zaman üstün tutmak için yapılmaktadır.

Özdağ'a göre(2008: 84) hedef ülke hakkında ekonomik istihbarat üretilirken o ülkenin ekonomik durumu, ithalat ve ihracatı, üretim ve tüketim hacmi, tarım, sağlık,

sanayi, ticaret, turizm, para politikaları ve uluslararası piyasalardaki konumu, finans ve bankacılık yapısı, gelişmiş olduğu sektörler hakkında bilgilere ihtiyaç duyulur.

Ancak günümüzde ekonomik istihbarata devletlere indirgemek sanırım yanlış olur. Başta küresel ve çokuluslu şirketler olmak üzere çeşitli kamu ve özel şirketler, finans sektörünün aktörleri, ulusal ve uluslararası para fonları ile piyasalar ekonominin geniş yelpazesi içinde istihbarat faaliyetleri yürütmektedir.

3.3.4.Biyografik İstihbarat

Biyografik istihbarat uzun süreli, yorucu ve zor bir istihbarat türüdür.Hedef olarak ele alınan şahıslar yaşadığı toplumun sanat, siyaset, spor, ticaret, kültür, sivil ve askeri bürokrasi alanlarında sevilen, etkili ve lider özelliklerine sahiptirler. Bunlar hakkında elde edilen bilgiler temsil ettikleri veya yönettikleri kurumları da etkileyecek olması nedeniyle önemlidir. Acar'a göre(2011: 110) biyografik istihbarat, önemli şahısların güçlü ve zayıf yanları, zaafları, alışkanlıkları, mesleki bilgileri hakkında yapılan araştırmadır.

3.3.5.Siyasi İstihbarat

Uluslararası ilişkilerin temelini oluşturan siyasi istihbaratın tarihi, askeri istihbarat gibi çok eskilere dayanmaktadır. Devletler, diğer devletlerle olan ilişkilerinde uygulamayı planladıkları politik tutumu belirlemek için ihtiyaç duyduğu bilgileri siyasi istihbarat ile elde etmektedir. Özdağ'a göre(2008: 95) hedef ülkenin tarihini, iç politikalarını, siyasal gücün dağılımını ve kaynaklarını bilmekle başlayan siyasi istihbarat zamanla daha özelde ülkenin politik kültürü, inançları ve önceliklerini öğrenmeyi gerektirir.

Siyasi istihbarat diplomatik kaynaklardan elde edilmesinin yanında günümüzde hızla yayılan ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütleri, dernek, vakıf, eğitim kurumları, şirketler vasıtasıyla da elde edilmektedir.

3.3.6.Ulaşım ve İletişim İstihbaratı

Küreselleşme ile birlikte devletlerin gelişimi için daha da önemli hale gelen ulaştırma ve iletişim konuları istihbarat sahası için de takip edilmese gereken konulardır. Günümüzde bilgilerin nasıl manipule edilerek dünya kamuoyuna servis edildiğini ve bunların dayanak olarak kullanılarak nasıl büyük çaplı operasyonlar yapıldığı görülmektedir.

Bir devletin kara, hava ve deniz yolları ile demir yolları, sivil ve askeri havaalanları, ulaştırma ve lojistik kapasiteleri ve üs bölgeleri, limanları ulaştırma istihbaratı; radyo, televizyon, telefon, telgraf, kablolu ve kablosuz iletişim ağı, internet alt ve üst yapısı, uydu sistemleri, iletişim ve haberleşme merkezleri, GSM baz istasyonları iletişim istihbaratının hedef konularıdır.

3.3.7.Siber İstihbarat

Her geçen gün teknolojinin ve bu teknolojilere erişebilirliğin artmasıyla birlikte bilişim sistemlerinin de devletler ile kamu ve özel kuruluşları için önemi gitgide artmaktadır. Çünkü güvenlik, sağlık, ticaret, finans vb. gibi birçok alandaki faaliyetler bilişim sektörüyle entegre olmuş vaziyettedir. İnternet ve sosyal medya günlük yaşantımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bilgiye ulaşmak çok kolaylaşmış ancak devletler, şirketler, kurum ve kuruluşlar için bilgi güvenliği sorunları ortaya çıkmıştır.

İstihbarat alanında üstünlük sağlamak isteyen devletler, uydu ve bilgisayar sistemlerinin geliştirilmesine önem vererek bunları çağımızın istihbarat araçları olarak kullanmaya başlamıştır. Acar ve Urhal'a göre(2007: 208) elektronik ortamda saldırı, bilgisayar sistemlerine sızma ve dijital sırlara ulaşma, "hack" olarak bilinen bilgisayar sistemlerini tahrip etme, özel hayatın ve haberleşmenin gizliliğine karşı yapılan siber eylemler siber istihbaratın konuları arasındadır.

Siber istihbaratın diğer bir özelliği ise mekansal bir bölgenin söz konusu olmamasıdır. Dünyanın farklı yerlerindeki bilişim sistemleri üzerinden istihbarata kaynak olacak bilgi elde edilebilir.

3.3.8.Bilimsel Ve Teknik İstihbarat

Günümüzün güçlü devletlerinin bilim ve teknoloji alanında ilerlemiş olmaları kendilerine dünya üzerinde güçlü bir konum edinmelerinin yolunu açmıştır. Özdağ'a göre(2008: 109) bilimsel ve teknik istihbarat, "bir milletin bilimsel ve teknik kapasitelerini tespite yönelik istihbarat faaliyetleridir." Bilimsel ve teknik istihbarata hedef olarak bilimsel araştırma kurumları, üniversiteler ile kamu ve özel şirketlerdeki teknolojik çalışmalar, bilim insanlarının ürettikleri icat, formül ve çözümler sayılabilir.

3.3.9.Milli İstihbarat

Ülkenin anayasal düzenine, bekasına, bütünlüğüne, egemenliğine, milli güç unsurlarına karşı iç ve dış kaynaklı tehlikeleri engellemek amacıyla yapılan istihbarat faaliyetleri ile oluşturulan istihbarat sistemidir. Acar'a göre(2011: 115) milli istihbarat "devlet ve devlet dışı yapılanmalardaki tüm gelişmeleri izlemek, analiz etmek ve sonuç çıkararak geleceğe yönelik doğruluk derecesi yüksek öngörülerde bulunmak amacına yönelik, bilgi toplama, kıymetlendirme ve ilgili makamlara sunma süreçlerini içeren bir faaliyettir."

3.4.İSTİHBARATTA HABER TOPLAMA YÖNTEMLERİ

Devletler ve hükümetler için politik kararlar alırken başta güvenlik olmak üzere sosyal, siyasal, askeri, ekonomik, bilişim, iletişim, haberleşme, ulaştırma, tarım ve sanayi alanlarında dengeleri gözeterek menfaatlerini kaybetmemesi için istihbaratın çok büyük önemi vardır. Bu yüzden ihtiyaç duyulan istihbaratın temin edilmesi için çeşitli bilgi ve haberlerin değişik kaynaklardan toplanması gerekmektedir. Haber kaynakları açık, yarı açık ve gizli olarak sayılabilir. Haber kaynakları nasıl çeşitleniyorsa bunları elde etmek için kullanılan haber toplama yöntemleri de kaynağın durumuna ve özelliğine göre çeşitlenmektedir. Günümüzde ise teknolojinin hem devlet hem de toplum hayatının her alanına hızla girmesi sebebiyle istihbarat örgütleri de yüksek teknolojiyi kullanma yönünde hızla ilerlemektedir.

İstihbarat tarihinin başlarından itibaren insan odaklı olan istihbarat faaliyetleri, teknolojinin gelişmesiyle birlikte çok yönlü olarak hem insan hem de teknik imkanların birlikte kullanılması üzerine yoğunlaşmıştır. Köseli'ye göre(2011: 65) kaynağın iyi seçimi sonucu gereksiz bilgi yığınıyla karşılaşma durumu ortadan kaldırılabilir. Temelde insan, teknik ve açık kaynak istihbaratı olmak üzere üç çeşit

haber toplama yöntemi vardır. Lowenthall'e göre(2012: 80) haber toplama yöntemleri, tekniğe dayalı olan teknik istihbarat ve insana dayalı insan istihbaratı veya espiyonaj şeklinde ikiye ayrılır. Teknik istihbarat ise Sinyal istihbaratı (SIGINT), Görüntü istihbaratı (IMINT), Ölçüm ve İz İstihbaratı (MASINT), Jeo-uzaysal İstihbaratı (GEOINT) olup bunlar haber toplamadan yayıma kadar sırasıyla işlemleri kapsarlar. Bu iki yöntemin dışında açık kaynak istihbaratı da bir yöntem olarak sayılabilir.

3.4.1.İnsan İstihbaratı

İngilizce "Human İntelligence" genel kullanılan kısaltmasıyla "humint" olan insan istihbaratı, insan eksenli ve insana dayanan en eski istihbarat toplama yöntemi olup günümüzün teknolojik gelişmelerine rağmen önemini daima korumaktadır. Son yıllarda başta ABD olmak üzere gelişmiş ülkelerde yaşanan terör saldırıları ileri teknoloji ürünlerinin çoğu zaman haber toplama ve istihbara üretme için yeterli olmadığını göstermiştir.

Cilluffo ve Marks'ın ortak makalelerinde(2002: 295) ABD için "istihbarat toplama faaliyetleri için yıllık yaklaşık 30 milyar dolar harcanmasına rağmen, niçin 11 Eylül terörist saldırısı istihbarat birimlerince saptanamadı?" sorusunu sorarak; istihbaratın, düşman planlarını, düşüncelerini ve moral motivasyon seviyesini anlamak için ne kadar gerekli olduğuna vurgu yapmışlardır. 11 Eylül ile birlikte ABD'nin insan istihbaratını ikinci plana iterek, sistemini teknik istihbarat üzerine kurma çalışmalarının örgütün gizli hücrelerini ortaya çıkarmakta başarılı olamadığı anlaşılmıştır.

NATO'ya göre(en.wikipedia.org, 2014) insan istihbaratı, insan kaynaklarından toplanan veya sağlanan bilgilerden türetilen istihbarat türüdür. İngiliz istihbarat örgütü MI6(sis.gov.uk, 2014) ile Amerikan gizli servisi CIA'ya göre de(cia.gov, 2014) insan kaynaklarından elde edilen istihbarat türüdür. Özdağ'a göre(2008: 128) insan istihbaratının etkili bir şekilde yürütülmesi; hedef devlet, hükümet, örgüt veya rakibin sistemine etkin şekilde sızmış bir casus ağıyla mümkündür. Bunun yanında insan istihbaratının birçok zorluğu bulunmaktadır. İstihbaratın hedefini belirlemek, hedefle irtibat kuracak kaynağı angaje etmek, kaynağı yönetecek istihbarat personelini

eğitmek ve bunları insani yanılgılar çerçevesinde sürekli olarak takip etmek zorlu bir süreçtir. Ancak çok dikkat isteyen insan istihbaratı çok değerlidir.

İnsan istihbaratı, ajanların bir düşman veya rakibin karar verme merkezlerine, bir ülke veya bir terörist organizasyonun muhtelif seviyelerdeki askeri ve politik üst kademelerine hatta terörist bir grubun en hayati merkezine sızma ve onların düşünceleriyle birlikte amaçlarını öğrenme kabiliyeti ile diğer haber toplama çeşitlerinden ayrılır. Barnea'ya göre(2012: 207) insan istihbaratının temel ilkeleri şunlardır;

- Bir insan kaynağı ile irtibat gizlice sağlanır, işler gizlice yürütülür.
- İstihbarat ajanı ile insan kaynağı arasında devamlı bir bağ olmalı ve bu bağ sayesinde kaynaktan hassas bilgilere erişim esnasında kendini güvende hissetmelidir.
- Toplayıcı ve kaynak arasındaki düzenli buluşmalar gizli tutulmalıdır. Bilgi aktarımı çeşitli yöntemlerle yapılsa da buluşmalar devam etmelidir.
- Bazı kaynaklar ülkeye düşmanca olduğundan, düzenli olarak sadakat ve güvenilirlik kontrollerini yapmak bilhassa önemlidir.

Bu ilkelerden de anlaşılacağı üzere insan istihbaratında, istihbaratta görevli personel ve haber kaynağı olarak insan olmak üzere iki ana aktör bulunmaktadır

3.4.1.1.İstihbarat Birimlerinde Görevli Personel

İnsan istihbaratı Özdağ'a göre(2008: 132) hem açık hem de gizli bilgi toplamayı kapsayıp; açık insan istihbaratı diplomatların ve diğer devlet görevlilerinin yabancı ülkelerde yaptıkları, gizli insan istihbaratı ise casusluk faaliyetleriyle yapılanlardır.

İnsan istihbaratında öncelikle iyi yetişmiş personele ihtiyaç vardır. MİT'in resmi internet sitesine göre(mit.gov.tr, 2014) istihbarat üretmenin en temel faktörü nitelikli insandır. İstihbarat servisinde çalışmak analitik zekayı, yaratıcı düşünmeyi; özgüveni, yüksek sorumluluk bilincini; yabancı dil bilgisini; entelektüel donanımı, profesyonel disiplini; güçlü yazılı ve sözlü iletişim becerilerini, takım çalışmasına yatkınlığı; gelişime, değişime açıklığı ve ketumiyeti gerektirir. Başarıya bu niteliklere sahip işini yaşam tarzı olarak benimsemiş personelle ulaşılabilir.

İstihbarat personeli yüksek bir karaktere sahip olmasının yanında kişisel olarak da iyi bir donanıma sahip olmalıdır. Acar'a göre(2011: 283) istihbarat personeli; uzmanlık konusunda bilgili olmalı, bilgiyi aktarabilmesi yanında gerektiği yer ve zamanda kullanabilmeli, analiz yaparak düşünce üretebilmeli, işini severek yapmalı ve sorumluluk duygusu olmalı, grup çalışması kapsamında uyum sorunu yaşamamalı, sabırla hareket etmeyi ve sır saklamayı bilmeli, ani gelişen durumlarda doğru karar verebilmeli, sorun çözme yolunda her bilgiyi değerlendirmelidir.

İnsan istihbaratında, haber kaynağı ile irtibatlı olup onu yönlendirmek suretiyle haber toplamak veya gizli görevle herhangi bir organizasyona sızarak haber toplamak hassasiyet, dikkat ve kontrol gerektirmektedir. İstihbarat personeli için kaynağın güvenilirliğini ölçmek, analistler için ise haberin doğruluğunu teyit etmek zaman alır. Gizli olarak çeşitli görevlerde çalışan istihbarat personelinin birinci elden haberi elde etmesi nedeniyle haber kaynağı kullanmaya kıyasla bu yöntem yanılma riskini ortadan kaldırmaktadır. Ancak gizli ve önemli görevlerde istihbarat personelini kullanmak yüksek risk taşımasının yanında hedef organizasyona sızma faaliyeti açısından da zor bir yöntemdir.

3.4.1.2.Haber Kaynağı Olan Yardımcı İstihbarat Elemanı

İstihbarat birimlerince; hedef devlet, örgüt, organizasyon veya toplum ile ilgili haber, bilgi, belge toplamak maksadıyla yine hedefle irtibatlı ve ilişki içerinde olan ve böylece kuşkuları üzerine çekme riski azalan, amaca uygun yönlendirilerek bağlı olduğu birime kolaylık sağlayan yardımcı istihbarat elemanları kullanılır. Acar'a göre(2011: 186) yardımcı istihbarat elemanı(YİE) "istihbarat servisleri ile işbirliği yapan, edindiği bilgileri gizlilik kuralları içerisinde istihbarat servislerine sunan, istihbarat servislerinin yönlendirdiği şekilde faaliyette bulunan kişilere" denir.

Acar ve Urhal(2007: 228) YİE olarak ajan, mutemet, muhbir ve münferit bilgi kaynaklarını saymaktadır. Acar'a göre(2011: 187) ajan olarak çalıştırılacak kişiler rastgele bir şekilde seçilmez. Planlı, sistematik ve uzun süreli bir çalışma neticesinde angaje edilirler. Ajan, hedef organizasyonun içerisine sızarak gönüllü olarak istihbarat birimlerine uzun süreli çalışan, yaptığı işin farkında olup sonuçlarını kabullenen kişilere denir. Mutemet ise ara sıra bilgisine başvurulan, doğrudan veya dolaylı yollardan elde ettiği haberleri istihbarat birimleriyle paylaşan yardımcı

istihbarat elemanlarıdır. Muhbir ise ihbarcı anlamında kullanılmakta olup bir konu hakkında bildiklerini ilgili birimlere herhangi bir yolla ileten ve o konuyla ilgili olarak bir seferliğine bilgisine başvurulan kişilere denir.

Yardımcı istihbarat elemanı olarak istihbarat birimleriyle çalışanlar belli güdüler kapsamında görevlerini yerine getirir. Bunların başında para, maddi gelir, intikam duygusu, ideoloji, güç sahibi olma, kendini önemli hissetme, ülke sevgisi, macera eğilimi, istihbaratın gizemi sayılabilir. Kadrolu istihbarat personeli, YİE yönetirken onun zaaflarını, hangi güdüyle hareket ettiğini ve nasıl motive olduğunu çok iyi bilmelidir. Ayrıca zaman zaman onların verdiği bilgilerin doğruluğunu farklı yollardan teyit etmek suretiyle güvenilirliğini denetlemeli, çift taraflı çalışıp çalışmadığını kontrol etmelidir.

3.4.2.Teknik İstihbarat

Teknolojinin her alanda gelişmesine paralel olarak istihbarat alanında da çok büyük ilerlemeler olmuştur. İnsana dayalı istihbarat toplama yöntemi zamanla önemini ve üstünlüğünü tekniğe dayalı istihbarat yöntemlerine bırakmıştır. Amerikan Ulusal Güvenli Ajansı'nın eski yöneticilerinden Studeman'a ait(Studeman'dan akt.Yılmaz, 2010: politikadergisi.com) "ABD istihbaratı büyük olasılıkla dünyanın en büyük bilgi işlem ve değerlendirme sistemine sahiptir. Sadece bir tek bilgi toplama sistemi yarım saat içinde 1.000.000 veri üretebilir. Filtreler 6.500 veriyi tutar, gerisini atar; sadece 1.000 veri iletilme ölçütlerine uyar. Analizciler normal olarak on veri seçer ve ortaya bir tek rapor çıkar. Bunlar teknik bilgi toplayan belirli sayıda sistem için rutin istatistiklerdir." şeklindeki bu tespit, teknik istihbaratın boyutlarının büyüklüğü hakkında bilgi vermektedir.

Teknik istihbaratın alanı çok geniş olup çeşitli alt disiplinlerden meydana gelmektedir. Literatürde genel olarak Sinyal istihbaratı (SIGINT), Görüntü istihbaratı (IMINT), Ölçüm ve İz İstihbaratı (MASINT), Jeo-uzaysal İstihbaratı (GEOINT) disiplinlerinin teknik istihbaratın kapsamına girdiği belirtilmektedir. Ancak bu alt dallar da elektronik, telemetri, radar, akustik, sismik, manyetik, nükleer istihbaratı gibi alt dallara ayrılmaktadır.

3.4.2.1.Sinyal İstihbaratı

İkinci Dünya Savaşı'nda düşman ülkelerin birbirlerine üstünlük kazanmak için çok önem verdiği sinyal istihbaratı, o dönemden günümüze gelişerek çok ileri kapasitelere ulaşmıştır. Özellikle soğuk savaş döneminde uyduların yoğun bir şekilde kullanması, sinyal istihbarat teknolojisinin gelişmesine ve insan istihbaratına göre daha çok başvurulan bir yöntem olmasına yol açmıştır.

Turner'a göre(2005: 88) sinyal istihbaratı, birkaç yardımcı istihbarat toplama yöntemi olan iletişim, elektronik ve telemetri istihbaratının müşterek ürünüdür. Sinyal istihbaratının ana kaynağı iletişim istihbaratıdır. İletişim istihbaratı, haberleşme için kullanılan kablolu ağlar ile hava ve uzay ortamındaki kablosuz ses ve veri ileten radyo dalgaları üzerinden ele geçirilen bilgilerin analiz edilmesidir.

Sefer'e göre(2010: politikadergisi.com) "hedefe ait alıcı ve vericiden oluşan iki nokta arasında; uydu, mikrodalga, radyo, telsiz, cep telefonu ve araç telefonu gibi araçlarla gerçekleşen haberleşme işaretlerinin aranması, yakalanması, izlenmesi hatta şifrelerini çözülmesi şeklinde tanımlanabilir. Doğrudan dinleme ile yapılabildiği gibi, karşı tarafın haberleşme devrelerine takılan özel cihazlarla da gerçekleşir. İletişim istihbaratında, devletler diğer devletlerin uydularını izleyebilir; uydulardan resimler, sinyaller alır ve bunları etüt eder." Turner'a göre(2005: 90) elektronik istihbaratı ise elektromanyetik yayılımlar salan bilgisayar, telefon, faks, fotokopi makinesi vb. gibi cihazlardan elde edilen bilgilerin kaydedilmesi, değerlendirilmesi ve yorumlanmasına dayalıdır. Sonuncu bileşen olan telemetri istihbaratı, genelde askeri alanda düşman veya hedef devletin balistik füzelerine ait sinyalleri ve şifreli yazılımları, düşman kodları, radar yerlerinin tespitine yönelik haber toplama yöntemidir.

Sinyal istihbaratı, ileri teknoloji gerektirdiği için pahalı yatırımlar ve ar-ge çalışmaları gerektirmektedir. Özdağ'a göre(2008: 139) güçlü taraflarının yanında uygulayıcı devlet açısından zaaflara da neden olma ihtimali vardır. Hedef devletin muhabere sistemleri, bilişim ve iletişim sistemlerinin susması veya çökmesi durumunda bu yöntemle bilgi toplamak mümkün olmaz. Yine özellikle terör örgütleri ile organize suç örgütlerinin yöneticileri başta olmak üzere suç işleyen çoğu kimse yakalanmamak amacıyla telefon, telsiz, internet vb. gibi haberleşme sistemlerini kullanmaktan kaçınmaktadır.

3.4.2.2.Görüntü İstihbaratı

Dupre(2011: 62) tarafından tüm istihbarat resminin kıymetli ve yararlı bir parçası olarak belirtilen görüntü istihbaratı; Amerikan sivil savaşında düşman saldırılarına karşı erken ikaz amacıyla havadan balonlarla gözetleme, Birinci ve İkinci Dünya Savaşında düşman harekat tarzlarını belirlemek için düşman birliklerinin havadan uçaklar vasıtasıyla fotoğraflarını çekme, günümüzde ise uydu sistemleri, insansız hava araçları, sentetik aralıklı radar ve özel teknolojik kameraların kullanımıyla görüntü elde etme şeklindeki uygulamalarla istihbarat birimlerine çok büyük katkılar sağlamaktadır.

Soğuk savaş döneminde ABD ile SSCB arasındaki istihbarat alanındaki rekabet sonucu uzay teknolojisi hızla gelişmiştir. Hedef ülkelerdeki başta askeri yasak uygulanan tesisler olmak üzere stratejik yerlerden görüntü elde etmek için uzay araçlarının kullanımı, casus hava araçlarına karşı yapılacak saldırıların önüne geçmiştir. Örneğin 2011 yılında İran hava sahasına giren ABD'ye ait insansız hava aracını indirmek suretiyle ele geçirdiğini dünya kamuoyuna bildirmiş ve daha sonra teknolojisini çözerek kopyalamıştır. Ancak bu sistemler diğerlerine göre çok daha karışık ve pahalı olup gelişmeler karşısında daha az esnektir.

Fowler'a göre(2005: 83) görüntü istihbaratı, ulaşılması zor detaylara daha kolay bir şekilde ulaşımı, yeryüzündeki çok geniş alanları tek merkezden görmeyi ve gökyüzünden farklı bir bakış açısıyla bakmayı sağlar.

3.4.2.3.Ölçüm ve İz İstihbaratı

Ölçüm ve iz istihbaratı, sabit veya hareketli hedef kaynaklara ait izleri algılamak, kimliklendirmek, tanımlamak ve izlemek suretiyle haber toplayan bir teknik istihbarat dalıdır. Clark'a göre(2007: 44) ölçüm ve iz istihbaratı, hedefleri kendi temel fiziksel özellikleri ve özgün karakteristikleri vasıtasıyla ortaya çıkarmak, yerlerini tespit etmek, kimliğini saptamak ve tanımlamak için bir dizi teknoloji kullanan istihbarat toplama yöntemidir.

Clark, nesnelerin fiziksel özelliklerinin ölçülmesiyle potansiyel hedefe ait eşsiz veya tek "iz(signature)"in tespit edilmesinin mümkün olduğunu belirtir. Kullanılan

ölçüm türleri arasında boyut, şekil, ses, sıcaklık, titreşim, istenmeden yayılan radyasyon, yoğunluk, kimyasal ve biyolojik alaşım sayılabilir. Örneğin nesnelerden salınan ve yansıyan elektro optik enerjinin, spektral sensörler yoluyla ölçülmesi neticesinde hedef nesnenin yüzey alaşımının metal veya faklı madde olup olmadığı tespit edilebilir. Böylece analistler rahatlıkla kamuflaj kullanımını ayırt edebilirler.

Ölçüm ve iz istihbaratı ayrıca radar, akustik ve sismik, nükleer, kimyasal ve biyolojik istihbarat türlerini de kapsamaktadır. Sismik ve akustik istihbarat, düşmana ait hareket halindeki tank, denizaltı, gemi vb. gibi araçlardan çıkan ses ve titreşimlerin ölçülmesidir. Yıllardır uydulara yerleştirilmiş olan kızılötesi sensörler vasıtasıyla roket fırlatma rampalarının tespiti yapılmaktadır. Günümüzde ise ölçüm ve iz istihbaratı sonucu tespit edilen hedeflerin yine bu teknoloji ile işaretlenerek akıllı silahlar vasıtasıyla vurulması yaygınlaşmıştır.

Ölçüm ve iz istihbaratı, tüm istihbarı göstergelere yeni bir gözle bakarak yeni ipuçlarını ulaşılabilir yaptığı gibi savaş araçlarının alaşımlarının çeşitli vasıtalarla ölçülmesi ve tanımlanmasını sağlayarak aldatmayı zorlaştırır. Bu şekilde alanda geleneksel kaynaklardan daha iyi istihbarat sağlar. Macartney'e göre(t.y.: 16) ölçüm ve iz istihbaratında anahtar kelime tanımlardan da anlaşılabileceği gibi "iz"dir. Ölçme ve iz istihbaratı için kullanılan sensörler birçok şekildedir. Hepsinin ortak noktası ise yer altı tesisleri, esrar ve afyon arazileri, endüstriyel kirleticiler, şarbon hastalığı, sinir gazı, patlayıcılar veya düşman savaş araçları gibi belirli materyal ve olguların varlığını ortaya çıkaran spesifik izleri bulup diğerlerinden farkını gösterebilme kabiliyeti olarak değerlendirilmektedir. Bahse konu izleri ortaya koyan ölçme ve iz istihbaratı, spesifik silahların tanınması, kimyasal oluşumlar, materyal içerikleri vb. gibi konularda istihbarat üretimine çok önemli katkılarda bulunur.

3.4.2.4.Jeo-Uzaysal İstihbaratı

Jeo-uzaysal istihbaratı, dünya üzerindeki coğrafi referanslı hareketler ile doğal ve suni fiziksel özellikleri tanımlayan, inceleyen ve tasvir eden jeo-uzaysal bilgi ve verilerin kullanılması ve analiz edilmesini kapsayan istihbarat toplama disiplinidir. Perdikaris'e göre(2014: 158) jeo-uzaysal istihbarata dair veri kaynakları görüntü ve haritacılık bilgileri, ticari ve devlet uydularından ile insansız hava araçları gibi uçaklardan, harita ve ticari bilgi tabanlarından, GPS ara noktalarından ve sistematik

şemalardan toplanan bilgiler ile nüfus bilgileri ve dünya üzerindeki konum bilgilerini kapsamaktadır.

Amerikan Ulusal Jeo-uzaysal İstihbaratı Ajansı'na göre(nga.mil, 2014) GEOINT terimi; imgeleme, imgeleme istihbaratı ve jeo-uzaysal bilgilerin hem standart hem de ileri düzey yeteneklerini kapsamak ve tanımlamak için kullanılmıştır. GEOINT'in tam anlamıyla gücü: üç yeteneğin birleşmesinden ve analizinden gelmektedir ki bu durum da, daha geniş bir alanda karmaşık problemler ve istihbarata ihtiyaç duyan müşteriler için daha anlaşılabilen ve özel olarak hazırlanmış istihbarat ürünlerini ortaya çıkarır. Örneğin, GEOINT, bir görevde veya istihbarat probleminde hızın, akıntının, gelgitin, rüzgarın, günışığının etkileri belirlemeye yardım eden gerçekçi görev simülasyonları gibi dinamik, interaktif ürünler yaratmak için ileri teknolojiye dahil edebilir. Bu ürünler, sanal olarak içerisinden uçulabilen ya da yürünebilen görev senaryoları veya interaktif haritalar olabilir.

3.4.3.Açık Kaynak İstihbaratı

Küreselleşen dünyada, bilginin çok çabuk bir şekilde tüm dünyaya yayılması, iletişim ve haberleşme kanallarının çoğalması, hızlanması ve internette aranan her konu hakkında bir şeyler bulunması sonucu istihbarat faaliyetlerine kaynak olabilecek birçok bilgiye açık kaynaklardan rahatça ulaşılmaktadır. Özdağ'a göre(2008: 319) açık kaynak ile bahsedilen gazete, dergi, kitap, broşür, internet siteleri, cd/dvd gibi dijital saklayıcılar, radyo ve televizyon gibi kamunun kullanımına açık olan ve herkesin erişimine imkan tanıyan veri, haber ve bilgi kaynaklarıdır. Günümüzde önem kazanan stratejik araştırma kurumları, düşünce kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri stratejik bilgiler üretilen ve kamuyla paylaşılan önemli açık kaynaklardır.

Avcı'ya göre(2004: 14) kamuoyuna açık yazılı, görsel ve işitsel araçlar vasıtasıyla yayınlanan bilgi, belge ve haberlerin belirli bir amaca göre kıymetlendirilmesine açık kaynak istihbaratı denir. İstihbarata kaynak olan bilginin neredeyse %90'ına yakını açık kaynaklardan temin edilmektedir.

Açık kaynak bilgisi; kamuya açık olarak ulaşılabilen materyallerden, herhangi birinin isteği üzerine yasal sınırlandırma olmadan elde edilebilen ve incelenebilen bilgidir. Açık kaynak bilgileri, bazı uzmanlara veya gözlemcilere göre genel olarak dört kategoriye ayrılmaktadır. Sands'a göre(2005: 65) bunlar; geniş ölçüde ulaşılabilir olan veri ve bilgiler, hedef olarak seçilen ticari bilgiler, kişisel bilgiler ve terminolojideki "gri alan" olarak tanımlanan özel sektör, hükümet ve akademik çevrelerce sınırlı erişime tabi olarak az kopyayla üretilen, bu yüzden çoğunlukla bilinmeyen ve erişimi zor olan bilgilerdir. Bu dört kategorinin bünyesinde açık kaynak bilgisi olarak;

- Yazılı ve görsel medya olarak tabir edilen gazete, dergi, radyo, televizyon ve internet tabanlı bilgiler
- Kamu raporları gibi kamusal veriler, mali programlar, toplumsal istatistikler komite oturumları, meclis tartışmaları, basın açıklamaları ve konuşmalara dayalı resmi bilgiler,
- Profesyonel ve akademik kaynaklardan türetilen konferans, sempozyum, akademik yayın, makale, deneme, tez gibi bilgiler
- Ticari görüntüler, anlaşmalar, imgeler gibi ticari bilgiler
- Gri alana giren seyahat raporları, çalışma evrakları, resmi olamayan hükümet dokümanları, dava tutanakları, araştırma raporları, piyasa raporları gibi bilgiler.

İstihbarat birimleri için önemli haber toplama yöntemlerinden birisi de açık kaynak istihbaratıdır. Bahse konu açık kaynaklarda çok fazla bilgi yığını olmasına rağmen önemli olan açık kaynakları takip etmek, ihtiyaç duyulan bilgiyi önce bulmak ve sonra değerlendirmektir. Bilişim ve haberleşme teknolojisinin artması ve internetin yaygınlaşmasıyla kamu ve özel kuruluşlara ait birçok rapor, belge ve yazışmaya bu platformlarda ulaşılmaktadır. Hatta son yıllarda Amerikalı birkaç gizli ajanın ifşa ettiği çok gizli bilgi ve belgelerin internet vasıtasıyla tüm dünyanın gözü önüne serildiğine şahit olduk. Gertz(2006: 4) internet bloglarının açık kaynak istihbaratı için önemini Amerikan İstihbarat Komünitesi görevlilerini dayandırarak belirtmektedir. Sosyal perspektif ve halkın genel olarak birçok konudaki düşüncesi ile ilgili olarak birçok değerli ve zengin bilgiye, insanların başka hiçbir yerde mevcut olmayan bilgileri koyduğu internet bloglarından ulaşılabilir.

Açık kaynaklar çok zengin olmasına rağmen her zaman doğru olmayıp yanlış yönlendirmede de kullanılabilmektedir. Açık kaynak istihbaratının avantajlarının yanında bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Yanıltma, karalama, hedef gösterme ve yönlendirme amacıyla sisteme yanlış veya kasıtlı bilgilerin girilmesi neticesinde doğru ile yanlışı ayırt etmek zorlaşabilir. Bu yüzden kullanmadan önce hangi bilginin doğru hangisinin yanlış olduğunu teyit ederek kıymetlendirme yapmak gerekmektedir. Günümüzde çok gizli bilgi ve belgelerin kamuoyuna saçılması konusuna bir de yanlış bilgilendirme veya provakatif yönüyle bakılmasının daha sağlıklı olacağını değerlendiriyorum.

3.5.ÖLÇEKLERİNE GÖRE İSTİHBARAT

İstihbarat, politika üretmek için amaca, zamana ve güncel olaylara göre kısa, orta ve uzun vadeler şeklinde planlama gerektirmektedir. İstihbarat analistleri tarafından konular önemine ve öncelik sırasına göre derinliğine incelenmelidir.

Özdağ'a göre(2008: 145) "istihbaratta cevabı aranan soruya göre bir istihbarat ölçeği" bulunmaktadır. Bu istihbarat ölçeklerinin kapsama alanları, zaman algılamaları, istihbarat toplama yöntemleri veya kullanım yerleri farklıdır. Prunckun'a göre(2006: 6) istihbarat, ölçeklerine göre üç kategoriye ayrılır. Bunlar;

- Daha büyük maksatlara yönelik uzun vadeli tasarılarla ve daha kapsamlı sonuçlarla ilgili olan "stratejik istihbarat",
- Bir operasyonun başında veya operasyon aşamasında başarı kazanmaya katkı sağlayan "operasyonel istihbarat"
- Yakın bir hedefin başarılmasına doğrudan katkı sağlayan "taktik istihbarat"tır.

3.5.1.Stratejik İstihbarat

Yale Üniversitesi'nde tarih profesörü olduğu dönemde "Stratejik İstihbarat" kitabını yazan Sherman Kent bu şekilde ABD ulusal güvenlik terimlerinin arasına "stratejik istihbarat"ı sokmuştur. Kent'e göre(2002: 11) İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra tükenen batı demokrasileri ve güçlenen SSCB komünizmi ile paralel olarak ABD için de yalnızcılık politikasından yeni bir döneme geçiş olmuştur. Ona göre bu

dönemin güvenlik alanındaki anahtar kelimesi “stratejik istihbarat”tır. Kent stratejik analizi “Karar alıcıların hatalı planlama ve hareketleriyle kendi politikalarına ve taahhütlerine zarar vermeyecek şekilde diğer devletlerle ilgili olarak sahip olmaları gereken bilgi türüne verilen addır.” şeklinde tanımlamıştır.

Berkowitz, Goodmann, Allan’a göre(1989: 3) stratejik istihbarat, taktik ve operasyonel istihbarata göre daha geniş bir tabana veya temele ve daha kapsamlı bir hedefe sahip olup ekonomik, siyasal, sosyal çalışmalarla ve teknolojik gelişmelerle entegre bir haldedir. Devletler gelecek için planlar yapma amacıyla ihtiyaç duyduğu uzun vadeli tahminleri stratejik istihbarat ile tasarlar.

Planlama yapmak demek bir anlamda da politika üretmek veya siyaseten karar vermek ve bunları uygulamak için bir yol haritası çıkarmaktır. McDowell’a göre(2009: 13) stratejik istihbarat politik bağlamda karar vermesi zor konularda sağladığı bilgiyle meseleyi anlama sürecinde anahtar rol oynayan bir yönetim aracıdır. Bu kapsamda yönetimin görevlerini yerine getirirken, hedefine ilerlerken, amacını gerçekleştirirken, programlarını yürütürken ve bunlar için kaynak planlaması yaparken ihtiyaç duyduğu istihbarattır.

Amerikan istihbarat talimnamesine göre(FM 34-1) stratejik istihbarat; devlet veya milletlerin milli politik, ekonomik ve askeri mülahazalarına yoğunlaşır. Hükümetlere destek sunmak amacıyla devletin ve milletin savaş için seferberlik kapasitesini, diğer devletlerin karşı atakları ile ilgili öngörüleri, ulusal siyasi hedefleri ve milli liderlerin karakterlerini kapsayıcı niteliktedir. Buna benzer bir tanım yapan Caşın’a göre(1996: 98) ise stratejik istihbarat “Akılcı ve isabetli tahminler yürütmek sureti ile devletin sürekliliğini tehdit eden devlet ve kurumların faaliyet ve planlarını önceden öğrenip etkisiz kılabilmek için, ulusal gücün tüm unsurlarına destek verecek tarzda, devamlılığın sağlanmasına yönelik faaliyetler bütünüdür.”

Johnson ve Wirtz’e göre(2007: 233) stratejik istihbarat, milli güvenlik politikalarının oluşturulması ve uygulanmasından sorumlu üst düzey devlet görevlilerinin işlemlerine ve çalışmalarına katkı da bulunur. Bunu milli güvenliğin hayati menfaatlerine yönelik yakın tehditlere karşı erken uyarı sağlayarak ve devletin üst düzey yöneticilerin uzun vadeli milli menfaatleri belirlemesine yardım ederek

yerine getirir. Stratejik istihbarat ülke politikasının izleyeceği yolun ve yürütmesinin şekillendirilmesinde politik açıdan çok önem taşımaktadır.

Genel olarak stratejik istihbarat tanımlarının ortak birleşme noktası, karar vericilere veya yöneticilere sivil, askeri, iç ve dış konularda strateji belirlemelerinde katkı sağlamaktır. Yılmaz'a göre(2006: 172) stratejik istihbaratın yönetim kadrolarındaki karar vericilere ve planlayıcılara desteği şu şekilde sıralanabilir;

- Silahlı saldırı ve savaşa kadar uzanabilecek olan, ülke menfaatlerini tehdit edici gelişmeleri önceden haber verir.
- Örtülü hareketler düzenlemeye, yabancı liderleri etkilemeye, ülkeler arasındaki çatışmalara diplomatik ve askeri yollarla müdahale etmeye veya bunları engellemeye yardımcı olur.
- Yeni teknolojik gelişmelerin gidebileceği yönü ve ülke için oluşturabileceği fırsat ve tehditleri öngörmeye katkıda bulunur.
- Diplomatik müzakereleri destekler.
- Karşı istihbaratın yönünü belirlemeye yardımcı olur.

3.5.2.Operasyonel İstihbarat

Operasyonel istihbarat, orta vadeli planlama ve bu planların uygulanması için gerekli olan istihbarat türüdür. Silverstein göre(2011: 94) operasyonel istihbarat, hem istihbarat birimlerine hem de askeri kuruluşlara operasyon ve harekat alanlarında, görevlerin ve operasyonların başarıyla planlanması, uygulanması ve tamamlanması için gerekli olan bilgi ve verilerden oluşur.

Operasyonel istihbarat, stratejik ve taktik istihbaratın birleştiği yerdir. Buna en iyi örneklerden birisi olarak 1942 yılında İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD ile Japonya arasında meydana gelen Midway Deniz Muharebesi sayılabilir. Amerikan stratejik istihbaratının Japon deniz kodlarını kırması ve böylece mesajları ele geçirmesi, ABD'nin düşmanın maksatlarıyla birlikte muharebe düzenlerine ilişkin doğru bir resim elde etmesini sağlamıştır. Buna rağmen yetersiz taktik istihbarat nedeniyle ABD filosu savaşın arifesinde Japon filosunun doğru hareketlerine dair hala haber alamamıştır. Ama yine de Amiral Nimitz sadece istihbaratı kabul etmekle kalmayıp derhal harekete geçmek suretiyle eldeki istihbaratı birleştirmiş ve savaş

zamanı daha üstün bir Japon filosuna karşı daha küçük bir filoyla çıkma hatasına düşmeden operasyonun şeklini planlamıştır.

Özdağ(2008: 355) operasyonel istihbaratı "belirli bir amaca veya amaçlar bütününe yönelik olarak, iç içe geçmiş uyumlu taktik istihbarat eylemlerinden oluşturulmuş olan istihbarat operasyonu, operasyonel istihbarattır." şeklinde tanımlamıştır. Vego'ya göre(2009: 27) zaman, mekan ve güç açısından operasyonel istihbaratın kapsamı taktik istihbarata göre önemli ölçüde daha geniştir. Bu arada operasyonel istihbarat, harekat alanının taktik ve operasyonel özellikleri dahil tüm yönleriyle alakadardır. Çünkü operasyonel istihbarat olması muhtemel düşman saldırılarıyla uğraşarak operasyonun yöneticilerinin tahmini durumu, 6-7 hafta veya aylar öncesinden gözünde canlandırmalarına yardım eder.

Operasyonel istihbarat çatışmada düşman güçlerinin kabiliyetlerinin mevcut durumunu analiz etmeli, daha da ötesi gelecek günlerde düşmanın harekat alanındaki muhtemel hareket tarzlarını cevaplamalıdır. Operasyonel istihbarat, bir savaşın veya büyük bir operasyonun planlanması, hazırlık yapılması ve icrasına destek sağlamayı amaçlamaktadır.

3.5.3.Taktik İstihbarat

Stratejik ve operasyonel istihbarata göre daha kısa süreli, ayrıntılı ve dar alanlı olan taktik istihbarat, hemen sonuç gerektiren araştırmalar ve uygulamalar ile güncel olaylar için gerekli olan istihbarat türüdür. Goldman'a göre(2011: 245) taktik seviyede bir operasyon veya faaliyet sırasında acil bir durum veya bir krizle karşılaşıldığında bunlara özgü karar vermeye ve problemi çözmemeye yardımcı olur.

Özdağ'a göre(2008: 154) taktik istihbarat, operasyon aşamasında, operasyonu yönetenlere hedef ile ilgili olarak güncel bilgileri anlık olarak sağlamaya yönelik istihbarat seviyesidir. Askeri alanda bu anlık bilgiler, düşman sayısı, adı, mevkii, teşkilatlanması, malzeme ve teçhizatı, taktik harekat doktrini ve muharebe kabiliyeti gibi bilgilerdir.

Richards'a göre(2010: 157) taktik istihbarat analizi, takip yapılan olay yerinde veya harekat alanında, normale nispeten hızla değişen durum bağlamında hedefin belirli hareketlerinin, faaliyetlerinin ve olaylarla ilişkisinin zamansal ve mekansal boyutlarıyla birlikte tespit edilmesidir. Tespit edilen bilgiler gerçek zamanlı ve sürekli operasyon alanındaki sorumlulara iletilerek planın başarılı bir şekilde icra edilmesi sağlanır. Bu sayede operasyonun boşluklarının doldurulması, önceliklerin belirlenmesi ve hedefe doğru istikrarlı bir şekilde devam edilmesi sağlanır.

Amerikan istihbarat talimnamesine göre(FM 2-0) amaca uygun, doğru, öngörücü ve zamanlı istihbarat, taktik birliklere rakipleri karşısında başarılı olmaları konusunda avantaj sağlar. Aynı zamanda taktik istihbarat;

- Düşman kabiliyetleri ve hasiyetlerini tespit etme ve değerlendirme ile birlikte savaş alanını tanımlar.
- Düşmanın taktik seviyedeki operasyonunu ne zaman, nerede ve ne kadar kuvvetle sevk ve idare edeceğini araştırır.
- Terör örgütlerinden, sabotajcı gruplardan ve yabancı istihbarat birimlerinden yakın zamanda gelmesi muhtemel tehditler ile ilgili olarak sorumlulara bilgi sağlar.
- Hedef bilgilerini çoğaltma ve yayma faaliyetini yerine getirerek dost kuvvetlere kritik konularda yardım eder.

Taktik istihbarata konu olan operasyon, hareket, faaliyetler taktik seviyededir. Bunlara örnek olarak bir savaşın içinde cereyan daha küçük muharebeler, terörle mücadelede yapılan nokta operasyonlar, organize suç örgütlerine yapılan anlık baskınlar sayılabilir. Vego'ya göre(2009: 27) istihbaratın üç seviyesi de birbirine dolanmış ve bağımlı bir vaziyettedir. Genelde iyi bir taktik istihbarat, operasyonel seviyedeki istihbaratın başarısını yükseltir ve sonuçta stratejik istihbarat kapsamında ortaya güzel bir resim çıkar.

3.6.TEHLİKENİN KAYNAĞI BAKIMINDAN İSTİHBARAT

Ülkelerin istihbarat yapılanmaları; jeostratejik konumları, tehdit algılamaları, küresel ve bölgesel sorunlarla teması, uluslararası çıkar çatışmaları, dünya genelinde söz sahibi olma çabası, ideolojik kutuplaşmalara dayalı rekabet, ulusal

sorunları vb. gibi nedenlerden dolayı görev bölümü yaparak ülke güvenliğine yönelik tehlikelerin veya muhtemel tehditlerin kaynağına göre iç ve dış istihbarat olarak ayrılır.

Ancak küreselleşme ile birlikte McLuhan'ın tabiriyle global bir köye dönen dünyada, ülkelerin karşı karşıya olduğu tehditlerin kaynaklarının içten veya dıştan olması arasındaki ayrım yerini birbirine geçmiş bir sarmala bırakmıştır. Özellikle devlet destekli ve uluslararası boyutu olan terörist faaliyetler ile değişik ülkeleri kapsayan suç organizasyonları günümüzde ülkeler için en önemli sorunların başındadır.

MİT'in internet sitesinde(mit.gov.tr, 2014) ülkemizin iç ve dış istihbaratı ile ilgili olarak yer alan "iç ve dış istihbarat servisleri bazı ülkelerde ayrı yapılardadır ancak Türkiye'nin jeo-stratejik konumu, bölgesel ve uluslararası sorunlar ile çıkar çatışmaları, siyasi-ekonomik-askeri-güvenlik konularının iç içeliği, haber toplama ve değerlendirme faaliyetlerinde Türkiye'de iç ve dış tehditlere bir bütün olarak yaklaşılmasını zorunlu kılmaktadır." şeklindeki açıklama bu bağlamda ele alınabilir.

3.6.1.Dış İstihbarat

Tehlike ve tehdit oluşturan hedef ülkeler ile yabancı güçlerin, organizasyonların veya örgütlerin maksatları, kapasiteleri, faaliyetleri, liderleri ve güçlü, zayıf yönleri ile ilgili çeşitli haber toplama yöntemleri ile bilgi toplama, analiz etme, değerlendirme ve dış politika üreticilerine sunma çalışmalarına dış istihbarat denmektedir. Ancak çoğu zaman ülkeler milli menfaatleri doğrultusunda dost ve müttefikleri ile ilgili de dış istihbarat faaliyetleri yürütmektedir.

Eroğlu'na göre(t.y.: 13) dış istihbarat, "yabancı devletlerde olup biteni öğrenme ve bu doğrultuda önleyici tedbirler almaya yönelik istihbarat faaliyetleridir." Bu bağlamda devletler gelecekteki çeşitli durumlar karşısında alacakları pozisyonları, uygulayacakları stratejiyi ve tedbirleri belirlemek amacıyla istihbarat faaliyetleri yürütmektedirler.

Acar'a göre(2011: 125) dış istihbaratın amacı, milli güvenliği tehlikeye düşürebilecek ülke sınırları dışından gelmesi muhtemel her türlü eylem ve saldırıları

tespit etmek; Akın'a göre de devletin çıkarlarını korumak için dış politika üreticilerinin karar almasına yardımcı olmaktır.

Gelişmiş devletler dış politikanın karar verme ve uygulama aşamasında, istihbarattan yaralanmak suretiyle küresel alanda sosyal, ekonomik, politik, güvenlik vb. gibi konularda meydana gelen önemli boyuttaki değişimleri erken algılayıp, buna göre yeni düzenlemeler yapmaktadırlar. Böylece dış politika aracı olarak istihbaratı, dış politikanın önemli fonksiyonları olan karar alma süreci ve kararların uygulanmasında kullanarak rakiplerine göre avantaj sağlar.

Dünya üzerindeki birçok ülkenin dış istihbarat servisleri bulunmaktadır. Bunların arasından gelişmişlikleri, faaliyet alanlarının yaygınlığı ve teknolojik ilerlemeleri açısından öne çıkanlar olarak ABD-CIA, Rusya-SVR, İsrail-Mossad, İngiltere-MI6, Fransa-DGSE, Çin-MSS, Almanya-BND, Hindistan-RAW, Avustralya-ASIS sayılabilir.

Acar'a göre(2011: 125) günümüzde ekonomik olarak güçlü olan çok uluslu küresel şirketlere sahip ülkeler, dünya üzerinde küresel ve bölgesel güç olmak için dış istihbarat servislerine önem vermektedirler. Bunun yanında gelişmekte olan ülkelerde ise yaşanan ekonomik, siyasi ve sosyal iç sorunlar nedeniyle kendi vatandaşlarına yönelik istihbarat çalışmalarının yoğun olduğu görülmektedir. Bu bağlamda ülkelerin dış istihbarat alanında güçlü olması ile gelişmiş düzeylikleri, rejimleri, tehdit algılamaları, politik ve stratejik hedefleri arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır.

3.6.2.İç İstihbarat

İç güvenliğe tehdit ve tehlike oluşturan her türlü eylemi tespit etmek, ortaya çıkarmak ve bunlara karşı önlem almak için yapılan istihbarat faaliyetlerine iç istihbarat denir. Acar ve Urhal'a göre(2007: 209) devletlerin rejim ve yönetim biçimlerini değiştirmeye veya bozmaya, halk arasında ideolojik, dini, etnik ve sosyal ayrılıklar yaratmak suretiyle ülkenin kamu düzenini bozmaya yönelik faaliyetleri engellemek; kamu düzenini derinden sarsan suç faaliyetlerini ortaya çıkartmak; casuslukla mücadele etmek amacıyla yapılan istihbarat faaliyetleridir.

İç istihbarat birimlerinin en önemli görevi, devletin genel güvenliğini zaafa uğratabilecek yurtiçinde meydana gelmesi muhtemel faaliyetleri zamanında tespit etmek ve önlem alınmasını sağlamaktır.

Tezsever'e göre(2000: 119) iç istihbaratın hedefi; eski devirlerde şahısların, kralların, rejimlerin korunması iken günümüzde devlet güvenliğinin ve kamu düzeninin korunması halini almıştır. Ancak halen demokrasinin tam anlamıyla yerleşmediği çoğu gelişmemiş ülkede iç istihbarat; rejimin devamı, devlet yönetimindeki baskıcı yöneticilerin korunması, muhaliflerin tespit edilmesi, özgürlükçü hareketlerin engellenmesi ve halkın kontrol altında tutulması için bir araçtır. Demokratik ülkelerde ise kamu düzeninin bozulmasını engellemek ve iç güvenliği sağlamak amacıyla iç istihbarat faaliyetleri yürütülmektedir.

Amerikan talimnamesine göre iç istihbarat(domestic intelligence), ABD'nin iç güvenliği ile milli savunma güvenliğini tehdit eden durum, eylem ve hareketlerle ilgilidir. Heyman'a göre(t.y.: 157) 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yapılan saldırılardan sonra ülke içindeki tehdidin eskiye göre çok daha yüksek olduğu, terörist unsurların ülke içinde yaşayıp birbirleriyle kolay iletişim kurmakta oldukları ve eylemler öncesi aylarca yurtdışında kalıp sessizce ülkeye döndükleri anlaşılmış olup bundan dolayı yapılacak eylemlere karşı ülke içinde tedbir olarak iç istihbaratın yeniden yapılandırılması ve dış istihbaratla koordinesinin sağlanması gerekmektedir.

Dünya üzerindeki ülkelerin birçoğunda istihbarat teşkilatları dışa ve içe dönük olmak üzere ayrılmıştır. Bu ülkeler iç güvenliklerini sağlamak üzere kurmuş oldukları kolluk sistemine istihbarat temin etmek için iç istihbarat teşkilatları kurmuşlardır. Demokratik ülkelerde iç güvenlikle alakalı sorunlarla mücadele birimi olarak kolluk görülmekte olup ancak büyük sorunlarda silahlı kuvvetler veya ordu birimleri devreye girmektedir.

Dünyadaki iç istihbarat teşkilatlarına örnek olarak ABD-FBI, Rusya-FSB, İsrail-ShinBet, İngiltere-MI5, Fransa-DCRI sayılabilir. Ülkemizde ise iç ve dış istihbaratı sağlayan tek teşkilat yapılanması olarak sadece MİT bulunmaktadır

11 Eylül 2001 saldırılarından sonra ABD, dünya üzerinde kendi ülkesine ve vatandaşına tehdit olarak gördüğü şahısları, devletleri ve organizasyonları hedef

olarak seçerek bunlara karşı “homeland security intelligence” kapsamında faaliyetler yürütmektedir. “Homeland security intelligence”’ın Türkçe karşılığı birçok kaynakta iç güvenlik istihbaratı olarak kullanılsa da, aslında anavatanın güvenliğini sağlamak için ülke dışında çok uzak mesafelerde dahi istihbarat ve müteakibinde operasyon yapma gibi faaliyetleri kapsayan bir kavramdır. Ancak literatürde genel olarak iç güvenlik tabiri kullanılmaktadır.

Ülkemizde de iç istihbarat faaliyetleri özellikle PKK terör örgütünün faaliyetlerinin ülke çapına yayılması, bir yandan kanlı eylemler yapması ve bir yandan da hızla büyümesi sonucu iç güvenlik istihbaratına odaklanmıştır. İç güvenlik istihbaratı kavramının iç, dış ve askeri istihbarat ile henüz ülkemizde kanuni olarak tanımlanmamış suç istihbaratı veya kolluk istihbaratının birleşiminden oluştuğunu söylemek mümkündür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İÇ GÜVENLİK İSTİHBARATI

4.1.İÇ GÜVENLİK İSTİHBARATI VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

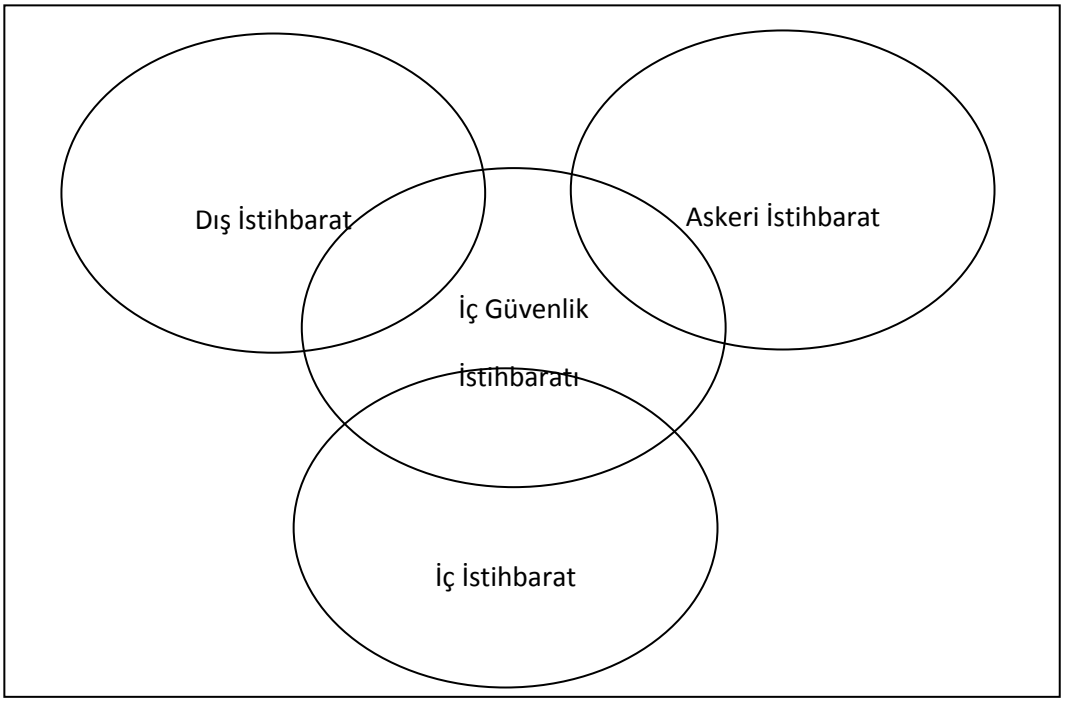
ABD’nin yönetim sisteminde İçişleri Bakanlığı ile İç Güvenlik Bakanlığı şeklinde iki ayrı bakanlığın teşkil edilmiş olduğu görülmektedir. İçişleri Bakanlığı(tr.wikipedia.org, 2014), “federal toprakların ile doğal kaynakların çoğunun idaresine ve korunmasına ve Amerikan yerlileri, Alaska yerlileri, Hawaii yerlileri, toprak işleri ile ABD'nin ada bölgelerine ilişkin programların idaresine sorumlu ABD hükûmeti federal yürütme organı” iken 11 Eylül saldırılarından sonra kurulan İç Güvenlik Bakanlğı(dhs.gov, 2014) terörizmi engellemek, iç güvenliği korumak, sınır yönetimini idare etmek, göçmen kanununu uygulamak, doğal afetlerde yardım sağlamak gibi görevleri yerine getiren bakanlıktır.

Randol’a göre(2010: 14) 11 Eylül saldırılarından sonra Kongre’nin öncelikli olarak odaklandığı konu, iç güvenliğe yönelik terörizm tehdidine karşı istihbarat kapsamında nasıl bilgi toplanacağı, analiz edileceği ve ilgili kurumlara yayımlanacağı olmuştur. 11 Eylül’den önce ülke içinde üretilen iç istihbarat ile ülke

dışında üretilen dış istihbarat arasında bir ayrım varken, şimdi yurtdışında da olsa terörist faaliyetler ABD iç güvenliğine yönelik tehdit olarak kabul edilip iç ve dış istihbarat ayrımı esnemiştir.

Randol, ABD iç güvenlik istihbaratını düzenlemek için üç farklı yaklaşımdan bahsetmektedir. Bunlar coğrafi, yapısal ve bütünsel yaklaşımlardır. Coğrafi yaklaşıma göre sınırlar içerisinde toplanan istihbarat ile iç güvenliği sağlamak amacıyla yapılan dış istihbaratın birleşimi sonucu iç güvenliğe tehdit olan unsurları tam olarak kapsayan bir resim ortaya çıkar. Yapısal yaklaşımda ise iç güvenliği sağlamak federal bir eylem olarak görülüp ABD sınırlarının kısıtlaması olmadan federal teşkilatlar doğrudan veya dolaylı olarak ülke dışında bilgi toplayabilir. Örneğin FBI "Yasal Ataşe" programı vasıtasıyla dünya üzerinde kurduğu 75 ofis sayesinde 200'e yakın ülke, ada ve bölgeyi kapsayacak şekilde bilgi toplama, suç ve terör organizasyonları ile ilgili uluslararası bağlantılar kurma faaliyetlerini yürütmektedir. Bütünsel yaklaşımda ise istihbarat kurumları için coğrafi kısıtlamaların, dikey yönetim seviyelerinin ve kurumlar arası güvensizliğin olmaması esas olup ülke genelindeki federal ve yerel istihbarat yetkisi olan kurumların ortak amaç doğrultusunda verimliği artırmak için istihbarat paylaşımıyla çalışması gerekmektedir.

George W. Bush döneminde yürürlüğe giren "Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004 (IRTPA)" isimli Amerikan federal terörizm kanunlarında, dış ve iç istihbarat arasındaki noktaların iç güvenlik istihbaratı çizgisinde birleştiği ve Amerikan istihbaratının dış, iç ve askeri boyutlarının birleşik bir amaç olan iç güvenlik istihbaratında kümelendiği belirtilmektedir.

Şekil-2: İstihbaratın Boyutları (Randol, 2010: 5)

İç güvenlik istihbaratı konusu itibariyle diğer istihbarat türleri olan iç, dış ve askeri istihbarat ile örtüşebilmektedir. Beren'in verdiği örneğe göre(2011: 77) "ülke için tehdit oluşturan bir terör örgütünün başka bir ülke istihbaratı tarafından illegal silahlı/politik eğitimden geçirilmesi iç güvenliği tehdit eden önemli durumdur ve bunun tespiti hatta sonlandırılması dış istihbaratın sorumluluk/uzmanlık alanına girmekte ise de aynı zamanda iç güvenlik istihbaratının da sorumluluk ve faaliyet alanına girmektedir. Bu nedenle özellikle bu ve benzeri alanlarda ortak çalışma yürütülmesi gerekmektedir."

Kent'e göre(2003: 81) iç güvenlik istihbaratı kolluk fonksiyonun ötesinde bir özelliğe sahiptir. Ona atfedilen görev; milletin ve milleti oluşturan bireylerin, ulusal ve kişisel çıkarlarına zarar veren her türlü faaliyet, suçlu ve organizasyon ile mücadeledir.

Beren'e göre(2011: 78) iç güvenlik istihbaratı; "toplumsal huzur ve güvenin tesis edilmesi amacıyla, toplum ve devlet için, yasa ile belirlenen şartlar ve sınırlar çerçevesinde, mutlak bir gizliliğin aksine denetlenebilir bir gizlilik alanı içerisinde, ihtiyacın belirlenmesi, bilgi alma, değerlendirme, analiz ve dağıtım aşamalarından oluşan spesifik bir istihbarat türüdür."

İç ve dış istihbarat servisleri yukarıda belirttiğim gibi bazı ülkelerde ayrı yapılardadır. Türkiye'nin jeo-stratejik konumu, küresel ve bölgesel sorunların merkezinde bulunmasından dolayı sürekli bunlarla uğraşması, siyasi, askeri ve ekonomik konuların iç içe girmesi, başta terör örgütleri olmak üzere her türlü suç organizasyonunun ülke içinde ve dışında birbirini tamamlayan faaliyetlerinin bulunmasından dolayı iç ve dış tehditler bir bütün olarak ele alınmaktadır.

Örneğin ilk silahlı terör eylemini 1984 yılında yapan PKK terör örgütünün mensupları, sınır komşularımız olan Irak, İran, Suriye, Ermenistan ülkelerindeki bulunan kamplarında yıllardır barınmakta, eğitim almakta ve sınırdan geçerek ülke içinde terör eylemleri yapmaktadır. Ayrıca Avrupa'daki birçok ülkede terör örgütü üyeleri ve sempatizanları örgütün silah, teçhizat ve yaşam malzemesi alması için illegal birçok yöntemle para toplamakta yani terörü finanse etmektedirler. Bunun yanında ülkemizin aleyhine birçok ülkenin terör örgütüne politik, askeri ve ekonomik yardımda bulunduğu ispatlanmıştır. Yani ülkemiz için terör bir iç istihbarat konusu olmaktan çıkıp farklı istihbarat disiplinlerinin birleştiği iç güvelik istihbaratı konusu haline gelmiştir. İç güvenliğe yönelik olan ve kamu düzenini bozan terör ve suç örgütlerinin faaliyetleri, kaçakçılık olayları, insan ticareti vb. gibi suçlarla mücadele için iyi bir istihbarat yapılanması gerektirmektedir.

Özellikle 1980'li yıllarda hızla artmaya başlayan PKK terör örgütünün yapmış olduğu eylemler, diğer terör örgütlerinin faaliyetleri ve ülkemizdeki suç örgütlerinin uluslararası alanda faaliyetleri sonucunda ülkemizin istihbarat yapılanması daha çok iç güvenlik konularına yönelmiştir. Öyle ki terörle mücadeleye yönelik olarak iç güvenlik istihbaratı kapsamında; MİT, iç güvenlikten sorumlu kolluk olan Polis ve Jandarma teşkilatlarının istihbarat birimleri ve TSK istihbarat birimleri aynı alanda istihbarat faaliyetleri yürütmektedir. Türkiye'nin iç güvenliğine yönelik tehditlere karşı bu saydığımız kurumlar farklı çalışma prensiplerine ve yasal mevzuata sahip olmalarına rağmen terörün boyutlarının tüm ülkeyi etkilemesinden, dış bağlantılarının olmasından, çeşitli yasadışı finansman kaynaklarını kullanmasından ve ülkede kaos ortamı yaratmasından dolayı ortak bir kümede birleşmişlerdir.

Avcı'ya göre(2004: 171) askeri istihbarat birimleri kendi ilgi alanlarında faaliyet yürütmeli ve kesinlikle iç istihbarat konularına karışmamalıdırlar. Demokratik hukuk devleti olmanın özelliklerinin başında askerin siyasete karışmaması gelmektedir.

Ancak ülkemizde yıllardır süregelen PKK terörüyle baş etmek için terör olaylarının yoğun olarak meydana geldiği birçok Doğu ve Güneydoğu illerinde terörle mücadele kapsamda askeri birlikler görevlendirilmiştir.

Terör bir iç güvenlik meselesi olmasına rağmen boyutları, etkileri ve sonuçlarının büyüklüğü ile özellikle bölgenin coğrafi şartlarının terör örgütü için avantaj sağlaması nedeniyle terörle mücadelenin sadece kolluk kuvvetleri olan polis ve jandarma vasıtasıyla yürütülemeyeceği anlaşılmış olup kolluk kuvvetlerinin yeterli imkan ve kabiliyetlere ulaşacağı zamana kadar TSK unsurlarının bu kapsamda kullanılmaya devam edeceği görülmektedir. Buna paralel olarak TSK da iç güvenlik istihbaratı kapsamında insansız hava araçları başta olmak üzere hava fotoğrafları, uydu görüntüleri ve vatandaşla görüşmelerden bilgi ve haber toplamaktadır. Türkiye'nin sınır güvenliğinden sorumlu olan kurum olarak sınır birlikleri vasıtasıyla her türlü sınır kaçakçılığına, yasadışı göçmen ticaretine ve terör örgütü üyelerinin Irak, İran ve Suriye'den giriş-çıkışlarına karşı keşif ve gözetleme faaliyetleri yaparak bir anlamda iç güvenliğe yönelik istihbarat üretmektedir.

Köseli(2009: 52) kolluk kuvvetlerinin terörle mücadelede uyguladıkları klasik mücadele yöntemlerinin yetersiz kalmasıyla bu alanda istihbaratın önem kazandığını, kolluğun istihbarat taktiklerini kullanması gerektiği yönünde düşüncelerin yaygınlaştığını ve kolluk güçlerinin buna uygun yeniden yapılanmaya gittiklerini ya da bazı ülkelerde olduğu gibi sadece iç güvenlikle ilgilenen güvenlik istihbaratı teşkilatlarının ortaya çıktığını belirtmektedir.

McConnell'dan aktaran Yılmaz göre ise (2010: 30) "11 Eylül 2001'le birlikte alışılageldik istihbarat anlayışları da yerle bir olmuştur. Atmış yıl önce Ulusal Güvenlik Yasası'nın soğuk savaşı kazandıracak bir istihbarat yapısı getirdiğini ancak 9/11'den sonra, sistemi yeniden yapılandırma ihtiyacının ayyuka çıktığını öne sürmüştür. Bununla birlikte istihbarat paradigmalarında da değişimler yaşanmıştır. "İstihbarat odaklı kolluk" anlayışının yaygınlaşması, bilgi toplama sürecine profesyonellerin yanında, toplumun her kesimin de dahil edilmesi, özel sektörün istihbarat ortakları arasına alınması, önemli paradigma değişimleri arasında sayılabilir." ABD başta Afganistan ve Irak olmak üzere birçok ülkede operasyonel ve istihbari amaçlı olarak özel şirketler vasıtasıyla birçok faaliyet yürütmektedir.

Carter'a göre(2009: 471) istihbarat odaklı polislik, kolluk kuvvetlerinin gelişen ve değişen tehditlere ilişkin stratejik planlama yapmasına ve bu tehditlere taktik müdahaleler geliştirmesine yardımcı olmaya yönelik suç ve suça destek veren koşullarla ilgili bilgi toplamak ve analiz etmek suretiyle operasyona dönüştürülebilir istihbarat üretmektir.

İç güvenlikle ilişkili diğer bir istihbarat türü olarak "suç istihbaratı veya kolluk istihbaratı" sayılabilir. İç güvenliğin sağlanmasında asıl sorumluluk kanunlarla kolluk kuvvetlerine verilmiştir. Kolluk suçun önlenmesinden ve aynı zamanda suçun oluşmasından sonra da suçluların ortaya çıkarılmasından sorumludur. Ülkemizde kolluğa verilen suç önleme görevi istihbarat olarak nitelendirilmektedir. Suçun oluşmasından itibaren ise yapılan faaliyetler adli kapsamda değerlendirilmektedir.

Yenisey'e göre(2010: 1) "suç öncesi polis araştırmaları veya soruşturma öncesi araştırma evresi, kolluğun istihbarat yetkilerini ifade eder." Yani suçun varlığının tespitine kadar olan işlemler istihbari, suçun varlığından sonraki işlemler ise adli işlemlerdir. Ancak suçun tespitinden sonra suçluların ortaya çıkarılması safhasında da istihbarat faaliyetlerinden yararlanılmaktadır. Ülkemizde resmi olarak bir ayrım olmasa da birçok gelişmiş ülkede "suç istihbaratı" kavramı bulunmaktadır.

Bal'a göre(2006: 112) 11 Eylül saldırıları, terörizmin küresel bir hale geldiğini göstermiştir. Küresel terörün militanları eylemlerini nefret, toptan retçilik ve tamamen yok etme üzerine kurdukları manifestoya göre gerçekleştirmekte olup kendilerini ikna edici birçok neden bulabilmektedirler. Bunun yanında suç örgütleri de küresel bir hale gelerek iç içe geçmiştir. Hem terör örgütleri hem de suç örgütleri aynı zamanda para aklama, insan ticareti, uyuşturucu kaçakçılığı ile diğer kaçakçılık suçlarını uluslararası bağlantıları sayesinde çok geniş alanlarda yapmaktadırlar. Bu nedenle günümüzde ulusal güvenlik istihbaratının önemli bir kısmını suç istihbaratı oluşturmaktadır. Suçu ortaya çıkarmak, delilleri elde etmek ve suçluları tespit ederek yakalamak suç istihbaratının konularıdır. Suçun büyüklüğüne, toplumdaki etkilerine ve niteliğine göre kolluk istihbaratı yapan birimlere ulusal istihbarat birimleri dahi destek verebilmektedirler.

Ratcliffe'ye göre(2007: 8) kriminal istihbarat kolluğun sorumluluk bölgesinde suç oranını azaltmak ve suçu önlemek için doğru karar almasını desteklemeye

yönelik toplanan istihbari bilgilerden istihbarat üretilmesidir. İyi bir kriminal istihbarat ceza hukukunun gücünü desteklemenin yanında, suç oranlarının azalmasına ve suçları önlenmesine yönelik yapılacak stratejilerin belirlenmesine yardımcı olabilir. Ona göre kriminal istihbaratın 3 önemli seviyesi bulunmaktadır. Bunlar;

- Taktik istihbarat: Spesifik bir suçla alakalı olarak kolluk görevlilerini destekleyen seviyedir. Suçluyu mahkum etmeye yönelik delillerin toplanması ve suçlunun yakalanması bu kapsamdadır.
- Operasyonel istihbarat: Daha geniş olup organizasyonel seviyedir. Suçu azaltmak için kolluğun bölgesel olarak planlama yapmasını destekler.
- Stratejik istihbarat: Bu seviyede suçlu davranış modellerinin ve suç çevresinin işleyişinin iç yüzünü anlamak ve kavramak ile suçla proaktif mücadele amaçlanır.

ABD Savunma Bakanlığına göre kriminal istihbarat suç elemanlarının izledikleri yöntemler ile hassasiyetleri, kapasiteleri, geçmişleri ve maksatlarına ilişkin soruşturma safhasında toplanan kanıtlardan elde edilen bilgilerden üretilir. Chesbro'ya göre(2010: 58) kriminal istihbarat, iç güvenlik istihbaratının içerisinde yer alıp; en küçük kırsal kesimden en büyük şehirlere, tüm ülke çapında ve sınır boyunca iç güvenliğin sağlanması için hayati bir role sahiptir. Ülkemiz için suç istihbaratı veya kriminal istihbarat alanında genel kolluk olarak teşkil edilen Polis ve Jandarma bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi'ne göre(UNODC, 2011: 6) kriminal istihbarat analizi, kolluk kuvvetlerine suça proaktif bir şekilde müdahale sistemini kurma açısından yön verir. Kendi bölgelerinde faaliyet yürüten suç organizasyonlarını tanımaya ve anlamaya olanak tanır. Böylece kolluk kuvvetleri, suçluların işlemesi muhtemel suçlarını önceden tahmin ederek tedbirler geliştirebilirler. Soruşturmanın sağlıklı bir şekilde devamı için temel kararların alınmasını ve uygun hedeflerin seçilmesini sağlayarak kolluğun kaynaklarını ve bütçesini daha etkin kullanmasını, suçla mücadeledeki sorumluluğunu yerine getirmesini sağlar.

Sonuç olarak iç güvenlik istihbaratı, farklı istihbarat disiplinlerinin işbirliği ve koordinasyonuna dayalı olarak aynı amaç doğrultusunda uygulanmasıdır. Küreselleşme ile birlikte iletişimin hızlanması, insanların rahat bir şekilde seyahat

etmesi, sınırların önemini kaybetmesi, kültürel farklılıkların azalması ve dünyadaki ekonomik, sosyal ve siyasi dengesizliklerin çoğalmasına paralel olarak terör ve suç organizasyonları da yerelden küresele doğru genişlemiştir. Bunlarla mücadele etmek için mutlaka ülke sınırlarının ötesine çıkarak uluslararası organizasyonların desteğini almak gerekmektedir. Ülkemiz için en önemli sorunların başında gelen terör yıllarca batılı devletler tarafından desteklenmiş olup 2000'li yıllara kadar çoğu ülke tarafından PKK bir terör örgütü olarak kabul edilmemiştir.

Aynı şekilde büyük suç örgütü yöneticileri kurdukları ulusal ve uluslararası siyasi bağlantıları sayesinde rahat bir şekilde suça konu faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Son yıllarda ülkemizin bu terör ve suç örgütleri ile suç faaliyetlerine ilişkin uluslararası arenada yapmış olduğu istihbarat paylaşımı neticesinde iç güvenliğimize yönelik ciddi tehditlerin olduğu uluslararası kamuoyuna anlatılabilmiştir.

ABD ve İngiltere gibi dünya üzerinde önemli bir etkiye sahip gelişmiş ülkelerin iç güvenlik meselesinde tüm dünyaya yayılmış birimlerinin olduğunu görmekteyiz. ABD İstihbarat Komünitesi bünyesindeki istihbarat yapma yetkisi olan 16 kurum, federal, bölgesel, yerel kolluk kuvvetleri ile özel sektör ve halkın katılımıyla çok geniş bir iç güvenlik istihbaratı yapılanmasına sahiptir.

Ülkemizde ise iç güvenlik istihbaratı iç ve dış istihbarattan sorumlu MİT, genel kolluk olarak polis, jandarma ve sahil güvenlik ile özel kolluk olarak Gümrük Müsteşarlığının istihbarat birimleri, TSK istihbarat birimleri, Dışişleri ve İçişleri Bakanlıklarının bünyesindeki istihbarat kısımlarından oluşmaktadır.

4.2.TÜRKİYE'DE İÇ GÜVENLİK İSTİHBARATI İLE YETKİLİ KURUMLAR

Modern istihbaratın ortaya çıkması ile birlikte istihbarat faaliyetlerinin yerine getirilmesinde insan istihbaratı ve teknik istihbaratın birbirini desteklemesi ve elde edilen bilgilerin analiz edilerek ilgili birimlere yayılması önem kazanmıştır. Bu kapsamda istihbarat örgütleri için de başarıya ulaşma açısından birbirleriyle iş bölümü, koordinasyon, bilgi paylaşımı ve işbirliği yapması kaçınılmaz olmuştur.

Türkiye'de istihbarat alanındaki en önemli sorunların başında da farklı istihbarat birimleri arasındaki koordinasyon eksikliği gelmektedir. Hatta bu soruna çözüm olması için 2010 yılında Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı ve 2013 yılında MİT bünyesinde Müşterek İstihbarat Koordinasyon Merkezi(MİKM) kurulmuştur. Özellikle iç güvenlik istihbaratı yapan kolluk birimleri, askeri istihbarat ve MİT'in koordinesi sağlanmak istenmiştir. Ancak halen kuruluş amaçlarına uygun olarak işlevsel bir hale gelmedikleri için bu kurumları tezimde ele almayacağım.

İstihbarat suçun oluşmasına kadar ki olan faaliyetlerdir. Bu yüzden çalışmamın bu kısmında iç güvenlik istihbaratı yapan kurumlar arasından sadece önleme amaçlı iletişimin denetlenmesi yetkisine sahip MİT, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı istihbarat birimlerini ele alacağım.

4.2.1.Milli İstihbarat Teşkilatı

Türk tarihi incelendiği zaman, istihbaratın ilk Türk devletlerinden itibaren büyük önem taşıdığı görülmektedir. Ancak ilk organize istihbarat teşkilatı İlter'e göre(2002: 8) II.Abdülhamit zamanında gelişen iç ve dış olaylar karşısında 1880 tarihinde Yıldız Teşkilatı adıyla kurulmuştur. O dönemde buna karşı çıkanlara karşı Sultan Abdülhamit "Yabancı devletler kendi emellerine hizmet edecek kimseleri vezir ve sadrazam mertebesine kadar çıkarabilmişlerse, devlet emniyet içinde olamazdı. Doğrudan doğruya şahsıma bağlı bir İstihbarat Teşkilâtı kurmaya, bu düşünce ile karar verdim. İşte düşmanlarımın Jurnalcilik dedikleri teşkilât budur." cevabıyla karşılık vermiştir. Yıldız Teşkilatının Sultan'ın özel teşkilatı olarak görülmesi nedeniyle II.Meşrutiyet'in ilanıyla yönetimi ele geçiren İttihat ve Terakki Cemiyeti 1908 yılında teşkilatı ortadan kaldırmıştır.

Sonraki yıllarda Osmanlı Devleti'nde ayrılıkçı hareketlerin artması, Balkan Savaşlarında alınan kötü sonuçlar ve iç karışıklıklar sebebiyle yeniden bir istihbarat örgütü kurulması gündeme gelmiştir. Dönemin Harbiye Nazırı Enver Paşa, Osmanlı'nın siyasi birliğini korumak, düşman ülkelerin Osmanlı idaresi ve etkisi altındaki ülkelerde yaptıkları casusluk faaliyetlerini engellemek amacıyla 1913 tarihinde "Teşkilatı Mahsusa"yı kurmuştur. Aysal'a göre(2007: 531) bu örgüt daha çok Enver Paşa'nın fikri doğrultusunda siyasi birliğin sağlanması amacını gütmüş, başta İngiltere olmak üzere diğer Avrupa devletlerinin özellikle Ortadoğu'daki

eylemlerine, diğer taraftan İslam birliği temelli Pantürkizm ideolojisi için uğraşmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte Osmanlı Devleti, 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi'ni imzalamak zorunda kalmış ve 13 Kasım 1918'de İstanbul'un fiili işgali ile birlikte İstanbul'da etkinliğini sürdüren istihbarat örgütü "Teşkilât-ı Mahsusa" kaldırılmıştır.

İstanbul'un işgali ile birlikte birçok vatansever kaçırabildikleri kadar silah, mühimmat ve teçhizat ile Anadolu'ya hareket etmiş ve nihayet 1919 yılında Samsun'a çıkan Atatürk'ün önderliğinde Kurtuluş Savaşı başlamıştır. İlter'e göre düşman işgaline karşı İstanbul'da ve Anadolu'da farklı isimler altında birçok gizli istihbarat grupları kurulmuş ve sonra dağılmıştır. Bunların en önemlileri Karakol Cemiyeti, Zabitan Grubu, Yavuz Grubu, Hamza Grubu, Mücahid Grubu, Muharip Grubu, Felah Grubu, İmalat-ı Harbiye Grubu, Muavenet-i Bahriye Grubu, Namık Grubu, Ferhad Grubu, Kerimi Grubu, Fethiye Deniz Grubu, Askeri Polis(Ayn-Pe) Teşkilatı, Musellah Müdafaa-i Miliye(M.M./Mim Mim) Grubu, Tedkik Heyeti Amirlikleri ve Geçit Teşkilatıdır.

Bu gruplar Anadolu'da halkı bilinçlendirme, çeteleri silahlandırma, İstanbul'da bulunan düşman denetimi altındaki depolardan Anadolu'ya cephane kaçırma, Anadolu ve İstanbul arasında gizli irtibat sağlama, ordu içerisine sızan düşman casuslarının faaliyetlerine ve propagandalarına engel olma gibi görevleri yerine getirmişlerdir.

Milli Mücadele sırasında düşman faaliyetlerine engel olmak ve ordunun istihbarat ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan istihbarat örgütlerinin faaliyetleri 1923 tarihinde İstanbul'un kurtuluşuyla birlikte son bulmuştur. Karan'a göre(2008: 109-116) cumhuriyetin kurulmasından 1926 yılına kadar geçen sürede istihbarat faaliyetleri Genelkurmay Başkanlığı İstihbarat Üniteleri tarafından yürütülmüştür.

Cumhuriyet ile birlikte başlanan inkılap çalışmalarını kesintiye uğratacak yabancı devletlerin casusluk faaliyetleri kapsamında çıkan iç karışıklıklar ile yeni cumhuriyeti kabullenmeyen rejim aleyhtarı yıkıcı ve bölücü unsurların eylemlerinin artmasıyla Atatürk'ün" Bu böyle olmaz, muasır devletlerde olduğu gibi biz de modern bir istihbarat teşekkülü kurmak mecburiyetindeyiz" ifadesiyle 6 Ocak 1926 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk istihbarat teşkilatı olan Milli Emniyet Hizmeti

Riyaseti(MEH) kurulmuş olup Arapça yazılışının zamanla rumuz şeklinde birleşmesi sonucu MAH halini almış ve 1928 Harf İnkılabından sonra da MAH olarak kalmıştır.

MAH'ın çalışmaları devam ederken bir yandan da dışa açılma, Avrupa standartlarında yapılanma, teşkilatlanma gibi konularda gelişimine önem verilmiştir. 2.Dünya Savaşı sonrası dünya üzerinde dengeler hızla değişmiş, ABD ve Rusya gibi iki büyük gücün etkisi iyice hissedilmeye başlanmış, askeri, siyasi, sosyal, ekonomik ve teknolojik değişimler hızlanmış ve böyle bir ortamda Türkiye mecburen yeni politikalar üretmek zorunda kalmıştır. Bu gelişmeler karşısında ülkemizde daha modern ve aktif bir istihbarat teşkilatına ihtiyaç duyulmuştur. MİT'in internet sitesine göre(mit.gov.tr, 2014) "Devlet'in güvenliğini ve millî politikası ile ilgili istihbarat çalışmalarını bir bütün olarak ele almak, istihbarat ile uğraşan kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak, devletin millî güvenlik politikası ile ilgili plânların hazırlanmasında esas olacak askerî, siyasî, iktisadî, ticarî, malî, sınaî, ilmi teknik, biyografik, psikolojik ve millî güvenlikle ilgili istihbaratı Devlet Çapında üretmek amacıyla, 06 Temmuz 1965 tarih ve 644 sayılı Millî İstihbarat Teşkilât Kanunu çıkarılmıştır. 22 Temmuz 1965 tarihinde yürürlüğe giren bu kanun ile Başbakanlığa bağlı olarak Millî İstihbarat Teşkilâtı kurulmuştur."

Zaman içerinde hızla değişen durumlar nedeniyle MİT ile ilgili yeni bir yasal düzenleme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere 1 Kasım 1983 tarihinde 2937 sayılı "Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu" çıkarılarak resmi gazetede yayınlanmasını müteakip yürürlüğe girmiştir. 2937 sayılı kanunun 4'üncü md.ne göre MİT'in görevleri;

- Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında milli güvenlik istihbaratını Devlet çapında oluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak.
- Devletin milli güvenlik siyasetiyle ilgili planların hazırlanması ve yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile ilgili bakanlıkların istihbarat istek ve ihtiyaçlarını karşılamak.
- Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana tekliflerde bulunmak.

- Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetlerine teknik konularda müşavirlik yapmak ve koordinasyonun sağlanmasında yardımcı olmak.
- Genelkurmay Başkanlığınca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığına ulaştırmak.
- Milli Güvenlik Kurulunda belirlenecek diğer görevleri yapmak.
- İstihbarata karşı koymak.

olarak belirtilmiştir. MİT'in iç ve dış istihbarattan sorumlu olarak politika üreticilere, güvenlik kuvvetlerine ve operasyonel birimlere istihbarat sağlamakla görevlidir.

2005 yılında 5397 sayılı "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile yukarıda belirtilen görevlerini yerine getirmesi amacıyla "Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen temel niteliklere ve demokratik hukuk devletine yönelik ciddi bir tehlikenin varlığı halinde Devlet güvenliğinin sağlanması, casusluk faaliyetlerinin ortaya çıkarılması, Devlet sırrının ifşasının tespiti ve terörist faaliyetlerin önlenmesine ilişkin olarak, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde MİT Müsteşarı veya yardımcısının yazılı emriyle telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim tespit edilebilir, dinlenebilir, sinyal bilgileri değerlendirilebilir, kayda alınabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen yazılı emir, yirmidört saat içinde yetkili ve görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir derhal kaldırılır. Bu halde dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir." şeklindeki 3'üncü maddeye göre MİT telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimi denetleme yetkisine sahiptir.

MİT kanunda belirtilen görevlerini yerine getirirken yine aynı kanunun 6'ncı md.nde belirtilen yetkilerini kullanır.Bunlar;

- Yerli ve yabancı her türlü kurum ve kuruluş, tüm örgüt veya oluşumlar ve kişilerle doğrudan ilişki kurabilir, uygun koordinasyon yöntemlerini uygulayabilir.
- Kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlar ile diğer tüzel kişiler ve tüzel kişiliği bulunmayan kuruluşlardan bilgi, belge, veri ve kayıtları alabilir, bunlara ait arşivlerden, elektronik bilgi işlem merkezlerinden ve iletişim alt yapısından yararlanabilir ve bunlarla irtibat kurabilir. Bu kapsamda talepte bulunulanlar, kendi

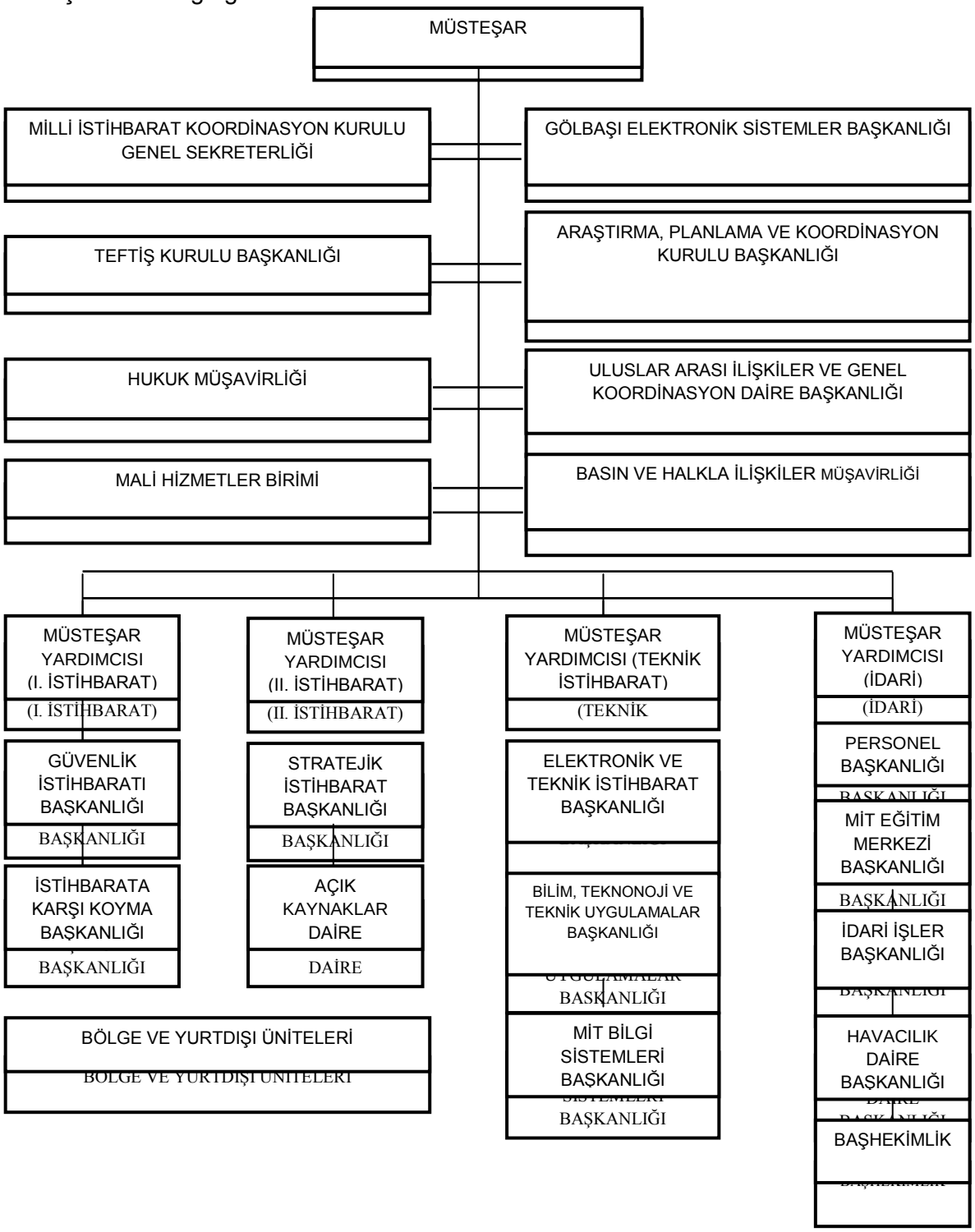
mevzuatlarındaki hükümleri gerekçe göstermek suretiyle talebin yerine getirilmesinden kaçınamazlar.

- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dört, Beş, Altı ve Yedinci bölümlerinde yer alan suçlara (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeleri hariç olmak üzere) ilişkin soruşturma ve kovuşturmalarda ifade tutanaklarına, her türlü bilgi ve belgeye erişebilir, bunlardan örnek alabilir.
- Görevlerini yerine getirirken gizli çalışma usul, prensip ve tekniklerini kullanabilir.
- İstihbari faaliyetler için görevlendirilenlerin kimliklerini değiştirebilir, kimliğin gizlenmesi için her türlü önlemi alabilir, tüzel kişilikler kurabilir. Kimliğin oluşturulması veya tüzel kişiliğin kurulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belge, kayıt ve dokümanlar ile araç ve gereçler hazırlayabilir, değiştirebilir ve kullanabilir.
- Yabancıların ülkeye giriş ve çıkış ile vize, ikamet, çalışma izni ve sınır dışı edilmesi gibi konularda, ilgili kurum ve kuruluşlardan talepte bulunabilir.
- Telekomünikasyon kanallarından geçen dış istihbarat, millî savunma, terörizm ve uluslararası suçlar ile siber güvenlikle ilgili verileri toplayabilir.
- Yabancı unsurların ülkenin ve vatandaşların iletişim güvenliğini tehdit eden faaliyetlerinin engellenmesine yönelik çalışmalar yapabilir, ilgili kurum ve kuruluşlardan talepte bulunabilir.
- MİT'te görev alan veya alacak kişilerin güvenilirliklerini ve uygunluklarını belirlemek için yalan makinesi uygulaması dâhil test teknik ve yöntemlerini kullanabilir.
- MİT mensupları görevlerini yerine getirirken ceza ve infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlülerle önceden bilgi vermek suretiyle görüşebilir, görüşmeler yaptırabilir, görevinin gereği terör örgütleri dâhil olmak üzere millî güvenliği tehdit eden bütün yapılarla irtibat kurabilir.

MİT iç güvenlik istihbaratı kapsamında yapmış olduğu faaliyetlerde suç unsurlarını tespit ettiği andan itibaren bunları operasyonel yetkiye sahip kolluk kuvvetlerine aktarmaktadır. MİT'in asli görevi ürettiği istihbaratı ilgili makamlara yaymaktır. Suça ilişkin konularda ise bölgesine göre adli sorumluluğu bulunan Polis ve Jandarma savcı adına açılan soruşturmayı yürütür.

MİT yasalarla belirtilen görevlerini yerine getirmek üzere teşkilatlanmıştır. 2937 sayılı kanunla MİT' in kuruluş amacı, görevleri ve personel özlük işleri genel hatlarıyla belirtilmiş olup MİT yapılanmasındaki birimlerin adları, sayıları, özel görevleri ve iç örgütlenme gibi konular gizlilik prensibine uygun olması ve gelişen durumlar karşısında hızla hareket etmek için Başbakanın onayladığı gizli yönetmeliklere bırakılmıştır.

Genelkurmay Başkanlığı bünyesindeyken 1 Ocak 2012 tarihinde MİT'e devredilen eski ismiyle Genelkurmay Elektronik Sistemler Komutanlığı şimdiki ismiyle Sinyal İstihbarat Başkanlığı, sinyal istihbaratı(SIGINT/SİNİS) alanında MİT'e önemli imkan ve kabiliyetler kazandırmıştır. MİT, çalışmamın önceki bölümlerinde bahsettiğim istihbarat toplama yöntemlerini kullanarak çağın gereklerine uygun, yapısal ve teknolojik gelişmelere açık bir şekilde ve eğittiği profesyonel ve deneyimli kadrolar ile devletin istihbarat ihtiyaçlarını karşılamaktadır. MİT'in teşkilat yapısı şekilde olduğu gibidir.

Şekil-3: Mit Müsteşarlığı Teşkilat Yapılanması(Ateş, 2005: 25)

POLİS İSTİHBARATI

Türkiye'de il ve ilçe belediye sınırları içerinde asayiş ve emniyetten sorumlu kolluk birimi Polis'tir. Polis yasalarla kendisine verilen görevleri yine yasalarla belirlenen yetkilerle yerine getirir. Ülkemizin iç güvenliğine yönelik ciddi tehditlere karşı istihbarat üreterek suçun önlenmesini amaçlar. İç güvenlik istihbaratı kapsamında kolluk istihbaratı, suç istihbaratı ve istihbarat odaklı polislik gibi farklı istihbarat disiplinlerini uygulamaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı teşkil edilmiş olan Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığı polis istihbaratının en etkin ve en önemli unsurdur.

Emniyet Teşkilatında istihbarat birimi(istihbarat.pol.tr, 2014), 1937 yılında 3201 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle istihbarat konularıyla sorumlu olarak "Önemli İşler Müdürlüğü" kurulmasıyla oluşturulmuştur. Önemli İşler Müdürlüğü 1951 yılına kadar taşra teşkilatı kurulmadan merkezi olarak faaliyet göstermiştir. 1951 yılında günün koşullarına göre ideolojik akımlar, karşı casusluk ve her türlü kaçakçılık konularında faaliyet göstermek üzere doğrudan Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı "Özel Büro" kurulmuş ve çeşitli illerde yapılanmıştır. Bu dönemde emniyet istihbaratı için kurumsallaşma, profesyonelleşme ve teşkilatlanma çalışmaları başlamıştır. 1958 yılından itibaren taşrada bulunan istihbarat birimleri, il emniyet müdürlükleri bünyesine alınarak "Özel Büro" ve "Küçük Gruplar" gibi isimler altında görev alanlarına terör konuları da dahil edilerek görev yapmışlardır.

27 Mayıs 1960 tarihinde Özel Büro ve Küçük Gruplar lağvedilerek Önemli İşler Müdürlüğü'nün aktif bir hale getirilmesi için taşra birimlerinde "İstihbarat Kısmı" veya "İstihbarat Büroları" kurulmuştur. 1963 yılında mevcut yapılanmanın istihbarat ihtiyaçlarını yeterince sağlamaması nedeniyle istihbarat ile ilgili temel kursa gönderilmek suretiyle profesyonelliğe önem verilerek 10 ilde "İstihbarat Grupları" teşkil edilmiştir. Bu dönemde personel seçimi ve eğitimi ile modern istihbarat tekniklerinin uygulanması ile gelişerek istihbarat örgütü niteliği kazanmıştır.

1970'li yıllarda ülke genelinde ideolojik olayların artması üzerine 1971 yılında Önemli İşler Müdürlüğü daire seviyesine çıkarılarak doğrudan Emniyet Genel Müdürüne bağlı Önemli İşler Daire Başkanlığına dönüştürülmüştür. 1975 yılında ise dairenin isminin İstihbarat Başkanlığı şeklini almasıyla ilk kez içinde yaptığı işe uygun olarak istihbarat kelimesi geçmiştir. 1983 yılında ise ismi İstihbarat Daire Başkanlığı olarak değiştirilmiş ve bütün illerde istihbarat birimleri oluşturularak görevine devam etmiştir.

Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığı,1937 tarihli 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu ve Emniyet İstihbarat Dairesi Başkanlığı Merkez ve Taşra Üniteleri Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği esaslarına göre kurulmuştur. Kendine özgü ilk kanun maddesi ise 1985 yılında PVSK'ya eklenen ek-7.maddedir. Buna göre "Polis, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasa düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, emniyet ve asayişi sağlamak üzere, ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunur, bu amaçla bilgi toplar, değerlendirir, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştırır. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği yapar." maddesiyle polis sadece kendi sorumluluk sahasında değil ülke genelinde istihbarat faaliyeti yürütmektedir.

Meran'a göre(2009: 6) İDB, yukarıda yazılı görevlerini yerine getirirken 2005 tarihli 5397 sayılı kanunun düzenlediği PVSK Ek-7.md. "4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Emniyet Genel Müdürü veya İstihbarat Dairesi Başkanının yazılı emriyle, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim tespit edilebilir, dinlenebilir, sinyal bilgileri değerlendirilebilir, kayda alınabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen yazılı emir, yirmidört saat içinde yetkili ve görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir derhal kaldırılır. Bu halde dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir." ve "İstihbarat faaliyetlerinde, bu maddede belirtilen suçların önlenmesi amacıyla ve hâkim kararı alınmak koşuluyla, teknik araçlarla izleme yapılabilir." hükümleri gereğince istihbarat faaliyetlerinde bu maddede belirtilen suçların önlenmesi amacıyla ve hakim kararı alınmak koşuluyla,

telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim tespit edilebilir, dinlenebilir, sinyal bilgileri değerlendirilebilir, kayda alınabilir ve teknik araçlarla izleme yapılabilir.

İstihbarat Akademisi(İSAK) internet sitesine göre Emniyet personeli arasından istihbarat branşına geçmeye hak kazananlara, İDB'nın eğitim faaliyetlerini yerine getiren İstihbarat Akademisi'nde 8 hafta süreyle kurs verilir. İstihbarat alanında kurumsallaşmayı hedefleyen bu kurslarda adaylar istihbarat personeli olma niteliği kazanmakta, istihbaratın görev alanlarını öğrenmekte, özellikle terör ve organize suç örgütlerinin tarihsel, yapısal ve eylemsel yönlerini tanımakta, istihbarat faaliyeti yürüteceği hedefe yönelik kullanacağı her türlü haber toplama yöntem ve tekniklerini öğrenmekte, takip ve tarassut becerileri geliştirilmektedir. Personel bu kurslarda; İç Güvenlik İstihbaratı, Temel İstihbarat Kavramları ve Yaya Mobil Takip, Terörle Mücadele İstihbaratı, Organize Suçlarla Mücadele İstihbaratı, Yardımcı İstihbarat Elemanı Yöneticiliği, Operasyon Yöneticiliği, Teknik ve Elektronik İstihbarat, Eğiticilerin Eğitimi yer almaktadır.

İSAK'ta ayrıca yerli ve eğitim işbirliği olan otuza yakın ülkenin yabancı emniyet istihbarat birimlerinde çalışan personelin uzmanlaşmasına yönelik uluslararası eğitimler düzenlenmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü Uluslararası Eğitim Kataloğuna göre bu eğitimlerde;

Katılımcıların, iç güvenlik istihbaratı uzmanlık alanları ve iç güvenlik istihbaratına ilişkin kavramlar hakkında bilgi sahibi olabilmeleri, iç güvenlik istihbaratında kullanılan metot ve taktikleri uygulayabilmeleri ve iç güvenlik istihbaratı yapılanmasını kavrayabilmeleri için,

- İç Güvenlik İstihbaratı: İç Güvenlik İstihbaratı Modeli ve Türkiye, İstihbarat Metot ve Taktikleri, Terör Örgütü Profili ve Örnek Operasyon Analizleri, İstihbarat Hukuku, İstihbarat Operasyonları ve Toplumsal Olaylarda İstihbarat, Açık Kaynak İstihbaratı ve Pratik Uygulaması, İstihbarat Analizi ve Pratik Uygulaması, İstihbari Bilginin Rapora Dönüştürülmesi, Bilişim Güvenliği, Adli Bilişim ve MOBESE Örneği.

Katılımcıları, istihbarat branşı uzman eğiticisinin sınıf içindeki rolü, görsel materyaller kullanarak etkili sunum, kursiyerleri derse motive edebilme ve aktif olarak kullanabilme, istihbarat alanındaki hangi metodun hangi derste daha etkili kullanılabileceği konusunda farkındalık geliştirme konularında uzmanlaştırmak için,

- İç Güvenlik İstihbaratı Eğiticilerin Eğitimi.

Katılımcıların, takipte kullanılması gerekli istihbarat yöntemlerini uygulayabilme gücüne sahip olmaları, uygulamalı takip/tarassut faaliyetlerine ilişkin sunum yapmaları, uygulamalarda yapılan doğru ya da yanlışları sentezleyebilmeleri için,

- İstihbarat Kavramları Takip ve Tarassut: Türkiye'nin İç Güvenlik İstihbaratı, İstihbarat Metot ve Taktikleri (YİE,İKK), Terör Örgütü Profili ve Örnek Operasyon Analizleri, İstihbarat Analizi, Teknik ve Elektronik İstihbarat, Takip Tarassut Teorik, Takip Tarassut Uygulaması ve Raporlama, Takip Uygulamalarının Değerlendirmesi, Geri Bildirim Alma.

Katılımcıların, istihbarat operasyonunda karşılaşılan kavramların bilgisine sahip olmaları, operasyonlardaki aşamaları sentezleyebilmeleri, istihbarat operasyonlarında karşılaşılan detayları analiz edebilme gücüne sahip olmaları, örnek olaylardaki doğru ya da yanlışları ayırt edebilme becerisine sahip olmaları için,

- Operasyon Yöneticiliği: Türkiye'nin İç Güvenlik İstihbaratı Yapılanması, İstihbarat Uzmanı ve Yönetici Nitelikleri, İstihbarat Operasyonları ve Planlama, İstihbarat Metot ve Taktiklerinin, Operasyonlardaki Yeri ve Önemi (Takip, YİE, İKK vs.), Uygulamalı Aktiviteler (Saha Çalışmaları), Analiz ve Değerlendirmenin Önemi, Örnek Planlı İstihbarat Operasyonları.

Katılımcıların, organize suçlarla mücadeleye ilişkin kavramların bilgisine sahip olmaları, organize suçlarla mücadelede istihbaratın önemini kavrama gücüne sahip olmaları, organize suç örgütü profillerini analiz edebilmeleri, organize suç örgütlerinin kullandığı yöntemleri kavramaları için,

- Organize Suçlarla Mücadele İstihbaratı: Türkiye'nin İç Güvenlik İstihbaratı, Organize Suçlarla Mücadele İstihbaratı, Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı, Uyuşturucu İle Mücadele İstihbaratı, Mali Suçlarla Mücadele İstihbaratı, Organize Suçla Mücadelede Adli Operasyon (Tadoc), Kara Para Aklamayla Mücadele İstihbaratı, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti İle Mücadele, Organize Suç örgütü Profili ve Örnek Operasyon.

Katılımcıların istihbarat faaliyetlerinde kullanılan teknolojik araç ve yöntemlerin bilgisine sahip olmaları, teknik takipte kullanılan bilgi toplama yöntemlerini uygulama gücüne sahip olmaları, adli bilişim amaçlı analiz yapabilmeleri, görüntü ve ses analizlerinin bilgisine sahip olmaları, teknolojinin şehir güvenlik sistemlerinde kullanım bilgisine sahip olabilmeleri için,

- Teknik ve Elektronik İstihbarat: Türkiye'nin Önleyici İç Güvenlik İstihbaratı, İletişim Teknolojileri, Bilgi Güvenliği ve Adli Bilişim, Ses Sistemleri ve Uygulamaları, Teknik Takip Faaliyetleri ve Uygulaması, Görüntü İşleme ve Analizi, Gizli Çekim Teknikleri (Uygulama), Yer Kestirme ve Araç Takip, Teknik Operasyon Analizi ve MOBESE.

Katılımcıların, toplumda uygulanması gerekli "Terörle Mücadele İstihbaratı Modelini" kavramaları, terörü destekleyen kaynakları analiz edebilmeleri, örgüt ve suçlu profili çıkarabilmeleri, terörle mücadele istihbaratında etkin strateji geliştirebilmeleri için,

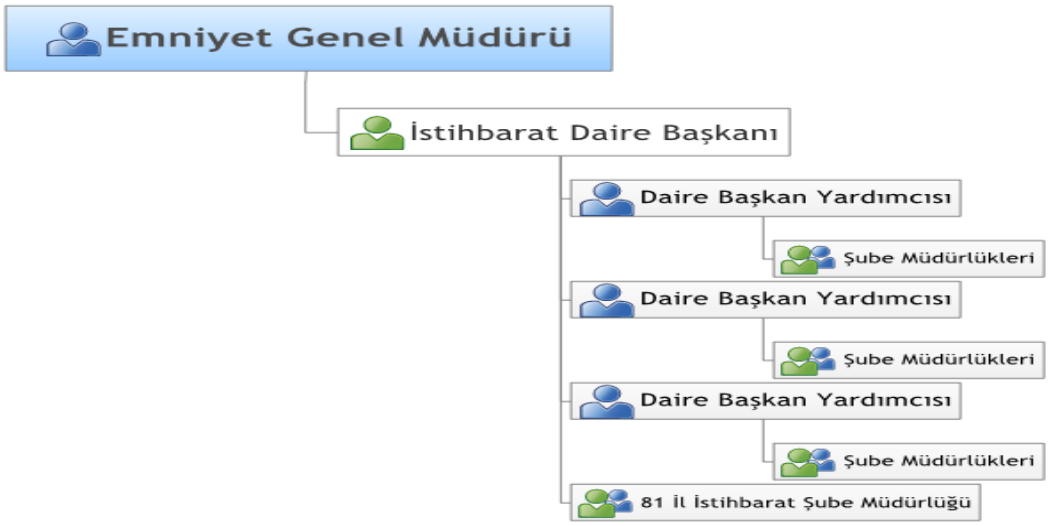
- Terörle Mücadele İstihbaratı: İç Güvenlik İstihbaratı, Terörle Mücadele Stratejileri ve İstihbarat, "Terörün Finansmanı", "Terörizm ve Medya ", Etnik Terörle Mücadele İstihbaratı, Dini Motifli Terörle Mücadele İstihbaratı, Aşırı Sol Terörle Mücadele İstihbaratı, Suç ve Suçlu Profili.

Katılımcıların, yardımcı istihbarat elemanı (YİE) yöntem ve metotlarını kavrayabilmeleri, YİE kazanma ilkelerini bilmeleri, YİE çalıştırma etiğine sahip olmaları, YİE mevzuatının bilgisine sahip olmaları, YİE kazanma yöntemlerini uygulama gücüne sahip olabilmeleri için,

- Yardımcı İstihbarat Elemanı (YİE) Yöneticiliği: Türkiye'nin İç Güvenlik İstihbaratı Yapılanması, YİE Yöneticiliği ve Önemi, YİE Kazanma Yöntem ve Esasları, YİE Yönetme Yöntem ve Esasları, YİE Çalıştırmanın Hukuki Mevzuatı, YİE Kazanma Uygulaması ve Değerlendirmesi, YİE ile Görüşme Uygulaması ve Değerlendirmesi.

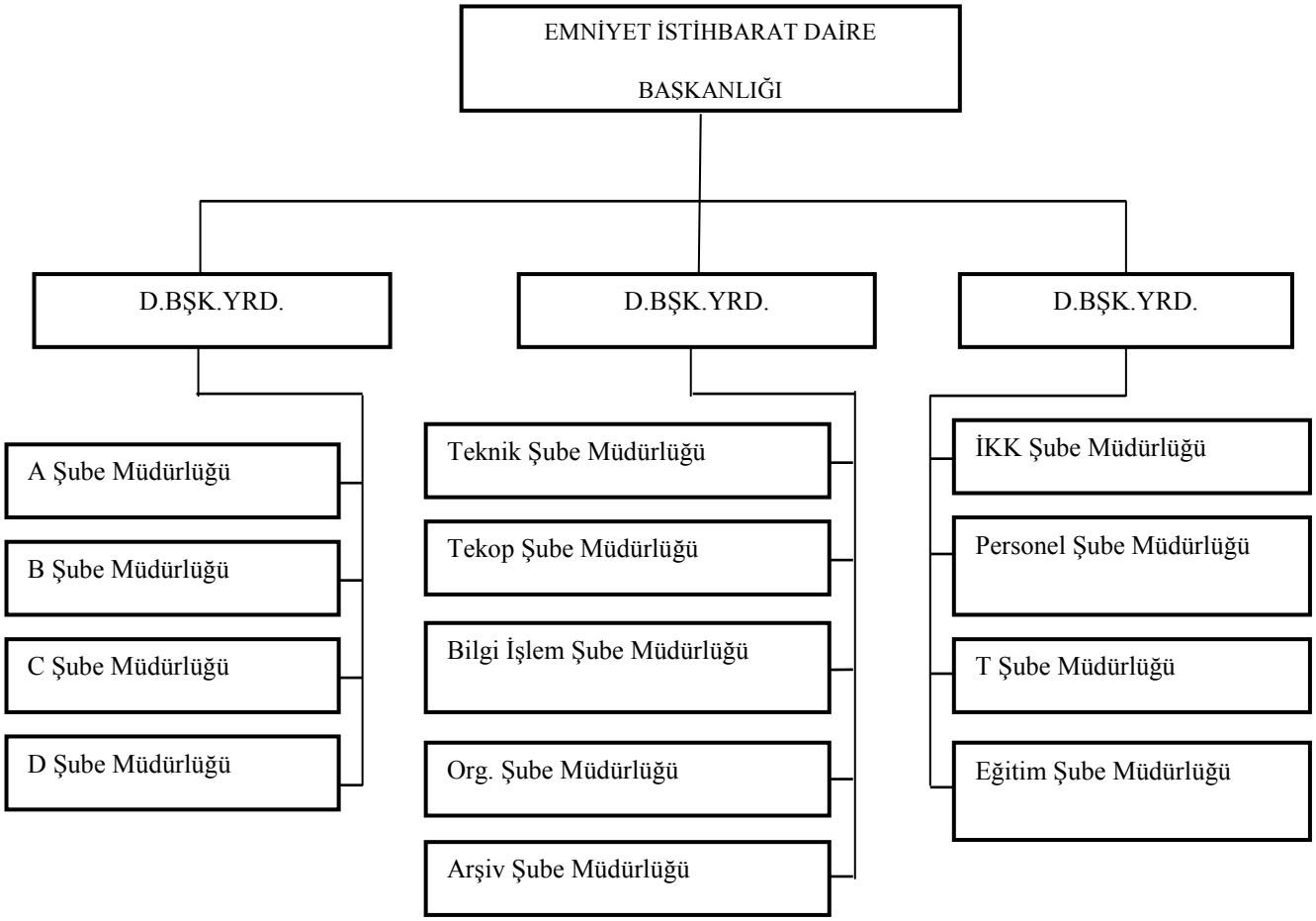
yukarıda içerikleri detaylı olarak belirtilen kurslar verilmektedir. Kurslardaki derslerin içeriğine bakıldığı zaman iç güvenlik istihbaratı kapsamında kamu düzenini derinden sarsan terörle ve suç örgütleri ile mücadele ile mücadeleye önem verildiği görülmektedir.

Emniyet istihbaratı merkez ve taşra olarak teşkilatlanmıştır. Tezsever'e göre(2000: 140) Emniyet Genel Müdürlüğü istihbaratının başı İstihbarat Daire Başkanı olup doğrudan Emniyet Genel Müdürüne bağlı olarak çalışır. İllerde ise İl İstihbarat Şube Müdürlükleri teşkil edilmiştir. Bazı ilçelerde de İstihbarat Grup Amirlikleri bulunmaktadır. İstihbarat Daire Başkanlığı doğrudan kendisine bağlı İl İstihbarat Şube Müdürlükleri vasıtasıyla elde ettiği bilgileri merkezde birleştirip değerlendirme ve analiz yaparak ilgili birimlere yayımlamaktadır. İDB internet sitesindeki teşkilat yapılanmasına aşağıdaki gibidir.(istihbarat.pol.tr, 2014)

Şekil-4: EGM istihbarat yapılanması (istihbarat.pol.tr)

Karataş'tan aktaran Ateş'e göre emniyet istihbarat teşkilatının ayrıntılı teşkilatlanması aşağıdaki şekildedir.(2012: 37)

Şekil-5: EGM istihbarat yapılanması (Ateş, 2012: 37)

Ateş'e göre(Ateş, 2012: 37) emniyet istihbaratındaki A, B, C ve D şubelerinin görev alanları;

- A Şubesi : Değerlendirme Şubesi ve Aşırı Sol Faaliyetler Mücadele
- B Şubesi : Haber Alma Şubesi Bölücü ve Bölgeci Faaliyetlerle Mücadele
- C Şubesi : Operasyon Şubesi Aşırı Sağ Faaliyetler
- D Şubesi : Dış Grup Emniyete uğramayan maskeli çalışan personel

şeklinde düzenlenmiştir. Ancak EGM Uluslararası Eğitim Kataloğundaki konu ve derslerde aşırı sağ faaliyetler yerine "dini istismar eden terör örgütleri" terimi kullanılmıştır. Tezsever'den aktaran Çelik'e göre(2012: 34) İDB'na bağlı İl İstihbarat Şube Müdürlüklerinin yapılanmasında da idari, A, B, C, D, legal, ARGE, bilgi işlem, teknik, arşiv ve değerlendirme büroları bulunmaktadır.

İDB'nın sağladığı istihbaratın adli boyuta taşınmasını da içine alacak şekilde EGM'ne bağlı bazı daire başkanlıklarının merkez ve taşra teşkilatları; meydana gelen suçların aydınlatılması, faillerin yakalanarak adli makamlara sevk edilmesi ve asayiş ile kamu düzeninin sağlanması maksadıyla iç güvenlik istihbaratının içinde sayabileceğimiz suç veya kriminal istihbaratı, terörle mücadele istihbaratı, organize suçlarla mücadele istihbaratı, kolluk istihbaratı ve istihbarat odaklı polislik kapsamında adli faaliyetler yürütmektedir. Bunların EGM internet sitesine göre görev ve sorumluluk alanları ;

Asayiş Dairesi Başkanlığı:(asayis.pol.tr, 2014) "Toplumsal olaylar, terör ve ideolojik nedenlerle işlenmiş suçlar, ölümlü veya yaralamalı trafik kazaları dahil trafik suçları ile kaçakçılık ve organize suçlar dışında kalan, teşekkül halinde işlenenler de dahil olmak üzere kişiler ve/veya mal varlığına karşı işlenen suçları ifade eden asayiş suçlarının, aydınlatılması, şüphelilerinin yakalanması ve adli makamlara sevk edilmelerine ilişkin il emniyet birimlerindeki faaliyetleri izlemek, aksaklıkları giderici ve uygulamada birlik sağlayıcı çalışmalar yapmak" ile görevlidir.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı: (kom.pol.tr, 2014) "Kaçakçılık alanında faaliyet gösteren suç örgütleri ile mücadelede, ulusal ve

uluslararası kurumlarla işbirliği içerisinde hareket etmek ve risk analizleri yapmak suretiyle suç örgütlerinin uluslararası irtibatlarının tespit edilmesi, kaçak suç unsurlarına ülkeye girişi esnasında sınırda el konulması ve ülkeye giren kaçak suç unsurlarının ülke içinde dağıtılmasının engellenmesidir. Ayrıca uyuşturucu madde kaçakçılarının faaliyetlerini takip etmek, istihbarat toplamak, değerlendirmek ve operasyon yapmaktır."

Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı: (egm.gov.tr, 2014) "Ülke genelinde terör suçlarının işlenmesine engel olmak, bu suçları işleyen terör örgütleri ve mensuplarıyla bunlara yardım ve destek sağlayan, ilişki içinde bulunan veya terör niteliğindeki suçlara kişi ya da grupları yetkili yargı makamları önüne çıkarmak; terör örgütlerinin faaliyetlerini, eylemlerini, örgütsel yapılanmalarını, insan ve mali kaynaklarını, ilişkilerini, silah ve lojistik imkanlarını, legal ve illegal yayınlarını takip etmek, araştırmak, değerlendirmek, kayıt ve istatistiklerini oluşturmak suretiyle elde edilen verilerin analizlerine dayalı olarak mücadele prensipleri geliştirmek ve uygulamaya koymak" görevleri arasındadır.

Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı: (siber.pol.tr, 2014) "Ulusal ve uluslararası alanda faaliyet gösteren siber suç örgütleriyle mücadele etmek, yasaların tanıdığı yetki ve sorumluluklar çerçevesinde gelişen teknolojinin kötüye kullanılmasının önüne geçmek, bilişim sistemleri kullanılarak işlenen suçlarla zaman kaybetmeksizin etkin bir şekilde mücadele etmek ve suçun devamını ve oluşumunu önlemek suretiyle bilişim sistemlerinin suçun hedefi veya aracısı olarak, gelişen teknolojinin kötüye kullanılmasının önüne geçmek, bilişim sistemleri kullanılarak işlenen suçlarla mücadele etmek" görevidir.

Kriminal Dairesi Başkanlığı: (kpl.pol.tr, 2014) "Adli ve idari soruşturmaların çözümüne ışık tutacak, bilimsel ve teknik yöntemlerle elde edilerek incelenen her türlü bulgu ve delilin değerlendirilmesi sonucunda, suç ve suçlunun tespit ve ispatını sağlayarak adaletin gecikmeden yerine gelmesine hizmet etmek" görevini yerine getirir.

4.2.3.Jandarma İstihbaratı

Doğrudan Jandarma teşkilatına bağlı örgütlü bir istihbarat yapılanması teşkil edilene kadar Jandarma personeli özellikle Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında ve Kurtuluş Savaşı süresince yönetime ve orduya istihbarat sağlamak maksadıyla kurulan örgütlerin içerisinde yer almıştır. Pehlivanlı'ya göre(1993: 20) 1921 yılında istihbarat faaliyetlerini daha etkin yürütmek maksadıyla kurulan Tetkik Heyeti Amirlikleri kuruluşu olmayan bölgelerde kamunun farklı kuruluşları ile koordineli çalışmıştır. Örneğin Denizli bölgesindeki istihbarat sağlama faaliyetleri Sarayköy Jandarma Komutanı Yüzbaşı Tahsin Bey emrindeki bir istihbarat şubesiyle yürütülmüştür. Buldan ve Alaşehir bölgesinden istihbarat toplama faaliyetleri bu şube tarafından kullanılan muhbirler aracılığıyla yerine getirilmiştir.

Kurtuluş Savaşı boyunca istihbarat alanında Jandarma birlikleri ve Jandarma personeli çok yararlılıklar göstermiştir. 1919 yılında Yunanlıların İzmir'i işgal ettiği sırada İzmir Jandarma Alay Komutanlığı emrinde çalışan Jandarma Üsteğmen Mümin Efendi (Aksoy) verilen emirlerin aksine İzmir'i terk etmeyerek istihbarat çalışmalarına burada devem etmiş, istihbarat ağı kurarak elde ettiği bilgileri Ankara hükümetine aktarmıştır. Görevi sırasında kendisini öyle kamufle etmiş ki o dönemde İzmir halkı için namı "gavur, hain, kafir, kirye" olmuştur.(radikal.com.tr, 2014)

İlter'e göre(2002: 1) MEH teşkilatının 1926 yılında Türkiye Cumhuriyeti şartlarına uygun olarak yapılanma çalışmaları kapsamında merkezi yapılanması dört ana şubeden teşkil edilmiştir. Bunlar;

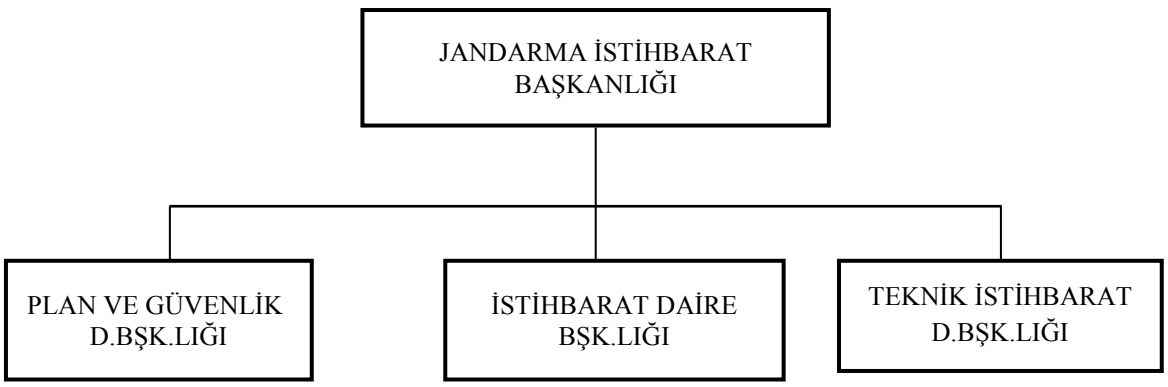
- A Şubesi: İstihbarat (Espıyonaj)
- B Şubesi: Müdafaa (Kontr Espiyonaj)
- C Şubesi: Propaganda
- D Şubesi: Teknik Destek

olup B Şubesi İçişleri Bakanlığına bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü ile Jandarma Genel Komutanlığı personelinden meydana gelmiş olup şube müdürlüğüne Jandarma Yarbay Kemal Bey atanmıştır. Jandarma'nın kurumsal anlamda istihbaratı bu yapılanmaya dayandırılabilir.

Tezsever'den aktaran Çelik'e göre(2012: 39) Jandarma Teşkilatının kendi bünyesinde yani müstakil istihbarat yapılanması, 1956 yılında çıkarılan 6815 sayılı

Sınır, Kıyı ve Kara Sularımızın Muhafaza ve Emniyeti ve Kaçakçılığın Men ve Takibi İşlerinin Dahiliye Vekaletine Devri Hakkında Kanununun "Sınır, kıyı ve kara sularımızın muhafaza ve emniyetiyle gümrük bölgesinde kaçakçılığın men'i ve takibi ve tahkiki vezaifi Dahiliye Vekaletine devredilmiştir. Bu vezaif Vakaletçe Jandarma Umum Kumandanlığı vasıtasiyle ifa olunur." maddesi gereği ihtiyaca binaen kaçakçılıkla ilgili istihbarat faaliyetlerini yürütmek üzere kurulan İstihbarat Amirlikleri ve bunlara bağlı İstihbarat Yuvabaşılıkları olarak kabul edilebilir. 1958 tarihinde Jandarma İstihbarat Amirliği ismini alarak kaçakçılık istihbaratına ek olarak emniyet ve asayiş konularında da yetkilendirilmiştir. 1962 yılına kadar JGK Harekat Başkanlığı'na bağlı çalışan birim 1962 yılında JGK Kurmay Başkanlığına bağlanarak İstihbarat Başkanlığı adını almıştır. 1987 yılında JGK karargahındaki yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında İstihbarat Başkanlığı bugünkü şeklini almış ve 1990 yılında İstihbarat Grup Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı'na bağlanmıştır.

Jandarma İstihbarat Grup Komutanlığı ile ilgili olarak bir mahkemenin talebi üzerine JGK tarafından "İçişleri Bakanlığı'nın 19 Mayıs 1987 tarihli onayı ile 2935 sayılı OHAL Kanununun 1'inci maddesine göre yetkilendirilen Jandarma Asayiş Komutanlığı teşkil edilmiş. Jandarma Genel Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı bünyesinde İçişleri Bakanlığı'nın onayıyla, 24 Ağustos 1987'de Jandarma İstihbarat Grup Komutanlığı teşkil edilmiş ve bu komutanlık, Ekim 1987 tarihinden itibaren Diyarbakır Jandarma Asayiş Komutanlığının emrine verilmiş." şeklinde cevap verildiği yönünde haberler basına yansımıştır.(bik.gov.tr, 2014) Avcı'ya göre(2004: 150) JGK istihbarat faaliyetini 81 ilde konuşlu bulunan istihbarat şube müdürlükleriyle yürütmektedir. Elektronik Kamu Bilgi Yönetim Sistemi'ne göre JGK'na bağlı İstihbarat Başkanlığı'nın teşkilatlanması aşağıdaki şekildedir.

Şekil-6: JGK istihbarat yapılanması (kaysis.gov.tr)

Jandarma personeli arasından çeşitli yollarla istihbarat branşına seçilenler ve başka sebeplerle istihbarat eğitimine ihtiyaç duyulanlar Özgür'e göre(2004: 79) 17 Ocak 2000 tarihinde Jandarma Okullar Komutanlığı bünyesinde kurulan Jandarma İstihbarat Okulu'nda eğitim görürler. Bu okul "JGK istihbarat birimlerine ve karargahlardaki istihbarat başkanlık, şube ve kısımlarına istihbarat personeli yetiştirmek ve uzman istihbarat personeli desteği sağlamak, doktrin oluşturmak ve talimnameleri geliştirmek, istihbarat sistemlerini ihtiyaç ve imkanlarla koordine etmek" maksadıyla Ankara Beytepe'de kurulmuştur.

Jandarma, istihbarat yetkisini çeşitli kanun ve yönetmeliklerden almaktadır. Ancak istihbarat yetkisiyle ilgi ayrıntılı bir düzenleme bulunmayıp doğrudan buna yönelik bir madde de yoktur. 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 7.md.nin a fıkrasına göre Jandarmanın mülki görevleri "Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak." şeklinde tanımlanmıştır. İstihbarat suç oluşmadan önce önlemeye yönelik faaliyetlerdir. Buna göre kanun maddesinde yazılı "suç işlenmesini önlemek" terimi Jandarmanın istihbarat faaliyetlerini içermektedir.

Jandarma mülki görevlerini yerine getirirken 2803 sayılı kanunun "önleyici ve koruyucu tedbirleri almak üzere, sadece kendi sorumluluk alanında 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Jandarma Genel Komutanı veya istihbarat başkanının yazılı emriyle, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimi tespit edebilir, dinleyebilir, sinyal bilgilerini değerlendirebilir, kayda alabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen yazılı emir, yirmidört saat içinde yetkili ve görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir derhal kaldırılır. Bu halde dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir." şeklindeki ek-5.md.ne göre istihbarat faaliyetlerini yürütür.

Bu madde Jandarmaya önleme amaçlı iletişimin denetlenmesi yetkisini vermektedir. 2005 yılına kadar MİT ve Emniyet ile aynı şekilde ülke çapında bu

yetkiyi kullanan Jandarma, yapılan kanun değişikliği ile sadece kendi sorumluluk sahasında yetkili kılınmıştır. Bu aynı zamanda Jandarmanın istihbarat faaliyetlerini de kapsamaktadır. Yine aynı maddenin "Hâkim kararları ve yazılı emirler, Jandarma Genel Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı görevlilerince yerine getirilir. İşlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır." metnine göre dinleme kararını kimlerin uygulayacağı belirtilmiştir. Ayrıca aynı maddenin "Bu maddede belirtilen suçların önlenmesi amacıyla ve hâkim kararı alınmak koşuluyla, teknik araçlarla izleme yapılabilir." şeklindeki metnine göre istihbarat faaliyetlerini yürütürken ihtiyaç halinde hedefe yönelik hakim kararıyla teknik araç kullanabilir.

7362 sayılı Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin suçların öğrenilmesinde diğer kaynaklardan yararlanma kısmındaki 84.md.ye göre suçların Jandarma tarafından öğrenilmesi f bendinde yazılı şekliyle "istihbarat teknikleri çerçevesinde yapılan çalışmalar ve ajan, muhbir ve mutemet olarak nitelenen kimselerden gizli haber elde edilmesiyle olur." Jandarma istihbarat birimleri bu madde kapsamında insan istihbaratına yönelik olarak YİE'ları ile irtibat kurarlar.

Aynı yönetmeliğin 46.md.ne göre Jandarma mülki görevlerini esas olarak, "gerekli istihbarat faaliyetlerini yürütmek elde edilen bilgileri değerlendirmek, yetkili mercilere ulaştırmak ve diğer istihbarat ve güvenlik kuruluşlarıyla yakın işbirliği şeklinde yürütür." maddesiyle bir anlamda istihbarat çarkının işletilmesi ve diğer istihbarat kuruluşlarıyla koordinasyon sağlanması konuları belirtilmiştir.

Jandarma ayrıca işlenmiş suçlarla ilgili yerine getirmesi gereken adli işlemlerle ilgili olarak aynı yönetmeliğin 81.md.nin a bendine göre "suçları aramak, herhangi bir ihbar ya da şikayet beklemeksizin bütün istihbarat tekniklerinden yararlanarak, suçları ve suçluları ortaya çıkarmak" görevine sahip olup bunu kolluk istihbaratı ve istihbarat odaklı kolluk kapsamında yerine getirir.

Ancak yukarıda belirttiğim kanun ve yönetmelikler doğrudan Jandarmanın istihbarat yetkisini atıf yapmamaktadır. Genel olarak suçun önlenmesinden hareketle dolaylı bir şekilde istihbarat yetkisi kullanılmaktadır. Özellikle yönetmelik maddelerinin uygulanması sonucu doğacak hukuki sonuçlarda bunların istihbarat personelini ne kadar koruyabileceği tartışma konusudur.

4.3.İSTİHBARATTA TEKNİK TAKİP

Ülkemizde iç güvenlik istihbaratı yapan kurumlar arasından MİT, EGM ve JGK'nı ayrıntılı olarak ele almamın sebebini üç kurumun kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getirirken istihbarat yetkilerine dayanarak yine kanunlarla belirtilen şartlara uygun olduğu takdirde "önleme amaçlı telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimi tespit edebilme, dinleyebilme, sinyal bilgilerini değerlendirebilme, kayda alabilme" ve "teknik araçlarla izleme yapabilme" yetkilerine sahip olmaları olarak belirtmiştim. Konuya bu şekilde incelememin başlıca sebebi olarak önleme amaçlı iletişimin denetlenmesi faaliyetinin suç şüphesi üzerine suçun işlenmesinin önlenmesi amacıyla yerine getirilmesi olarak belirtebilirim. Suçun oluşumundan önceki işlemlerin istihbarat kapsamına girmesinden dolayı bu yetkiye sahip kurumlar ülke genelinde kamu düzenini bozacak belirli suçlara yönelik kapsamlı istihbarat faaliyetleri yürütürler.

Diğer taraftan EGM ve JGK kolluk kuvvetli olarak adli görevleri kapsamında suç delillerine ulaşma, suçluları yakalama ve suçu ortaya çıkarma işlemlerinde istihbarat tekniklerini kullanmaktadırlar. Ancak ülkemizde henüz bu konuların kolluk istihbaratı, suç veya kriminal istihbaratı olarak tanımlaması yapılmamıştır.

Günümüzde teknolojik gelişmelerin inanılmaz boyutlara ulaşmasıyla yaşam dijitalleşmeye ve sanallaşmaya başlamıştır. İletişim araçlarının hızı ve çeşidi günden güne artmaktadır. Bilgisayar ve cep telefonu her kesimden insanın vazgeçilmezleri olmuştur. Bunun yanında pek çok küresel sorun ortaya çıkmış, terör ve suç örgütleri küreselleşmiş, bilişim suçları çoğalmış, uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, tarihi eser kaçakçılığı gibi suçlar organize bir şekilde yurtiçi ve yurtdışı bağlantılı olarak işlenir hale gelmiştir. Diğer taraftan ise bu suçlarla mücadelede için daha çok teknolojik imkanlar kullanılır hale gelmiştir. Bu imkanlar dahilinde kanunlar çerçevesinde suç şüphesi duyulanlar teknik araç ve gereçlerden faydalanılarak teknik takibe alınabilmektedir.

Acar ve Urhal'a göre(2007: 254) teknik takip, elektronik vasıtalar kullanmak suretiyle suçla ilişkili kişilerin ve bu kişilerin suç faaliyetlerinin takip edilmesidir. Acar'a göre(2011: 195) teknik takip çeşitli şekillerde yapılmaktadır. Bunlar; işitsel takip, görüntülü takip, algılayıcılar ile takip ve veri takibidir. Teknik takibin önleme ve

adli amaçlı olması elde edilecek delillerin niteliğini hukuksal anlamda tamamen etkilemektedir. Çalışmamda sadece bahse konu istihbarat kurumlarının yapmaya yetkili oldukları önleme amaçlı teknik faaliyetleri inceleyeceğim.

4.3.1.Önleme Amaçlı Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve Kayda Alınması

CMK'da belirtilen şekliyle "Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi"nin önleme amaçlı olarak yapılmasının şartları, şekilleri ve sonuçları kanunlarla ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Özellikle günümüzde yaşanan güncel kanunsuz olaylardan ve konunun özgürlükler boyutundan dolayı bu faaliyete karar vermek ve uygulamakla yetkili kurumların işlemleri daha çok denetim altında tutulmaktadır.

Önleme amaçlı telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve kayda alınması yetkisi 2559 sayılı kanunun ek-5.md.ne göre Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığına, 2803 sayılı kanunun ek-7.md.ne göre JGK İstihbarat Başkanlığına, 2937 sayılı kanunun 6.md.ne 2005 yılında eklenen hükme göre MİT'e yetki verilmiştir.

Bu kanunlarda telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi kapsamında; hangi görevlere ilişkin, hangi suçların önlenmesi amacıyla, hangi kurumun nerede yapacağı, süreleri, karar yetkileri, kimlerin bu işlemi yapabileceği gibi konular belirtilmektedir. TİB yönetmeliğine göre konuda bahsedilen terimlerden;

- Telekomünikasyon: "Her türlü işaret, sembol, ses ve görüntünün ve elektrik sinyallerine dönüştürülebilen her türlü verinin kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektrokimyasal, elektromekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmesi, gönderilmesi ve alınmasını"

- İletişimin dinlenmesi ve kayda alınması: "Telekomünikasyon yoluyla gerçekleştirilmekte olan konuşmalar ile diğer her türlü iletişimin uygun teknik araçlarla dinlenmesi ve kayda alınmasına yönelik işlemleri"

➢ İletişimin tespiti: “İletişimin içeriğine müdahale etmeden iletişim araçlarının diğer iletişim araçlarıyla kurduğu iletişime ilişkin arama, aranma, yer bilgisi ve kimlik bilgilerinin tespit edilmesine yönelik işlemleri”

➢ Sinyal bilgisi: “Bir şebekede haberleşmenin iletimi veya faturalama amacıyla işlenen her türlü veriyi” ifade etmektedir.

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen görev ve suç sınırlamaları ;

➢ JGK 2823 sayılı kanunun 7.md.nde belirtilen mülki görevleri, EGM 2559 sayılı kanunun ek-5.md 1.fıkrada “Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasa düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, emniyet ve asayişi sağlamak üzere, ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunur, bu amaçla bilgi toplar, değerlendirir, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştırır. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği yapar.“ şeklinde belirtilen görevleri yerine getirirken, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı TCK’da yer alan;

- Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu,
- Haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlar,
- TCK İkinci Kitap Dördüncü Kısmın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332 nci Maddeler hariç),

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM (Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar)
Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak (Md.302)
Düşmanla işbirliği yapmak (Md.303)
Devlete karşı savaşa tahrik (Md.304)
Yabancı devlet aleyhine asker toplama (Md.306)
Askerî tesisleri tahrip ve düşman askerî hareketleri yararına anlaşma (Md. 307)
Düşman devlete maddi ve mali yardım (Md.308)
BEŞİNCİ BÖLÜM (Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar)
Anayasayı ihlal (Md.309)
Cumhurbaşkanına suikast ve fiilî saldırı (Md.310)
Yasama organına karşı suç (Md.311)

Hükûmete karşı suç (Md.312)
Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silâhlı isyan (Md.313)
Silâhlı örgüt (Md.314)
Silâh sağlama (Md.315)
Suç için anlaşma (Md.316)
ALTINCI BÖLÜM (Milli Savunmaya Karşı Suçlar)
Askerî komutanlıkların gasbı (Md.317)
Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma (Md.320)
Savaş zamanında emirlere uymama (Md.321)
Savaş zamanında yükümlülükler (Md.322)
YEDİNCİ BÖLÜM (Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk)
Devletin güvenliğine ilişkin belgeler (Md.326)
Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme (Md.327)
Devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama (Md.329)
Gizli kalması gereken bilgileri açıklama (Md.330)
Devlet sırlarından yararlanma, Devlet hizmetlerinde sadakatsizlik
(Md.333)
Yasaklanan bilgileri temin (Md.334)
Yasaklanan bilgileri açıklama (Md.336)
Devlet güvenliği ile ilgili belgeleri elinde bulundurma (Md.339)
suçlarının önlenmesi amacıyla yapılır.

- MİT ise 2937 sayılı kanunun 4.md.nde belirtilen Milli İstihbarat Teşkilatının görevlerini yerine getirirken Anayasanın 2.md.nde "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir." şeklinde belirtilen cumhuriyetin temel niteliklerine ve demokratik hukuk devletine yönelik ciddi bir tehlikenin varlığı halinde Devlet güvenliğinin sağlanması, casusluk faaliyetlerinin ortaya çıkarılması, Devlet sırrının ifşasının tespiti ve terörist faaliyetlerin önlenmesi amacıyla telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi işlemini yapar.

Jandarma ve Polis, kendilerine yetki veren ilgili kanunların atıfta bulunduğu CMK'nın 250.md.ne göre telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi faaliyetini yürütürken, MİT'in iç ve dış istihbarattan sorumlu müstakil bir teşkilat olması, faaliyet ve görev alanının kolluk istihbarat birimlerine göre çok daha geniş

olması nedeniyle devletin temel nitelikleri, devletin güvenliği ve karşı casusluk faaliyetlerinin tespit edilmesini ilgilendiren suçlara yönelik faaliyet yürütür.

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi ile ilgili olarak karar verme yetkisi;

Her üç kanuna göre de telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi "hâkim kararı " ile yapılır. Ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yani Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve Kayda Alınmasına Dair Usul ve Esaslar ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmelik'e göre "Derhal işlem yapılmadığı takdirde suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması olasılığının ortaya çıkması" halinde MİT için MİT Müsteşarı veya yardımcısının yazılı emriyle, JGK için Jandarma Genel Komutanı veya İstihbarat Başkanının yazılı emriyle, EGM için Emniyet Genel Müdürü veya İstihbarat Dairesi Başkanının yazılı emriyle "telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimi tespit edebilir, dinleyebilir, sinyal bilgilerini değerlendirebilir, kayda alabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen yazılı emir, yirmidört saat içinde yetkili ve görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir derhal kaldırılır. Bu halde dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir."

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi için hakim kararı şartı aranırken zararın karşılanamayacak olduğu gecikmesi sakıncalı hallerde üç kurumdan yalnız en yetkili iki kişiye karar yetkisi verilmiştir. Yetkililerin en üst düzey olması ve uygulama süresinin kısıtlı olması yanlış uygulamaları önlenmek ve yetki paylaşımının önüne geçmek için düzenlenmiş olabilir.

Karar vermeye yetkili hakim önceki yıllarda önce CMK 250.Md. ve sonra TMK 10.Md. ile yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri iken 2014 yılında kabul edilen 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu Ve Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile bu özel yetkili mahkemeler kaldırılmış ve yetki Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen "Ankara Ağır Ceza

Mahkemesine" devredilmiştir. Kanunun kabulünden önce her üç kurumunda önleme dinlemesi taleplerini kendine bağlı illerde karara bağlama yetkisi TMK.10.Md. ile yetkili özel mahkemelerde iken 2014 yılında tüm taleplerle ilgili karar vermeye yetkili ve görevli hâkim, Ankara Ağır Ceza Mahkemesinin üyeleri olmuştur.

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi ile ilgili olarak kararın içeriği ve süresi

Karar içeriğinde hedefe ait kimlik bilgileri ile talep nedenleri mutlaka bulunmalıdır. Geçmiş yıllarda özellikle farklı kimlik bilgileri kullanılması suretiyle yapılan bazı önleme dinlemeleri nedeniyle ceza alanlar olmuştur. Üç kurumunda bu konuyla ilgili tabii olduğu kanunlara göre "Kararda ve yazılı emirde, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, kullandığı telefon numaraları veya iletişim bağlantısını tespite imkân veren kodundan belirlenebilenler ile tedbirin türü, kapsamı ve süresi ile tedbire başvurulmasını gerektiren nedenler belirtilir. Kararlar, en fazla üç ay için verilebilir; bu süre aynı usülle üçer ayı geçmeyecek şekilde en fazla üç defa uzatılabilir. Ancak, casusluk faaliyetlerinin tespiti ve terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde devam eden tehlikelere ilişkin olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim üç aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir." Casusluk MİT'in tabi olduğu kanunda geçmekte olup diğerlerinde casusluk suçları dahil değildir. Terör örgütünün faaliyetleri çerçevesinde gerekli nedenlerle sürenin sınırlandırılması suçun devlet güvenliği ile toplum ve kamu düzeni açısından hassasiyet taşımasındandır.

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi ile ilgili olarak kararın sonuçlanması

Tedbir süresinin bitmesiyle elde edilen sonuçlara yapılması gerekenler aynı kanun maddelerinde belirtilmiştir. Buna göre "Uygulanan tedbirin sona ermesi halinde, dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir. Bu fıkra hükümlerine göre yürütülen faaliyetler çerçevesinde elde edilen kayıtlar, bu Kanunda belirtilen amaçlar dışında kullanılamaz. Elde edilen bilgi ve kayıtların saklanmasında ve korunmasında gizlilik ilkesi geçerlidir." maddesiyle kayıtların

gizliliğine atıfta bulunularak özel hayatın gizliliği sağlanmak istenmiştir. Ancak ülkemizde çoğu zaman gizli kayıtlar basında yer almaktadır.

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi ile ilgili olarak kararın yerine getirilmesi ve denetimi

Hakim kararları veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yazılı emirler MİT'te MİT Müsteşarlığı görevlilerince, JGK'nda Jandarma Genel Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı görevlilerince, EGM için Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi Başkanlığı görevlilerince yerine getirilir. Bunun yanında işlemi kimliklendirmek amacıyla "İşlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır" Bu faaliyetlerde kasti veya hatalı uygulamaları engellemek için denetim, sıralı kurum amirleri, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatı ve ilgili bakanlığın teftiş elemanları tarafından yapılır.

4.3.2.Önleme Amaçlı Teknik Araçlarla İzleme

MİT, EGM İstihbarat Daire Başkanlığı ve JGK İstihbarat Başkanlığı kendilerini ilgilendiren kanunların belirlediği usule göre önleme amaçlı teknik araçlarla izleme faaliyeti gerçekleştirebilir. Kanunda önleme amaçlı iletişimin denetlenmesi ile adli amaçlı iletişimin denetlenmesi usul açısından ayrı ayrı olarak ele alınmıştır. Ancak teknik izleme için önleme ve adli olarak ayrım yapılmasına rağmen adli izleme için CMK 140.Md. düzenlenmişken önleme izlemesi için herhangi bir kanun ve yönetmelik maddesi düzenlenmemiştir.

Teknik araçlarla izleme tedbiri usul, yetki, karar ve uygulama açısından önleme amaçlı telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesini düzenleyen yönetmeliğe tabi olarak yapılmaktadır. Yani hangi suçlara ilişkin, ne kadar süreyle kimin kararıyla ve kim tarafından takip edileceği yukarıda bahsedilen kriterlere göre yapılır.

4.4.İSTİHBARAT VE ADLİ İŞLEM (OPERASYON) İLİŞKİSİ

Küreselleşen dünyada başta terör ve organize suçlar olmak üzere tüm suçlarla etkin mücadelede istihbarat teknik ve yöntemleri kullanılmaktadır. Suçların önlenmesi amacını güden istihbaratın dışında adli olayları çözümlemede de suç, kriminal, kolluk istihbaratı ile istihbarat odaklı kolluk gibi adli alana giren istihbarat türleri bulunmaktadır. Ne var ki suç ve suçlularla ilgili adli işlemlerin başlatılması için bağlantıları ve suç işlendiğine dair verileri ortaya koymak için araştırma yapmak gerekmektedir. Suçun önlenmesi ve araştırılarak varlığının ortaya konması istihbaratın çalışma alanıdır.

İstihbari dinleme ve teknik araçlarla izlemede elde edilen delillerin adli süreçte doğrudan delil olarak kabul edilmemesi hukuki açıdan istihbari süreçten adli sürece geçişi önemli kılmaktadır. Çünkü adli süreçte dinleme ve izleme ile elde edilen tüm deliller soruşturmanın neticelendirilmesi açısından hayati önem taşımaktadır. Kuloğlu'na göre(2012: 4) istihbaratın temel amacı "herhangi bir organize suç faaliyetini, bir zarar ortaya çıkmadan önce, henüz tehlike aşamasındayken tespit edebilmek ve nihayetinde suçla ilgili olarak bir adli soruşturma açılmasına yetecek düzeyde başlangıç şüphesine ulaşmaya çalışmak, bu başlangıç şüphesine ulaştığında ise durumu vakit kaybetmeksizin adli soruşturmayı yürütecek birimlere aktarmaktır." Yani istihbarat faaliyetleri sırasında karşılaşılan bir suçu önlemek için yapılması gereken yakalama, arama, gözaltına alma, delil toplama gibi işlemler adli işlemler olduğu için istihbarat çalışmaları adli soruşturmaya dönüşecektir.

FBI'a göre(fbi.gov, 2014) kamu düzeni ve milli güvenliğe yönelik tehditlere karşı istihbarat çalışmalarının ve soruşturmaların entegre bir şekilde yürütülmesi mücadelenin başarıya ulaşmasını sağlar. İstihbarat, siyasi karar vericilerin politik stratejik karalar vermesi açısından ne kadar önemliyse adli karar vericilerin de soruşturma stratejilerini belirlemesinde o kadar önemlidir.

Yenisey'e göre(2010: 4) "beyaz" alan ve "gri" alan olarak belirtilen ve var olan bir tehlikeye işaret eden suç öncesi, kolluk tarafından yapılan araştırmalar veya "soruşturma öncesi araştırma evresi" kolluğun istihbarat yetkilerini ifade eder. Bu araştırmalar kapsamındaki önleme amaçlı dinleme ve izleme "ön alan araştırması" olarak değerlendirilir. Soruşturmanın başlatılıp başlatılmamasına karar vermek için ihtiyaca göre ön alan araştırması yapılabilir. Suçun işlendiğine dair başlangıç şüphesi varsa soruşturma açılmasıyla konu artık cumhuriyet savcısının kontrolüne

girmiş olur, ancak suça ait somut olgular yoksa bunların olup olmadığını araştırmak yani devam eden bir suç tehlikesi varsa kolluk hukukuna göre suçu önlemekle yetkili olan kolluk araştırmakla görevlidir.

Özbek'e göre(t.y.: 59-60) ön alan araştırmaları gizli olup istihbarata yöneliktir. Gizlilik özelliğinden dolayı uygulanacak tedbirlerinde niteliği değişmektedir. Suç varlığı tespit edilememe ihtimaline karşı telefon dinleme, teknik araçlarla ve fiziki olarak takip, haber elemanı kullanma gibi faaliyetler daima gizli yapılır. Bu yüzden adli dinlemede suç unsuruna rastlanılmadığı takdirde tedbir uygulananlara bilgi verilirken, istihbari dinleme sonucunda bilgi verme işlemi uygulanmamaktadır.

Suç öncesi araştırmaları yani istihbarat faaliyetlerini bir operasyon olarak ele alan Kuloğlu'nun(2012: 14-26) ortaya koyduğu altı safhada anlatılan "organize suç istihbaratı operasyon yönetim modeli" diğer örgütlü suçlar içinde geçerli olup istihbaratın planlı yapılması ve amacına hizmet etmesi yönünden incelenmesinde fayda olacağına inanıyorum. Ona göre istihbarat operasyonunun safhaları aşağıdaki şekildedir.

1. İlk Bilginin Temini (İstihbari Bilgi Kaynakları): Suç öncesi tehlikeyle ilgili ilk bilgi istihbarat faaliyetlerinin seyrini etkilemesi yönünden çok önemlidir. Bilginin doğruluğu ve kaynağın güvenilirliğinden emin olunmalıdır. İstihbarat çalışması öncesi ilk bilgiler; ajan ve mutemetler, ihbar ve şikayetler, açık kaynaklar, teknik takip ve izleme faaliyetleri, tahkikatlar ve saha çalışmaları vasıtasıyla elde edilebilir.

2. Hipotez Oluşturma ve Operasyonun Planlanması: İstihbarat operasyonuna başlamak için makul gerekçeler olmalıdır ancak bunlar adli işlem yapılmasını gerektiren şüphe kadar kuvvetli değildir. Bu gerekçelere dayalı olarak suçun varlığına dair bir başlangıç hipotezi ortaya konabilir. İstihbari çalışmalardan elde edilen bilgilerle bu hipotez test edilir. Hipotezin doğruluğu kabul edilirse planlama yapılarak adli sınıra kadar istihbarat operasyonu devam ettirilir, ancak hipotez doğrulanmazsa konu ile ilgili istihbarat operasyonu yapmaya gerek olmadığına karar verilir.

3. Operasyonun Örgütlenmesi: Bir sonraki aşamada operasyon örgütlenmesi kapsamında ekibe dahil herkesin görev dağılımı yapılarak yetki aşımına izin

verilmez. Dikey ve yatay koordinasyon sağlanarak doğru bilgi toplanması sağlanır. Operasyon için örgütlenme safhasında operasyonun lideri belirlenir, operasyon ekibi oluşturulur, gerekli görülen alanlarda ekibe uzman takviyesi yapılır, koordinasyon ve eşgüdümün ana hatları belirlenir.

4. Operasyonun Yönlendirilmesi: İstihbarat operasyonuyla ilgili oluşturulan dosya içeriği istihbarat çalışmaları kapsamında sistematik bir şekilde doldurularak planlı bir çalışma yapılır. Yönlendirme safhasında; Dosya Oluşturma ve Bilgi Toplanmaya Başlanması kapsamında Arşiv Taraması ve Geçmiş Suçlara İlişkin Evrak ve Bilgiler Toplanır, Online Veri Bankalarından Veri Toplanır, Hedef Şahıslar Mahallinden Araştırılır ve Fotoğrafları Temin edilir ve Keşif Raporları Hazırlanır daha sonra Yetkili Mahkemeden Karar Alınarak Fiziki-Teknik Takip ve İzleme Faaliyetlerine Başlanır, Ajan Temin edilir, müştekiler tespit edilir, Örgütsel Yapı Şema Üzerinde Deşifre Edilir, Elde Edilen İstihbari Bilgiler Rapor Haline Getirilir.

5. Elde Edilen İstihbari Bilgilerin Analizi, Güvenilirliğinin Denetlenmesi ve Hipotezin Yeniden Test Edilmesi: Bu aşama istihbarat operasyonunun en kritik aşamasıdır. Çünkü rapor haline getirilen bilgiler son kez analiz ve değerlendirmeye tutularak kabul edilen hipotez test edilir ve operasyonun hangi yönde gideceğine karar verilir. Bu kararlar adli makama dağıtım, sonlandırma veya revizyondan sonra tekrar başlama olabilir. Buna operasyon lideri ve rapor verilen makam karar verir.

6. Elde Edilen İstihbari Bilgilerin Adli Çalışmayı Başlatacak İlgili Birimlere Dağıtımı: Yenisey'in bir otomobilin kontak anahtarını çevirme örneğiyle bahsettiği adli soruşturma başlatılabilmesi için yeterli olan "başlangıç şüphesi"ne ulaşıldığı kanaatine varılırsa çalışmaların adli birimlere dağıtılması sağlanarak soruşturma açılmasına yön verilir. Kuloğlu'na göre(2012: 27) "İstihbarat birimleri ile adli soruşturma birimleri arasında sağlam ve sıkı bir ilişki ve işbirliği bulunmalı ve adli soruşturma belli bir aşamaya ulaşana kadar bu birimler arasındaki fikir alışverişi devam etmelidir."

4.4.1.İstihbarat Sayesinde Önlenen Olaylara Örnekler

- 27 Mayıs 2007 tarihinde basına yansıyan bir haberde(zaman.com.tr, 2014) "Ankara'daki canlı bomba eyleminin gerçekleştiği gün üç ilde canlı bomba operasyonu

yapıldığı ortaya çıktı. Terör örgütü PKK'nın intihar eylemcilerini takibe alan polis, İstanbul, Adana ve Mardin'de 3'ü canlı bomba 7 teröristi, eylemleri gerçekleştiremeden yakaladı. İstanbul polisi, Ankara'daki canlı bomba eyleminin ardından İstanbul'da saldırı hazırlığında oldukları belirlenen 1'i kadın 4 kişiyi Ümraniye'de yakaladı. Ümraniye'deki hücre evine yapılan operasyonda yakalanan biri kadın üçü erkek 4 PKK'lı teröristin kendilerine gönderilecek plastik patlayıcıyı beklediği ve 2'sinin canlı bomba olduğu öğrenildi. Emniyette sorguya alınan zanlıların İstanbul'da canlı bomba eylemi yapacaklarını itiraf ettikleri bildirildi. Bütün Türkiye'de canlı bomba alarmına geçen polis, Adana'da eylem hazırlığında olduğu belirlenen 1'i kadın 2 teröristi 11,3 kg plastik patlayıcıyla birlikte yakaladı. Adana Valisi İlhan Atış, istihbarat çalışmaları ve ihbar üzerine elde edilen bilgiler doğrultusunda takip edilen aracı durdurup kaçarken yakalanan ve "canlı bomba" diye tabir edilen kadının yanındaki çantada yapılan incelemede 11,3 kilogram patlayıcı, 2 el bombası ve 12 fünye ele geçirildiğini kaydetti.” şeklinde anlatılan olay sonuçları vahim olacak önemli terör bir eyleminin engellendiğini göstermektedir.

- 26 Haziran 2014 tarihinde basına yansıyan bir haberde(trthaber.com, 2014) “İzmir Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlarla Mücadele Şubesi ekipleri, istihbarat çalışmaları sonucu, "suç işlemek amacıyla silahlı suç örgütü kurmak, yönetmek, suç örgütüne üye olmak ve örgüt adına faaliyetlerde bulunmak, silahla tehdit ve yaralama, nitelikli yağma, genel güvenliği kasten tehlikeye sokmak, 6136 sayılı kanuna muhalefet, iş ve çalışma hürriyetini ihlal, uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti" suçlarına karıştığı ileri sürülen gruba yönelik eş zamanlı operasyon düzenledi. Operasyonda 12 zanlı gözaltına alınırken aramalarda 6 bin 250 gram kubar esrar, 905 ecstasy hap, 37 paket içinde "meşe" olarak tabir edilen satışa hazır esrar, 3 tabanca, 2 kurusıkı tabanca, 3 pompalı tüfek, 27 değişik çapta tabanca fişeği, birer metal kılıç ve sallama bıçak, bir sahte nüfus cüzdanı ile hassas terazi ele geçirildi.” şeklinde anlatılan olayda kamu düzenini bozan çeşitli suçların engellendiği görülmektedir.

- 13 Eylül 2006 tarihinde basına yansıyan haberde(arsiv.sabah.com.tr, 2014) “Vali Güler, 'Gaye' adı verilen ve yaklaşık 2 yıl süren planlı istihbarat çalışmaları sonucu, bir terör örgütüne yönelik olarak 4 gün önce operasyona başlandığını kaydederek, 7 ilde eş zamanlı düzenlenen operasyonlarda 23 örgüt mensubunun yakalandığını bildirdi. Güler, operasyonda, değişik çap, marka ve özelliklerde 39 silah, 11 adet el bombası ile nitrik asit, kükürt, cıva, aseton, kimyasal sıvı maddeler, tozlar ve C-4 olmak üzere yaklaşık 250 kilogram patlayıcı madde ele geçirildiğini kaydetti. Vali Güler, teknik tespit ve delillerin değerlendirilmesi sonucu, biri polis memuru 3 kişinin öldürülmesi, İstanbul'da 48, Türkiye genelinde 76 bombalama eyleminin aydınlatıldığını açıkladı.” şeklinde anlatılan olayda

ülke çapında ve İstanbul'da kaos yaratmaya çalışan terör örgütü üyeleri yakalanarak hem yapacakları eylemler engellenmiş hem de yaptıkları eylemler aydınlatılmıştır.

- 11 Mayıs 2000 tarihinde basına yansıyan bir haberde(arsiv.ntvmsnbc.com, 2014) "Özdemir, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nde yaptığı basın açıklamasında, İstanbul'da son günlerde kamu kurum ve kuruluşlarına bombalı saldırılar düzenlenmesi üzerine MİT ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı terörle mücadele ve istihbarat şube müdürlüklerinin uyumlu ve koordineli çalışmaları sonucunda, yasadaşı DHKP/C örgütüne yönelik 5-11 Mayıs günleri arasında çok planlı ve gizlilik dereceli operasyonlar yapıldığını ifade etti. Bu operasyonlar sonucu 21 örgüt mensubunun birçok doküman, silah, patlayıcı madde, sis bombaları ve laptop bilgisayarlarla ele geçirildiğini kaydeden Özdemir, bu kişilerin gerçekleştirdikleri eylemler içinde en önemlisinin, terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından 1 gün sonra Gaziosmanpaşa'da yapılan yasadışı gösteride Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü'ne bağlı 5 polisin yaralanması olduğunu belirtti. Özdemir, ele geçirilen tabancalardan birinin, balistik inceleme sonucu bu olayda kullanıldığının tespit edildiğini bildirdi." şeklinde anlatılan olayda istihbarat birimleri ile operasyonel birimlerin koordinesi dikkat çekmektedir.

- 17 Ocak 2000 tarihinde basına yansıyan haberde(milliyet.com.tr, 2014) "Hizbullahçı teröristleri Beykoz'da bir villada kıstıran polis, operasyon düzenledi. 4.5 saat süren çatışmada biri ölü, üç terörist ele geçirildi. Silahlı eylemler yapmasına karşın bugüne kadar güvenlik güçleriyle karşı karşıya gelmemeye özen gösteren şeriatçı terör örgütü Hizbullah, dün İstanbul'da polisle büyük bir çatışmaya girdi. Esrarengiz bir şekilde kaybolan işadamlarını bulmak amacıyla çalışma yapan polis, kullanılan bir kredi kartından yola çıkarak, Hizbullah üyesi teröristlerin izini Beykoz'da buldu. Kuşatılan evden ateş açılması üzerine çıkan çatışmada mahalle savaş alanına döndü, bir polis memuru yaralandı. Televizyonlardan naklen yayınlanan ve yaklaşık beş saat süren çatışmada bir terörist ölürken, biri örgütün üst düzey sorumlusu iki kişi de sağ ele geçirildi." şeklinde anlatılan olayda örgüt liderinin ölü ele geçirilmesiyle örgüte büyük darbe vurulmuştur.

- 16 Kasım 2012 tarihinde basına yansıyan bir haberde(haber7.com, 2014) "Tunceli Jandarma Bölge Komutanlığına bağlı birlikler tarafından 16 Kasım 2012 tarihinde Tunceli'nin Ovacık İlçesi, Koyungölü Köyü, Karagöl mevkiinde silahlı çatışma sonrasında 25 MKP örgütü mensubunu sağ olarak teslim almıştı. Güvenlik güçleri MKP'lileri sağ yakalamak için 24 saat ikna çabasını sürdürmüşlerdi. Sağ ele geçirilen örgüt mensuplarına ilk sağlık muayenesi teslim oldukları bölgede yapıldıktan sonra, helikopterle sorgulanmak üzere Ovacık ilçesine getirilmişlerdi. Teslim alınan MKP mensuplarına ait doküman ve

silahlar, Ankara Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Daire Başkanlığına gönderildi. Burada yapılan incelemelerde örgüt mensuplarının aynı silahları kullanarak saldırı ve sabotaj eylemleri gerçekleştirdikleri tespit edildi. Kriminal raporlar, Malatya Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildi." şeklinde anlatılan olayda istihbarat kaynaklı başarılı bir operasyon anlatılmıştır.

- 21 Mayıs 2006 ve tarihinde basına yansıyan bir haberde(mynet.com, 2014) "İstanbul'da başlayan operasyon Niğde'de de sonuçlandı. İstanbul İstihbarat ve Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ile Niğde Emniyet Müdürlüğü ekiplerinin birlikte düzenlediği operasyonda, örgütün yaklaşık 10 yıldır aranan lideri Halil Şahin de gözaltına alındı. İstanbul'da 8'i bombalı saldırı olmak üzere, 10 eylem gerçekleştiren, aralarında üst düzey örgüt yöneticilerin de bulunduğu Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO) örgütü üyesi 2'si kadın 10 kişi, 28 Nisan'da İstanbul, İzmit ve Yalova'da düzenlenen eş zamanlı operasyonlarla yakalanmıştı. Operasyon sonunda örgütün üst düzeyi ve merkez komite üyeleri hakkında önemli bilgilere ele geçiren İstanbul İstihbarat ve Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri, soruşturmayı derinleştirdi. Uzun süren takip sonunda Niğde'de bir hücre evinde saklanan örgütün 14 yıldır aranan lideri Halil Şahin, örgütün bombacısı "Utku" kod adlı Cengiz Kahraman, kırsal alan komutanı "Hasan" kod adlı Sedat Ot ile merkez komite üyeleri Resmiye Vatansever, Naki Demir ve Tayyar Eroğlu yakalandı. Yakalanan TİKKO militanlarının hücre evinde 5 adet TNT kalıbı, 2.5 kilo dinamit lokumu, 3 adet el bombası, M-16 uzun namlulu silah, 2 adet kaleşnikof marka tüfek, 2 adet 7.65 çapında tabanca, 9 adet silah, bomba düzenekleri ve çok sayıda kimlik ele geçirildi." şeklinde anlatılan olayda TKP/ML TİKKO terör örgütünün eylemleri engellenmiştir.

- 20 Ocak 2012 tarihinde basına yansıyan bir haberde(sabah.com.tr, 2014) "terör örgütü El Kaide'ye yönelik Adana merkezli olarak 6 ilde düzenlenen eş zamanlı operasyonlarda gözaltına alınan biri kadın 6 kişi tutuklandı. Edinilen bilgiye göre, Adana, İstanbul, İzmir, Osmaniye, Konya ve Çanakkale'de terör örgütü El Kaide'ye yönelik düzenlenen operasyonlarda gözaltına alınan 6 kişi, cumhuriyet savcısı tarafından ifadelerinin alınmasının ardından, tutuklanmaları talebiyle mahkemeye sevk edildi. Zanlılar, çıkarıldıkları nöbetçi mahkemece tutuklanarak cezaevine gönderildi. Ekiplerin istihbarat çalışması sonucu, zanlıların örgütün propagandasını yaptığı, örgüte eleman temin ettiği ve bu elemanları Irak, Afganistan, Pakistan ve Çeçenistan gibi bölgelere gönderdiği ayrıca, Türkiye'de sansasyonel terör eylemi arayışı içinde oldukları tespit edilmişti." şeklinde anlatılan olayda Türkiye'de kaos ortamı yaratması muhtemel bir sansasyonel eylem engellenmiştir.

- 30 Nisan 2003 tarihinde basına yansıyan bir haberde(memurlar.net, 2014) "Sosyal Sigortalar Kurumu'ndaki iyileştirici malzeme alımında yapılan yolsuzluk iddiaları üzerine başlatılan Neşter Operasyonu, SSK bürokratlarına yöneldi. Önceki gün Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın kalp doktoru Prof. Dr. Derviş Oral'ın da aralarında bulunduğu 3 doktorun tutuklanmasının ardından, dün de SSK Genel Müdür Vekili Demirhan Atasoy, Genel Müdür Yardımcısı Cahit Pekyardımcı, Genel Müdür Yardımcısı Ertan Rıfat Telhan ve Satın Alma Daire Başkanı Fikri Üçgül gözaltına alındı. Ankara Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şubesi'nce gözaltına alınan bürokratlar Adli Tıp Kurumu'daki sağlık kontrollerinin ardından emniyette sorguya alındı. SSK'ya tıbbi malzeme veren firmalarla rüşvet ilişkisi' olduğu iddiaları üzerine gözaltına alınan bürokratlar, Savcı Aldan tarafından sorguya alındı." şeklinde anlatılan olay, önemli isimlerle bağlantılı organize bir suç olması nedeniyle kamuoyunda geniş yer bulmuştur.

- 15 Mart 1998 tarihinde basına yansıyan bir haberde (webarsiv.hurriyet.com.tr, 2014) "PKK'nın iki numaralı adamı Şemdin Sakık, Genelkurmay'a bağlı özel timlerin müthiş operasyonuyla Kuzey Irak'ta yakalandı ve hemen Türkiye'ye getirildi. Şemdin Sakık'ın yakalandığını, Genelkurmay Başkanlığı açıkladı.Yapılan açıklamada operasyonla ilgili '15 Mart 1998 tarihinde Kuzey Irak'ta gözetim altında bulunduğu PKK kampından kaçan Şemdin Sakık'ın yapılan araştırma sonucunda Dohuk'ta ikamet ettiği belirlenmiş, ikamet yeri ve faaliyetleri yakından izlenmeye başlanmıştır. 13 Nisan 1998 günü ikamet ettiği yerden özel bir araçla ayrıldığı tespit edilen Şemdin Sakık, kardeşi Hasan Sakık ile birlikte Genelkurmay Özel Kuvvetler Komutanlığı timleri ile icra edilen bir operasyon sonucunda yurda getirilmiştir. Şemdin Sakık'ın teslimi konusunda daha önceden KDP nezdinde girişimde bulunulmuş, ancak KDP'nın bu talebi kabul etmemesi üzerine böyle bir operasyon icra edilmiştir.Şemdin Sakık ve kardeşinin sağlık durumları iyi olup, gerekli yasal işlemler için kolluk kuvvetlerine teslim edilmişlerdir.'bilgi verildi" şeklinde anlatılan olay, PKK terör örgütünün lider kadrosundan bir militanın istihbarat çalışmaları ve paylaşımı sonucunda yurtdışında yakalanarak ülkemize getirilmesi açısından önemlidir.

- 2 Mayıs 2011 tarihinde basına yansıyan bir haberde(cnnturk.com, 2014) "El Kaide Lideri Bin Ladin, Pakistan'ın başkenti İslamabad yakınlarında ABD askerleri tarafından düzenlenen bir saldırı sonucu öldürüldü ve cesedi de ABD güçleri tarafından ele geçirildi. İngiliz Reuters ajansının duyurduğuna göre, bir Amerikalı yetkili, Bin Ladin'in kimliğinin Pakistan'da kendisine ateş eden hücum gücü tarafından tespit edildiğini söyledi. Aynı yetkili, operasyonda Bin Ladin'in direndiğini ve başından vurulduğunu kaydetti. Yetkili, helikopterler

desteğinde düzenlendiği belirtilen operasyonda kara birliklerinin baskının 40 dakikadan az sürdüğünü ve operasyonun Amerikan Merkezi Haberalma Teşkilatı (CIA) Başkanı Leon Panetta'nın diğer istihbarat yetkilileriyle birlikte Virginia Langley'de CIA'in merkezindeki konferans odasında naklen izlediğini anlattı." şeklinde anlatılan olay, dünyanın en çok aranan teröristinin nasıl yakalandığını anlatmaktadır.

Kuloğlu'na göre(2011: 76) 11 Eylül saldırıları sonrası ABD'nin birinci sırada hedefe koyduğu El Kaide lideri Usame Bin Ladin'i yakalamak için yıllarca uğraşmıştır. Amerikan istihbaratı yetkililerince, Pakistan'da kaldığı evin tespit edilmesi üzerine evin aylarca gözlendiği, evde oturanların günlük faaliyetleri ve alışkanlıklarının tespit edildiği, CIA'in tarihinde insan vasıtasıyla yaptığı en hassas istihbarat toplama görevlerinden biri olduğu şeklinde bilgi verilmiştir. Uydu görüntülerinden, ortam dinlemesine kadar istihbarat faaliyetleri denenmiş olup Usame Bin Ladin'in kaldığı ev çok güvendiği bir kurye vasıtasıyla tespit edilmiştir.

4.4.2.Önlenemeyen Olaylara Örnekler

- 11 Eylül 2001 tarihinde ABD ülke tarihinin en büyük terör saldırılarına uğramıştır. 12 Eylül tarihli New York Times gazetesi(tr.wikipedia.org, 2014) 'Birleşik Devletler saldırıya uğradı, kaçırılan uçaklar terör gününde İkiz Kuleleri ve Pentagon'u vurdu'' başlıklı manşetiyle çıkmıştır. Basına yansıyan haberlerde, 11 Eylül 2001 Salı günü ABD'de dört yolcu uçağının ikisi New York'taki Dünya Ticaret Merkezi gökdelenlerine, bir diğeri Washington D.C.'de Pentagon'a çarptığı, sonuncu uçağın ise yolcular ve uçağı kaçıranlar arasındaki mücadeleden sonra 150 mil uzakta, Pensilvanya kırsalında düştüğü, Amerikan hükümetinin araştırmasına ve 11 Eylül Komisyon Raporu'na göre yolcu uçakları Usame Bin Ladin'in lideri olduğu El Kaide örgütünün 19 üyesi tarafından kaçırıldığı ve eylemin gerçekleştirildiği, olaylarda 19 hava korsanı ile uçaklarda ve yerde bulunan 2,974 kişi hayatını kaybettiğinin açıklandığı bilgileri yer almıştır

11 Eylül saldırıları istihbarat zafiyetini ortaya koymuştur. Paulson'a göre(2008: 60) ABD içerisinde terör saldırılarının olabileceğine dair 1998 ile 2001 yılları arasında sade fakat oldukça sağlam istihbarat elde edilmiştir. Daha da ötesi 11 Eylül'den önce bazı teröristlerin sivil havayolu uçakları ile büyük binalara çarparak eylem yapacakları resmi görevlilerin dikkatini çekmiştir. ABD İstihbarat

Komünite'sinin 11 Eylül araştırmasında küresel terörizmle mücadele ile ilgili hazırlıksız olunduğu, bütçe planlamasının verimsiz olduğu, yabancı dil bilenlerin yetersizliği, insan kaynaklarının yetersizliği ve istihbarat servisleri arasında paylaşım isteksizliği konularına vurgu yapılmıştır. Bunun için ABD istihbarat yapılanmasını yenilemiştir.

11 Eylül saldırıları dünya tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. ABD'nin önce Afganistan'ı daha sonra ise Irak'ı işgal etmesine sebep olarak kamuoyuna sunulmuştur. ABD ve birçok Avrupa ülkesinde Müslümanlara karşı olumsuz bakış açıları oluşmuş ve istenmeyen hareketler yapılmıştır. ABD ve koalisyon ortaklarının demokrasi getirme vaadiyle başlattıkları yeni dönemde ise yüzbinlerce insan hayatını kaybetmiş ve İslam ülkelerinde beklenenin aksine batı düşmanlığı artmıştır.

ABD içinde terörist bir grubun nasıl bu kadar rahat bir şekilde yurtdışı bağlantılı olarak büyük bir eylem planladığı ve bunu gerçekleştirebildiği halen tartışma konusudur. Hatta ABD gibi istihbarat yapılanması yönüyle çok güçlü bir devletin, planlaması belki aylarca süren karmaşık ve çok unsurlu bu terör eylemini önleyememiş olması nedeniyle olay hakkında komplo teorileri üretilmiştir.

- 7 Temmuz 2005 tarihinde basına yansıyan bir haberde(bbc.co.uk, 2014) "İngiltere'nin başkenti Londra'da bu sabah arka arkaya meydana gelen patlamalarda en az 38 kişi öldü; 150'si ağır 700'den fazla kişi de yaralandı. Kentte biri otobüste, üçü metrolarda olmak üzere dört patlama oldu. Saldırılar ardından halka televizyondan hitap eden Başbakan Tony Blair 'bir terör saldırısıyla karşı karşıya olunduğundan kuşku duymadığını' söyledi. El Kaide'ye bağlı olduğunu söyleyen bir grup, İslamcı bir internet sitesinde yayımladığı mesajla saldırıyı üstlendi." şeklinde anlatılan olay, İngiliz yetkililere göre Avrupa'nın en önemli şehirlerinden biri olan Londra'ya korkunç zararlar vermiştir. Eylemin birden fazla yerde eş zamanlı olarak güvenlikli bir başkentte yapılmış olması istihbarat zafiyetini göstermektedir.

- 15 ve 20 Kasım 2003 tarihlerinde El Kaide terör örgütü mensuplarınca bomba yüklü araçların infilak ettirilmesiyle İstanbul'da yapılan saldırılarda 57 kişi ölürken 700 kişi yaralanmıştır. Basına yansıyan haberlerde olay(dosyalar.hurriyet.com.tr, 2014) "Kasım ayı ortasında 5 gün arayla gerçekleştirilen ikiz bombalamalar Türkiye ve dünyayı sarstı. 15 Kasım sabahı İstanbul'da iki sinagog, beş

gün ardından ise İngiltere'nin İstanbul Başkonsolosluğu ile HSBC bankasının İstanbul'daki genel müdürlüğüne yönelik bombalı saldırılar, Türkiye tarihine en büyük terör eylemleri olarak geçti." şeklinde anlatılmıştır.

İstanbul'da yapılan eylemler tüm dünyada yankı bulmuştur. Ölenlerden biri de İngiltere'nin İstanbul başkonsolosudur. Eylemden önceki tarihlerde örgütle bağlantılı birçok kişi tespit edilerek haklarında işlem yapılmasına rağmen, eylemi yapan militanların ve planlarının tespit edilememesi istihbarat açısından önemli bir zafiyettir.

- 11 Mayıs 2013 tarihinde Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde bomba yüklü araçla yapılan saldırıda 52 kişi ölmüş, 146 kişi yaralanmıştır. Basına yansıyan haberlere göre olay(aljazeera.com.tr, 2014) "Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde arka arkaya patlamalar yaşandı. Olay TSİ 13.45'te belediye ve PTT binasının önünde iki bombalı aracın infilak etmesi sonucu gerçekleştirildi. Bomba yüklü araçların infilak etmesi sonucu gerçekleştiği belirtilen patlamalar, ilçede büyük panik yarattı. Patlamaların ardından bölgeye çok sayıda ambulans gönderildi. Yaralılar, ambulanslarla Reyhanlı ve Hatay'daki hastanelere taşındı." şeklinde anlatılmıştır.

İçişleri Bakanının açıklamalarına göre patlamada kullanılan araçlar Reyhanlı'dan ve malzemeler ise yurtdışından temin edilmiştir. Suriye bağlantılı olarak Reyhanlı'da ikamet eden şahıslar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu olayda önemli olan bir konuda eylem yapılacağı ile ilgili bilginin Polise gelmiş olması, MİT'in eylemle bağlantılı şahısları takip etmesi ve emniyete bildirmesidir. Bunlara rağmen saldırının engellenememiş olması nedeniyle istihbarat paylaşımında sorunlar yaşandığına yönelik kamuoyunda bir kanı uyanmıştır. Bunun üzerine konuyu araştırmak üzere müfettişler görevlendirilmiştir.

- 27 Temmuz 2008 tarihinde İstanbul'un Güngören ilçesinde PKK terör örgütü tarafından yapılan bombalı saldırıda 17 kişi ölmüş, 154 kişi yaralanmıştır. Basına yansıya haberlere göre olay(hurriyet.com.tr, 2014) "İstanbul Güngören'de araç trafiğine kapalı cadde üzerinde çöp kutularına yerleştirilen parça tesirli 2 bombanın 10 dakika arayla patlatılması sonucu 17 kişi öldü, 154 kişi de yaralandı. Patlamadan sonra çevreye dağılan kopmuş insan parçaları ve yaralıların çığlıkları olay yerini savaş alanına dönüştürdü." şeklinde belirtilmiştir.

Olayın İstanbul'un işlek bir yerinde olması, önden küçük bir patlama ve sonrasında asıl patlamanın planlanması ve eylem öncesi bilgi elde edilememesi yönleriyle istihbarat zafiyetine işaret etmektedir. Ancak eylemden sonra olayın faillerin kısa sürede yakalanması suç istihbaratı açısından önemlidir.

4.5.KAMU DÜZENİNİN SAĞLANMASINDA İÇ GÜVENLİK İSTİHBARATININ ÖNEMİ

Kamu düzeni ile milli güvenlik ve dolayısıyla iç güvenlik arasındaki ilişkiye bakıldığı zaman kamu düzenini bozan günlük hayattaki birçok suçun, kabahatin, veya eylemin milli güvenliği etkilemediği ancak milli güvenlik ve iç güvenliğe yönelik tehdit, tehlike, eylem ve saldırının doğrudan kamu düzenini bozduğu görülmektedir. Buradan hareketle kamu düzeninin hem iç güvenlik hem de dış güvenlik olmak üzere tüm milli güvenliği kapsadığı söylenebilir. İletişim kanallarının sayı ve hız olarak arttığı küreselleşen dünyada, her türlü suç ve terör olaylarının sınır tanımadığı bir ortamda iç ve dış güvenlik ayrımından bahsetmek çok da mümkün olmamaktadır. Özellikle 11 Eylül saldırıları ile başlayan sonra İstanbul, Londra, Madrid saldırılarıyla devam eden küresel terör bunun en önemli göstergesidir.

Kılınç'tan aktaran Kuloğlu'na göre(2012: 5) demokratik hukuk devletinde, güvenlik açısından devlet iki önemli görevi yerine getirmekle mükelleftir. Bunlardan birincisi kamu düzeninin bozulmaması ve toplumun maddi ve manevi güvenliğinin korunması için suç öncesi önleyici tedbirler almak suretiyle bunlara yönelik olabilecek iç ve dış tehditler ile suç ve suçluları engellemektir. Diğeri ise suç oluştuktan sonra soruşturma makamları vasıtasıyla suçu ortaya çıkarmak, delilleri toplamak ve failleri yakalamak suretiyle toplum tarafından kabul edilen adalet sistemini çalıştırmaktır. Bu kapsamda sağlam ve güvenilir bir iç güvenlik istihbaratı yapılanması devletler için çok önemlidir.

Kamu düzeninin sağlanmasında iç güvenlik istihbaratını önemli kılan hususlar olarak;

Kamu düzeninin devamını sağlamak için içten ve dıştan gelecek her türlü tehdidi yani terör, suç, düşman saldırısı, casusluk, provakatif eylem, anayasal düzeni bozma, meşru yönetime darbe gibi faaliyetleri önceden tespit ederek tehlikeyi

önlemek istihbaratın en önemli fonksiyonudur. Yoksa ülke ve toplumların, oluşan kaos ortamından zarar görmesi engellenemez

İç ve dış tehlikenin bir sarmal haline geldiği günümüzde ülkelerin ulusal güvenliğine kast eden düşman unsurlarının faaliyetlerini tespit etmek, buna göre tedbirler almak, savaş stratejisini belirlemek kısacası baskınlara maruz kalmamak için dinamik bir istihbarat gereklidir.

Uluslararası ilişkilerde izlenecek siyaseti, içişlerinde halkın isteklerine cevap verebilecek düzenlemeleri, özgürlüklerin korunması koşuluyla kamu düzenine risk oluşturan tehlikelere karşı alınacak güvelik tedbirlerini belirlemede yönetime veya karar vericilere bilgi desteği sağlayarak doğru ve sağlıklı bir karar verme sürecine ışık tutar. Atatürk'ün de "Yolunda yürüyen bir yolcunun yalnız ufku görmesi kâfi değildir. Muhakkak ufkun ötesini de görmesi ve bilmesi lâzımdır." sözüyle belirttiği gibi karar verirken risk daima vardır ancak bilinmeyenler ne kadar azaltılabilirse riski de o derece de azalır.

Günümüzde terör ülkelerin bir iç meselesi olmaktan çıkmış teröre destek veren ülkeleri ve terör örgütlerinin faaliyet gösterdiği ülkeleri de içine kapsayacak şekilde çok boyutlu bir iç güvenlik meselesi olmuştur. Terörle mücadele kapsamında öncelikli terör eylemlerini önlemek ve sonra terör örgütü mensuplarını, taktiklerini, gelir kaynaklarını, imkan ve kabiliyetlerini öğrenebilmek ancak iç güvenlik istihbaratı ile mümkündür. Çünkü günümüz terörizmi çok karmaşık bir hale gelmiştir. Örneğin ülkemizde aşırı sol terör örgütleri olarak DHKP/C, MKP, MLKP, TKP/ML TİKKO; bölücü terör örgütü PKK/KCK, PŞK, PDK/BAKUR; dini istismar eden terör örgütleri olarak Hizbullah, Hilafet Devleti, İBDA/C, Tevhid Selam, El Kaide terör örgütü yapılanması gibi ideoloji, yapılanma, militan profili, taktik ve teknik açıdan farklılıkları olan çok fazla terör örgütü faaliyet göstermektedir. Ayrıca tüm dünyayı ilgilendiren faaliyetler yürüten El Kaide, El Nusra, IŞİD gibi küresel boyutları olan terör örgütleri etkili eylemler yapmaktadırlar. Bunu engellemek için uluslararası istihbarat paylaşımı yapılaması gerekmektedir.

Suç, suçlu ve organize suç örgütleri, toplumun genel olarak kabul ettiği adalet olgusu ve dolayısıyla kamu düzenini bozan unsurlardır. Bunların faaliyetlerinin suç oluşmadan önce yani insanların, kamu ve özel mallarının zarar görmeden önce

önlenmesi istihbarat vasıtasıyla sağlanabilir. Diğer taraftan suçun önlenmesi sayesinde suça bulaşmak suretiyle cezaevine girecek veya toplumdan dışlanacak kişilerin bu hallere düşmesi engellenmiş olur.

İç güvenlik istihbaratı diğer istihbarat türlerinin kesişiminden oluşan bir küme olarak kabul edilebilir. Amacı iç güvenliğin sağlanması olduğu için önleyici faaliyetlerin yetmeyip suçun oluşmasından sonra kolluk istihbaratı, kriminal istihbaratı ve istihbarat odaklı kolluk faaliyetleri suç ve suçluları ortaya çıkarıp yakalanmasını sağlayarak bir nevi iç güvenlik istihbaratının görevini devam ettirir.

Beren'in kitabında yapmış olduğu(2011: 145-153) "iç güvenlik istihbaratının başarı ve başarısızlık kriterleri algısı" başlıklı mülakatlarda; bir ülke ne kadar yaşanılabilir ise, bir devletin vatandaşları kendi ülkelerinde güven içerisinde yaşayıp seyahat edebiliyorsa, devlet mekanizmasının halk iradesiyle özgürce çalışabiliyorsa, insanların kendilerini özgür hissediyorsa, suç oluşumu engellenebiliyorsa, toplumsal huzur tesis edilebiliyorsa ve insanların güvenlik ihtiyaçları karşılanabiliyorsa iç güvenlik istihbaratı o ölçüde başarılı sayılabilir şeklinde cevaplar alınmıştır. Bu cevaplar iç güvenlik istihbaratının kamu düzeni açısından önemini ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Kamu düzeninin sağlanması ve devam ettirilmesine yönelik alınacak önlemleri belirlemek için sağlıklı, doğru ve kararlı bilgilere ihtiyaç vardır. Ancak bu bilgilerin ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı değerlendirme sonucu ortaya çıkar. Bu anlamda mevcut bilginin değerlendirilmesiyle istihbarat üretilir. Her bilgi istihbarat değildir, ancak istihbarat bilginin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkar.

Küreselleşmenin her alanda görüldüğü günümüzde devlet, millet, birey güvenliğine karşı tehlikeler de küresel boyut kazanmıştır. Başta terör ve suç örgütleri olmak üzere bireysel suçlarda dahi ulusal ve uluslararası unsurlara rastlanmaktadır. 11 Eylül 2001'de ABD'de, 2003 yılında İstanbul'da, 2004 yılında Madrid'te ve 2007 yılında İngiltere'de yapılan El Kaide orijinli saldırılar küresel terörün önemli örnekleridir. Özellikle 11 Eylül saldırıları dünya için yeni sorunlar ortaya çıkarmıştır. ABD'nin kendi topraklarında karşılaştığı en büyük terör saldırısı sonrası anavatanı

veya iç güvenliği sağlamak için başta Afganistan, Pakistan ve Irak olmak üzere dünyanın çeşitli yerlerinde operasyonlar düzenleyerek yeni güvenlik anlayışını yani terörizmle savaşı ortaya koymuştur. Ancak savaşın sonunda bilançonun işgal edilen ülkeler açısından çok ağır olmasına rağmen istenilen seviyede başarıya ulaşılamamış, orantısız güç ve hak ihlallerinden dolayı daha büyük sorunlar oluşmuştur. Bu süreçte istihbaratta daha güvenlik merkezli olarak ABD ve Avrupa'da yaşayan insanların özgürlük alanlarına müdahale eder hale gelmiştir. Bundan en çok etkilenenler ise o ülkelerde yaşayan Müslümanlar olmuştur.

11 Eylül saldırıları sonrası ABD'nin güvenlik ve istihbarat alanlarındaki eksikliklerin tespit edilerek istihbarat ve kolluk kurumları arasında koordinasyonun azami seviyede tutulması, proaktif güvenlik anlayışının uygulanması ve iç güvenliğin ülke dışından itibaren sağlanmasına yönelik tedbirler alınmıştır. Bu kapsamda 2001 yılında 11 Eylül Komisyonunun hazırladığı rapor doğrultusunda, terör saldırıları ile insan kaynaklı ve doğal felaketlere karşı ülkeyi korumaktan sorumlu ABD İç güvenlik Bakanlığı 2002 yılında kurulmuş, İstihbarat Komünitesi(IC)'nin başı olarak ulusal güvenlik konularındaki istihbaratı ABD başkanına bildirmek ve koordinasyonu sağlamak üzere resmi olarak 2005 yılında Ulusal İstihbarat Direktörlüğü kurulmuş, US Patriot Act 2011 Kasım ayında yasalaşmıştır.

Kamu düzeni ve iç güvenliğin sağlanması için kabul edilen US Patriot Act 2011 yasasıyla terörizmle mücadelede iç güvenliği geliştirme, fiziki ve teknik takibi genişletme, terörü önlemek için kara parayla mücadele, sınır güvenliği, terör soruşturmalarına engel olunmaması, terör kurbanları ile kamu güvenliği çalışanları ve ailelerine yardım, istihbarat paylaşımı, terör suçlarını sıkılaştırma ve istihbaratı geliştirme konularında güvenlik ağırlıklı daha geniş yetkiler düzenlenmiştir.

Ball'a göre(2004: 3) Başkan George W. Bush'un "özgürlük ve korku savaşta vardır" sözü bağlamında çok kısa bir sürede çıkarılan bu yasanın iki manası bulunmaktadır. Birinci manası, ABD'nin El Kaide terörüyle savaş olarak ilan ettiği fakat aslında yaşanan terör korkusu ile demokrasinin temeli olan özgürlükler arasındaki savaşa işaret eder. Diğer manası ise Bush'un ulusal güvenlik politikasına yönelik en önemli eleştiri de olan ABD'de özgür bir biçimde serbestçe yaşayan vatandaşların, El Kaide saldırılarına bağlı oluşan terör korkusunun ışığı altında ortaya konan hükümet politikalarının saldırılarına maruz kalmasıdır.

Ülkemizde de özellikle çoğu büyük terör saldırısından sonra terörle mücadelede kanunların yetersizliği dile getirilip güvenlik kuvvetlerine daha geniş yetkiler verilmesi gündeme taşınmıştır. Bazı zamanlar bu öneriler kabul görmüş ve yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bazen de yapılan düzenlemeler dönemsel olarak tekrardan kaldırılmıştır. Aslında mevcut kanunların bile adli makamlarca düzgün işlettirilmesi terörle mücadele için yeterli olabileceği varsayılmaktadır.

İç güvenlik istihbaratı, kamu düzeninin sağlanması kapsamında toplumun ve bireylerin özgürlüklerinin korunmasını da sağlamaktadır. Gelişmiş demokrasilerde bile zaman zaman insanlar güvenlik ile özgürlük arasında seçim yapmak zorunda kalmaktadırlar. Ancak bunlar birbirini tamamlayan olgulardır. İç güvenlik istihbaratının yapılmadığı bir devlette özgürlüklerin var olması nasıl imkansız ise aşırı uygulamaların olduğu yerde de özgürlüklerden bahsetmek zordur.

Lowenthall'e göre(2012: 85) istihbarat üzerinde çok tartışılan ve zor tanımlanan bir yönetim fonksiyonudur. Onu diğer yönetim fonksiyonlarından ayıran önemli iki husus bulunmaktadır. Bunlardan birincisi istihbaratın çoğu konusunun gizliliğidir. Devletler bir yandan diğer devletlerin gizli bilgilerini öğrenmeye çalışırken diğer yandan kendi gizli bilgilerini saklamaya çalışırlar. İkinci fark ise bu gizliliğin casusluk, gizli takip ve örtülü operasyonlarla halkı şaşkınlık ve korkuya düşürmesidir.

İç güvenlik istihbaratının başta amacı olmak üzere, hedeflerinin, sınırlarının, yöntemlerinin ve yetkilerinin hukuki olarak belirlenmesi demokrasi, insan hakları, temel hak ve hürriyetler ile anayasal düzeninin korunması için çok önemlidir. Bu yüzden devletlerin hukuk sistemlerinde kişi hak ve hürriyetlerini korumaya yönelik birçok kanun bulunmaktadır. Böyle kanunlar, iç güvenlik istihbaratı ile yetkili olan görevlilerin hukukun dışına çıkma gayretlerini engellemekte ve buna rağmen yasadışı faaliyetlerde bulunanları cezalandırma yolu açmaktadır.

Ülkemizin hukuk sisteminde de iç güvenlik istihbaratı ile toplumsal ve bireysel özgürlükler arasındaki dengeyi sağlamaya yani bir anlamda da iç güvenlik istihbaratının gücü karşısında insanların demokratik haklarını korumaya yönelik kanunlar bulunmaktadır. Anayasa ile vatandaşların temel hak ve hürriyetleri kapsamında kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı, zorla çalıştırma yasağı,

kişi hürriyeti ve güvenliği, özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı, yerleşme ve seyahat hürriyeti, din ve vicdan hürriyeti, düşünce ve kanaat hürriyeti, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, bilim ve sanat hürriyeti, basın hürriyeti, süreli ve süresiz yayın hakkı, basın araçlarının korunması, kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı, düzeltme ve cevap hakkı, dernek kurma hürriyeti, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, mülkiyet hakkı, hak arama hürriyeti, kanunî hâkim güvencesi hükümleri ile sosyal ve siyasal hakları teminat altına alınmıştır.

Yukarıda sayılan maddeler ile vatandaşların özgür bir biçimde onurlu bir yaşam sürdürmesi hedeflenmiştir. Bundan dolayı temel hak ve hürriyetlere müdahale sadece anayasada belirtilen durumlarda ve kanunlarla yapılabilir. Bunun yanında iç güvenlik istihbaratının çalışma alanı içerisinde insan unsuru önemli bir yer tutmaktadır. Kamu düzeninin sağlanmasına yönelik suçun önlenmesi maksadıyla kanunlarla belirlenen şartlara uygun bir şekilde yapılan iç güvenlik istihbaratı kapsamında yapılan teknik ve fiziki takip ile tarassut, arşiv araştırması, raporlama gibi faaliyetlerde hedef bilgilerin dışında hedefin konusu olmayan bilgilere de nüfuz edilme imkanı bulunmaktadır.

İstihbarat faaliyetleri sırasında elde edilen başta özel hayata ilişkin bilgiler olmak üzere kişi hürriyetleriyle ilgili bilgilerin hiçbir şekilde hedefe karşı kullanılmaması için de caydırıcılığı yüksek nitelikte olan kanunlar düzenlenmiştir. Örneğin ülkemizde TCK'nın "Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar" bölümünde tanımlanan haberleşmenin gizliliğini ihlal, kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması, özel hayatın gizliliğini ihlal, kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme, verileri yok etmeme suçlarını işleyenler çeşitli hapis cezalarıyla cezalandırılır. Bu suçların "kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle" işlenmesi halinde ise suç niteliği ve ceza artmaktadır.

Ayrıca demokratik ülkelerde yapılan kurum içi ve kurum dışı denetlemeler, kamu kurumlarının ve görevlilerinin yetkilerini hukukun dışına çıkarak kullanmalarına karşı önemli mekanizmalardır. Beşe'ye göre(2009: 1) "Modern demokratik toplumlarda istihbarat örgüt ve faaliyetlerinin yasama, yürütme ve yargı organları tarafından gözetim ve denetiminin dengeli bir şekilde düzenlenmesi gerekir." Bu

kapsamda istihbarat faaliyetleri üzerinde meclis denetimi, yargı denetimi, idari denetim, kurum içi denetim ve basın-medya ile sivil toplum kuruluşları aracılığıyla dışarıdan gözetim yapılmaktadır. Önemli olan denetimlerin tarafsızlık ilkesi içerisinde siyasi baskılardan uzak olmasıdır.

Sonuç olarak;

İç güvenlik istihbaratı; ülke sınırlarının çok keskin, belirleyici, koruyucu ve kısıtlayıcı niteliğini kaybettiği yani iç ve dış güvenliğin birbiriyle sarmal hale geldiği günümüzde, ülkelerin kamu düzenini bozan casusluk faaliyetleri, düşman saldırıları, terör eylemleri, kaçakçılık ve organize suç faaliyetleri, kanunsuz sınır ihlalleri, anayasal düzen ile yönetim biçimini seçim dışında zorla değiştirme faaliyetleri, toplumu kaosa sürükleyecek provokatif eylemler ile sınırların olmadığı siber saldırı ve suçları önlemek için yapılması önem arz eden bir güvenlik tedbiridir.

İç güvenlik istihbaratının kanuni şartlar dışında kendi toplumunun özgürlüklerine ve insan haklarına baskı unsuru olmaması için; görev ve yetkilerinin net olan yasalara dayanması, sivil yönetimlere karşı sorumlu ve hesap verebilir olması, belirli denetimlere tabii olması, hedefler ve olaylar karşısında tarafsız olması, siyasi baskı olmadan idareye doğru bilgi sunması demokrasilerde olması gereken hususlardır.

KAYNAKÇA

Kitap-Makale-Tez

Acar, Ünal : **İstihbarat**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2011.

Acar, Ünal; Urhal, Ömer: **Devlet Güvenliği İstihbarat ve Terörizm**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2007.

Akar, Erol; Özer, Abdurahman; Demirci, Bülent: "Federal Almanya Polis Teşkilatı", **Polis Bilimleri Dergisi,** C.7, S.2, 2005, ss. 69-100.

Akgüner, Tayfun : **1961 Anayasası'na Göre Milli Güvenlik Kavramı ve Milli Güvenlik Kurulu**, İstanbul, İÜSBF Yayını, 1983.

Akman, Nurettin : **Yönetimde İç Güvenlik Ve Jandarma**, Ankara, Genelkurmay Basımevi, 1991.

Amos, Guiora : **Homeland Security: What Is It and Where Are We Going?**, Taylor and Francis Group, USA, 2012.

Atay, Ender E. : **İdare Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2006.

Atay, Mehmet : **Stratejik Ulusal Güvenlik İstihbaratı**, Strateji Dergisi No:1, Ankara, 1996.

Ateş, Hasan : "Kamu Güvenliğinde İstihbarat Sisteminin Değerlendirilmesi", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012. s.37

Ateşoğlu, Erdoğan; Terzioğlu, Alaattin: **İdari Kolluk Hizmetleri**, Ankara, 1987..

Avcı, Gültekin : **İstihbarat Teknikleri**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2004.

Aydın, Ahmet H. : **Meşruiyet ve Polis,** Der. Çevik H. Ve Göksu T., Türkiye'de Devlet, Toplum ve Polis, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2002, s. 91-106.

Bahar, Halil İ. : **Sosyoloji**, Ankara, Uşak Yay. No:31,2009.

Bal, İhsan : "İstihbaratın Değişen Seyri: Ulusal Güvenlik İstihbaratı ve Kriminal İstihbarat", **Hukuk ve Politika**, Usak Yay. C.2, s.6, 2006, ss.11-114.

Ball, Howard : **U.S.A. Patriot Act of 2001**, ABC-CLIO Inc, USA, 2004.

Barnea, Avner : **Israel's Silent Defender: An Inside Look at Sixty Years of Israeli Intelligence**, ed. Amos Gilboa, Efrayim Lapid, Yochi Erlich: Jerusalem, Gefen Publishing House, pp.207-216, 2012.

Beren, Fatih : **Demokrasi ve Özgürlüğün Teminatı Olarak İçgüvenlik İstihbaratı**, İstanbul, Alfa Kitap, 2011.

Berkowitz, Bruce D.; Goodman, Allan E.: **Strategic Intelligence for American National Security**, Princeton, Princeton Universit Press, 1989.

Carter, David L. : **Law Enforcement Intelligence: A Guide for State, Local, and Tribal Law Enforcement Agencies**, USA, Department of Justice Office of Community Oriented Policing Services, 2009.

Caşın, Mesut H. : "Askeri İstihbaratın, Politik ve Stratejik Yapısındaki Boyutsal Değişim", **Strateji Dergisi**, Ankara, S.12, 1996, ss. 93-111.

Cerrah, İbrahim : "İç Güvenlik Sektörünün Zihinsel Modernizasyonu**"**: **Güvenlik Sektöründe Demokratik Açılımlar Konulu Uluslar Arası Konferans Bildirisi**, Ankara, DECAF-TESEV, 2005.

Cerrah, İbrahim : "İç Güvenlik Sektörünün Zihinsel Modernizasyonu: İç güvenlik tehdit algılamasının 'meşruiyeti' ve sektörün 'demokratik gözetimi'" **Uluslararası Konferans**, TESEV-DCAF, Ankara, (03.02.2005).

Cilluffo, Frank, vd. : "İstihbaratının Kullanımı ve Sınırları", **Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi**, C.8, S.2, 2002, ss.295-308.

Cizre, Ümit : "Güvenlik Sektörünün Parlamenter Gözetiminde Yeni Ufuklar: Türkiye İçin Önemi", Güvenlik Sektöründe Demokratik Gözetim: Türkiye ve Dünya, DCAF, **Cenevre Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Denetimi ve TESEV Güvenlik Sektörü Çalışmaları Dizisi-1**, İstanbul, TESEV Yay., 2005.

Clark, John R. : **Intelligence and National Security: A Reference Handbook**, ABD, Praeger Security İnternational, ABD, 2007.

Çelik, Atakan : "21'inci Yüzyılda Ulusal Güvenliğin Sağlanmasında Kurumlar arası İstihbarat Paylaşımının Önemi: ABD Örneği", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012.

Çınar, Bilal : **Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör**, Ankara, Sam Yayınları. 1997..

Dayınlarlı, Kemal : **Milletlerarası Kamu Düzeni Tahkime Etkileri ve Sonuçları**, Ankara, Dayınlarlı Hukuk Yay., 1994.

Dedeoğlu, Beril : **Uluslararası Güvenlik Ve Strateji**, İstanbul, Derin Yayınları, 2003.

Doğan, Fatih : "Polis ve Jandarma Teşkilatları Açısından İç Güvenlik Yönetimi, Sorunları ve Değişimi", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Master Tezi, 2010, Ankara.

Dupré, Robert E :"Association of Former Intelligence Officers, All Rights Reserved. Guide to Imagery Intelligence", **Journal of U.S. Intelligence Studies**, Vol.18, No.2, 2011, pp.61-64.

Duran, Lütfi : **İdare Hukuku Ders Notları,** İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları,1982.

Dündar, Ahmet N. : **Emniyet Teşkilatı ve Hizmetleri**, Ankara, 1998.

Ergut, Feridun : **Modern Devlet ve Polis**, İstanbul, İletişim Yayınevi, 2004.

Ergül, Ergin : **Küresel Köyde Suç ve Adalet**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2008.

Eroğlu, Haldun : **Klasik Dönemde Osmanlı Devletinin istihbarat Stratejileri,** Tarih Araştırmaları Dergisi, C.22, S.34, 2003, ss.11-33.

Esen, Kasım : "Kolluk Yönetimi", **İdarecinin Sesi**, S.142, Kasım-Aralık 2010, ss.55-60.

Fowler, Michael C. : **Amateur Soldiers, Global Wars: Insurgency and Modern Conflict**, Praeger Security İnternational, ABD, 2005.

Gertz, Bill : **CIA Mines 'Rich' Content From Blogs**, The Washington Times, April 19,2006.

Girgin, Kemal : **Uluslararası İlişkiler Modern İstihbarat ve Türkiye**, İstanbul, Okumuş Adam Yayınları, 2003.

Giritli, İsmet : **Türkiye'nin İdari Yapısı**, İstanbul, Der Yayınları, 1999.

Godfrey, Edwin, D.: Harris, Don, R.: **Basıc Elements Of Intellıgence: A Manual Of Therory, Structure And Procedures For Use By Law Enforcement Agencıes Agaınst Organızed Crıme**, Washington, NCJRS Photocopy, 1971.

Goldman, Jan : **Words of Intelligence: An Intelligence Professional's Lexicon for Domestic And Foreign Threats**, ABD, 2011.

Gözler, Kemal : **İdare Hukukuna Giriş**, Ekin Yayın, Bursa, 2011.

Gözler, Kemal : **Türk Anayasa Hukuku**, Bursa, Ekin Kitabevi, 2000.

Gözübüyük, Şeref : **Yönetim Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2006.

Güler, Birgül A. : **Türkiye'nin Yönetimi-Yapı**, Ankara, İmge Kitabevi, 2009.

Günay, Ömer F. :"Valiler Neden Sadece 1.Sınıf Mülki İdare Amirleri Arasından Atanmalıdır", **İdarecinin Sesi Dergisi**, C. 14, S.81, Ankara, 2000.

Günday, Metin : **İdare Hukuku**, Ankara, İmaj Yayınevi, 2004.

Gürlesel, Can, F. : **Devlet Teşkilatının Yeniden Yapılandırılması**, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası, 2002.

Gürzumar, Aydanur: "Türk Devletler Özel Hukuku Açısından Boşanma Davalarında Kamu Düzeninin Etkileri", **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, İstanbul, Yıl.14, S.1-2, 1994, ss.21-54.

Hafızoğulları, Zeki : "İnsan Hakları Polis Görevi Ve Yetkisi", **Ankara Üni. Hukuk Fak..Der**. C.44, S.1-4, 1995.

Halil Karataş : Devlet Güvenliği ve İstihbarat, Kenan Ofset, İstanbul, 2009.

İlter, Erdal : **Millî İstihbarat Teşkilâtı Tarihçesi**, MİT Basımevi, 2002.

Kahn, David : "İstihbaratın Tarihsel Teorisi", **Avrasya Dosyası**, C.8, S.2, 2002, ss.5-20.

Karan, Kaya : **Türk İstihbarat Tarihi (İstihbarat Teşkilatı ve Teşkilat-ı Mahsusa'dan MİT'e)**, İstanbul, Truva Yayınları, 2008.

Kent, Sherman : **Stratejik İstihbarat**, çev.Yasemin Özbek, Nazlım Şüküroğlu Arıca, Ankara, ASAM Yay., 2003.

Köseli, Mutlu : "Terörle Mücadelede İstihbaratın Rolü", **Polis Bilimleri Dergisi**, Ankara, C.11, s.2, 2009, ss.51-72.

Köseli, Mutlu : **İstihbarat Temel Hususlar ve Güncel Konular**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011.

Kuloğlu, Armağan : "El Kaide Lideri Bin Ladin Operasyonu ve Sonuçları", **Ortadoğu Analiz**, C.3, S.30, 2011, ss.74-81.

Kuloğlu, Gökhan : "Organize Suç İstihbaratı Operasyon Yönetimi ve Bir Model Önerisi", **Polis Bilimleri Dergisi**, C.14, S.4,2012, ss.1-30.

Loch K.: Wirtz, James J.: **Intelligence And National Security: The Secret World Of Spies : An Anthology**, Oxford, Oxford University Press, 2007.

Lowenthal, Mark, M. : **Intelligence: From Secrets to Policy**, California, CQ Press, 2012.

Machivelli, Niccolo : **Prens**, çev. Rekin TEKSOY, İstanbul, Oğlak Yayıncılık, 2000.

McDowell, Don : **Strategic İntelligence, A Handbook for Practitioners, Managers, and Users**, Maryland, The Scarecrow Press, 2009.

Meran, Necati : **Adli ve Önleme Amaçlı İletişimin Denetlenmesi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2009.

Meydan Larousse, C.VI. İstanbul Meydan Yayınevi.

Nazmi, Serim : **Siyasi Polis Hizmeti İstihbarat II İç İstihbarat**, Ankara, Alaeddin Kıral Basımevi, 1941.

Onar, Sıddık S. : **İdare Hukukunun Umumi Esasları C.2,** İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1960

Onar, Sıddık S. : **İdare Hukukunun Umumi Esasları C.3**, İstanbul, Hak Kitabevi, 1966.

Ökçün, Gündüz : **Devletler Hususî Hukukunun Kaynakları ve Kamu Düzeni,** Ankara, Sermaye Piyasası Kurulu, 1997.

Özay, İlhan : **Gün Işığında Yönetim**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2004.

Özdağ, Ümit : **İstihbarat Teorisi**, Ankara, Kripto Kitaplar, 2008.

Özgür, Aydın Z. : **Jandarmanin Görev Ve Yetkileri**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yay., 2004.

Paulson, Terrance M. : **Intelligence Issues and Developments**, USA, Nova Science Publishers Inc, 2008.

Pehlivanlı, Hamit : **Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Tetkik Heyeti Amirlikleri,** Ankara, Genkur. Basım., 1993.

Perdikaris, John : **Physical Security and Environmental Protection**, ABD, CRC Press, 2014.

Polatoğlu, Aykut : **Türk Kamu Yönetimi, Güncel Ve Eleştirel Bir Yaklaşım**, Lefkoşe, Yakın Doğu Üniversitesi Yayınları, 2009.

Prunckun, Hank : **Handbook of Scientific Methods of Inquiry for Intelligence Analysis**, Maryland, Scarecrow Press, 2010.

Randol, Mark A : **Homeland Security Intelligence: Perceptions, Statutory Definitions, and Approaches**, USA, Congressional Research service report for congress, 2010.

Ratcliffe, Jerry H. : **Integrated Intelligence and Crime Analysis: Enhanced Information Management for Law Enforcement Leaders**, Washington, Police Foundation, 2007.

Richards, Julian : **The Art and Science of Intelligence Analysis**, UK, Oxford University Pres, 2010.

Sands, Amy : **Integrating Open Sources into Transnational Threat Assessments**, in Jennifer E. Sims and Burton Gerber, **Transforming U.S. Intelligence**, Washington: Georgetown University Press, 2005.

Seiple, Chris : "The New Protracted Conflict: Homeland Security Concepts and Strategy", **Orbis**, Vol. 46, No: 2, 2002. p.259-273.

Silverstein, Charles : **The Initial Psychotherapy Interview Elsevier insights**, USA, Elsevier, 2011.

Sözen, Süleyman; Özgür, Ziya Ö.: **Polisin Görev ve Yetkileri**, Eskişehir, A.Ü. yayını no:1475, 2003.

Sun-Tzu : **Savaş Sanatı**, çev. Adil Demir, İstanbul, Kastaş Yayınevi, 2010.

Şafak, Ali: Bıçak, Vahit: **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Ankara, Polis Akademisi Başkanlığı Yay., 2005.

Şekercioğlu, Metin : **Kolluğun Yargısal (Adli) Görevleri Hakkında Kılavuz,** Ankara, Doruk Matbaacılık, 1980.

Şenel, Muazzez; Şenel, Turhan: **Devlet Genel Güvenliği ve Polis**, Em.Gn.Md.Önemli İşler Md. Yayınları, Ankara, No:10, 1969.

Şinik, Bilal : **Türkiye'nin Yönetim Yapısı Ve Kamu Personeli Ders Notları**, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2011.

Tanör, Bülent : **Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Anayasası**, İstanbul, Öncü Kitabevi, 1969.

Tarman Zeynep D., Önay Işık: "Milletlerarası Evlât Edinme Hukukunda Kamu Düzeni Engeli", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**,C.2, S.60, 2011, ss.331-365.

Tekinsoy, Özge O. : **İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı**, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2011

Terzioğlu, Alaaddin : **İdari Kolluk Hizmetleri**, Ankara, Jandarma Genel Komutanlığı Yayını, 1982.

Tezkan, Yılmaz : **Jeopolitikten Milli Güvenliğe**, İstanbul, Ülke Kitapları, t.y.

Tezsever, Serhat : **Milli Güvenliğin İçinde İstihbarat**, İstanbul, 2000.

Tunçomağ, Kenan : **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.I**, İstanbul, Sermet Matbaası, 1976.

Turner, Michael A. : **Why Secret Intelligence Fails**, Virginia, Potomac Books, 2005.

UNODC : **Criminal Intelligence Manual for Analysts**, New York, 2011.

Urhal, Ömer : **Küreselleşen Dünyada Güvenlik**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2009.

Uzel, Faruk :"Türkiye'de İç Güvenlik Teşkilatlarının Yeniden Yapılandırılması"**,** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2008.

Vego, Milan N. : **Joint Operational Warfare: Theory and Practice**, ABD, Government Printing Office, 2009.

Versan, Vakur : **Kamu Yönetimi Siyasi ve İdari Teşkilat**, İstanbul, Fakülteler Yayınevi, 1984.

Yılmaz, Ejder : **Hukuk Sözlüğü**, Ankara, Yorum Matbaacılık, 1982.

Yılmaz, Mehmet : **Medeni Usul Hukukunda Mahkemelerin Kamu Düzenine İlişkin Yetkisi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2007.

Yılmaz, Sait : **21.Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat**, İstanbul, Alfa Yayınları, 2006.

Yılmaz, Sefer : "Türkiye'nin İç Güvenlik Yapılanmasında Değişim İhtiyacı", **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.21 ,S..3, 2012, ss. 17-40.

İnternet

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü, "Kamu düzeni", (Çevrimiçi), www.tdk.gov.tr, 15 Eylül 2012.

Haoriou, Maurice: **Precis du droit administratif**, s.549-550. Akt., Kemal GÖZLER, **İdare Hukuku Dersleri**, Bursa, Ekin Kitabevi, 2002. (Çevrimiçi) http://www.idare.gen.tr/sinavlar-2010-2011.htm, 23.01.2013.

USIP: "Necessary Condition: Public Order", (Çevrimiçi) http://www.usip.org/ guiding-principles-stabilization-and-reconstruction-the-web-version/7-rule-law/public-order, 2 Ağustos 2014.

Maslow, Abraham: "İhtiyaçlar Hiyerarşisi", (Çevrimiçi) http://tr.wikipedia.org/ wiki/ Maslow_teorisi, 16 Eylül 2012.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü, "Milli güvenlik" (Çevrimiçi) www.tdk.gov.tr, 30 Eylül 2012.

"Türk Silahlı Kuvvetlerinin Görevi", (Çevrimiçi) http://www.tsk.tr/1_tsk_hakkinda/1_3_gorevi/gorevi.htm, 28 Mayıs 2014.

T.C. AB Bakanlığı: "Katılım Sürecinde Müzakere Fasılları", (Çevrimiçi), http://www.ab.gov.tr/files/rehber/07_rehber.pdf, 22 Temmuz 2014.

Aksu, Abdulkadir: "Temel Hak Ve Özgürlüklerin Çağdaş Anlamda Kullanılabildiği Güvenli Bir Ortamın Oluşturulması Ve İç Güvenlik Hizmeti", (Çevrimiçi) http://www.arem.gov.tr/Arem/defaultarem.aspx?icerik=115, 1 Eylül 2014.

Çolak, Haluk: "Kolluk Teşkilatı ve Adli Kolluk"**, Sayıştay Dergisi**, s.28, ss.85-91. (Çevrimiçi) http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/dergi2.asp?id=188, 12 Ocak 2013.

İçişleri Bakanlığı, "Kolluk Etik İlkeleri", 2007, (Çevrimiçi) http://www.kolluk.org /FileUpload/ds275307/File/kolluk_etik_ilkeleri.pdf, 16 Aralık 2013.

İçişleri Bakanlığı, "Mülki İdare Birimleri", (Çevrimiçi) https://www.e-icisleri.gov.tr /Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx, 26 Eylül 2014.

JGK, (Çevrimiçi), http://www.jandarma.gov.tr/genel/gorevi.htm, 11 Mart 2013.

"Polis": (Çevrimiçi), http://www.etimolojiturkce.com/kelime/polis, 2 Şubat, 2014.

EGM, (Çevrimiçi), http://www.egm.gov.tr/Sayfalar/1845-1879Donemi.aspx, 5 Şubat 2014.

Jandarma Genel Komutanlığı, (Çevrimiçi) http://www.kaysis.gov.tr/KaysisBirimler_v.aspx, "11 Eylül 2014.

Emniyet Genel Müdürlüğü, (Çevrimiçi) http://www.kaysis.gov.tr/KaysisBirimler_v.aspx, 11 Eylül, 2014.

Sahil Güvenlik Komutanlığı, (Çevrimiçi) http://www.kaysis.gov.tr/KaysisBirimler_v.aspx, 11 Eylül, 2014.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü, " İstihbarat" (Çevrimiçi) www.tdk.gov.tr, 30 Eylül 2012.

İlter, Erdal: **Milli İsithbarat Teşkilatı Tarihçesi**, Ankara, 2002. (çevrimiçi) http://www.mit.gov.tr/giris_1.html, 12 Nisan 2013.

Macartney, John: Intellıgence And Bureaucratıc Polıtics, (Çevrimiçi) http://media.nara.gov/dc-metro/rg-263/6922330/Box-10-121-2/263-a1-27-box-10-121-2.pdf, 13 Mayıs 2014.

"İstihbarat oluşumu", (Çevrimiçi), http://www.mit.gov.tr/isth-olusum.html, 12 Haziran 2013.

"Intelligence cycle", (Çevrimiçi), https://www.cia.gov/kids-page/6-12th-grade/who-we-are-what-we-do/the-intelligence cycle.html, 28 Temmuz 2013.

"İstihbarat personeli", (Çevrimiçi), http://www.mit.gov.tr/iksayfasi/index.html, 19 Mayıs 2014.

Sefer, İhsan: "İstihbaratta Teknolojik Devrim: Elektronik İstihbarat", 2010 (çevrimiçi) http://www.politikadergisi.com/makale/istihbaratta-teknolojik-devrim-elektronik-istihbarat?quicktabs_editorya_seckileri=0, 12 Haziran 2014.

Macartney, John: Intellıgence And Bureaucratıc Polıtics, http://media.nara.gov/dc-metro/rg-263/6922330/Box-10-121-2/263-a1-27-box-10-121-2.pdf, 11 Mart 2014

"GEOINT"(Çevrimiçi) https://www.nga.mil/About/NGAStrategy/ Pages/default.aspx, 15 Haziran 2014.

Headquarters Department of the Army: **FM 34-1: Intelligence And Electronic Warfare Operations**, Washington, 1994. (Çevrimiçi) http://fas.org/irp/doddir/army/fm34-1/toc.htm, 27 Haziran 2014

Headquarters Department of the Army: "Tactical intelligence", **FM 2-0 Intelligence**, USA, 2004. (Çevrimiçi) http://www.bits.de/NRANEU/others/amd-us-archive/fm2-0(04).pdf, 28 Temmuz 2014

(Çevrimiçi), http://www.mit.gov.tr/me_diger.html, 29 Temmuz 2014.

Eroğlu, Haldun: "Klasik Dönemde Osmanlı Devletinin İstihbarat Stratejileri", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, C.22, S.34, ss.11-33. (çevrimiçi), http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/18/30/211.pdf, 1 Ağustos 2014.

Akın, Ahmet: "Dış İstihbarat Nedir ve Nasıl Kullanılır?", 2013. (Çerimiçi) http://istihbaratalani.wordpress.com/2013/01/18/arastirma-dosyasi-dis-istihbarat-nedir-ve-nasil-kullanilir/ , 1 Ağustos 2014

US Department of Defense, "Domestic intelligence", Dictionary of Military and Associated Terms, 2005.(Çevrimiçi), http://www.dtic.mil/doctrine/dod_dictionary/?zoom_query=domestic&zoom_sort=0&zoom_per_page=10&zoom_and=15 Ağustos 2014

Heyman, David: **Finding the Enemy Within: Towards a Framework for Domestic Intelligence**. (Çevrimiçi). http://csis.org/images/stories/HomelandSecurity/071022_Chap4-FindingTheEnemyWithin.pdf, 2 Ağustos 2014.

ABD İçişleri Bakanlığı, (Çevrimiçi) tr.wikipedia.org/wiki/ABD_İçişleri_Bakanlığı, 3 Ağustos 2014.

"Department of Homeland Security", (Çevrimiçi) http://www.dhs.gov/topic/homeland-security-jobs , 3 Ağustos 2014.

IRTPA, 2004. (Çevrimiçi) http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-108publ458/pdf/PLAW-108publ458.pdf, 11 Mayıs 2014.

Yenisey, Feridun: "Ceza Muhakemesinin Yürüyüşü", 2010, (Çevrimiçi), www.docstoc.com/docs/84146237/20100127_igul_cmk_belleten, 3 Eylül 2014.

(Çevrimiçi), http://www.dtic.mil/whs/directives/corres/pdf/200016p.pdf, 11 Mayıs 2014

Chesbro, Michael: **Introducing Criminal Intelligence**,2010. (Çevrimiçi) http://www.chesbro.net/images/Introducing_Criminal_Intelligence.pdf, 5 Ağustos 2014.

Aysal, Necdet: "Çöküşten Mütarekeye Osmanlı'da Haberalma", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S.40, 2007, ss.523-543.(Çevrimiçi)http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/790/10138.pdf, 11 Ağustos 2014.

(Çevrimiçi), http://www.mit.gov.tr/ikinci_bolum_F.html, 14 Ağustos 2014.

(Çevrimiçi),http://www.istihbarat.pol.tr/Sayfalar/ISAK.aspx, 14 Ağustos 2014.

(Çevrimiçi),http://www.istihbarat.pol.tr/Sayfalar/ISAK.aspx, 14 Ağustos 2014.

Emniyet Genel Müdürlüğü Uluslararası Eğitim Kataloğu, (Çevrimiçi), http://www.egm.gov.tr/EN/Dkmanlar/EN_catalogue.pdf, 14 Ağustos 2014.

(Çevrimiçi),http://www.istihbarat.pol.tr/Sayfalar/Teskilat-Yapilanmasi. aspx , 18 Ağustos 2014.

(Çevrimiçi), http://www.asayis.pol.tr/Sayfalar/AsayisSuclari.aspx, 16 Ağustos 2014.

(Çevrimiçi), http://www.kom.pol.tr/Sayfalar/Organize_Tanitim.aspx, 16 Ağustos 2014.

(Çevrimiçi), www.egm.gov.tr/Sayfalar/Terörle-Mücadele-Daire-Başkanlığı.aspx, 16 Ağustos 2014.

(Çevrimiçi), http://www.siber.pol.tr/Sayfalar/misyonumuz.aspx, 16 Ağustos 2014.

(Çevrimiçi), http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/default.aspx, 16 Ağustos 2014.

(Çevrimiçi) http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/istiklal_savasinin_iki_casusu _gavr_mumin_ve_mustafa_sagir-1190132, 1 Eylül 2014.

İlter, Erdal: **Milli İsithbarat Teşkilatı Tarihçesi**, Ankara, 2002. (Çevrimiçi), http://www.mit.gov.tr/giris_1.html, 1 Eylül 2014.

(Çevrimiçi), http://www.bik.gov.tr/jandarma-mahkemeye-jitem-in-tarihcesini-anlatti-haberi-48346/, 3 Eylül 2014

(Çevrimiçi), http://www.fbi.gov/about-us/nsb/integrating_intel, 3 Eylül 2014.

Yenisey, Feridun: "Ceza Muhakemesinin Yürüyüşü", 2010, (Çevrimiçi), www.docstoc.com/docs/84146237/20100127_igul_cmk_belleten,3 Eylül 2014.

Özbek,Veli Ö.: "Organize Suçlulukla Mücadelede Ön Alan Soruşturmaları"ss.57-87, (Çevrimiçi), http://web.deu.edu.tr/hukuk/dergiler/DergiMiz4-2/PDF/ozbek3.pdf, 15 Mayıs 2014.

Kuloğlu, Gökhan: "Organize Suç İstihbaratı Operasyon Yönetimi ve Bir Model Önerisi", **Polis Bilimleri Dergisi**,2012, C.14, S.4, ss.1-30.(Çevrimiçi)

http://www.pa.edu.tr/APP_DOCUMENTS/D478B2AD-3813-4555-9629-6332F8CF8D33/cms_statik/_dergi/2012/4/1-%281-30%29D11-Organize%20Su%C3%A7%20%C4%B0stihbarat%C4%B1%20Y%C3%B6netimi%20Organizasyonu.pdf, 22 Mart 2014.

Zaman Gazetesi, (Çevrimiçi), http://www.zaman.com.tr/gundem_emniyette-canli-bomba-alarmi-7-zanli-yakalandi_543518.html, 5 Eylül 2014.

TRT Haber, (Çevrimiçi),http://www.trthaber.com/haber/turkiye/izmirde-organize-suc-orgutlerine-operasyon-133368.html, 5 Eylül 2014.

Sabah Gazetesi, (Çevrimiçi), http://arsiv.sabah.com.tr/2006/09/12/gnd128.html, 5 Eylül 2014.

NTV, (Çevrimiçi), http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/4901.asp, 5 Eylül 2014.

Milliyet Gazetessi (Çevrimiçi), http://www.milliyet.com.tr/2000/01/18/

haber/hab00.html, 5 Eylül 2014.

Haber 7, (Çevrimiçi), http://www.haber7.com/guncel/haber/995229-iste-mkpye-yonelik-operasyonun-goruntuleri, 5 Eylül 2014.

Mynet haber, (Çevrimiçi), http://www.mynet.com/haber/yasam/istanbulda-tkpml-tikko-operasyonu-244079-1, 5 Eylül 2014.

Sabah Gazetesi, (Çevrimiçi), http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/01/20/ adanadaki-el-kaide-operasyonu, 5 Eylül 2014.

Memurlar haber, (Çevrimiçi), http://www.memurlar.net/haber/773/, 5 Eylül 2014.

Hürriyet Gazetesi, (Çevrimiçi), http://webarsiv.hurriyet.com.tr/ 1998/04/14/38031.asp, 5 Eylül 2014.

Cnnturk, (Çevrimiçi), http://www.cnnturk.com/2011/dunya/05/02/usame.bin.ladin. olduruldu/615170.0/, 5 Eylül 2014.

(Çevrimiçi), http://tr.wikipedia.org/wiki/11_Eyl%C3%BCl_ sald%C4%B1r%C4 %B1lar%C4%B1#mediaviewer/File:New_York_Times_12.09.2001.jpg, 6 Eylül 2014.

BBC News, (Çevrimiçi), http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/ 2005/07/050707london_ blast.shtml, 6 Eylül 2014.

Hürriyet Gazetesi, (Çevrimiçi), http://dosyalar.hurriyet.com.tr/almanak2003/ news_detail.asp?nid=196&sid=2, 6 Eylül 2014.

El Cezire, (Çevrimiçi), http://www.aljazeera.com.tr/haber/reyhanlida-bombali-saldiri, 6 Eylül 2014.

Hürriyet Gazetesi, (Çevrimiçi), http://www.hurriyet.com.tr/gundem/9527897.asp, 6 Eylül 2014.

Beşe, Ertan: “İstihbarat Hizmetlerinde Denetim Sorunu”, 2009, (Çevrimiçi) http://www.sde.org.tr/tr/authordetail/istihbarat-hizmetlerinde-denetim-sorunu/41#, 10 Haziran 2014.

”Human intelligence”, (Çevrimiçi),http://en.wikipedia.org/wiki/Human_intelligence_(intelligence_collection) #cite_note1, 11 Mayıs 2014.

”Human intelligence”, (Çevrimiçi),https://www.sis.gov.uk/glossary.html, 11 Ağustos 2014

”Human intelligence”, (Çevrimiçi), https://www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2010-featured-story-archive/intelligence-human-intelligence.html, 11Mayıs 2014.

MGK, (Çevrimiçi), http://www.mgk.gov.tr/index.php/kurumsal/hakkimizda, 30 Ekim 2012.

Kanunlar

1982 tarihli T.C.Anayasası

1934 tarihli 2559 sayılı Polis Vazife Ve Salahiyet Kanunu

1983 tarihli 2945 sayılı MGK ve MGK Genel Sekreterliği Kanunu

2004 tarihli 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

2004 tarihli 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

1982 tarihli 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu

1937 tarihli 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu

1985 tarihli 3152 sayılı İçişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun

1949 tarihli 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu

1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu

1924 tarihli 442 sayılı Köy Kanunu

1983 tarihli 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu

2005 tarihli 5397 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

1983 tarihli 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu

1983 tarihli Jandarma Teşkilatı Görev Ve Yetkileri Yönetmeliği

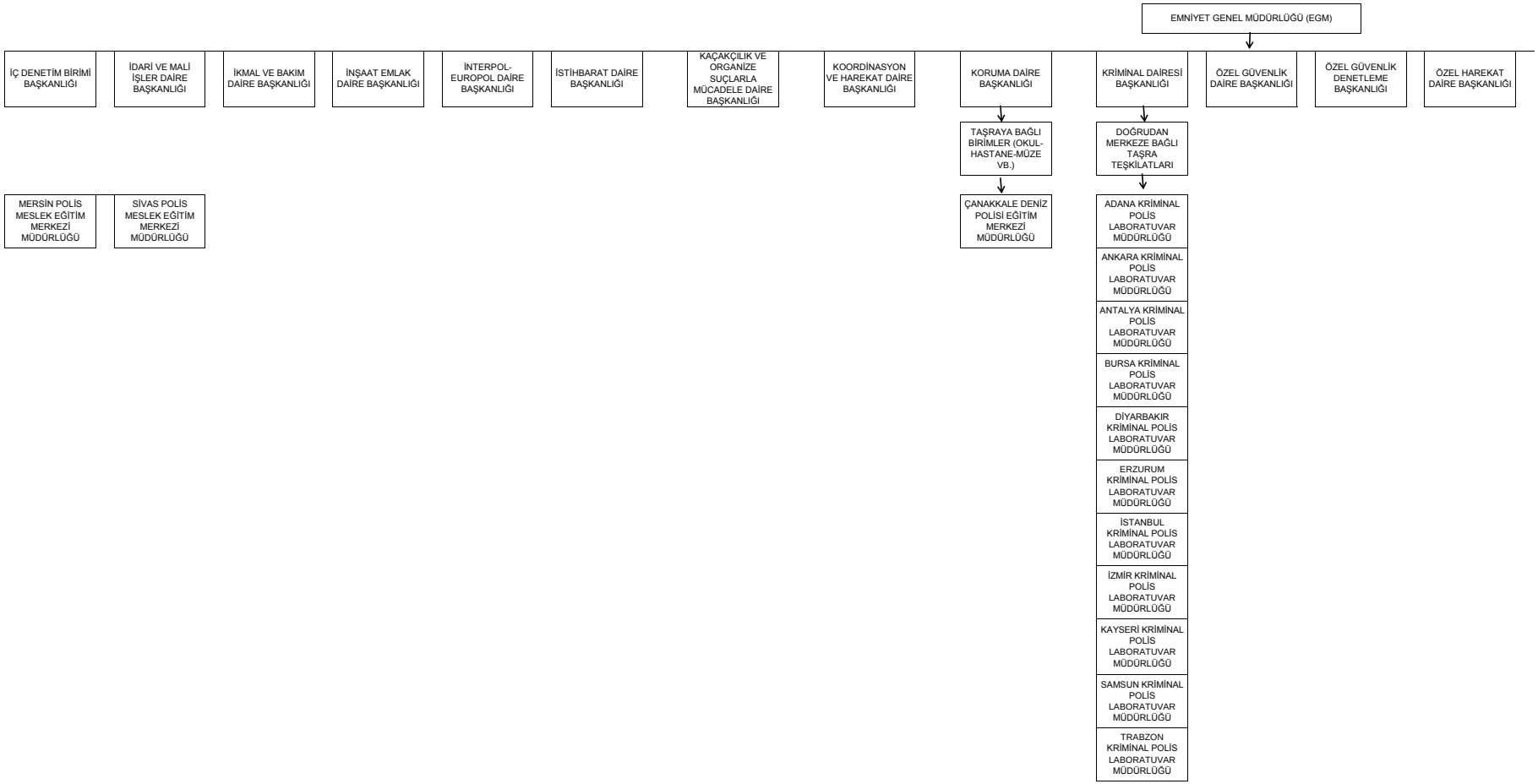
2005 tarihli Adli Kolluk Yönetmeliği.

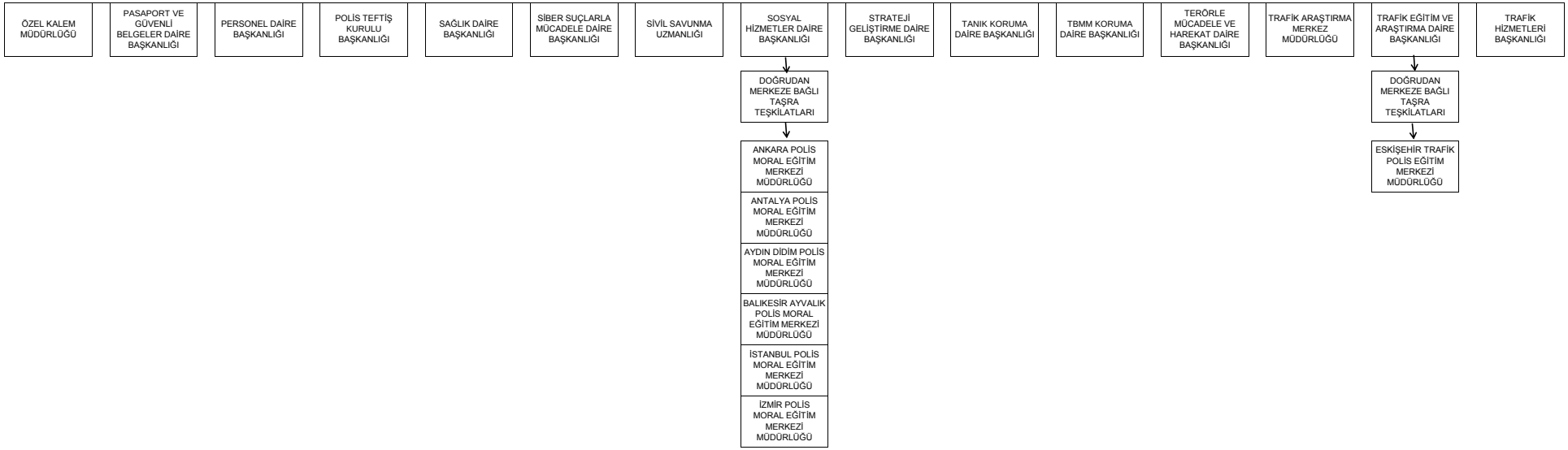
2005 tarihli “Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve Kaydı Alınmasına İle Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmelik”

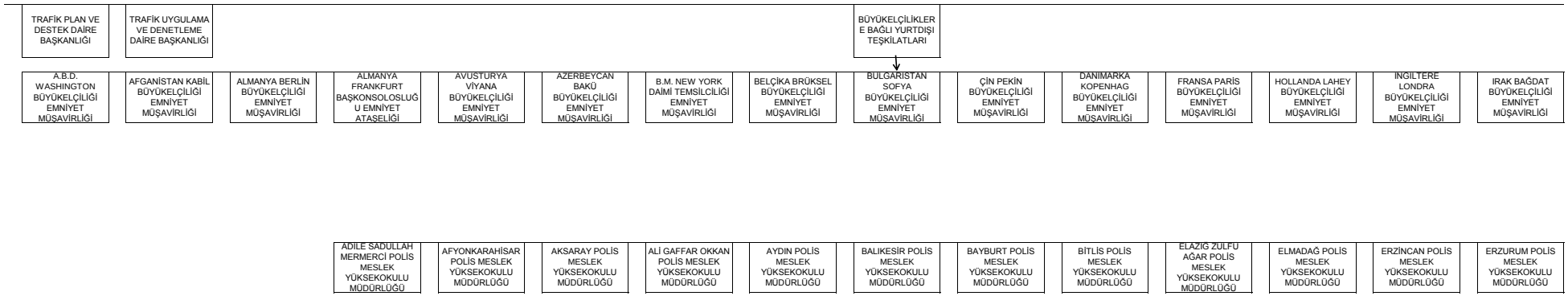
EKLER LİSTESİ

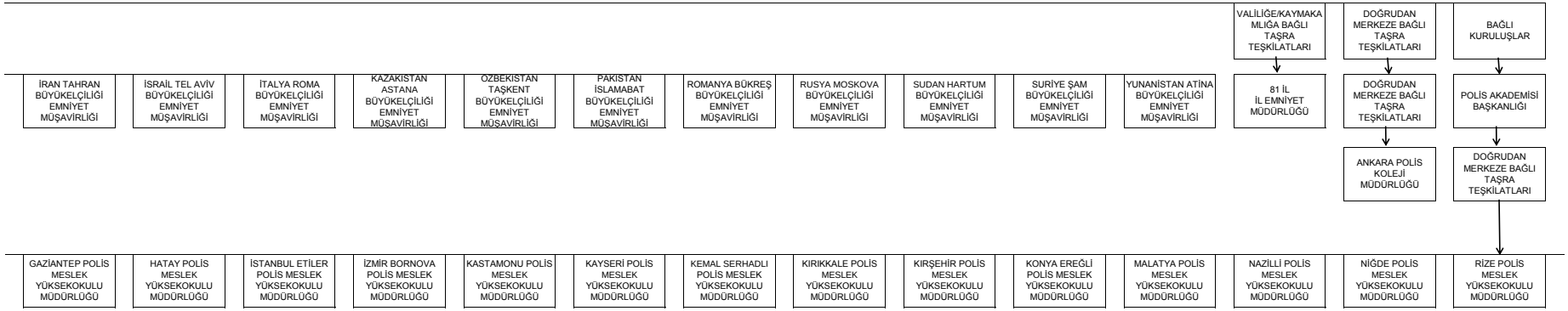
EK-A : Emniyet Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması.
EK-B : Jandarma Genel Komutanlığı Teşkilat Şeması.
EK-C : Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat Şeması.

ARŞİV VE DOKÜMANTASYON DAİRE BAŞKANLIĞI
ASAYİŞ DAİRE BAŞKANLIĞI
BAŞBAKANLIK KORUMA DAİRE BAŞKANLIĞI
BASIN PROTOKOL VE HALKLA İLİŞKİLER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI
CUMHURBAŞKANLIĞI KORUMA DAİRE BAŞKANLIĞI
DIŞİLİŞKİLER DAİRE BAŞKANLIĞI
EĞİTİM DAİRE BAŞKANLIĞI
GÜVENLİK DAİRE BAŞKANLIĞI
HABERLEŞME DAİRE BAŞKANLIĞI
HAVACILIK DAİRE BAŞKANLIĞI
HUDUT KAPILARI DAİRE BAŞKANLIĞI
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
AMASYA MERZİFON POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
AYDIN POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
BİLECİK POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
BURSA POLİS EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
ÇANKIRI POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
ESKİŞEHİR POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
İSTANBUL ADİLE SADULLAH MERMERCİ POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ
İSTANBUL ARNAVUTKÖY POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
İSTANBUL ETİLER POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
İSTANBUL KEMALETTİN EROĞE POLİS EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
İZMİR BORNOVA POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
KARABÜK POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
KASTAMONU POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ

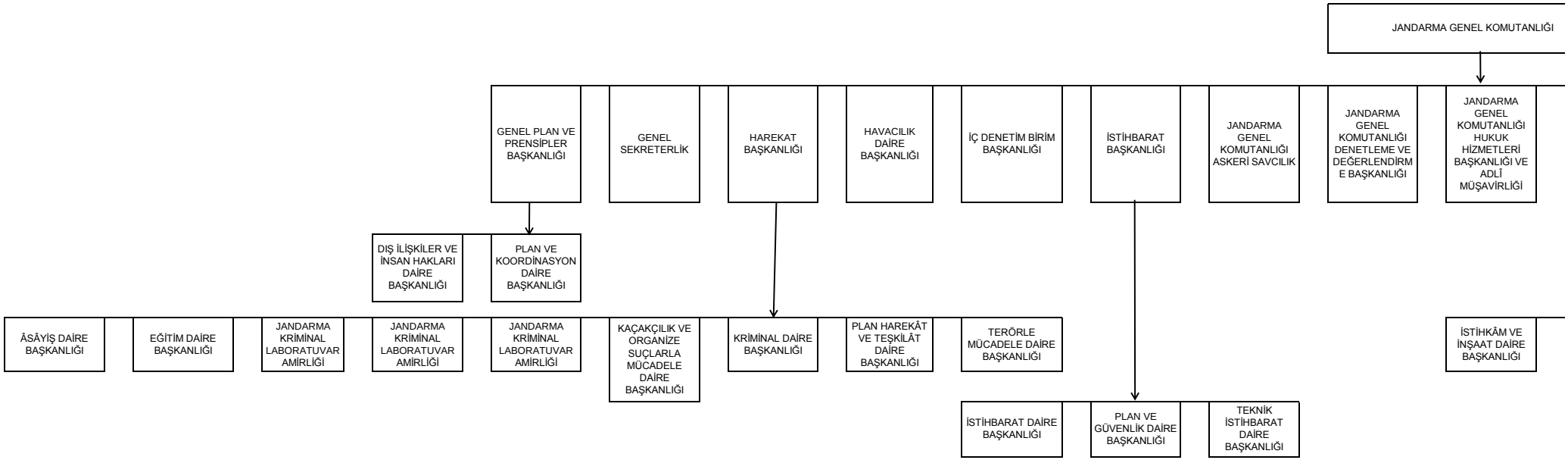

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (EGM)
İÇ DENETİM BİRİMİ BAŞKANLIĞI
İDARİ VE MALİ İŞLER DAİRE BAŞKANLIĞI
İKMAL VE BAKIM DAİRE BAŞKANLIĞI
İNŞAAT EMLAK DAİRE BAŞKANLIĞI
İNTERPOL-EUROPOL DAİRE BAŞKANLIĞI
İSTİHBARAT DAİRE BAŞKANLIĞI
KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI
KOORDİNASYON VE HAREKAT DAİRE BAŞKANLIĞI
KORUMA DAİRE BAŞKANLIĞI
KRİMİNAL DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ÖZEL GÜVENLİK DAİRE BAŞKANLIĞI
ÖZEL GÜVENLİK DENETLEME BAŞKANLIĞI
ÖZEL HAREKAT DAİRE BAŞKANLIĞI
MERSİN POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
SİVAS POLİS MESLEK EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
TAŞRAYA BAĞLI BİRİMLER (OKUL-HASTANE-MÜZE VB.)
ÇANAKKALE DENİZ POLİSİ EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
ADANA KRİMİNAL POLİS LABORATUVAR MÜDÜRLÜĞÜ
ANKARA KRİMİNAL POLİS LABORATUVAR MÜDÜRLÜĞÜ
ANTALYA KRİMİNAL POLİS LABORATUVAR MÜDÜRLÜĞÜ
BURSA KRİMİNAL POLİS LABORATUVAR MÜDÜRLÜĞÜ
DİYARBAKIR KRİMİNAL POLİS LABORATUVAR MÜDÜRLÜĞÜ
ERZURUM KRİMİNAL POLİS LABORATUVAR MÜDÜRLÜĞÜ
İSTANBUL KRİMİNAL POLİS LABORATUVAR MÜDÜRLÜĞÜ
İZMİR KRİMİNAL POLİS LABORATUVAR MÜDÜRLÜĞÜ
KAYSERİ KRİMİNAL POLİS LABORATUVAR MÜDÜRLÜĞÜ
SAMSUN KRİMİNAL POLİS LABORATUVAR MÜDÜRLÜĞÜ
TRABZON KRİMİNAL POLİS LABORATUVAR MÜDÜRLÜĞÜ

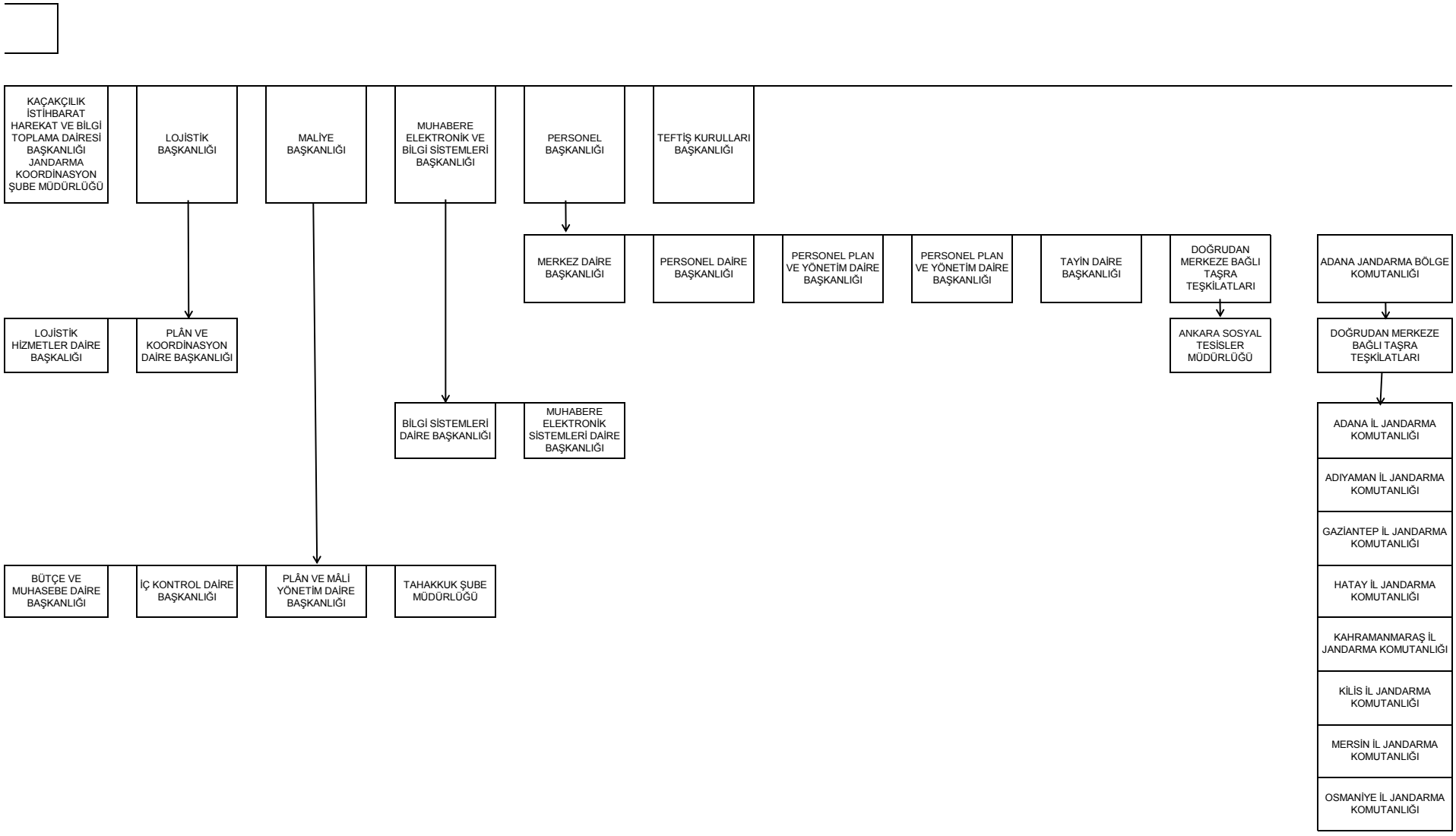

ÖZEL KALEM MÜDÜRLÜĞÜ
PASAPORT VE GÜVENLİ BELGELER DAİRE BAŞKANLIĞI
PERSONEL DAİRE BAŞKANLIĞI
POLİS TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI
SAĞLIK DAİRE BAŞKANLIĞI
SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI
SİVİL SAVUNMA UZMANLIĞI
SOSYAL HİZMETLER DAİRE BAŞKANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
ANKARA POLİS MORAL EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
ANTALYA POLİS MORAL EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
AYDIN DİDİM POLİS MORAL EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
BALIKESİR AYVALIK POLİS MORAL EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
İSTANBUL POLİS MORAL EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
İZMİR POLİS MORAL EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANLIĞI
TANIK KORUMA DAİRE BAŞKANLIĞI
TBMM KORUMA DAİRE BAŞKANLIĞI
TERÖRLE MÜCADELE VE HAREKAT DAİRE BAŞKANLIĞI
TRAFİK ARAŞTIRMA MERKEZ MÜDÜRLÜĞÜ
TRAFİK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA DAİRE BAŞKANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
ESKİŞEHİR TRAFİK POLİS EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
TRAFİK HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI

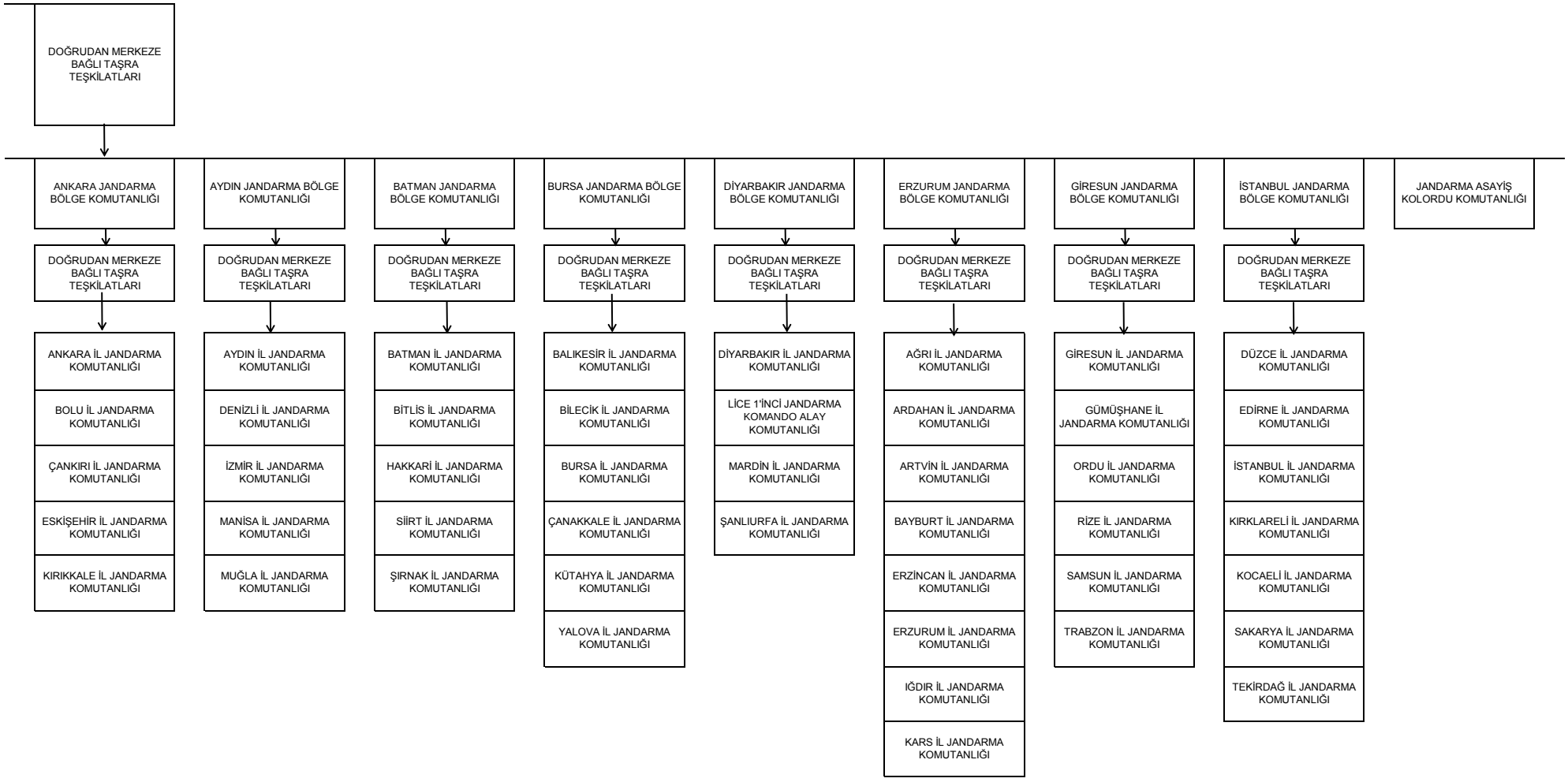

TRAFİK PLAN VE DESTEK DAİRE BAŞKANLIĞI
TRAFİK UYGULAMA VE DENETLEME DAİRE BAŞKANLIĞI
BÜYÜKELÇİLİKLERE BAĞLI YURTDIŞI TEŞKİLATLARI
A.B.D. WASHINGTON BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
AFGANİSTAN KABİL BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
ALMANYA BERLİN BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
ALMANYA FRANKFURT BAŞKONSOLOSLUĞU EMNİYET ATAŞELİĞİ
AVUSTURYA VİYANA BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
AZERBEYCAN BAKÜ BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
B.M. NEW YORK DAİMİ TEMSİLCİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
BELÇİKA BRÜKSEL BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
BULGARİSTAN SOFYA BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
ÇİN PEKİN BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
DANİMARKA KOPENHAG BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
FRANSA PARİS BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
HOLLANDA LAHEY BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
İNGİLTERE LONDRA BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
IRAK BAĞDAT BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
ADİLE SADULLAH MERMERCİ POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
AFYONKARAHİSAR POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
AKSARAY POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
ALİ GAFFAR OKKAN POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
AYDIN POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
BALIKESİR POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
BAYBURT POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
BİTLİS POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
ELAZIĞ ZÜLFÜ AĞAR POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
ELMADAĞ POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
ERZİNCAN POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
ERZURUM POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ

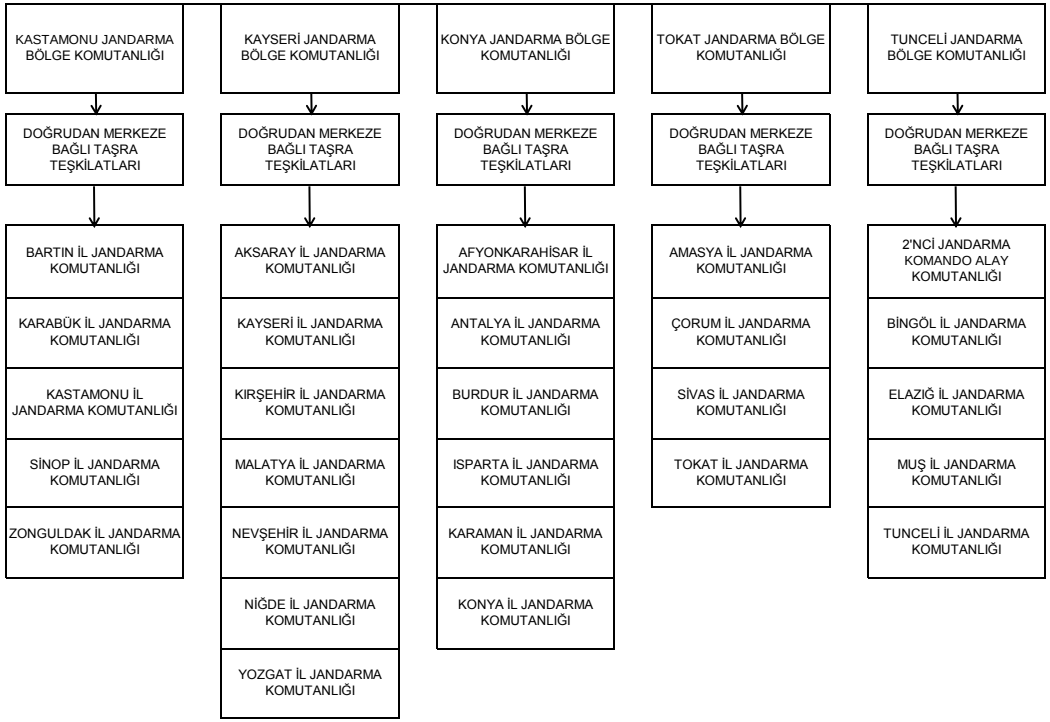

VALİLİĞE/KAYMAKAMLIĞA BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
BAĞLI KURULUŞLAR
İRAN TAHRAN BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
İSRAİL TEL AVİV BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
İTALYA ROMA BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
KAZAKİSTAN ASTANA BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
ÖZBEKİSTAN TAŞKENT BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
PAKİSTAN İSLAMABAT BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
ROMANYA BÜKREŞ BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
RUSYA MOSKOVA BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
SUDAN HARTUM BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
SURİYE ŞAM BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
YUNANİSTAN ATİNA BÜYÜKELÇİLİĞİ EMNİYET MÜŞAVİRLİĞİ
81 İL İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
POLİS AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI
ANKARA POLİS KOLEJİ MÜDÜRLÜĞÜ
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
GAZİANTEP POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
HATAY POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
İSTANBUL ETİLER POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
İZMİR BORNOVA POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
KASTAMONU POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
KAYSERİ POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
KEMAL SERHADLI POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
KIRIKKALE POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
KIRŞEHİR POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
KONYA EREĞLİ POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
MALATYA POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
NAZİLLİ POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
NİĞDE POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ
RİZE POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ

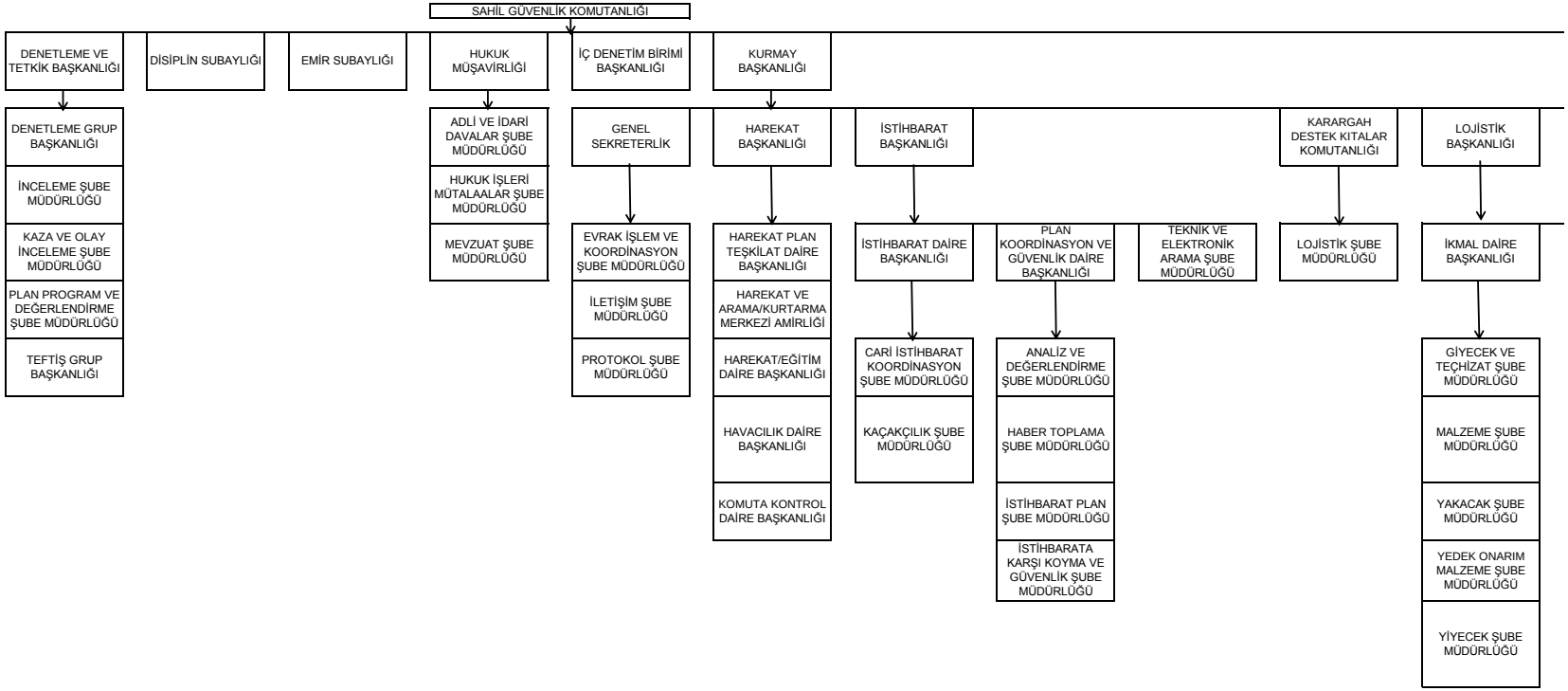
RÜŞTÜ ÜNSAL POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ	SAMSUN 19 MAYIS POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ	SİİRT POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ	SİVAS POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ	ŞÜKRÜ BALCI POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ	TRABZON POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ	YOZGAT POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ

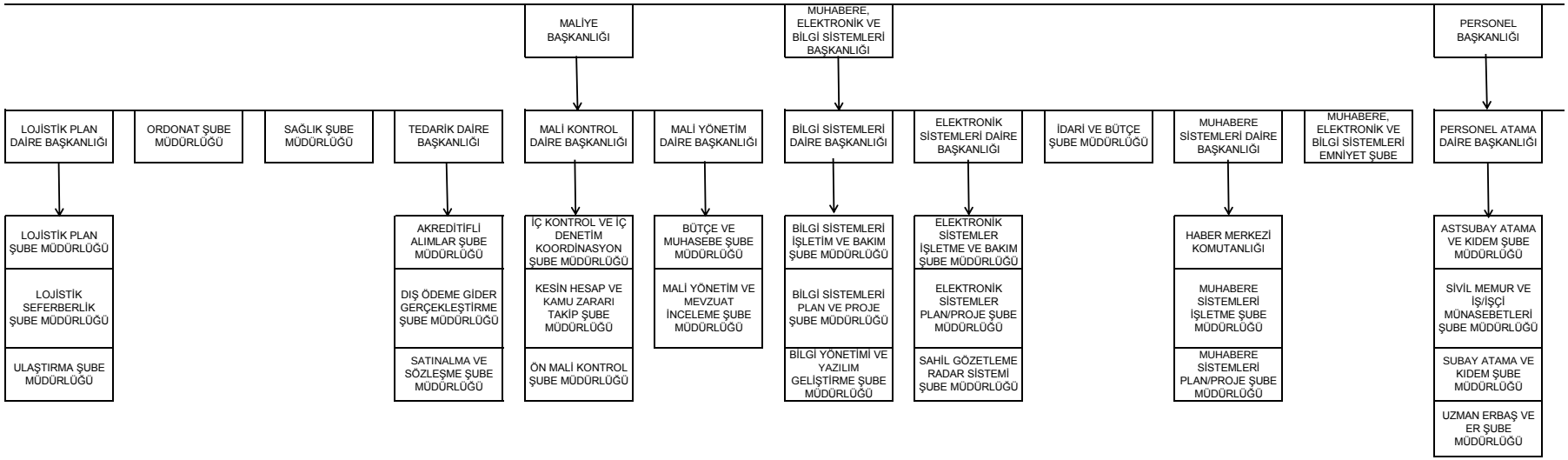

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI
GENEL PLAN VE PRENSİPLER BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİK
HAREKAT BAŞKANLIĞI
HAVACILIK DAİRE BAŞKANLIĞI
İÇ DENETİM BİRİM BAŞKANLIĞI
İSTİHBARAT BAŞKANLIĞI
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI ASKERİ SAVCILIK
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI DENETLEME VE DEĞERLENDİRME BAŞKANLIĞI
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI HUKUK HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI VE ADLİ MÜŞAVİRLİĞİ
DIŞ İLİŞKİLER VE İNSAN HAKLARI DAİRE BAŞKANLIĞI
PLAN VE KOORDİNASYON DAİRE BAŞKANLIĞI
ÂSÂYİŞ DAİRE BAŞKANLIĞI
EĞİTİM DAİRE BAŞKANLIĞI
JANDARMA KRİMİNAL LABORATUVAR AMİRLİĞİ
JANDARMA KRİMİNAL LABORATUVAR AMİRLİĞİ
JANDARMA KRİMİNAL LABORATUVAR AMİRLİĞİ
KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI
KRİMİNAL DAİRE BAŞKANLIĞI
PLAN HAREKÂT VE TEŞKİLÂT DAİRE BAŞKANLIĞI
TERÖRLE MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI
İSTİHKÂM VE İNŞAAT DAİRE BAŞKANLIĞI
İSTİHBARAT DAİRE BAŞKANLIĞI
PLAN VE GÜVENLİK DAİRE BAŞKANLIĞI
TEKNİK İSTİHBARAT DAİRE BAŞKANLIĞI

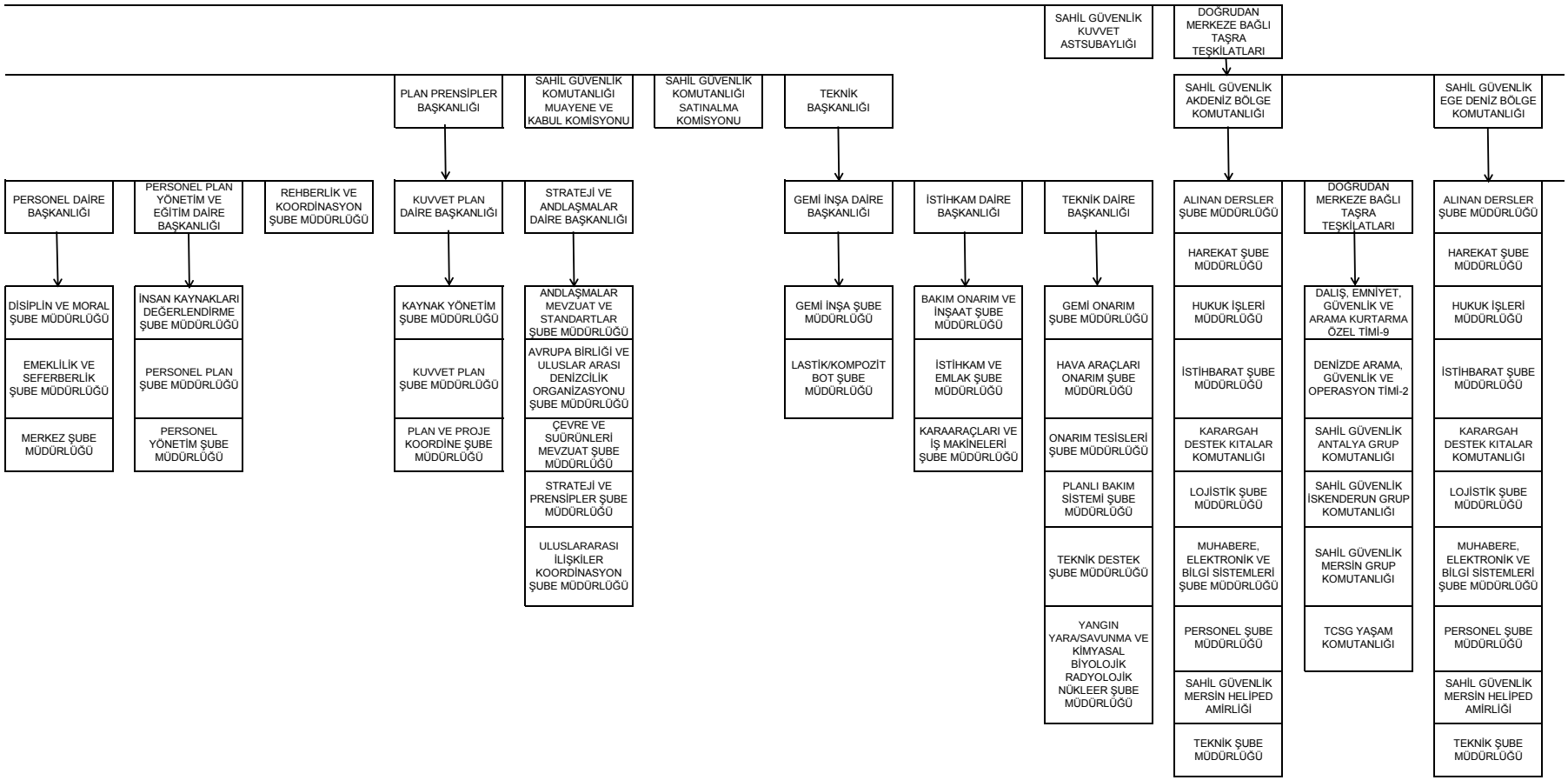

KAÇAKÇILIK İSTİHBARAT HAREKAT VE BİLGİ TOPLAMA DAİRESİ BAŞKANLIĞI JANDARMA KOORDİNASYON ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
LOJİSTİK BAŞKANLIĞI
MALİYE BAŞKANLIĞI
MUHABERE ELEKTRONİK VE BİLGİ SİSTEMLERİ BAŞKANLIĞI
PERSONEL BAŞKANLIĞI
TEFTİŞ KURULLARI BAŞKANLIĞI
LOJİSTİK HİZMETLER DAİRE BAŞKALIĞI
PLÂN VE KOORDİNASYON DAİRE BAŞKANLIĞI
BİLGİ SİSTEMLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI
MUHABERE ELEKTRONİK SİSTEMLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI
BÜTÇE VE MUHASEBE DAİRE BAŞKANLIĞI
İÇ KONTROL DAİRE BAŞKANLIĞI
PLÂN VE MÂLİ YÖNETİM DAİRE BAŞKANLIĞI
TAHAKKUK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
MERKEZ DAİRE BAŞKANLIĞI
PERSONEL DAİRE BAŞKANLIĞI
PERSONEL PLAN VE YÖNETİM DAİRE BAŞKANLIĞI
PERSONEL PLAN VE YÖNETİM DAİRE BAŞKANLIĞI
TAYİN DAİRE BAŞKANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
ANKARA SOSYAL TESİSLER MÜDÜRLÜĞÜ
ADANA JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
ADANA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ADIYAMAN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
GAZİANTEP İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
HATAY İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KAHRAMANMARAŞ İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KİLİS İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
MERSİN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
OSMANİYE İL JANDARMA KOMUTANLIĞI

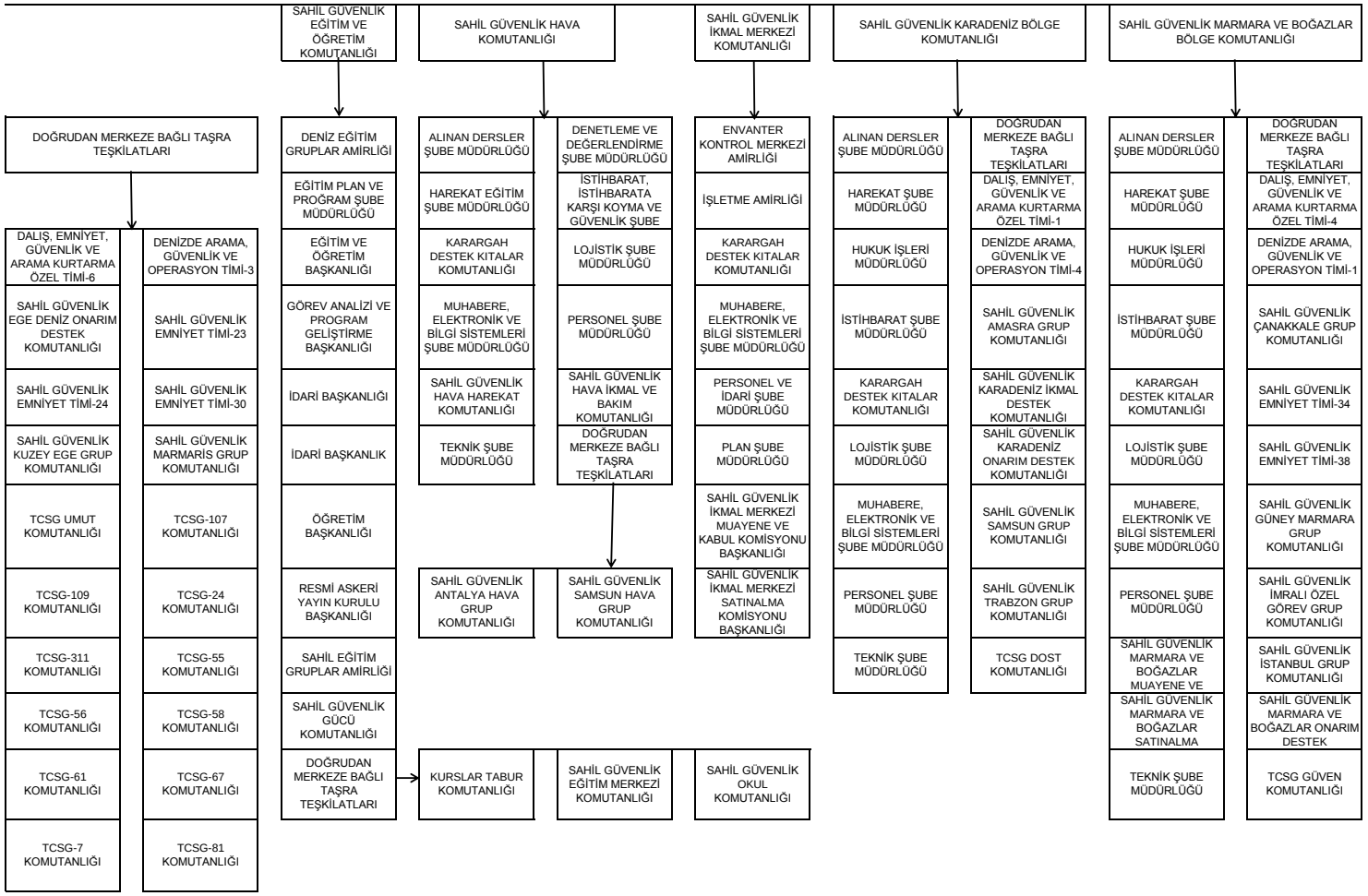

DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
ANKARA JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
ANKARA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
BOLU İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ÇANKIRI İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ESKİŞEHİR İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KIRIKKALE İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
AYDIN JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
AYDIN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
DENİZLİ İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
İZMİR İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
MANİSA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
MUĞLA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
BATMAN JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
BATMAN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
BİTLİS İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
HAKKARİ İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
SİİRT İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ŞIRNAK İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
BURSA JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
BALIKESİR İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
BİLECİK İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
BURSA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ÇANAKKALE İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KÜTAHYA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
YALOVA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
DİYARBAKIR JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
DİYARBAKIR İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
LİCE 1'İNCİ JANDARMA KOMANDO ALAY KOMUTANLIĞI
MARDİN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ŞANLIURFA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ERZURUM JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
AĞRI İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ARDAHAN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ARTVİN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
BAYBURT İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ERZİNCAN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ERZURUM İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
IĞDIR İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KARS İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
GİRESUN JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
GİRESUN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
GÜMÜŞHANE İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ORDU İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
RİZE İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
SAMSUN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
TRABZON İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
İSTANBUL JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
DÜZCE İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
EDİRNE İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
İSTANBUL İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KIRKLARELİ İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KOCAELİ İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
SAKARYA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
TEKİRDAĞ İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
JANDARMA ASAYİŞ KOLORDU KOMUTANLIĞI

KASTAMONU JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
BARTIN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KARABÜK İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KASTAMONU İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
SİNOP İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ZONGULDAK İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KAYSERİ JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
AKSARAY İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KAYSERİ İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KIRŞEHİR İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
MALATYA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
NEVŞEHİR İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
NİĞDE İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
YOZGAT İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KONYA JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
AFYONKARAHİSAR İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ANTALYA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
BURDUR İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ISPARTA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KARAMAN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
KONYA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
TOKAT JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
AMASYA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ÇORUM İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
SİVAS İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
TOKAT İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
TUNCELİ JANDARMA BÖLGE KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
2'NCİ JANDARMA KOMANDO ALAY KOMUTANLIĞI
BİNGÖL İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
ELAZIĞ İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
MUŞ İL JANDARMA KOMUTANLIĞI
TUNCELİ İL JANDARMA KOMUTANLIĞI

SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI
DENETLEME VE TETKİK BAŞKANLIĞI
DİSİPLİN SUBAYLIĞI
EMİR SUBAYLIĞI
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ
İÇ DENETİM BİRİMİ BAŞKANLIĞI
KURMAY BAŞKANLIĞI
DENETLEME GRUP BAŞKANLIĞI
İNCELEME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KAZA VE OLAY İNCELEME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PLAN PROGRAM VE DEĞERLENDİRME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
TEFTİŞ GRUP BAŞKANLIĞI
ADLİ VE İDARİ DAVALAR ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HUKUK İŞLERİ MÜTALAALAR ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
MEVZUAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
GENEL SEKRETERLİK
EVRAK İŞLEM VE KOORDİNASYON ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
İLETİŞİM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PROTOKOL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HAREKAT BAŞKANLIĞI
HAREKAT PLAN TEŞKİLAT DAİRE BAŞKANLIĞI
HAREKAT VE ARAMA/KURTARMA MERKEZİ AMİRLİĞİ
HAREKAT/EĞİTİM DAİRE BAŞKANLIĞI
HAVACILIK DAİRE BAŞKANLIĞI
KOMUTA KONTROL DAİRE BAŞKANLIĞI
İSTİHBARAT BAŞKANLIĞI
İSTİHBARAT DAİRE BAŞKANLIĞI
CARİ İSTİHBARAT KOORDİNASYON ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KAÇAKÇILIK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PLAN KOORDİNASYON VE GÜVENLİK DAİRE BAŞKANLIĞI
ANALİZ VE DEĞERLENDİRME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HABER TOPLAMA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
İSTİHBARAT PLAN ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
İSTİHBARATA KARŞI KOYMA VE GÜVENLİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
TEKNİK VE ELEKTRONİK ARAMA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KARARGAH DESTEK KITALAR KOMUTANLIĞI
LOJİSTİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
LOJİSTİK BAŞKANLIĞI
İKMAL DAİRE BAŞKANLIĞI
GİYECEK VE TEÇHİZAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
MALZEME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
YAKACAK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
YEDEK ONARIM MALZEME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
YİYECEK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

MALİYE BAŞKANLIĞI
MUHABERE, ELEKTRONİK VE BİLGİ SİSTEMLERİ BAŞKANLIĞI
PERSONEL BAŞKANLIĞI
LOJİSTİK PLAN DAİRE BAŞKANLIĞI
ORDONAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SAĞLIK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
TEDARİK DAİRE BAŞKANLIĞI
MALİ KONTROL DAİRE BAŞKANLIĞI
MALİ YÖNETİM DAİRE BAŞKANLIĞI
BİLGİ SİSTEMLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI
ELEKTRONİK SİSTEMLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI
İDARİ VE BÜTÇE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
MUHABERE SİSTEMLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI
MUHABERE, ELEKTRONİK VE BİLGİ SİSTEMLERİ EMNİYET ŞUBE
PERSONEL ATAMA DAİRE BAŞKANLIĞI
LOJİSTİK PLAN ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
LOJİSTİK SEFERBERLİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
ULAŞTIRMA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
AKREDİTİFLİ ALIMLAR ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
DIŞ ÖDEME GİDER GERÇEKLEŞTİRME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SATINALMA VE SÖZLEŞME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
İÇ KONTROL VE İÇ DENETİM KOORDİNASYON ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KESİN HESAP VE KAMU ZARARI TAKİP ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
ÖN MALİ KONTROL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
BÜTÇE VE MUHASEBE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
MALİ YÖNETİM VE MEVZUAT İNCELEME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
BİLGİ SİSTEMLERİ İŞLETİM VE BAKIM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
BİLGİ SİSTEMLERİ PLAN VE PROJE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
BİLGİ YÖNETİMİ VE YAZILIM GELİŞTİRME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
ELEKTRONİK SİSTEMLER İŞLETME VE BAKIM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
ELEKTRONİK SİSTEMLER PLAN/PROJE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SAHİL GÖZETLEME RADAR SİSTEMİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HABER MERKEZİ KOMUTANLIĞI
MUHABERE SİSTEMLERİ İŞLETME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
MUHABERE SİSTEMLERİ PLAN/PROJE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
ASTSUBAY ATAMA VE KIDEM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SİVİL MEMUR VE İŞ/İŞÇİ MÜNASEBETLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SUBAY ATAMA VE KIDEM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
UZMAN ERBAŞ VE ER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

SAHİL GÜVENLİK KUVVET ASTSUBAYLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
PLAN PRENSİPLER BAŞKANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI MUAYENE VE KABUL KOMİSYONU
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI SATINALMA KOMİSYONU
TEKNİK BAŞKANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK AKDENİZ BÖLGE KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK EGE DENİZ BÖLGE KOMUTANLIĞI
PERSONEL DAİRE BAŞKANLIĞI
PERSONEL PLAN YÖNETİM VE EĞİTİM DAİRE BAŞKANLIĞI
REHBERLİK VE KOORDİNASYON ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KUVVET PLAN DAİRE BAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE ANDLAŞMALAR DAİRE BAŞKANLIĞI
GEMİ İNŞA DAİRE BAŞKANLIĞI
İSTİHKAM DAİRE BAŞKANLIĞI
TEKNİK DAİRE BAŞKANLIĞI
ALINAN DERSLER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
ALINAN DERSLER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
DİSİPLİN VE MORAL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
EMEKLİLİK VE SEFERBERLİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
MERKEZ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
İNSAN KAYNAKLARI DEĞERLENDİRME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PERSONEL PLAN ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PERSONEL YÖNETİM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KAYNAK YÖNETİM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KUVVET PLAN ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PLAN VE PROJE KOORDİNE ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
ANDLAŞMALAR MEVZUAT VE STANDARTLAR ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
AVRUPA BİRLİĞİ VE ULUSLAR ARASI DENİZCİLİK ORGANİZASYONU ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
ÇEVRE VE SÜRÜNLERİ MEVZUAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
STRATEJİ VE PRENSİPLER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER KOORDİNASYON ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
GEMİ İNŞA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
LASTİK/KOMPOZİT BOT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
BAKIM ONARIM VE İNŞAAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
İSTİHKAM VE EMLAK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KARAARAÇLARI VE İŞ MAKİNELERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
GEMİ ONARIM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HAVA ARAÇLARI ONARIM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
ONARIM TESİSLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PLANLI BAKIM SİSTEMİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
TEKNİK DESTEK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
YANGIN YARA/SAVUNMA VE KİMYASAL BİYOLOJİK RADYOLOJİK NÜKLEER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HAREKAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HUKUK İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
İSTİHBARAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KARARGAH DESTEK KITALAR KOMUTANLIĞI
LOJİSTİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
MUHABERE, ELEKTRONİK VE BİLGİ SİSTEMLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PERSONEL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SAHİL GÜVENLİK MERSİN HELİPED AMİRLİĞİ
TEKNİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
DALIŞ, EMNİYET, GÜVENLİK VE ARAMA KURTARMA ÖZEL TİMİ-9
DENİZDE ARAMA, GÜVENLİK VE OPERASYON TİMİ-2
SAHİL GÜVENLİK ANTALYA GRUP KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK İSKENDERUN GRUP KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK MERSİN GRUP KOMUTANLIĞI
TCSG YAŞAM KOMUTANLIĞI
HAREKAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HUKUK İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
İSTİHBARAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KARARGAH DESTEK KITALAR KOMUTANLIĞI
LOJİSTİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
MUHABERE, ELEKTRONİK VE BİLGİ SİSTEMLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PERSONEL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SAHİL GÜVENLİK MERSİN HELİPED AMİRLİĞİ
TEKNİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
DALIŞ, EMNİYET, GÜVENLİK VE ARAMA KURTARMA ÖZEL TİMİ-6
SAHİL GÜVENLİK EGE DENİZ ONARIM DESTEK KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK EMNİYET TİMİ-24
SAHİL GÜVENLİK KUZEY EGE GRUP KOMUTANLIĞI
TCSG UMUT KOMUTANLIĞI
TCSG-109 KOMUTANLIĞI
TCSG-311 KOMUTANLIĞI
TCSG-56 KOMUTANLIĞI
TCSG-61 KOMUTANLIĞI
TCSG-7 KOMUTANLIĞI
DENİZDE ARAMA, GÜVENLİK VE OPERASYON TİMİ-3
SAHİL GÜVENLİK EMNİYET TİMİ-23
SAHİL GÜVENLİK EMNİYET TİMİ-30
SAHİL GÜVENLİK MARMARİS GRUP KOMUTANLIĞI
TCSG-107 KOMUTANLIĞI
TCSG-24 KOMUTANLIĞI
TCSG-55 KOMUTANLIĞI
TCSG-58 KOMUTANLIĞI
TCSG-67 KOMUTANLIĞI
TCSG-81 KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK EĞİTİM VE ÖĞRETİM KOMUTANLIĞI
DENİZ EĞİTİM GRUPLAR AMİRLİĞİ
EĞİTİM PLAN VE PROĞRAM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
EĞİTİM VE ÖĞRETİM BAŞKANLIĞI
GÖREV ANALİZİ VE PROGRAM GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI
İDARİ BAŞKANLIĞI
İDARİ BAŞKANLIK
ÖĞRETİM BAŞKANLIĞI
RESMİ ASKERİ YAYIN KURULU BAŞKANLIĞI
SAHİL EĞİTİM GRUPLAR AMİRLİĞİ
SAHİL GÜVENLİK GÜCÜ KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
SAHİL GÜVENLİK HAVA KOMUTANLIĞI
ALINAN DERSLER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HAREKAT EĞİTİM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KARARGAH DESTEK KITALAR KOMUTANLIĞI
MUHABERE, ELEKTRONİK VE BİLGİ SİSTEMLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SAHİL GÜVENLİK HAVA HAREKAT KOMUTANLIĞI
TEKNİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SAHİL GÜVENLİK ANTALYA HAVA GRUP KOMUTANLIĞI
KURSLAR TABUR KOMUTANLIĞI
DENETLEME VE DEĞERLENDİRME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
İSTİHBARAT, İSTİHBARATA KARŞI KOYMA VE GÜVENLİK ŞUBE
LOJİSTİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PERSONEL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SAHİL GÜVENLİK HAVA İKMAL VE BAKIM KOMUTANLIĞI
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
SAHİL GÜVENLİK SAMSUN HAVA GRUP KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK EĞİTİM MERKEZİ KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK İKMAL MERKEZİ KOMUTANLIĞI
ENVANTER KONTROL MERKEZİ AMİRLİĞİ
İŞLETME AMİRLİĞİ
KARARGAH DESTEK KITALAR KOMUTANLIĞI
MUHABERE, ELEKTRONİK VE BİLGİ SİSTEMLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PERSONEL VE İDARİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PLAN ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SAHİL GÜVENLİK İKMAL MERKEZİ MUAYENE VE KABUL KOMİSYONU BAŞKANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK İKMAL MERKEZİ SATINALMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK OKUL KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK KARADENİZ BÖLGE KOMUTANLIĞI
ALINAN DERSLER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HAREKAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HUKUK İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
İSTİHBARAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KARARGAH DESTEK KITALAR KOMUTANLIĞI
LOJİSTİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
MUHABERE, ELEKTRONİK VE BİLGİ SİSTEMLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PERSONEL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
TEKNİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
DALIŞ, EMNİYET, GÜVENLİK VE ARAMA KURTARMA ÖZEL TİMİ-1
DENİZDE ARAMA, GÜVENLİK VE OPERASYON TİMİ-4
SAHİL GÜVENLİK AMASRA GRUP KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK KARADENİZ İKMAL DESTEK KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK KARADENİZ ONARIM DESTEK KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK SAMSUN GRUP KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK TRABZON GRUP KOMUTANLIĞI
TCSG DOST KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK MARMARA VE BOĞAZLAR BÖLGE KOMUTANLIĞI
ALINAN DERSLER ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HAREKAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
HUKUK İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
İSTİHBARAT ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
KARARGAH DESTEK KITALAR KOMUTANLIĞI
LOJİSTİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
MUHABERE, ELEKTRONİK VE BİLGİ SİSTEMLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
PERSONEL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SAHİL GÜVENLİK MARMARA VE BOĞAZLAR MUAYENE VE
SAHİL GÜVENLİK MARMARA VE BOĞAZLAR SATINALMA
TEKNİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATLARI
DALIŞ, EMNİYET, GÜVENLİK VE ARAMA KURTARMA ÖZEL TİMİ-4
DENİZDE ARAMA, GÜVENLİK VE OPERASYON TİMİ-1
SAHİL GÜVENLİK ÇANAKKALE GRUP KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK EMNİYET TİMİ-34
SAHİL GÜVENLİK EMNİYET TİMİ-38
SAHİL GÜVENLİK GÜNEY MARMARA GRUP KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK İMRALI ÖZEL GÖREV GRUP KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK İSTANBUL GRUP KOMUTANLIĞI
SAHİL GÜVENLİK MARMARA VE BOĞAZLAR ONARIM DESTEK
TCSG GÜVEN KOMUTANLIĞI